

สารบัญ/Contents

หน้า

บทความวิจัย

- การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้าง
ทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนติกส์เพื่อเสริมสร้างความสามารถ
ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 5
Developing a Set of Creative Writing Skills Using Gilford's Theory of Intellectual Structure Together
with Synnetic Teaching Styles to Enhance Writing Ability Creativity of Grade 2 Students
ขวัญจิตร คลังนาค และ ยุพิน ยืนยง
- การพัฒนาแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษ
ในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว 18
Development of an Application for Learning Communicative English Grammar via Different Situ-
ational Communicative English by Using Animations
สรรเสริญ เลหาสภิตย์
- หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บ.ส.): ปัญหา อุปสรรค และแนวโน้ม
เพื่อการพัฒนากิจการคณะสงฆ์ไทย 30
Certificate Program in Sangha Administration (Cert. in Sangha Admin): Problems Obstacles and
Trends of Thailand Sangha Administration Development
พระครูวาทีวรวัฒน์ (กล้า วีรรตโน)
- การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 42
Exploratory Factor Analysis in the Necessary Leadership Characteristics of the Basic Education
Administrators under the Jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Offices in the
National Education Plans B.E. 2017 – 2036
อิสระพงษ์ ถนัดคำ ปณิธาน วรณวลย์ สุนันท์ สีพาย และ ประยูร เจริญสุข
- ลักษณะเด่นของการนำเสนอเนื้อหาบทสารคดีโทรทัศน์รายการ “กระจกหกดัน” 55
Outstanding Characteristics of Content Presented in a Television Documentary Program “Krajok-
hokdan”
ศรัญญา ขวัญทอง

บทความวิจัย

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 65

The Result of Learning Activities Results in Dramatic Arts with Experiential Learning Management
for Grade 5 Students

ดวงจิต เกียรติพัฒนกุล

ทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่มีต่อโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร
อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 75

Attitude of Oil Palm Farmers under a Large Agricultural Plot Scheme of Farmers in Bang Saphan Noi
District, Prachuap Khiri Khan Province

ณอ่อน จุ้ยแจ่ม

การวิเคราะห์งานวิจัยด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 86

Analysis of Research in Curriculum Instruction and Supervision in Faculty of Education, Silpakorn
University

พีรวิษ ตันไพบูลย์ และ ชนสิทธิ์ สิทธิสุนัน

รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต
ของนักศึกษาวิชาชีพครู 100

The Model of Instruction Based on Sufficiency Economy Philosophy in Promoting the Student
Teachers' Life Skills

มนตรี หลินภู

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาน้ำพุร้อน
อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี 111

Participation of Community in Managing Health Promotion Tourism a Study Case of Hot Spring in
Amphoe Nong Ya Plong, Phetchaburi Province

วรรณิศา สีฟ้า

การพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดใน ตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 122

Development of Prototype of Community Product Standard from Pineapples in Salalai Subdistrict ,
Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province

สาโรช เพ็ญบัวขาว และ วิภาณี เพ็ญบัวขาว

บทความวิจัย

การพัฒนาแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษา พยาบาล 132

Development of a Morality, Ethics and Nursing Laws Competency Test for Nursing Students
จุลจีรรา จันทะมุงคุณ ฉวีภา ราชบุตร ช่อทิพย์ แดงพันธ์ เขมิกา เสียงเพราะ และ กรกนก ตระกูลการ

การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหัวของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 144

An Analysis of the Cost per Head of Students at the Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University
กรกนกกรัตน์ พัชรภาสกร ชฎาพร ฑีฆาอุตมากร และ อรุณ คงรุ่งโชค

ผลการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัย 153

The Effects of Role Play Activity Provision on the Knowledge of the Right and Duties in Young Children
ปฐมมาพร ยิ่งขวด และ ชลาธิป สมาชิกโต

การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา 163

Development of Standard Criteria for Physical Education Program Management in Elementary Schools
บุญทิพย์ แป้นทอง สุทธนะ ดิงศภัทัย และ รัชณี ขวัญบุญจัน

ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยที่มีต่อการส่งเสริมทักษะ การควบคุมตนเอง ของเด็กปฐมวัย 175

The Effects of Thai Dessert Cooking Activity Provision on Self-Control Skill of Young Children
วันศิริ นิลสุขขา และ ชลาธิป สมาชิกโต

การพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาวัสดุวิศวกรรม ด้วยกูเกิลคลาสรูมเพื่อส่งเสริมระเบียบวินัย ในชั้นเรียน 184

Development of Teaching and Learning of Engineering Materials with Google Classroom to Enhance Discipline in the Classroom.
ณัฐพร ตั้งเจริญชัย รัชชัย เทพกรณ์ และ สุกฤษฎี เพชรสวัสดิ์

บทความวิชาการ

<p>การสอนการจัดการทรัพยากรสารสนเทศสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Teaching the Information Resources Aquisition for Phetchaburi Rajabhat University Students
ประอรณัฐ โปร่งมณีกุล และ สายฝน สียาห์</p>	192
<p>การศึกษาผลงานรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
The Study of General Prem Tinsulanonda's Government Performance
เกษม สวัสดิ์</p>	203
<p>โอ่งมังกรราชบุรี: แนวทางการสงวนรักษาสัมมาชีพจากมรดกทางวัฒนธรรม
Ratchaburi Dragon Jars: Guidelines for Preservation of Right Occupation from Cultural Heritage
พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทศโต (ภิรมย์พร)</p>	220
<p>การเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตร
ด้วยนมมารดา ของมารดาวัยรุ่น
Empowerment for Adolescent Mothers to Promote Breastfeeding Self-Efficacy
วรรณไพโร แยมมา และ สุพัตรา นุตรักษ์</p>	234
คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับ	245

การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

Developing a Set of Creative Writing Skills Using Gilford's Theory of Intellectual Structure Together with Synnetic Teaching Styles to Enhance Writing Ability Creativity of Grade 2 Students

ขวัญจิตร์ คลังนาค* และ ยูพิน ยืนยง
Kwanjit Klangnaka* and Yupin Yuenyong

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Teachers.kwanjit@gmail.com

Received: 2 May 2019, Revised: 21 May 2019, Accepted: 1 June 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ และ3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 25 คน โรงเรียนบ้านปากน้ำปราณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.80/81.53 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2) ผลการประเมินความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังใช้สูงกว่าก่อนใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ด้านลักษณะของชุดฝึกทักษะ และด้านกิจกรรมในชุดฝึกทักษะ อยู่ในระดับมากเท่ากันตามลำดับ

คำสำคัญ: การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชุดฝึกทักษะ ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์

Abstract

The objectives of this research were 1) To develop a set of creative writing skills by using the concept of Gilford's intellectual structure theory in conjunction with the Synthetics teaching model to enhance students' creative writing abilities Grade 2 to meet the criteria 80/80. 2) to compare students' creative writing abilities Grade 2 before and after using the creative writing skill set using Gilford's intellectual structure theory together with the Synnetic teaching model and 3) To study the satisfaction of grade 2 students towards the set of creative writing skills by using the concept of Gilford's intellectual structure theory together with the Synnex teaching model Tactics. The samples used in the research were Grade 2 students who are studying in the second semester of the academic year 2561, number 25 Ban Pak Nam Pran School Office of Primary Education Area, Prachuap Khiri Khan District 2 Choose a specific type. (Purposive Sampling) The tools used in the research consisted of Creative Writing Skills Training Set learning management plan Creative writing ability assessment form And satisfaction questionnaires. Statistics used in data analysis were mean, standard deviation and testing.

The research found that 1) The efficiency of the set of creative writing skills using Gilford's theory of intellectual structure in combination with the Synthetics teaching model. With efficiency of 81.80 / 81.53 which is higher than the criteria set 80/80. 2) The results of the evaluation of creative writing ability showed that the creative writing ability after using was significantly different than before using at the level of .05 and 3) The results of the evaluation of student satisfaction towards the set of creative writing skills were at a high level When considering each aspect, it was found that students were satisfied. Benefits Aspects of the skill set And activities in skill training sets In the same level as.

Keywords: creative writing, skill set, Guilford's intellectual structure theory, Synthetics teaching style

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรม เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร การแสวงหาความรู้ จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัยและสร้างสรรค์ ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ และยังเป็นสื่อแสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ ซึ่งเป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป [1] จากรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (LAS) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีคะแนนรวมเฉลี่ยร้อยละ 56.07 ในด้านการเขียน มีคะแนนรวมเฉลี่ยร้อยละ 34.44 [2] ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องพัฒนาอีกมาก จากผลการประเมินพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีข้อควรพัฒนาคือ นักเรียนเขียนเล่าเรื่องจากภาพได้เพียง 3-4 ประโยคและความยาวของเนื้อหาไม่ถึง 10 บรรทัดซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื้อหาที่เขียนไม่ครอบคลุม และไม่ตรงประเด็นกับเรื่องและภาพ มีใจความวกวน สื่อความได้ยาก อีกทั้งยังใช้ภาษาในการเขียนไม่ถูกต้องไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรือลำดับความคิดออกมาเป็นข้อความที่ไพเราะและรัดกุมตรงกับชื่อเรื่องหรือภาพที่กำหนดให้ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative writing) เป็นการเขียนที่มีลักษณะของการคิดริเริ่ม ผู้เขียนจะต้องใช้จินตนาการและประสบการณ์ของตนมาเชื่อมโยงความคิดในการเขียน อัจฉรา ชิวพันธ์ [3] ได้กล่าวไว้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่จะต้องคิดค้น

และเสนอผลงานการเขียนที่มีรูปแบบและเนื้อหาที่หลากหลายแปลกใหม่และไม่ถูกจำกัดด้วยกรอบหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford) ที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ คือ การคิดแบบไดเวอร์เจนซ์ (Divergent thinking) ที่หมายถึง ความสามารถในการคิดคำตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายแห่งหลายมุมหลายรูปแบบแตกต่างกันไป กิลฟอร์ดได้อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความคิดคล่องแคล่ว 2) ความคิดยืดหยุ่น 3) ความคิดริเริ่ม และ 4) ความคิดละเอียดลออ โดยแสดงผลของการคิดในลักษณะของ หน่วย จำพวก ความสัมพันธ์ ระบบ การแปลงรูปและการประยุกต์ แนวคิดรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ ที่จอห์นและวิล [4] ได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของกอร์ดอน (Gordon) ใช้วิธีการคิดเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมยเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ โดย เสนอวิธีคิดไว้ 3 แบบ คือ 1) การเปรียบเทียบแบบตรง (Direct analogy) 2) การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งอื่น (Personal analogy) และ 3) การเปรียบเทียบคำคู่ขัดแย้ง (Compressed conflict) เป็นแนวคิดที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลต่อการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน ในการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ ดังที่ สุภานันท์ ชาทอง [5] กล่าวว่าความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ดีและมีคุณภาพจะเกิดขึ้นกับเด็กได้นั้น ต้องอาศัยครูเป็นตัวกลางและเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญยิ่งในกระบวนการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดและตอบคำถามอย่างอิสระ ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ได้ตอบและคำตอบนั้นจะไม่มีผิดแต่ควรให้ผู้เรียนได้มีเหตุผลของความคิด ผู้สอนมุ่งเน้นไปที่ตัวเด็กเป็นสำคัญคือ ให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองบ่อย ๆ และเป็นไปอย่างต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญ ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike) ได้กล่าวถึงกฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ว่า การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ บ่อย ๆ และนำไปปฏิบัติเป็นประจำจะทำให้สิ่งที่กระทำนั้นเกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง เกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างสื่อหรือนวัตกรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากความสำคัญของปัญหาและแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ให้กับนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ในด้านที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ ร่วมกับการประยุกต์ใช้ขั้นตอนในการเปรียบเทียบตามแนวคิดรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์

ขอบเขตการวิจัย

1. กำหนดเนื้อหาสาระตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่ สาระที่ 2 การเขียน ตัวชี้วัด ท 2.1 ป.2/2 เขียนเรื่องสั้นๆ เกี่ยวกับประสบการณ์ ท 2.1 ป.2/3 เขียนเรื่องสั้นๆ ตามจินตนาการ ท 2.1

ป.2/4 มีมารยาทในการเขียน และสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา ตัวชี้วัด ท 4.1 ป.2/2 เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ ท 4.1 ป.2/3 เรียบเรียงคำเป็นประโยคได้ตรงตามเจตนาของการสื่อสาร รวมทั้งหมด 5 ตัวชี้วัด

2. ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ 2) ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

3. ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นจำนวน 4 ชุด ใช้เวลาในการฝึก ทั้งหมด 18 ชั่วโมง มีการประเมินความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 1 ชั่วโมง ทดลองใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 16 ชั่วโมง และประเมินความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 1 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 1,764 คน จำนวน 60 ห้อง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 25 คน โรงเรียนบ้านปากน้ำปราณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับแนวคิดรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ 3) แบบประเมินความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของชุดฝึกทักษะ 2) กำหนดขอบข่ายของเนื้อหาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 2 การเขียน และสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา 3) ออกแบบและสร้างชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 4 ชุด โดยนำแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด มิติด้านวิธีการคิด คือ การคิดแบบเอนกนัย = D มิติด้านเนื้อหาที่ประกอบด้วยภาพ = F สัญลักษณ์ = S และภาษา = M และมิติด้านผลของการคิด ในลักษณะ หน่วย = U จำนวน = C ความสัมพันธ์ = R ระบบ = S การแปลงรูป = T และการประยุกต์ = I สามารถแสดงความสัมพันธ์ และนำผลการสังเคราะห์แนวคิดรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ จำนวน 4 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นนำ ทบทวน 2. ขั้นการเปรียบเทียบแบบตรง 3. ขั้นการเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ และ 4. ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมในชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีรายละเอียด ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงโครงสร้างชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

โครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด	รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์	ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์
ชุดที่ 1 การเขียนคำ		
DFU, DSU	ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ทบทวน	1.1 คิดค้นเขียนคำ
DMU, DFC	ขั้นที่ 2 ขั้นการเปรียบเทียบแบบตรง	1.2 นึกถึงอะไร
DSC, DMC	ขั้นที่ 3 ขั้นการเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ	1.3 ถ้าฉันเป็น...ฉันจะ...
	ขั้นที่ 4 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน	1.4 สร้างสรรค์คำใหม่
ชุดที่ 2 การเขียนประโยค		
DFR, DSR	ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ทบทวน	2.1 ทบทวนใหม่ชัดเจน
DMR, DFS	ขั้นที่ 2 ขั้นการเปรียบเทียบแบบตรง	2.2 ประโยชน์ของฉัน
DSS, DMS	ขั้นที่ 3 ขั้นการเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ	2.3 ฉันเหมือน...หรือต่าง...
	ขั้นที่ 4 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน	2.4 สร้างสรรค์ประโยคใหม่
ชุดที่ 3 การเขียนข้อความ		
DFT, DST	ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ทบทวน	3.1 คำขวัญहरमा
	ขั้นที่ 2 ขั้นการเปรียบเทียบแบบตรง	3.2 ฉันเห็นอะไร
DMT	ขั้นที่ 3 ขั้นการเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ	3.3 เชื่อมโยงสัมพันธ์
	ขั้นที่ 4 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน	3.4 สร้างสรรค์เตือนใจ
ชุดที่ 4 การเขียนเรื่องสั้น ๆ		
DFI, DSI	ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ทบทวน	4.1 ใ้ใจการเขียน
	ขั้นที่ 2 ขั้นการเปรียบเทียบแบบตรง	4.2 ต่อเรื่องจนจบ
DMI	ขั้นที่ 3 ขั้นการเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ	4.3 สนทนาพาเพลิน
	ขั้นที่ 4 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน	4.4 ร้อยเรียงเรื่องสั้น

4) นำชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.81 5) ขอบหนังสือจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 6) นำชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

และกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ (1) แบบเดี่ยว (Individual tryout) ทดลองกับนักเรียนจำนวน 3 คน ที่มีระดับสติปัญญา เก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน และอ่อน 1 คน ผลการทดลองได้ประสิทธิภาพเท่ากับ 67.30/63.46 (2) แบบกลุ่ม (Small group tryout) ทดลองกับนักเรียนจำนวน 9 คน ที่มีระดับสติปัญญา เก่ง 3 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 3 คน ผลการทดลองได้ประสิทธิภาพเท่ากับ 71.98/71.15 (3) แบบภาคสนาม (Field tryout) ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน ผลการทดลองได้ประสิทธิภาพเท่ากับ 81.80/81.53

2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาและทบทวนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และวิเคราะห์ตัวชี้วัดสาระการเขียน เลือกลงและจัดเนื้อหาที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ วิชัวิตและประเมินผล 2) ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมด้วยแนวคิดรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ และสังเคราะห์รูปแบบและขั้นตอนการสอนตามแนวคิดรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ 3) ออกแบบกระบวนการจัดกิจกรรม โดยจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง 4) นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินความถูกต้องเหมาะสมเชิงเนื้อหาและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.82 5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบประเมินความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาทฤษฎีและวิธีสร้างจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 2) สร้างแบบประเมินความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นแบบประเมินในลักษณะการเขียน ประกอบด้วย การเขียนคำ การเขียนประโยค การเขียนข้อความและการเขียนเรื่องสั้น ๆ จำนวน 4 ชุด ใช้เวลา 90 นาทีสำหรับประเมินความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 3) สร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 4 ชุด เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน 4) นำแบบประเมินความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์และตรวจสอบเกณฑ์การให้คะแนน ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.88 ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนน 5) นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.85 ค่าความยากง่าย (Difficulty index) แต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.50-0.60 และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) แต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.40-0.60 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้เป็นแบบประเมินความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ 6) นำแบบประเมินความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกด้าน 2) กำหนดกรอบเนื้อหา แนวคิดและโครงสร้างของคำถามเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า (rating scales) มี 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย จำนวน 12 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามมีหัวข้อ 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะของชุดฝึกทักษะ ด้านกิจกรรมในชุดฝึกทักษะ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ด้านละ 4 ข้อ 3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.87 4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับแนวคิดรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบที
3. การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เมื่อนำไปทดลองแบบภาคสนามได้ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ของคะแนนที่ได้จากชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทดลองแบบภาคสนามกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

(n=25)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยร้อยละ	ประสิทธิภาพ 80/80
ระหว่างเรียน	52	42.54	81.80	81.80/81.53
หลังเรียน	52	42.40	81.53	

จากตารางที่ 2 ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบที ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลัง ใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

(n=25)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ก่อนใช้ชุดฝึก	52	33.28	2.95	25.50*	0.0000
หลังใช้ชุดฝึก	52	47.92	0.28		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมและรายด้าน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวมและรายด้าน

(n=25)

รายการประเมิน	(\bar{X})	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านลักษณะของชุดฝึกทักษะ	2.91	0.28	มาก	2
2. ด้านกิจกรรมในชุดฝึกทักษะ	2.88	0.32	มาก	3
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	2.94	0.20	มาก	1
รวม	2.91	0.26	มาก	

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 ที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 3 ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ลำดับที่ 1 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ลำดับที่ 2 ด้านลักษณะของชุดฝึกทักษะ และลำดับที่ 3 ด้านกิจกรรมในชุดฝึกทักษะ ตามลำดับ ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นรายข้อ ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นรายข้อ

(n=25)

รายการประเมิน	(\bar{X})	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านลักษณะของชุดฝึกทักษะ				
1. ชุดฝึกทักษะมีรูปภาพเหมาะสม สวยงาม สื่อความหมายให้นักเรียนเข้าใจได้ชัดเจน	2.92	0.27	มาก	2
2. เนื้อหาสาระมีความเหมาะสม ครอบคลุมวัตถุประสงค์	2.96	0.20	มาก	1
3. ขนาดของตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน	2.92	0.27	มาก	2
4. กิจกรรมเชิญชวนให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ	2.84	0.37	มาก	4
รวม	2.91	0.28	มาก	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รายการประเมิน	(\bar{X})	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านกิจกรรมในชุดฝึกทักษะ				
1. กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชุดฝึกมีความน่าสนใจ	2.80	0.40	มาก	4
2. กิจกรรมในชุดฝึกทักษะช่วยให้นักเรียนฝึกคิด เป็นลำดับ	2.92	0.27	มาก	1
3. กิจกรรมในชุดฝึกทักษะช่วยให้นักเรียนสามารถคิดได้อย่างหลากหลาย	2.92	0.27	มาก	1
4. กิจกรรมในชุดฝึกกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ภาษาไทยมากขึ้น	2.88	0.32	มาก	3
รวม	2.88	0.32	มาก	
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
1. การเรียนด้วยชุดฝึกทักษะทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น	2.92	0.27	มาก	3
2. ชุดฝึกทักษะทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น	2.88	0.32	มาก	4
3. นักเรียนสามารถนำหลักการคิด ไปใช้ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้	2.96	0.20	มาก	2
4. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.00	0.00	มาก	1
รวม	2.94	0.20	มาก	

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 ที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ด้านประโยชน์ที่ได้รับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ลำดับที่ 1 สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ลำดับที่ 2 นักเรียนสามารถนำหลักการคิดไปใช้ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ ลำดับที่ 3 การเรียนด้วยชุดฝึกทักษะทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น และลำดับที่ 4 ชุดฝึกทักษะทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น ตามลำดับ ด้านลักษณะของชุดฝึกทักษะ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ลำดับที่ 1 เนื้อหาสาระมีความเหมาะสม ครบคลุม วัตถุประสงค์ ลำดับที่ 2 ชุดฝึกทักษะมีรูปภาพเหมาะสม สวยงาม สื่อความหมายให้นักเรียนเข้าใจได้ชัดเจน และขนาดของตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน เท่ากัน และลำดับที่ 4 กิจกรรมเชิญชวนให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ตามลำดับ ด้านกิจกรรมในชุดฝึกทักษะ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ลำดับที่ 1 กิจกรรมในชุดฝึกทักษะช่วยให้นักเรียนฝึกคิดเป็นลำดับ และกิจกรรมในชุดฝึกทักษะช่วยให้นักเรียนสามารถคิดได้อย่างหลากหลาย เท่ากัน ลำดับที่ 3 กิจกรรมในชุดฝึกกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ภาษาไทยมากขึ้น และลำดับที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชุดฝึกมีความน่าสนใจตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดร่วมกับรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและกระบวนการสร้างที่เป็นขั้นตอนและผ่านกระบวนการ การทดลองหาคุณภาพของชุดฝึกทักษะ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดโครงสร้างของเนื้อหาและจุดประสงค์ การออกแบบชุดฝึกทักษะให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้คำปรึกษาและแนะนำ ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ด้านการวัดและประเมินผล และด้านหลักสูตรและการสอน ตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้องของเนื้อหา กับจุดประสงค์และรูปแบบของชุดฝึกทักษะ และผ่านการพัฒนาตามขั้นตอนการหาประสิทธิภาพจนชุดฝึกทักษะมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนการสร้างชุดฝึกทักษะ ดังที่ สุคนธ์ สินธพานนท์ [6] ได้เสนอขั้นตอนการสร้างชุดฝึกไว้คือ ศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาสาระ ออกแบบชุดฝึกทักษะให้ตรงกับจุดประสงค์ ลำดับความยากง่าย ออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์แล้วนำชุดฝึกไปทดลองใช้และหาประสิทธิภาพปรับปรุงและพัฒนาชุดฝึกทักษะให้สมบูรณ์ ดังนั้น ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจึงมีคุณภาพและสามารถพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนสูงขึ้น ชุดฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื้อหาไม่ยากเกินไปแต่ท้าทายความสามารถของผู้เรียนและกิจกรรมการฝึกเริ่มจากง่ายไปยาก กล่าวคือ ชุดฝึกทักษะเริ่มต้นจากการฝึกเขียนคำ ประโยค ข้อความ ไปจนถึงการเขียนเป็นเรื่องราว ซึ่งเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนทำให้ประสบผลสำเร็จในการฝึก ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตัวเองทีละน้อย ผู้เรียนได้ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและจินตนาการออกมาในลักษณะที่เป็นตัวของตัวเอง ดังที่ สุกานันท์ ชาทอง [5] ได้กล่าวถึงลักษณะของการสร้างชุดฝึกที่ดี คือชุดฝึกทักษะควรสร้างให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน เลือกใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาง่ายและเหมาะสมกับวัย ควรสร้างให้มีลักษณะช่วย ทำลายความสามารถเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดแบบอนเอกนัยที่คิดได้หลายแบบหลายทิศหลายทาง มีความคิดแปลกใหม่ สร้างสรรค์ และรู้จักแก้ปัญหา จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพ เพราะผู้เรียนได้ฝึกทักษะเป็นลำดับจากง่ายไปหายากสอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน ที่นำลักษณะของการสร้างชุดฝึกที่ดีไปใช้ในการสร้างชุดฝึกทักษะเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น เช่น สุกัญญา มณีโชติ [7] นำลักษณะการสร้างชุดฝึกทักษะที่ดีโดยการออกแบบชุดฝึกทักษะให้มีความน่าสนใจและท้าทายผู้เรียน โดยได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 83.52/82.44

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 พบว่า ก่อนและหลังใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนใช้ ทั้งนี้เนื่องมาจากชุดฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการออกแบบมาเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่าสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของอัจฉรา ชิวพันธ์ [3] ที่กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นผลผลิตของความคิดริเริ่มอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่สำคัญในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน จึงมีประโยชน์ต่อผู้เรียนในระดับประถมศึกษา และสอดคล้องกับแนวคิดของกิลฟอร์ด [8] ที่กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์

เป็นความคิดแบบอนกนัย (Divergent Thinking) คือ ความคิดหลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม คิดได้กว้างไกล ลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งการคิดหาวิธีการแก้ปัญหาให้สำเร็จด้วยความคิดแบบอนกนัย ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องในการคิด (Fluency) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความละเอียดลออ (Elaboration) ซึ่งการคิดลักษณะนี้เป็นหนทางนำไปสู่การค้นพบความคิดที่มีคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำความคิดแบบอนกนัยมาพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน กล่าวคือ ในทุกกิจกรรมของชุดฝึกทักษะใช้ภาษาและสัญลักษณ์เป็นสิ่งเร้ากระตุ้นผู้เรียนให้ได้ฝึกคิดแบบอนกนัย คือ ด้านความคิดคล่องแคล่ว เน้นให้ผู้เรียนคิดและหาคำตอบจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด โดยผู้เรียนสามารถคิดได้อย่างอิสระ สนุกสนาน ด้านความคิดยืดหยุ่น เน้นให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบที่มีความหลากหลาย มีไหวพริบ สดปัญญาตอบสนองต่อสิ่งเร้าหลายแง่มุม ด้านความคิดริเริ่ม เน้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดในการจินตนาการอย่างอิสระ และด้านความคิดละเอียดลออ เน้นให้ผู้เรียนฝึกการสังเกต พิจารณารายละเอียดของสิ่งเร้า เน้นการเขียนข้อความที่เชื่อมโยงเป็นความเรียงสละสลวย เขียนสะกดคำได้ถูกต้อง กิจกรรมในชุดฝึกทักษะผู้วิจัยนำภาพการ์ตูนเป็นสื่อซึ่งมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนมีการเสริมแรงโดยการกล่าวชมเชย แสดงความยินดีและให้กำลังใจ เพื่อเป็นการเสริมแรงให้กับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าคิดและสร้างชิ้นงานของตนเองมากขึ้น จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนบางคนคิดได้ช้า เขียนคำไม่คล่องแต่หลังจากได้รับการฝึกแล้วพบว่าผู้เรียนสามารถเขียนได้คล่องขึ้น เขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ดีขึ้น ผู้เรียนแต่ละคนมีการพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เพราะกิจกรรมในชุดฝึกทักษะทำให้ผู้เรียนตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนต้องคิดและแข่งกับเวลาที่กำหนด ซึ่งการกำหนดเวลาในการทำงานเป็นการปลูกฝังนิสัยความรับผิดชอบต่อตนเองให้แก่ผู้เรียนได้อย่างดี ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกเขียนและเสริมแรงสม่ำเสมอและต่อเนื่องทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น สอดคล้องกับ สุภานันท์ ซาทอง [5] ที่กล่าวว่า สื่อการเรียนที่ประกอบกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ครูจัดให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีทักษะเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความคล่องแคล่ว แม่นยำทางภาษา ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสนใจและยังช่วยแก้ปัญหาข้อบกพร่องทางการเรียนรู้ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องพบว่ากิจกรรมที่มีพื้นฐานจากแนวคิดทฤษฎีของกิลฟอร์ดช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น ดังที่สุภานันท์ ซาทอง [5] และ สุวีริรัตน์ กฤตยาพงศ์พันธ์ [9] จากงานวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกการคิดแบบอนกนัยมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 51.34 คะแนนด้านความคิดริเริ่มมีการเพิ่มสูงสุด คือ ร้อยละ 56.00 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 ที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วยแบบสอบถามซึ่งมี 3 ด้าน คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ด้านลักษณะของชุดฝึกทักษะและด้านกิจกรรมในชุดฝึกทักษะ จำนวน 12 ข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

ด้านลักษณะของชุดฝึกทักษะ พบว่า ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะน่าสนใจ มีความท้าทายและสอดคล้องกับวัยของผู้เรียนมีภาพ ภาษาและสัญลักษณ์ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจกระตือรือร้นอยากจะเรียนรู้และส่งเสริมการคิดอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภานันท์ ซาทอง [5] ที่กล่าวว่า ชุดฝึกทักษะควรสร้างเพื่อฝึกผู้เรียน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน เลือกใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาง่ายและเหมาะสมกับวัย ควรสร้างให้มีลักษณะช่วยๆ ทำทายความสามารถเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดแบบอนกนัยที่คิดได้หลายแบบ หลายทิศหลายทาง มีความคิดแปลกใหม่ สร้างสรรค์ และรู้จักแก้ปัญหา ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดและเขียนอย่างอิสระโดยเรียงลำดับขั้นตอนการคิดและเขียน จากง่ายไปหายากเพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้เรียนในการฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เวลาที่ใช้ฝึกกิจกรรมละ

30 นาที มีความเหมาะสมกับวัยที่ไม่แน่นอนเกินไป สอดคล้องกับสุคนธ์ สนิธพานนท์ [6] กล่าวว่า ลักษณะของชุดฝึกทักษะที่ดี ประกอบด้วยคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ทำให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย ประโยคที่ฝึกควรเป็นประโยคสั้น ๆ ซึ่งประโยคและคำศัพท์ควรเป็นแบบที่ใช้พูดกันอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เกี่ยวข้องกับบทเรียนที่เรียนมาแล้วใช้เวลาเหมาะสมไม่มากหรือน้อยเกินไป ปลูกเร้าความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถใช้สิ่งที่เรียนไปแล้วไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ด้านกิจกรรมในชุดฝึกทักษะ พบว่า การสร้างบรรยากาศในการใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นอีกสิ่งที่มีความสำคัญ โดยผู้วิจัยให้ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งกับผู้เรียน ยอมรับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดส่งผลให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในตนเอง สามารถคิดและเขียนได้อย่างอิสระซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิด Synectics Instructional Model ตามที่สุวิทย์ คำมูลและอรทัย คำมูล [10] ได้กล่าวว่า ซินเนคติกส์ (Synectics Instructional Model) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ตามลำดับขั้นที่กำหนดไว้อาศัยการเปรียบเทียบ เพื่อเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน สอดคล้องกับ อัจฉรา ชิวพันธ์ [3] ที่กล่าวว่าแนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ครูควรจะเป็นผู้มีบุคลิกภาพของการเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อจูงใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน ควรจัดบรรยากาศที่จูงใจให้ผู้เรียนรักการเขียนสร้างสรรค์โดยไม่ให้บรรยากาศในการทำงานเคร่งเครียดเกินไปเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรอง สามารถแสดงออกได้อย่างอิสระด้วยความคิดริเริ่มของตน ควรจะจัดการเรียนการสอนที่มีชีวิตชีวาโดยคำนึงถึงความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดและประสบการณ์ต่าง ๆ ของเขาได้อย่างเต็มที่ที่จะช่วยให้เด็กเกิดแรงบันดาลใจรักในการเขียน นอกจากการสร้างบรรยากาศที่ดีแล้วผู้วิจัยได้ชี้แจงข้อบกพร่องและข้อเสนอแนะในทุกกิจกรรมให้ผู้เรียนทราบเป็นรายบุคคลหลังการฝึกเพื่อให้ผู้เรียนทราบและนำไปปรับปรุงแก้ไขในการฝึกครั้งต่อไป

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า จากการวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 หลังใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ นักเรียนมีความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับมาก และผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งผู้เรียนมีความพึงพอใจมาก เป็นลำดับที่ 1 เพราะว่าการกิจกรรมในชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ ใฝ่ใจและมีเป้าหมายที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนั้น ลัดดา พลหาร [11] ที่กล่าวว่า การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และยังเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เขียนให้ยอมรับ นับถือและภูมิใจในตนเอง รู้จักยอมรับผู้อื่น ช่วยให้มีความรู้ความซาบซึ้งในวรรณคดีที่มีคุณค่าซึ่งจะเป็นประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ในโอกาสต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่า การนำชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไปใช้ ผู้สอนควรศึกษาทำความเข้าใจขั้นตอนการจัดกิจกรรมในชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้เข้าใจก่อนนำไปใช้

1.2 การนำชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไปใช้ ควรคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานในการอ่านและการเขียนของนักเรียนรายบุคคล

1.3 ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำเสนอผลงานจากการทำกิจกรรม และให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาตนเองต่อไป

1.4 ควรจัดบรรยากาศในการจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียน คิดหาคำตอบอย่างอิสระ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 พัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์เพื่อฝึกการเขียนเรื่องตามจินตนาการ การเขียนเรียงความ การเขียนนิทาน ในระดับที่สูงขึ้น

2.2 นำแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ไปสร้างชุดฝึกทักษะในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น หรือในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้น

2.3 นำแนวคิด Synectics Instructional Model ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น หรือในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2552.
- [2] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. รายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปีการศึกษา 2557. พิมพ์ครั้งที่ 1. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2; 2557.
- [3] อัจฉรา ชิวพันธ์. กิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ในชั้นประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2553.
- [4] ทิสนา แคมณี. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร: บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์; 2557.
- [5] สุกานันท์ ชาทอง. การศึกษาทักษะทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดฝึกความคิดแบบอนเคนย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2551.
- [6] สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. การจัดกระบวนการเรียนรู้: เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์; 2552.
- [7] สุกัญญา มณีโชติ. การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม; 2555.
- [8] Guilford, J.P. The Nature of Human Intelligence. New York : McGraw-Hill Book Company; 1967.
- [9] สุวีริตน์ กฤตยาพงศ์พันธ์. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะตามแนวคิดของกิลฟอร์ดเพื่อพัฒนาการเขียนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. [วิทยานิพนธ์บัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร]: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2553
- [10] สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. 21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์; 2551.
- [11] ลัดดา พลหาญ. การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในรายวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์; 2550.

การพัฒนาแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว

Development of an Application for Learning Communicative English Grammar via Different Situational Communicative English by Using Animations

สรุเสริญ เลาสถิตย์*
Sunsern Laohasthit *

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Demonstration School Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: oleloma@hotmail.com

Received: 1 April 2019, **Revised:** 2 May 2019, **Accepted:** 31 May 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาแอปพลิเคชัน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแอปพลิเคชัน ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และหาประสิทธิผลของแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลอง 4 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน ได้แก่ กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6, กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และ กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 3 ใช้แอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นเป็นระยะเวลา 4 เดือน ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแอปพลิเคชันหลังการทดลองใช้ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย ข้อสอบประเมินความรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ ผลการวิจัยพบว่า แอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย บทเรียนการ์ตูนเคลื่อนไหว จำนวน 40 บทเรียน ครอบคลุมเนื้อหาไวยากรณ์ 15 หัวข้อ และสถานการณ์ในการใช้ภาษา 20 หัวข้อ แต่ละบทเรียนมีคำอธิบายหลักการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ภายหลังจากใช้แอปพลิเคชันพบว่า 1) ความรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม มีคะแนนสูงกว่าก่อนการใช้ 2) ค่าคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ของกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่มแตกต่างกัน (64.57%, 67.05%, 65.14%, และ 38.36% ตามลำดับ) และ 3) กลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่มมีความพึงพอใจต่อการเรียนจากแอปพลิเคชัน ในระดับมากขึ้นไป

คำสำคัญ: แอปพลิเคชัน ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การ์ตูนเคลื่อนไหว

Abstract

This study aimed to develop an application for learning communicative English grammar via different situational communicative English by using animation by doing four steps: step 1, to study basic information for developing the application. Step 2, to develop the application. Step 3, to try-out the application to evaluate its effectiveness. 4

experimental groups which were 20 Pratom Suksa 6 students, 20 Matthayom Suksa 3 students, 20 Matthayom Suksa 6 students, and 20 third year university students had used the application for 4 months. Step 4 to improve the developed application after the try-out. Research instruments for collecting data were the communicative English grammars test, and the evaluation form in using the developed application. Statistics for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, and relative gain score. The findings revealed that the developed application composed of 40 animated lesson covering 15 English grammar rules and 20 different situational communicative English. Each lesson had the explanation of using English grammar. After using the application, 1) knowledge on communicative English grammars of the 4 experimental groups was higher than before learning. 2) The relative gain score of the 4 experimental groups were different (64.57%, 67.05%, 65.14%, and 38.36%). 3) The 4 experimental groups were satisfied in using the application in a high level.

Keywords: application, english grammar, english for communication, animations

บทนำ

การใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วกับชาวต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นนอกจากผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องมีคลังคำศัพท์ไว้อย่างมากมายและหลากหลายเพียงพอต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์และบริบทที่แตกต่างกันแล้ว ผู้ใช้ภาษายังจำเป็นต้องมีความรู้ด้านไวยากรณ์ทางภาษาควบคู่ไปอีกด้วย เบฟเวอรี่ [1] กล่าวสนับสนุนความสำคัญของไวยากรณ์ว่า การใช้ไวยากรณ์อย่างถูกต้องจะเป็นการหลีกเลี่ยงการไม่เข้าใจกันระหว่างผู้ส่งข้อมูลกับผู้รับข้อมูล หมายถึงเมื่อเราใช้ภาษาอย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ อีกฝ่ายหนึ่งก็จะเข้าใจเราได้ง่ายมากยิ่งขึ้น แต่หากภาษาอังกฤษที่เราใช้นั้นเต็มไปด้วยความผิดพลาดทางไวยากรณ์ มันจะทำให้การสื่อสารและการสนทนานั้นมีความช้าลง และเป็นการยากที่ เราจะแสดงความคิดเห็นหรือสื่อความหมายให้กับผู้อื่นได้อย่างกระชับชัดเจนและถูกต้อง ดวงกมล จิตเวส [2] ยังกล่าวเพิ่มเติมถึงความสำคัญของไวยากรณ์ไว้ว่า หากปราศจากความรู้ของกฎระเบียบในหลักไวยากรณ์นี้ ย่อมมีผลทำให้ผู้คนไม่อาจจะสื่อความหรือบอกความประสงค์ของตนเองต่อผู้อื่นที่ใช้ภาษาเป็นสื่อกลางการสื่อสารได้ ไวยากรณ์จึงเปรียบเสมือนโครงของบ้านที่เป็นฐานสำคัญของทักษะการสื่อสาร ฟังพูด อ่านและเขียน อันเป็นจุดมุ่งหมายหลักทั่วไปของการเรียนภาษาต่างประเทศรวมทั้งภาษาอังกฤษด้วย ถึงแม้ว่าทุกคนจะตระหนักถึงความสำคัญของไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ แต่กลับพบว่าคนไทย โดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษาหรือแม้แต่ครูผู้สอนยังคงไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์เท่าใดนัก จรัสวัฒน์ ไตรรัตน์ [3] กล่าวว่า ปัญหาที่คนไทยส่วนใหญ่พบเสมอคือปัญหา ด้านไวยากรณ์ ความสำคัญระหว่างคำในประโยค และการเขียน ซึ่งเห็นได้ชัดจากการวิเคราะห์เรียงความและข้อเขียนอื่น ๆ ของคนไทย ปัญหาดังกล่าวส่วนมากเกิดขึ้นจากอิทธิพลของภาษาไทยซึ่งเข้าไปแทรกอยู่ในการแสดงความคิดเห็นเป็นภาษาอังกฤษและทำให้ข้อความที่เขียนนั้น แม้ว่าจะใช้ถ้อยคำภาษาอังกฤษก็ตาม แต่ใช้รูปแบบหรือโครงสร้างซึ่งคล้าย ๆ กับภาษาไทยหรือกึ่งไทยกึ่งอังกฤษ ซึ่งต้องนับว่าผิดกฎไวยากรณ์ภาษาอังกฤษและในบางกรณีทำให้ผู้เขียนไม่อาจสามารถสื่อความหมายแก่ผู้อ่านได้

แอปพลิเคชัน คือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปที่สามารถติดตั้งได้บนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในรูปแบบอื่นๆ เช่น คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต รวมทั้งโทรศัพท์เคลื่อนที่อัจฉริยะ (Smart Phone) ปัจจุบัน มีการพัฒนาแอปพลิเคชันที่อำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิตมากมายสำหรับติดตั้งบน สมาร์ทโฟน เช่น แอปพลิเคชันสำหรับอ่านหนังสือ แอปพลิเคชันการนำทางสำหรับการเดินทาง แอปพลิเคชันเพลงและดนตรี และอื่นๆ อีกมากมาย รวมทั้งแอปพลิเคชันเพื่อ

การศึกษา ที่มีหลากหลายประเภทเช่นเดียวกัน โดยแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา แม้จะมีหน้าที่การใช้งานต่างกัน แต่ล้วนมีประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะความสามารถทางการศึกษาทั้งสิ้น แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาที่สามารถติดตั้งบนสมาร์ตโฟนนี้ นับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษา เนื่องจากเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้จะไม่ได้อยู่แต่เพียงในชั้นเรียนเท่านั้น ทุกคนที่มีสมาร์ตโฟนย่อมเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองได้ ทุกที่ ทุกเวลา ไพโรจน์ ธรรมพิธิ [4] ให้ความคิดเห็นสนับสนุนการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาว่า ในยุคปัจจุบันเราต้องใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีให้ได้อย่างเต็มที่ ไม่เช่นนั้นจะเป็นการเสียโอกาสอย่างมหาศาล หากจะเปรียบเทียบให้เห็นภาพ คงเหมือนการที่เรายังคงใช้สัตว์เป็นพาหนะในการเดินทางและการขนส่งในขณะที่เรามีรถยนต์ รถไฟ เรือ และเครื่องบิน วราภรณ์ แก้วสังข์ [5] ได้ให้ความคิดเห็นต่อการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาว่า คนไทยรู้จักและคุ้นเคยกับการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนสมาร์ตโฟน เพื่อความสะดวกสบายและความบันเทิง แต่การใช้แอปพลิเคชันเพื่อศึกษานั้นยังนับว่ามีจำนวนน้อยมาก เป็นเพราะขาดการสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ รวมทั้งขาดการพัฒนาตัวแอปพลิเคชันอย่างเพียงพอ

การ์ตูนเคลื่อนไหวหรือแอนิเมชัน (Animation) ถูกใช้เพื่อการศึกษาอย่างแพร่หลาย เนื่องด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหวเป็นสื่อที่มีความสวยงาม อ่อนโยน สามารถให้ความรู้สึกผ่อนคลายต่อผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่าเริงสนุกสนานต่อการเรียนจนเกินไป สมหญิง กลั่นศิริ [6] ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการ์ตูนเคลื่อนไหวต่อการเรียนการสอนว่า ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนเร็วยิ่งขึ้น เพราะการ์ตูนช่วยสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจได้ดีกว่าการอธิบายหรือบรรยายด้วยคน นอกจากนี้การ์ตูนเคลื่อนไหวยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลินและติดตามการเรียนการสอนตลอดเวลา และการ์ตูนเคลื่อนไหวยังสามารถนำมาใช้เป็นส่วนในการเรียนการสอนกับผู้เรียนทุกวัย ตั้งแต่เด็กเล็ก เรื่อยไปจนผู้ใหญ่ก็สามารถเรียนรู้ผ่านการ์ตูนเคลื่อนไหวได้ นอกจากนี้การสื่อสารข้อมูลที่มีความจริงจังหรือตึงเครียด หากสื่อสารข้อมูลเหล่านี้ด้วยตัวหนังสือ ภาพ หรือคนแล้ว ผู้รับข้อมูลอาจมีความตึงเครียดตามไปด้วย และส่งผลกระทบต่อรับข้อมูล ให้ได้รับเพียงบางส่วน หรืออาจจะรับข้อมูลได้ทั้งหมดแต่ไม่อาจแปรผลข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ และผลที่ร้ายแรงที่สุดคือ ผู้รับข้อมูลอาจปฏิเสธหรือต่อต้านการรับข้อมูลเหล่านี้ ด้วยเหตุนี้ การนำการ์ตูนเคลื่อนไหวเข้ามาใช้เป็นสื่อในการส่งข้อมูลที่มีความจริงจังและตึงเครียด จึงเป็นที่นิยมมากยิ่งขึ้น โรบินสัน [7] ได้ทำการวิจัย การพัฒนาสื่อการ์ตูนเคลื่อนไหวเพื่อการสอนวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นหลังได้รับการสอนด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนมีความสนใจในการสอนและมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

จากการพิจารณาถึงความสำคัญของไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งปัญหาของการไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ด้านไวยากรณ์ไปสู่การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตจริงได้ ประกอบกับความสำคัญของการนำประโยชน์อันมหาศาลของการพัฒนาแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน และประสิทธิผลของการนำการ์ตูนเคลื่อนไหวมาใช้เป็นสื่อในการพัฒนาการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาและแนวคิดในการแก้ปัญหาเหล่านี้ จึงมีความสนใจที่จะพัฒนา แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว
2. เพื่อทดลองใช้และศึกษาผลการใช้งานแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่าน

บทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการดูเคลื่อนไหวด้านความรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร : บุคคลทั่วไปที่มีความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง

กลุ่มทดลอง : แบ่งกลุ่มทดลอง ออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

- 1) กลุ่มผู้เรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 20 คน
- 2) กลุ่มผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 20 คน
- 3) กลุ่มระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 20 คน
- 4) กลุ่มผู้เรียนระดับอุดมศึกษา จำนวน 20 คน

ระยะเวลา :

แบ่งระยะเวลาของการวิจัยออกเป็นข้อๆ ดังนี้

1. ระยะเวลาในการผลิต แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการดูเคลื่อนไหว รวม 4 เดือน (มีนาคม – มิถุนายน 2560)
2. ระยะเวลาในการทดลองใช้ แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการดูเคลื่อนไหว โดยกลุ่มทดลอง รวม 4 เดือน (กรกฎาคม – ตุลาคม 2560)
3. ระยะเวลาในการดำเนินการประเมินผลการทดลองใช้ และสรุปผลการใช้ แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการดูเคลื่อนไหว รวม 1 เดือน (พฤศจิกายน 2560)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการดูเคลื่อนไหว โดยการศึกษา 1) ความต้องการของผู้ใช้งานเกี่ยวกับ การใช้งาน แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการดูเคลื่อนไหว และขอบเขตเนื้อหาสำหรับการเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ โดยการใช้แบบสอบถาม 2) การวัดและประเมินผลความรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยการใช้แบบทดสอบ 3) การพัฒนาแอปพลิเคชัน และการสร้างการ์ตูนเคลื่อนไหว โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการดูเคลื่อนไหว และพัฒนาแบบทดสอบเพื่อประเมินคุณภาพของแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และหาประสิทธิผลของแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้น โดยกลุ่มทดลอง 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มผู้เรียนระดับประถมศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดดอนไก่อี้อยู่ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 1 จำนวน 20 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยกลุ่มทดลองที่ 1 ทั้ง 20 คนนี้ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) กลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จำนวน 20 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ใน

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยกลุ่มทดลองที่ 2 ทั้ง 20 คนนี้ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) กลุ่มทดลองที่ 3 กลุ่มผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 จำนวน 20 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยกลุ่มทดลองที่ 3 ทั้ง 20 คนนี้ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) กลุ่มทดลองที่ 4 กลุ่มผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ได้แก่แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 20 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยกลุ่มทดลองที่ 4 ทั้ง 20 คนนี้ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

การเก็บข้อมูลรวบรวม โดยให้กลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่มทำแบบทดสอบวัดความรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนใช้แอปพลิเคชัน และหลังการใช้งานเป็นระยะเวลา 4 เดือน และทำแบบประเมินความพึงพอใจหลังการใช้งานแอปพลิเคชัน

ขั้นตอนที่ 4 ทำการปรับปรุง แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการเคลื่อนไหว โดยใช้ข้อมูลและข้อค้นพบที่ได้จากการทดลองใช้ เพื่อให้แอปพลิเคชันเกิดความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการเคลื่อนไหว ด้านเนื้อหา สรุปได้ ดังนี้

ปัญหาในการใช้ Verb to be, Verb to do, จะเป็นปัญหาในการใช้คู่กับประธานของประโยค (Subject verb agreement) และการใช้คู่กับส่วนขยายของประโยค ปัญหาในการใช้ can มีลักษณะใช้ can ร่วมกับ to และใช้ can ในลักษณะของ Present participle (เติม ing) ปัญหาในการใช้ tense ได้แก่ Present Simple, Present Continuous, Present Perfect Simple, Past Simple, และ Future Simple จะเป็นปัญหาการใช้คำกริยาให้ถูกต้องสอดคล้องกับประธาน (Subject Verb Agreement) และปัญหาการบอกเหตุการณ์ของการกระทำให้ถูกต้องตามกาล (tense), ปัญหาการใช้ will คือนักเรียนมักจะเติม to ต่อท้าย will เสมอ และจะไม่ใช้ will ในประโยคบอกเล่า และประโยคปฏิเสธ, ปัญหาในการใช้ Wh-questions คือนักเรียนไม่สามารถใช้ Wh-questions ได้ตรงและถูกต้องตามความหมาย, ปัญหาในการใช้ Yes / No question, การใช้ Passive voice, เป็นปัญหาในการสร้างประโยคให้ถูกต้องตามโครงสร้างประโยค, ปัญหาในการใช้ Preposition เป็นปัญหาในการใช้ Preposition; in / on / at สำหรับการบอกเวลา, ปัญหาในการใช้ Pronoun เป็นปัญหาในการใช้ Subject Pronoun ในตำแหน่งของ Object Pronoun การใช้ Subject Pronoun ในตำแหน่งของ Subject Possessive และการใช้ Subject Possessive Pronoun ในตำแหน่งของ Object Possessive Pronoun, ปัญหาในการใช้ Determiners คือนักเรียนใช้คำนาม (noun) โดยไม่มี Determiners, และปัญหาในการใช้ Gerund / infinitive คือนักเรียนไม่เข้าใจว่า Gerund / infinitive คืออะไรและใช้แตกต่างกันอย่างไร

2. ผลการพัฒนาแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการเคลื่อนไหว สรุปได้ ดังนี้

2.1 แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการเคลื่อนไหว ประกอบด้วย

2.1.1 วัตถุประสงค์ ของ แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการเคลื่อนไหว คือเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ระดับขั้นพื้นฐาน ในสถานการณ์ทั่วไปในชีวิตประจำวัน

2.1.2. เนื้อหา ประกอบด้วยบทเรียนการรู้ต้นเคลื่อนไหวจำนวน 40 บทเรียน ความยาวตอนละ 2-3 นาที ครอบคลุมเนื้อหาด้านสถานการณ์การใช้ภาษา และไวยากรณ์ภาษา มีรายละเอียด ดังนี้

1. สถานการณ์ในการใช้ภาษา จำนวน 20 สถานการณ์ ได้แก่ 1) การทักทาย / กล่าวลา 2) การสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 3) การสนทนาเรื่องงานอดิเรก 4) การสนทนาเรื่องอาชีพ 5) การสนทนาเรื่องครอบครัว และเพื่อน 6) การสนทนาเรื่องวัสดุอุปกรณ์ ของใช้ 7) การสนทนาเรื่องการบอกเวลา 8) การสนทนาเรื่องกิจวัตรประจำวัน 9) การสนทนาเรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วย 10) การสนทนาเรื่องอาหาร 11) การสนทนาเรื่องการทำงานและสถานที่ทำงาน 12) การสนทนาเรื่องราคาสินค้า 13) การสนทนาเรื่องความถี่ของการกระทำ 14) การสนทนาทางโทรศัพท์ 15) การสนทนาเรื่องเหตุการณ์ในอดีต 16) การสนทนาเรื่องเหตุการณ์ในอนาคต 17) การสนทนาเรื่องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังประเทศต่างๆ 18) การสนทนาเรื่องการบอกทิศทาง 19) การสนทนาในร้านอาหาร 20) การสนทนาในโรงแรม

2. ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ จำนวน 15 หัวข้อ ได้แก่ 1) Verb to be 2) Verb to do 3) Can 4) Present simple tense 5) Present continuous tense 6) Present perfect simple tense 7) Past simple tense 8) Future simple tense 9) Wh-question 10) Yes / no question 11) Passive voice 12) Preposition 13) Pronoun 14) Determiners 15) Gerund / Infinitive

2.1.3 คำอธิบายท้ายบทเรียน เกี่ยวกับหลักการรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ 15 หัวข้อ

2.2 ผลการประเมินแบบทดสอบความรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประเมินความตรงด้านเนื้อหา และนำคะแนนที่ได้มาคิดหาค่าความสอดคล้อง (IOC) ปรากฏว่า แบบทดสอบความรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1

3. ผลการทดลองใช้แอปพลิเคชัน การเรียนรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการรู้ต้นเคลื่อนไหว กับกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า

3.1 ด้านการประเมินความรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร พบว่ากลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม มีคะแนนหลังการใช้แอปพลิเคชัน การเรียนรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการรู้ต้นเคลื่อนไหว สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบ t ของคะแนนทดสอบก่อนใช้และหลังใช้แอปพลิเคชัน

กลุ่ม	Pre-test		Post-test		t	p
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
ทดลอง 1	21.40	5.23	46.35	3.63	-28.13	0.00
ทดลอง 2	27.04	2.42	49.14	2.82	-55.71	0.00
ทดลอง 3	31.71	3.44	50.14	3.76	-30.96	0.00
ทดลอง 4	19.65	2.41	35.10	3.31	-15.77	0.00

** $p \leq .01$

3.2 ด้านการประเมินค่าคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ของความรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน พบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีค่าคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ของความรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน 64.57%, 67.05%, 65.14% ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 4 (38.36%) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ของความรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันของกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม หลังการใช้แอปพลิเคชัน

กลุ่มทดลอง	คะแนนก่อนเรียน \bar{x}	คะแนนหลังเรียน \bar{x}	คะแนนความแตกต่าง	คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ (%)
กลุ่มทดลองที่ 1	21.47	46.35	24.88	64.57
กลุ่มทดลองที่ 2	27.04	49.14	22.10	67.05
กลุ่มทดลองที่ 3	31.71	50.14	18.43	65.14
กลุ่มทดลองที่ 4	19.81	35.23	15.42	38.36

3.3 ด้านการประเมินความพึงพอใจต่อแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการรู้ต้นเคลื่อนไหว พบว่า กลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่มมีความพึงพอใจต่อ แอปพลิเคชันการเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการรู้ต้นเคลื่อนไหว ในระดับมากขึ้นไป ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางความพึงพอใจของกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่มต่อ แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการรู้ต้นเคลื่อนไหว

กลุ่มทดลอง / ความพึงพอใจ	ด้านเนื้อหา ในบทเรียน \bar{x} / S.D.	ด้านการ์ตูน เคลื่อนไหว \bar{x} / S.D.	ด้าน แอปพลิเคชัน \bar{x} / S.D.	ด้านการเรียน รู้ด้วยตนเอง \bar{x} / S.D.	ด้านการวัดผล และประเมินผล \bar{x} / S.D.	รวม \bar{x} / S.D.
กลุ่มทดลองที่ 1	4.90 / 0.30	4.85 / 0.36	4.80 / 0.41	4.95 / 0.22	4.90 / 0.30	4.88 / 0.31
กลุ่มทดลองที่ 2	4.80 / 0.41	4.90 / 0.30	4.85 / 0.36	5.00 / 0.21	5.00 / 0.21	4.91 / 0.32
กลุ่มทดลองที่ 3	4.95 / 0.22	4.70 / 0.47	4.85 / 0.36	5.00 / 0.21	4.85 / 0.36	4.87 / 0.32
กลุ่มทดลองที่ 4	4.50 / 0.68	4.35 / 0.74	4.35 / 0.74	4.20 / 0.83	4.00 / 0.85	4.28 / 0.76

ผลการปรับปรุงแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้วยการรู้ต้นเคลื่อนไหว มีรายละเอียดการปรับปรุงครั้งนี้ด้านเนื้อหาในบทเรียนทั้ง 40 บท ผู้เรียนเสนอแนะให้ปรับเนื้อหาบทที่ 1-10 เนื่องจากมีเนื้อหาที่ง่ายเกินไป และควรปรับบทสนทนาให้เข้ากับสถานการณ์ในชีวิตจริง รวมทั้งปรับความยาวของทุกตอนให้เท่ากันหรือ

ใกล้เคียงกัน ด้านการคุ้นเคยกับไวยากรณ์ที่ใช้ในการสอบ ผู้เรียนเสนอแนะให้ปรับตัวละครการคุ้นเคยกับการคุ้นเคยผู้ใหญ่มากขึ้น ด้านแอปพลิเคชัน ผู้เรียนเสนอแนะให้ปรับเพิ่มระบบดาวน์โหลดข้อมูลซึ่งทำให้สามารถดูบทเรียนได้โดยไม่ต้องใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ต ด้านรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนให้ข้อเสนอแนะว่าการเรียนแบบนำตนเองผู้เรียนจะต้องสามารถจัดการเวลาเรียนได้ด้วยตนเอง และจะต้องฝึกฝนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ด้านการวัดผลและประเมินผล การเรียน ผู้เรียนเสนอแนะให้ปรับข้อคำถามในแบบทดสอบให้มีความยากง่ายใกล้เคียงกัน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว ด้านเนื้อหา โดยการให้ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายทำการทดสอบแบบประเมินความรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ พบว่า ปัญหาการใช้ไวยากรณ์ของผู้ทำแบบทดสอบ สามารถสรุปออกเป็น 15 ข้อ ได้แก่ 1) Verb to be 2) Verb to do 3) Can 4) Present simple tense 5) Present continuous tense 6) Present perfect simple tense 7) Past simple tense 8) Future simple tense 9) Wh-question 10) Yes / no question 11) Passive voice 12) Preposition 13) Pronoun 14) Determiners 15) Gerund / Infinitive อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า นักเรียนไทยมีปัญหาเกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในทุกหัวข้อ มากน้อยแตกต่างกันไป แต่ปัญหาทั้ง 15 ข้อนี้ เป็นหลักไวยากรณ์พื้นฐานที่จำเป็นต่อการใช้ภาษาอังกฤษให้ถูกต้อง และปัญหาที่เกิดขึ้นมักจะมีลักษณะการใช้ภาษาอังกฤษด้วยการเรียงประโยคแบบภาษาไทย สอดคล้องกับจรัสวัฒน์ ไตรรัตน์ [3] ที่กล่าวว่าปัญหาที่คนไทยส่วนใหญ่พบเสมอคือปัญหาด้านไวยากรณ์ โดยปัญหาดังกล่าวส่วนมากเกิดขึ้นจากอิทธิพลของภาษาไทยซึ่งเข้าไปแทรกอยู่ในการใช้ภาษาอังกฤษ

2. ผลการพัฒนาแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว สรุปได้ดังนี้ แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหาบทเรียนที่บรรจุไว้ในแอปพลิเคชัน แบ่งออกเป็นเนื้อหาด้านหน้าที่ของภาษาจำนวน 20 หัวข้อ และ เนื้อหาด้านไวยากรณ์ทางภาษา จำนวน 15 หัวข้อ 3) ทฤษฎีสำคัญที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนา แอปพลิเคชัน 4) เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ บทเรียนการ์ตูนเคลื่อนไหว จำนวน 40 บทเรียน และ แอปพลิเคชัน (โปรแกรม) สำหรับติดตั้งบนโทรศัพท์มือถืออัจฉริยะ (smart phone)

ในการพัฒนาแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว นี้ เป็นผลมาจากแนวคิดที่ว่า

2.1 ไวยากรณ์ภาษามีประโยชน์และมีความสำคัญมากกว่าการใช้สำหรับการสอบ หากแต่ไวยากรณ์ยังส่งผลให้การสื่อสารเป็นไปอย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร สอดคล้องกับ โบเวน และ มาร์กส์ [8] ที่กล่าวว่าไวยากรณ์คือ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของภาษาที่ผู้คนในภาษานั้น ๆ ใช้เพื่อสามารถเข้าใจซึ่งกันและกันได้ อย่างถูกต้อง และไวยากรณ์คือ กฎเกณฑ์ที่ช่วยให้ผู้คนที่สามารถสร้างประโยคได้ถูกต้องตามหลักภาษานั้น ๆ นอกจากนี้ ลาร์เซน-ฟรีแมน [9] ยังกล่าวสนับสนุนการเรียนรู้ไวยากรณ์เพื่อการสื่อสารว่า ไวยากรณ์เพื่อการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนควรเรียนรู้กฎไวยากรณ์ไปพร้อมๆ กับการเข้าใจหน้าที่ ความหมาย และการนำกฎเหล่านั้นไปใช้ โดยมีจุดประสงค์ที่ให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารภาษาเป้าหมายทักษะต่าง ๆ ได้

2.2 การเรียนรู้ผ่านการ์ตูนเคลื่อนไหวจะเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้กับบทเรียนและกระตุ้น ดึงดูดให้ผู้เรียนอยากเรียน อยากศึกษา และเกิดการเรียนรู้ในที่สุด สอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theories) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการเรียนรู้เกิดขึ้นได้เพราะมีสิ่งเร้า (stimulus) เป็นตัวกำหนด และเป็นการ

เรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียนตอบสนองต่อสิ่งเร้า ถ้าการตอบสนอง (responses) นั้น ได้รับผลที่น่าพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองก็จะคงทน

2.3 การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเวลาเรียนและวิธีการเรียนรู้ตลอดจนการทำความเข้าใจกับบทเรียนด้วยตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลองฝึกลองถูกด้วยตนเอง และไม่เกิดความเครียด และความหวาดกลัวเมื่อมีการทำผิดพลาดเกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพมากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน สอดคล้องกับ ทัท [10] ที่ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบนำตนเองว่า เป็นกระบวนการคิดริเริ่มการเรียนรู้เอง กำหนดเป้าหมายและสื่อการเรียนรู้ ติดต่อกับบุคคลอื่น หาแหล่งความรู้ เลือกใช้ยุทธวิธีในการเรียนรู้ เสร็จแผนการเรียนรู้และประเมินการเรียนรู้ของตน ซึ่งผู้เรียนจะมีจุดหมายชัดเจนและมีแรงจูงใจสูง เรียนอย่างตั้งใจ มีความเป็นอิสระในการเรียน และจะมีความรับผิดชอบต่อตนเองเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

2.4 การเรียนรู้บทเรียนผ่านอุปกรณ์มือถือ ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกสถานที่ สอดคล้องกับสถานการณ์ของการขยายความสำคัญของแอปพลิเคชันกับชีวิตประจำวันในปัจจุบัน โดยในปัจจุบันมีการพัฒนาแอปพลิเคชันใหม่ๆ มาให้ผู้ใช้ได้นำมาใช้กันอย่างต่อเนื่อง จนทุกวันนี้โทรศัพท์มือถือ กลายเป็นอีกหนึ่งปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่หลายคนให้ความสำคัญในการใช้งานควบคู่ไปกับการใช้ชีวิตประจำวัน

3. ผลการทดลองใช้แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการดูเคลื่อนไหว พบว่า

3.1 ความรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ของกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม หลังการใช้แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการดูเคลื่อนไหว สูงกว่าก่อนการใช้ สามารถอภิปราย โดยแบ่งเป็นรายกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดคอนไก่เตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 1 เป็นนักเรียนห้องโครงการภาษาอังกฤษ ได้คะแนน Pre-test ค่าเฉลี่ยร้อยละ 21.47 (คะแนนเต็ม 60) ด้วยความที่เป็นเด็กนักเรียนห้องโครงการภาษาอังกฤษ จึงได้รับการเอาใจใส่ทั้งจากครูและผู้ปกครองด้านการฝึกฝนภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี เมื่อทราบว่ามีการเรียนผ่านแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์มือถือ จึงคอยกำชับให้นักเรียนกลุ่มทดลองนี้เข้าดูการ์ตูนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ จากการพูดคุยสอบถามกับนักเรียน พบว่านักเรียนชื่นชอบตัวการ์ตูนในบทเรียน เพราะรู้สึกว่ามีรัก และรู้สึกว่าการเคลื่อนไหวของตัวการ์ตูนทำให้รู้สึกคลุกขบขัน จึงอยากจะทำบทเรียนการ์ตูนอย่างสม่ำเสมอ และสามารถดูซ้ำได้โดยไม่ต้องรู้สึกเบื่อ กลุ่มทดลองนี้มีคะแนน Post-test ค่าเฉลี่ยร้อยละ 46.35 (คะแนนเต็ม 60)

กลุ่มทดลองที่ 2 ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี สังกัดเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 เป็นนักเรียนห้องโครงการ Intensive ที่เน้นการเรียนภาษาอังกฤษเป็นพิเศษ ได้คะแนน Pre-test ค่าเฉลี่ยร้อยละ 27.04 (คะแนนเต็ม 60) จากการพูดคุยกับนักเรียนพบว่า เนื้อหาในบทเรียน แอปพลิเคชัน บางบทเรียนเป็นเรื่องที่เรียนมาแล้ว และบางบทเรียนกำลังเรียนอยู่ จึงทำให้สามารถทำความเข้าใจได้ดีเป็นพิเศษ และมีความรู้สึกที่ดีต่อการ์ตูน เพราะเรียนแล้วไม่เครียด รู้สึกเหมือนไม่ได้เรียน แค่อ่านพยายามฝึกพูดตามเท่านั้น และยังสามารถย้อนหลังดูซ้ำได้หลายครั้งตามที่ต้องการ นอกจากนี้ยังพบว่าครูที่สอนนักเรียนเหล่านี้ได้นำบทเรียนแอปพลิเคชันบางบทเรียน ไปเปิดให้นักเรียนดูในช่วงโม่งเรียนอีกด้วย กลุ่มทดลองนี้มีคะแนน Post-test ค่าเฉลี่ยร้อยละ 49.14 (คะแนนเต็ม 60)

กลุ่มทดลองที่ 3 ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี สังกัดเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 เป็นนักเรียนห้องโครงการ Intensive ที่เน้นการเรียนภาษา

อังกฤษเป็นพิเศษ ได้คะแนน Pre-test ค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.71 (คะแนนเต็ม 60) จากการพูดคุย กับนักเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าเนื้อหาในบทเรียน โดยเฉพาะในบทที่ 1 – 20 นั้นง่ายมาก ไม่เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่เนื้อหาในบทที่ 21 – 40 นั้นอยู่ในระดับที่เหมาะสม ส่วนความรู้สึกที่มีต่อการดูในบทเรียนนั้น แบ่งออกเป็น 2 ความเห็นหลักๆ คือ 1) ชอบ และคิดว่าตัวการ์ตูนนั้นน่ารัก 2) ไม่ชอบ และคิดว่าตัวการ์ตูนนั้นเหมาะสำหรับเด็กเล็กๆ มากกว่า กลุ่มทดลองนี้มีคะแนน Post-test ค่าเฉลี่ยร้อยละ 50.14 (คะแนนเต็ม 60)

กลุ่มทดลองที่ 4 ได้แก่แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ได้คะแนน Pre-test ค่าเฉลี่ยร้อยละ 19.81 (คะแนนเต็ม 60) นอกจากนี้จากข้อมูลด้านการเรียนภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลองกลุ่มนี้ ทำให้เห็นว่ากลุ่มทดลองนี้มีโอกาสในการเรียนและใช้ภาษาอังกฤษสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมงเท่านั้น ซึ่งแตกต่างกับกลุ่มทดลองที่ 1, 2 และ 3 ที่เป็นห้องเรียนโครงการภาษา และมีโอกาสได้เรียนและใช้ภาษาอังกฤษมากกว่า อย่างไรก็ตามจากการพูดคุยกับนักศึกษากลุ่มทดลองที่ 4 นี้ พบว่า รู้สึกพอใจกับการเรียนผ่านการ์ตูนเพราะไม่เครียด และการพูดออกเสียงตามตัวการ์ตูนนั้น เมื่อพูดผิดก็จะไม่มีใครต่อว่าหรือหัวเราะเยาะ จึงทำให้กล้าพูดออกเสียงมากกว่าการพูดออกเสียงในชั้นเรียนที่มีคนอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าดูการ์ตูนบทเรียนทั้งหมดไม่เกิน 2 ครั้ง กลุ่มทดลองนี้มีคะแนน Post-test ค่าเฉลี่ยร้อยละ 35.23 (คะแนนเต็ม 60)

กลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่มมีคะแนน Post-test สูงขึ้นและมีคะแนนมากกว่าครึ่งของคะแนนเต็ม (มากกว่า 30 คะแนน) ผู้เรียนของกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่มมีความรู้สึกที่ดีต่อการดูในบทเรียนและมีความรู้สึกสะดวกสบายในการเรียนผ่านอุปกรณ์มือถือ นอกจากนี้ยังรู้สึกว่าการเรียนภาษาอังกฤษด้วยตนเอง ทำให้ตนเองรู้สึกกล้าที่จะพูดภาษาอังกฤษ มากกว่าการพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียน

3.2 คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ของความรู้ด้าน ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ของกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม หลังการใช้แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว แตกต่างกัน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 มีค่าคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์เท่ากับ 64.57% กลุ่มทดลองที่ 2 มีค่าคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์เท่ากับ 67.05% กลุ่มทดลองที่ 3 มีค่าคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์เท่ากับ 65.14% และ กลุ่มทดลองที่ 4 มีค่าคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์เท่ากับ 38.36%

จากค่าคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ของทุกกลุ่ม แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทดลองที่ 1, 2 และ 3 มีคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ใกล้เคียงกัน แต่กลุ่มทดลองที่ 4 มีคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์น้อยกว่าทั้ง 3 กลุ่มมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่ากลุ่มทดลองที่ 1, 2 และ 3 เป็นนักเรียนห้องโครงการที่เน้นการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเป็นพิเศษที่มีโอกาสได้เรียนและใช้ภาษาอังกฤษทุกวันซึ่งมากกว่ากลุ่มทดลองที่ 4 ที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีโอกาสได้เรียนและใช้ภาษาอังกฤษสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมงเท่านั้น นอกจากนี้ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1, 2 ได้รับการดูแลและกำชับให้ดูบทเรียนออนไลน์จากคุณครูและผู้ปกครอง อีกทั้งตัวของนักเรียนเองยังมีความรู้สึกชื่นชอบตัวการ์ตูนในบทเรียนอีกด้วย ส่วนกลุ่มทดลองที่ 3 เป็นนักเรียนที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองอยู่แล้ว จึงเข้าดูบทเรียนออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ ส่วนกลุ่มทดลองที่ 4 เป็นนักศึกษาที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองน้อยกว่ากลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม จึงเข้าดูบทเรียนออนไลน์ด้วยจำนวนครั้งที่น้อยกว่า และการ์ตูนในบทเรียนอาจไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนได้เพียงพอ

จากการประเมินผลด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ของกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม หลังการใช้แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว และการประเมินค่าความรู้คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ของกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม สามารถสรุปได้ว่า แอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารผ่านบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหว

ที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนได้ดี โดยเฉพาะผู้เรียนที่เป็นนักเรียน ส่วนผู้เรียนที่อยู่ในระดับอุดมศึกษาหรือมากกว่านั้น ควรมีการปรับปรุงรูปลักษณะของตัวการ์ตูนเพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนในกลุ่มนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ระดับความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ตในขณะที่กำลังใช้งานแอปพลิเคชัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการใช้งานแอปพลิเคชัน โดยนักเรียนส่วนหนึ่งให้ข้อมูลว่า ในขณะที่อยู่ที่โรงเรียนหากต้องการจะใช้งานแอปพลิเคชันก็จะใช้งานผ่านสัญญาณอินเทอร์เน็ตของโรงเรียน ซึ่งระดับความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ตในโรงเรียนนั้นช้ามาก อันเนื่องมาจากมีผู้ใช้งานร่วมกับสัญญาณอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนจำนวนมาก จึงทำให้การใช้งานแอปพลิเคชันเกิดการติดขัดไม่ต่อเนื่อง ทำให้บางครั้งไม่สามารถดูบทเรียนได้ครบตามที่ต้องการ ดังนั้นการจะใช้งานแอปพลิเคชันนี้ให้ต่อเนื่องเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้งาน ผู้ใช้งานจึงควรมีอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตเป็นของตนเองและไม่ควรใช้งานสัญญาณอินเทอร์เน็ตร่วมกับผู้ใช้งานอื่น

2. จากการพูดคุยกับกลุ่มทดลอง โดยเฉพาะกลุ่มทดลองที่ 4 ซึ่งเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า ปัญหาสำคัญคือ ขาดการเข้าเรียนบทเรียนออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากเป็นนักศึกษาที่ค่อนข้างมีอิสระในการดำเนินชีวิต และมีสิ่งหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่น่าสนใจกว่าการเรียนมาซักรุ่นหรือนำพานักศึกษาไปจากการเรียนบทเรียนออนไลน์ จึงสมควรให้มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกกลุ่ม ทุกระดับชั้น รู้จักและมีโอกาสได้ทำการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นสร้างวินัยให้กับตนเองในการจัดเวลาเรียนให้เพียงพอและเหมาะสม

3. การกำชับ ดูแลและสนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าเรียนบทเรียนออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจากการได้รับการกำชับ ดูแลและสนับสนุนนี้ทำให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มนี้มีคะแนนสอบ Post-test ในระดับสูง (46.35 และ 49.14 ตามลำดับ) และนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มนี้ยังมีคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ในระดับสูงเช่นเดียวกัน โดยกลุ่มทดลองที่ 2 มีคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์สูงที่สุดใน 4 กลุ่ม (64.57% และ 67.05% ตามลำดับ) จากผลวิจัยนี้ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะว่า การนำแอปพลิเคชัน การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้วยการ์ตูนเคลื่อนไหวนี้ไปใช้ ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการกำชับ ดูแลและสนับสนุนให้มีการเข้าเรียนบทเรียนออนไลน์นี้อย่างสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

- [1] Beverly A. C. The Role of Grammar in Improving Students' Writing. Sadlier-Oxford; 2013 [เข้าถึงเมื่อ วันที่ 19 กันยายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://people.uwplatt.edu/~ciesield/graminwriting.htm>.
- [2] ดวงกมล ฐิตเวส. ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารในการสอนกฎไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา; 2554.
- [3] จรัสวัฒน์ ไตรรัตน์. การเขียนหนังสือราชการภาษาอังกฤษ. [อินเทอร์เน็ต]. ชุดฝึกอบรมทางไกล: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2005 [เข้าถึงเมื่อ วันที่ 19 กันยายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.e4thai.com/e4e/images/pdf/Section%203.pdf>.
- [4] ไพโรจน์ ธรรมพิธิ. พัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา สำหรับนักเรียนไทย. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ โปสทูเดย์; 2559 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.posttoday.com/social/general/534429>.

- [5] วรารักษ์ แก้วสังข์. แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา สิ่งจำเป็นต่อนักเรียนไทย. [อินเทอร์เน็ต] กรุงเทพฯ โปสทูเดย์; 2559 [เข้าถึงเมื่อ วันที่ 26 ธันวาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.posttoday.com/it/524347>.
- [6] สมหญิง กลั่นศิริ. เทคโนโลยีการศึกษา. นครปฐม: แผนกบริหาร สำนักงานอธิการบดี พระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2551.
- [7] Robinson, B. A. Phenomenological study of facial expression animation. 2 Proceedings of HCI 2011, the 25th BCS Conference on Human Computer Interaction. BCS, the Chartered Institute for IT; 2015.
- [8] Bowen T, Marks J. Inside Teaching: Options for English Language Teachers. Oxford: Heinemann; 2004.
- [9] Larsen-Freeman, D. Techniques and Principles in Language Teaching. Oxford: Oxford University Press; 2002.
- [10] Allen Tough, The adult's learning projects. Toronto, Ontario: The Ontario Institute for studies in Adult Education; 1979.

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.): ปัญหา อุปสรรค และแนวโน้มเพื่อการพัฒนากิจการคณะสงฆ์ไทย

Certificate Program in Sangha Administration (Cert. in Sangha Admin): Problems Obstacles and Trends of Thailand Sangha Administration Development

พระครูวาทีวรวัฒน์ (กล้า วีรรัตน) *
Phrakhruwateeworawat (Klar Weraratano) *

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
จังหวัดราชบุรี 70130

Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Ratchaburi Buddhist College Ratchaburi 70130

*To whom correspondence should be addressed. e-mail:ppklar999@hotmail.com

Received: 31 March 2019, Revised: 22 April 2019, Accepted: 23 May 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพ ปัญหาอุปสรรค และแนวโน้มการพัฒนากิจการคณะสงฆ์ไทยด้วยหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินหลักสูตรโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (4.54) และ 2) สภาพ ปัญหาและอุปสรรค พบว่า (1) จุดแข็ง: ความพร้อมทางกายภาพของหน่วยงานที่นำหลักสูตรไปเปิดสอน (2) จุดอ่อน: การจำกัดผู้เข้าศึกษาเฉพาะกลุ่มพระสังฆาธิการและครูสอนพระปริยัติธรรม (3) โอกาส: กระแสความต้องการในการพัฒนาคุณวุฒิทางการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในปัจจุบัน และ (4) อุปสรรค: สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและวิทยาการสมัยใหม่ และ 3) แนวโน้มการพัฒนา พบว่า (1) ด้านการปกครอง: ปรับปรุงสภาวะการเรียนรู้ของรายวิชาในหลักสูตรให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง (2) ด้านการศาสนศึกษา: เพิ่มเติมรายวิชาที่เป็นภาษาที่สามเพื่อรองรับการจัดการศาสนศึกษาแก่ศาสนิกชนที่มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติและภาษา (3) การศึกษาสงเคราะห์: เพิ่มเติมการเรียนรู้ภาคปฏิบัติการที่ส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในเชิงพื้นที่ (4) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา: ปรับปรุงเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ (5) การสาธารณูปการ: เพิ่มเติมกิจกรรมนอกชั้นเรียนหรือการศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและมรดกภูมิปัญญาของไทย (6) การสาธารณสงเคราะห์: เพิ่มเติมสภาวะการเรียนรู้รายวิชาที่ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตอาสาแก่ชุมชนและสังคม และ (7) การพัฒนาพุทธมณฑล: เพิ่มเติมสภาวะการเรียนรู้แนวคิดเกี่ยวกับพุทธอุทยาน 3 มิติ คือ อุทยานการศึกษา อุทยานการท่องเที่ยว และอุทยานศิลปวัฒนธรรม

คำสำคัญ: หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ การพัฒนากิจการคณะสงฆ์ไทย

Abstract

The objectives of this research were to analyze the state, problems, obstacles and the trend of Thailand Sangha administration development through the certificate program in Sangha administration. The research methodology was the mixed research method that the questionnaire and interview as the tool of data collection. The Findings of the research were as follows: 1) The overall evaluation of the curriculum is at the highest level. 2) The state, problems, obstacles found that (1) the strength is the physical readiness of each unit that took the certificate program opening and. (2) The weakness is the limit of students that focus on Sangha administrator and Phrapariyattidhamma teachers. (3) The opportunity is the trend of Buddhist monks and novices at the present would like to develop the education qualification, and (4) the obstacle is the change state of the world society and modern academy. And 3) The trend of the development found that (1) The administration aspect: should add the optional subject that has the learning content about psychological content. (2) The religious education aspect: should increase the third subject for responding to religious education management for Buddhists who have many races and languages. (3) The educational welfare aspect: should increase the practical learning to promote the strength creation of network of educational welfare management in each area. (4) The Buddhism propagation aspect: should improve the content to match the modern technology. (5) The construction aspect: should increase the activity out of the class like academic trip about arts, culture and Thai local wisdom. (6) The public welfare aspect: should increase the learning content subject to make the public convince or public mind to community and society and (7) The Buddhamonthon development aspect: should increase the learning content concept about Buddhamonthon in three dimensions such as educational park, tourism park and arts and culture park.

Keywords: sangha administration, thailand sangha administration development

บทนำ

คณะสงฆ์มีขึ้นเป็นรูปธรรมตั้งแต่สองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีพระสังฆรัตนะเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาจึงเกิดมีคณะสงฆ์ [1] กระทั่งต่อมาราวเดือน 12 พุทธศก 235 คราวที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงส่งพระธรรมทูต (สายที่ 8) ซึ่งประกอบด้วย พระโสณะ พระอุตตระ พร้อมคณะ มาเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนสุวรรณภูมิ และได้รับการต้อนรับจากพระเจ้าสุวรรณภูมิราชาเป็นอย่างดี (ปัจจุบัน คือ ประเทศไทย เขมรพม่า เป็นต้น) สำหรับประเทศไทยนั้น เมื่อคนส่วนใหญ่ได้ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาพระมหากษัตริย์ไทยแต่ละพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะเอกอัครกษัตริย์ของชาติและวัฒนธรรมทุกสาขาจึงได้รับอิทธิพลและผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนตายและเมื่อผ่านช่วงเวลามาพันกว่าปี พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและประชาชนเป็นอย่างมาก ตั้งแต่สุโขทัย อโยธยา กรุงธนบุรี และรัตนโกสินทร์ และมีพัฒนาการโดยต่อเนื่องมาโดยลำดับ [2]

ปัจจุบันคณะสงฆ์ไทยมีความเป็นรูปธรรมในทางกฎหมาย ตามที่ตราไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 5 ทวิ ความว่า “คณะสงฆ์ หมายความว่า บรรดาพระภิกษุที่ได้รับบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนพระราชบัญญัตินี้ไม่ว่าจะปฏิบัติศาสนกิจ

ในหรือนอกราชอาณาจักร” [3] ทั้งนี้ กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ยังได้ระบุกรอบคลุมถึงการคณะสงฆ์หรืองานพระศาสนาที่จำเป็นต้อง “ควบคุมและส่งเสริมให้ดำเนินการไปด้วยดี” รวมทั้งสิ้น 6 การกิจ ประกอบด้วย การรักษาความสงบเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการศึกษาสงเคราะห์ [4] โดยวิธีดำเนินการทั้ง 6 ประการนี้บางประการมีกำหนดไว้ในระเบียบกฎมหาเถรสมาคมแต่บางประการคงเป็นไปตามจารีตที่ถือปฏิบัติตามจารีต ก็มีอยู่ [5] ได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อยดีงามการศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ [6] ประการสำคัญ คือ การปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานทำนุบำรุง ส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อให้การอุปถัมภ์คุ้มครองและส่งเสริมพัฒนางานพระพุทธศาสนานั้น จำเป็นต้องให้การสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางศาสนาเป็นอันดับแรกตราบใดที่เรายอมรับความจริงว่าทรัพยากรบุคคลนั้นสำคัญยิ่งกว่าปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ซึ่งแม้จะมีเครื่องจักรกลเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานมากขึ้น ใช้วิทยากรสูงขึ้น และมีความสามารถยอดเยี่ยมเพียงใด ก็ยังไม่สามารถเข้ามาแทนที่คนที่มิวิสัยทัศน์ซึ่งเป็นผู้สร้างและผู้ใช้เครื่องได้ [7]

การพัฒนากิจการคณะสงฆ์ไทย จึงจำเป็นต้องเริ่มต้นที่ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สถาบันการศึกษาระดับสูงแห่งหนึ่งของคณะสงฆ์ไทย ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้อย่างชัดเจนว่า “ผลิตคนดีและเก่งอย่างมีสมรรถภาพ จัดการศึกษาและวิจัยอย่างมีคุณภาพ บริหารวิชาการดีอย่างมีความสุข และบริหารดีอย่างมีประสิทธิภาพ” [8] และมีพันธกิจหลักในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 9 ประการ ได้แก่ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความใฝ่รู้ใฝ่คิด มีน้ำใจเสียสละเพื่อส่วนรวม มีโลกทัศน์กว้างไกล มีความเป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม [9]

โดยนัยนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้จัดให้มีการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ให้เป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจหลัก โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยสนองงานคณะสงฆ์ในการให้การศึกษอบรมงานในส่วนที่เป็นการบริการกิจการของคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ [10]

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) (Certificate in Sangha Administration) จัดระบบการศึกษาแบบหน่วยทวิภาค (Semester Credit System) โดยแบ่งเวลาการศึกษาในปีการศึกษาออกเป็น 2 ภาค การศึกษาปกติ คือภาคการศึกษาที่หนึ่ง (First Semester) มีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่า 16 สัปดาห์และภาคการศึกษาที่สอง (Second Semester) มีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่า 16 สัปดาห์ โดยกำหนดให้ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 1 จำนวน 12 หน่วยกิต และในภาคการศึกษาที่ 2 จำนวน 12 หน่วยกิต ส่วนรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน โดยไม่นับหน่วยกิตให้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดแผนการสอนของแต่ละแห่ง โดยโครงสร้างหลักสูตร 24 หน่วยกิต ประกอบด้วยวิชาบังคับ จำนวน 18 หน่วยกิตและวิชาเลือก จำนวน 6 หน่วยกิต

ผลผลิตของหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์(ป.บส.) มี 4 ประการ คือ (1) ผลิตพระสังฆาธิการและครูสอนพระปริยัติธรรมในระดับประกาศนียบัตรให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (2) ผลิตพระสังฆาธิการและครูสอนพระปริยัติธรรมในระดับประกาศนียบัตรให้สามารถนำความรู้ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาพระพุทธศาสนาและสังคม (3) ผลิตพระสังฆาธิการและครูสอนพระปริยัติธรรมในระดับประกาศนียบัตรให้อุทิศตนและสามารถนำหลักทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และ (4) ผลิตพระสังฆาธิการและครูสอนพระปริยัติธรรมให้มีคุณวุฒิทางการศึกษาที่สามารถศึกษาต่อในระดับชั้นปริญญาตรีได้ [11]

อย่างไรก็ตาม หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) นี้ ได้เปิดจัดการเรียนการสอน มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 กระทั่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2562) แม้มีพระสังฆาธิการและครูสอนพระปริยัติธรรมให้ความสนใจเข้า ศึกษาจำนวนมาก แต่ยังไม่ปรากฏมีการประเมินหลักสูตร และการพัฒนาหรือปรับปรุงตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม โลกที่วิวัฒน์ไปอย่างต่อเนื่อง กอปรกับแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ปี 2560-2561 ตามมติคณะ รัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 ที่ได้รับทราบผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการตามที่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอ โดยมีมติเห็นชอบแผนการการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ตามภารกิจ 6 ด้าน + 1 (ด้านการปกครอง, ด้านศาสนศึกษา, ด้านศึกษาสงเคราะห์, ด้านการเผยแผ่, ด้านสาธารณูปการ, ด้านสาธารณ- สงเคราะห์ + พัฒนาพุทธมณฑล) ดังนั้น หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) จึงจำเป็นต้อง ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และทิศทางการปฏิรูปกิจการคณะสงฆ์ไทย จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรประกาศนียบัตร การบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.): ปัญหา อุปสรรค และแนวโน้มเพื่อการพัฒนากิจการคณะสงฆ์ไทย” เพื่อสังเคราะห์ ผลการวิจัยในรูปแบบของเอกสารทางวิชาการ เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้นำไปประยุกต์ ใช้ในการพัฒนากิจการคณะสงฆ์ไทย ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)
3. เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการพัฒนากิจการคณะสงฆ์ไทยด้วยหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ (ป.บส.)

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาสำหรับการประเมินเพื่อการพัฒนาใน 4 มิติ ประกอบด้วยด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ
2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นิสิต (พระสังฆาธิการและครูสอนพระปริยัติธรรม) ผู้ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ปีการศึกษา 2561 ของสถานศึกษาในสังกัด มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (เฉพาะภาคตะวันตก) จำนวน 153 รูป
กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มมาจากประชากรซึ่งหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 111 รูป
ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกตามลักษณะการเป็นตัวแทนของ กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 18 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ดังนี้

แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด โดยได้ดำเนินการหาความเที่ยงตรง (Validity) ในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 จากนั้นได้นำไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยได้ทดลองใช้ (Try-Out) กับนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (การวิจัยครั้งนี้ คือนิสิต หรือพระสังฆาธิการและครูสอนพระปริยัติธรรม ผู้ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ปีการศึกษา 2561 ของวิทยาลัยสงฆ์ระยอง) เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9175

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่ได้เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 18 รูป/คน

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)

ผลการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) เซึ่งปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังนี้

1.1 ด้านผลผลิต (Product) พบว่าด้านบริบท (Context) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก ได้แก่ ข้อ 4 ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ข้อที่ 4 (เพื่อให้พระสังฆาธิการและครูสอนปริยัติธรรมได้มีคุณวุฒิทางการศึกษาที่สามารถศึกษาต่อในระดับชั้นปริญญาตรีได้) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.66 รองลงมา ได้แก่ ข้อ 3 ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ข้อที่ 3 (เพื่อผลิตพระสังฆาธิการและครูสอนปริยัติธรรมในระดับประกาศนียบัตร ให้อุทิศตนและสามารถนำหลักทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.58 และอันดับที่สาม ได้แก่ ข้อที่ 5 ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของคณะสงฆ์ และความต้องการของสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.52

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก ได้แก่ ข้อ 15 ความเหมาะสมของรายวิชาและสาระการเรียนรู้ บส 012 พระไตรปิฎกศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 รองลงมา ได้แก่ ข้อ 18 ความเหมาะสมของรายวิชาและสาระการเรียนรู้ บส 015 พุทธศิลป์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 และอันดับที่สาม ได้แก่ ข้อที่ 8 ความเหมาะสมของรายวิชาและสาระการเรียนรู้ บส 005 การบริหารงานสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68

1.3 ด้านกระบวนการ (Process) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก ได้แก่ ข้อ 5 มีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและตรงตามสภาพจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 รองลงมา ได้แก่ ข้อ 4 มีการใช้เทคนิคการสอนที่ทันสมัยและมีความหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 และอันดับที่สาม ได้แก่ ข้อที่ 6 มีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหาและตรงตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57

1.4 ด้านผลผลิต (Product) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก ได้แก่ ข้อ 2 บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด และอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 รองลงมา ได้แก่ ข้อ 5 บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาศึกษาสามารถสร้างคุณค่าใหม่ให้

กับตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 และอันดับที่สาม ได้แก่ ข้อที่ 6 บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาสามารถสร้างคุณค่าใหม่ให้กับ พระพุทธศาสนา ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58

2. สภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)

2.1 การบริหารหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ด้านจุดแข็ง (Strengths) พบว่า มีการศึกษาระยะในภาคปฏิบัติเพื่อกล่อมเกลาคิดใจความพร้อมทางกายภาพของหน่วยงานในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏวราวุฒวิทยาที่นำหลักสูตรไปเปิดสอนผู้เรียนมีสถานภาพเป็นพระภิกษุผู้มีศีลาจารวัตรที่งดงามกระบวนการจัดการเรียน การสอนที่เน้นวิชาการควบคู่กับวิชาชีพเพื่อต่อยอดในการทำงานอาจารย์ผู้สอนมีมาตรฐานสูงเทียบเท่ากับการจัดการ เรียนการสอนระดับปริญญาตรี และมีพระสังฆาธิการระดับสูงที่มาช่วยสอนและเป็นแม่แบบที่ดีในทางปฏิบัติ

2.2 การบริหารหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ด้านจุดอ่อน (Weakness) พบว่า จำนวนผู้เรียนลดน้อยลงเนื่องจากจำกัดผู้เข้าศึกษาเฉพาะกลุ่มพระสังฆาธิการและครูสอนพระปริยัติธรรมความ แตกต่างของพื้นฐานความรู้เดิมของนิสิตผู้เข้าศึกษาภารกิจของนิสิตที่ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการมีมากจึงเป็นปัญหา ของการจัดสรรเวลาเพื่อเข้าเรียนขาดการปรับปรุงหลักสูตรมานานถึง 15 ปี และขาดการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าศึกษา ให้แก่ผู้เรียน

2.3 การบริหารหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ด้าน โอกาส (Opportunities) พบว่า กระแสความต้องการในการพัฒนาคุณวุฒิทางการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในปัจจุบัน และองค์กรคณะสงฆ์ ให้การสนับสนุน

2.4 การบริหารหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ด้านอุปสรรค (Threats) พบว่า พระสังฆาธิการและครูสอนพระปริยัติธรรมทั่วประเทศสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรแล้วจำนวนมากทัศนคติในเชิงลบต่อหลักสูตรที่นอกเหนือจากการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและแผนกธรรมสภาการเปลี่ยนแปลงของ สังคมโลกและวิทยาการสมัยใหม่ และบุคลากรขององค์กรคณะสงฆ์ที่เป็นวัตถุดิบในอนาคตของหลักสูตรมีจำนวนลด น้อยลง

3. แนวโน้มการพัฒนาธิการคณะสงฆ์ไทยด้วยหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)

3.1 เป้าหมายดั้งเดิมของหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) พบว่า พัฒนาพระสังฆาธิการให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะสำหรับการปฏิบัติงานคณะสงฆ์ปฏิบัติของพระสังฆาธิการให้มี คุณสมบัติสำหรับเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา และสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกันของพระสังฆาธิการ

3.2 จุดเน้นของการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) พบว่า ยึดพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ และมติมหาเถรสมาคม เสมือนเป็นคู่มือการดำเนินงานเน้นการสนอง งานภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ และเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงกับการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยอนุโลม

3.3 แนวโน้มในการบริหารหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) เพื่อการพัฒนา ธิการคณะสงฆ์ไทยที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ประกอบด้วย

3.3.1 ด้านการปกครอง คือ ปรับปรุงสาระการเรียนรู้ของรายวิชาในหลักสูตรให้ทันต่อความ เปลี่ยนแปลงของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเจ้าคณะปกครองที่มี ประสบการณ์สูงร่วมปฏิบัติหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้บรรยายโดยมีสัดส่วนร้อยละ 50 ร่วมกับอาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย เพิ่มเติมวิชาเลือกที่มีสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาชุมชน และบูรณาการการจัดการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ การ ร่วมกับการกิจหรือกิจกรรมที่คณะสงฆ์ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

3.3.2 ด้านการศึกษา คือ เพิ่มเติมรายวิชาที่เป็นภาษาที่สามเพื่อรองรับการจัดการศึกษาแก่ศาสนิกชนที่มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติและภาษารักษาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี แผนกธรรม และแผนกสามัญศึกษา แต่ปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมฉบับปัจจุบันเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทักษะความรู้เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และบูรณาการการเรียนรู้ในภาคปฏิบัติกร่วมกับกิจกรรมที่คณะสงฆ์ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัด

3.3.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือ เพิ่มเติมกิจกรรมการเรียนรู้ในภาคปฏิบัติที่ส่งเสริมการสร้าง ความเข้มแข็งของเครือข่ายการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในเชิงพื้นที่ที่ปรับปรุงสาระการเรียนรู้ที่รองรับภารกิจด้านการ ศึกษาสงเคราะห์ให้ทันต่อบริบทในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปโดยสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธ- ศาสนาด้านศึกษาสงเคราะห์รักษาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการทำงานศึกษาสงเคราะห์โดยเชื่อมโยงการทำงานระหว่าง สังฆมณฑลและพุทธศาสนิกชน และปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เน้นภาคปฏิบัติและบูรณาการร่วม กับกิจกรรมสงเคราะห์ทางการศึกษาที่คณะสงฆ์ดำเนินการในปัจจุบัน

3.3.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ เพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ในภาคปฏิบัติที่บูรณาการร่วมกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเชิงรุกตามบริบทของพื้นที่โดยสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านเผยแผ่ปรับปรุงเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่และการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในเชิงรุกเพิ่มเติมวิชาเลือกภาษาที่สามเพื่อรองรับภารกิจด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่กลุ่มเป้าหมาย ที่มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติและภาษา และและสงวนรักษาสาระการเรียนรู้พุทธวิธีการสอนจากพระไตรปิฎก เป็นแม่แบบทางความประพฤติ

3.3.5 ด้านการสาธารณูปการ คือ รักษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พุทธศิลป์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสำคัญเพิ่มสาระการเรียนรู้ด้านวิศวกรรมสมัยใหม่ปรับปรุงสาระการเรียนรู้เพื่อรองรับ การพัฒนาระบบสารสนเทศและนวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านสาธารณูปการ และเพิ่มกิจกรรมนอกชั้นเรียนหรือการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและมรดกภูมิปัญญาของไทย

3.3.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ คือ เพิ่มเติมสาระการเรียนรู้รายวิชาที่ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึก สาธารณะหรือจิตอาสาแก่ชุมชนและสังคมเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างคุณลักษณะของการทำงาน เป็นทีมโดยสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านสาธารณสงเคราะห์ที่มุ่งทำงานร่วมกับเครือข่าย ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนเพิ่มกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับการดำเนินงานสงเคราะห์ชุมชนที่คณะสงฆ์ ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน และปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นภาคปฏิบัติหรือศึกษาดูงานจาก สภาพการณ์จริง

3.3.7 ด้านการพัฒนาพุทธมณฑล คือ เพิ่มเติมกิจกรรมกิจกรรมเสริมที่เอื้อต่อการสร้างเครือข่ายใน การทำงานเพื่อเป็นฐานในการขับเคลื่อนภารกิจโดยสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาพุทธมณฑลตามแผนยุทธศาสตร์ การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ในรายวิชาการบริหารงานสาธารณูปการหรือวิชาอื่นเพื่อ สร้างวิสัยทัศน์ร่วมหรือความตระหนักรู้ในความสำคัญร่วมกันที่มีต่อพุทธมณฑลประจำจังหวัดเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับพุทธอุทยาน 3 มิติ คือ อุทยานการศึกษา อุทยานการท่องเที่ยว และอุทยานศิลปวัฒนธรรม และเพิ่มเติม สาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการศูนย์การเรียนรู้เพื่อต่อยอดการดำเนินงานด้านการพัฒนาพุทธมณฑล

อภิปรายผล

1. ผลการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)

จากผลการวิจัย พบว่า (1) ด้านบริบท (Context) ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์(ป.บส.) สอดคล้องกับความต้องการของคณะสงฆ์และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ (2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) รายวิชาในหลักสูตรครอบคลุมภารกิจงานคณะสงฆ์ 6 ด้าน รายวิชาในหลักสูตรมีสาระการเรียนรู้ศาสตร์สมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติการกิจการคณะสงฆ์หลักสูตรยังขาดการกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิของอาจารย์ผู้เรียนมีความหลากหลายสูงทั้งในส่วนของช่วงอายุและพื้นฐานความรู้เดิม และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้มีมาตรฐานเทียบเท่าการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา (3) ด้านกระบวนการ (Process) การบริหารจัดการเรียนการสอนดำเนินการโดยหน่วยงานในสังกัดมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่นำหลักสูตรนี้ไปเปิดจัดการศึกษา กระบวนการบริหารหลักสูตรมีคุณภาพเทียบเคียงมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาในทางปฏิบัติใช้อาจารย์ผู้สอนที่มีคุณวุฒิเทียบเท่าการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีกระบวนการบริหารหลักสูตรเคร่งครัดตามรายละเอียดของหลักสูตรที่อนุมัติโดยสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (4) ด้านผลผลิต (Product) บัณฑิตมีศักยภาพในการปฏิบัติงานคณะสงฆ์ครอบคลุมภารกิจทั้ง 6 ด้านบัณฑิตมีศักยภาพในการทำงานเป็นทีมบัณฑิตมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่สนองงานคณะสงฆ์ และบัณฑิตเป็นผู้มีคุณวุฒิ คุณภาพ และคุณธรรม และเมื่อพิจารณาผลการวิจัยเชิงสำรวจ พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังกล่าวนี้อาจแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือ หลักสูตร ป.บส. เป็นหลักสูตรที่มีเป้าหมายชัดเจนที่จะสนองงานคณะสงฆ์โดยการพัฒนาคุณลักษณะของพระสังฆาธิการและครูสอนปริยัติธรรมที่พึงประสงค์คือ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม อีกทั้งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในการที่จะพัฒนาตนเองที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการสำคัญคือ หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) เป็นโอกาสในการพัฒนาบุคลากรของพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุที่คุณวุฒิหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์นี้ เป็นฐานในการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีได้ อย่างไรก็ดี เมื่อบริบทแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง องค์ความรู้มีการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง ดังกล่าวนี้อาจสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรพจน์ เผ่าทองสุข และคณะ [12] ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาจุลชีววิทยาอุตสาหกรรม พ.ศ. 2549 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ” ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มุ่งมั่นในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนศิริ เข็มราช และคณะ [13] ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ ในฐานะเป็นภาษาโลก” ผลการวิจัยพบว่าการประเมินตามแนวคิด CIPP Model พบว่า ด้านบริบทของหลักสูตร นิสิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (เฉลี่ย 4.37) ด้านปัจจัยนำเข้า นิสิตมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.20) ด้านกระบวนการ นิสิตมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด (เฉลี่ย 4.35) และด้านผลผลิต นิสิตมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของนิสิตที่ได้รับการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด (เฉลี่ย 4.40) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรทัศน์ วัฒนชีวินปกรณ์ [14] ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิตระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ผลการวิจัยพบว่า ประสงค์ให้หลักสูตรพัฒนาการ

ปฏิบัติงานโดยนำวิชาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติไปประกอบอาชีพในอนาคต โดยเน้นย้ำถึงเรื่องความรู้ความสามารถของ ผู้สอนและผู้เรียนให้เป็นผู้ถ่ายทอดและรับสารที่ดี กล่าวคือ ต้องเลือกบุคลากรทางการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ผู้เรียนต้องผ่านกระบวนการคัดเลือกที่เป็นไปตามมาตรฐานของการคัดเลือกหรือมีการคัดเลือกผู้เรียนให้ เข้มข้นขึ้นให้เหมาะสมกับคุณภาพของสถาบัน และนอกจากวิชาปฏิบัติแล้ว จำเป็นต้องพานิสิตไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ หรือเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือสาขาวิชานั้น ๆ มาถ่ายทอดความรู้ให้กับนิสิต เพื่อสร้างองค์ความรู้ และโลกทัศน์ที่นอกเหนือจากตำราเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวินัย ภูมิสุข [15] ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขา ศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรวิชาศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน สามารถสร้างเอกลักษณ์ของสถาบัน เข้าใจหลักสูตรบูรณาการรายวิชา ด้านบุคลากร อาจารย์ประจำจบตรงสาขาวิชา ผู้สอนมีความรู้และองค์ความรู้ เชิงความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นและสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาสม กลยาโณ [16] ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” ผลการวิจัยพบว่า มีข้อเสนอแนะสำคัญ ได้แก่ ต้องมีการจัดกิจกรรมในระหว่างเรียน มีการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานอื่น ๆ และเน้นมีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ในรูปแบบที่มาตรฐาน

2. แนวโน้มการพัฒนากิจการคณะสงฆ์ไทยด้วยหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บ.ส.)

จากผลการวิจัย พบว่า แนวโน้มการพัฒนากิจการคณะสงฆ์ไทยด้วยหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะ สงฆ์ คือ (1) ด้านการปกครอง ได้แก่ ปรับปรุงสาระการเรียนรู้ของรายวิชาในหลักสูตรให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และเพิ่มเติมวิชาเลือกที่มีสาระการ เรียนรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาชุมชน (2) ด้านการศาสนศึกษา ได้แก่ ปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พระปริยัติธรรมฉบับปัจจุบัน และเพิ่มเติมรายวิชาที่เป็นภาษาที่สามเพื่อรองรับการจัดการศาสนศึกษาแก่ศาสนิกชนที่ มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติและภาษา (3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ ปรับปรุงสาระการเรียนรู้ที่รองรับภารกิจ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงไป โดยสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านศึกษาสงเคราะห์ และเพิ่มเติมการเรียนรู้ภาคปฏิบัติที่ส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายการจัดการ ศึกษาสงเคราะห์ในเชิงพื้นที่ (4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ ปรับปรุงเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเชิงรุก และเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ ภาคปฏิบัติที่บูรณาการร่วมกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกตามบริบทของพื้นที่ โดยสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูป กิจการพระพุทธศาสนา ด้านเผยแผ่ (5) ด้านการสาธารณูปการ ได้แก่ ปรับปรุงสาระการเรียนรู้เพื่อรองรับ การพัฒนาระบบสารสนเทศและนวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูป กิจการพระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และเพิ่มเติมกิจกรรมนอกชั้นเรียนหรือการศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรมและมรดกภูมิปัญญาของไทย (6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ เพิ่มเติมสาระการเรียนรู้รายวิชา ที่ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตอาสาแก่ชุมชนและสังคม และเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการสร้าง เครือข่ายสาธารณสงเคราะห์ที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านสาธารณสงเคราะห์ และ (7) ด้านการพัฒนาพุทธมณฑล ได้แก่ เพิ่มเติมสาระการเรียนรู้แนวคิดเกี่ยวกับพุทธอุทยาน 3 มิติ คือ อุทยานการศึกษา อุทยานการท่องเที่ยว และอุทยานศิลปวัฒนธรรม ดังกล่าวนี้นำมาแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ หรือ ป.บ.ส. จำเป็นต้องปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยพัฒนาเป็นหลักสูตร สมัยใหม่ ที่เน้นผลลัพธ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของคณะสงฆ์หรือจิตสำนึกร่วมกันเพิ่มทักษะการบริหารในเชิงปฏิบัติการ

เน้นการเรียนรู้จากพื้นที่จริง อาจเป็นหลักสูตรเสริมในลักษณะหลักสูตรอบรมระยะสั้นสมัยใหม่ที่ในกิจกรรมหรือโครงการเป็นฐานในการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถเป็นผู้สร้างนวัตกรรมได้ อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงหลักสูตรหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือ ป.บส.ต้องให้ความสำคัญกับแนวทางการปฏิบัติงานคณะสงฆ์ตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในปัจจุบันด้วย ดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ พระมหาพรหมชัย มหาปุณฺโณ [17] ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์” ผลการวิจัยพบว่า ในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์ พระสังฆาธิการจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รอบรู้ในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางโลก และทางธรรม รวมทั้งฝึกคนให้เป็นผู้ที่มีความชำนาญในการบริหารบทบาทตามกิจการคณะสงฆ์ มีรูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ชัดเจนและเหมาะสมกับกระแสโลกาภิวัตน์ พร้อมยกระดับการศึกษาในตำแหน่งทางสังคมให้สูงขึ้น ให้เทียบเท่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป ทั้งนี้ จำเป็นต้องกำหนดให้แสวงหาความร่วมมือและมีการรวมตัวกัน เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายของพระสังฆาธิการทั่วประเทศและต่างประเทศ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูใบฎีกาอภิชาติ ธรรมสุโท [18] ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวโน้มการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในทศวรรษหน้า” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในทศวรรษหน้า จำเป็นต้องยึดตามพระธรรมวินัยเป็นหลัก กฎ ระเบียบ พระราชบัญญัติ และกฎหมายบ้านเมือง มีการบริหารกิจการตามรูปแบบเดิมแต่มีการปรับปรุงให้ทันสมัย มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาธุดฺดี วิโรจโน [19] ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการทางด้านการศึกษา ยังต้องคงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย เน้นการพัฒนาให้พระสังฆาธิการมีความก้าวหน้าในการเผยแผ่และทักษะการใช้ภาษาของสมัยปัจจุบันด้วย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระทีฆทัตฺถสิมฺมฺนีวํสฺ (วิรัช วสุสิริ) [20] ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ตัวแบบการบริหารคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานคณะสงฆ์ภาค 4 ในการบริหารคนนั้น มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วสนองต่องานที่มอบหมายให้ทำการบริหารภาระงานมุ่งบริหารที่สนองต่อความต้องการของผู้มาติดต่อและการบริหารองค์กรได้เน้นในเรื่องสร้างศรัทธาโดยนำจุดเด่นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงานการบริหารภาระงาน คือ มีการประยุกต์เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการบริหารงาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูปลัดอภิชชาติ สุวณฺณโชโต [21] ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพปัจจุบันและอุปสรรคในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า เน้นกระบวนการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง สังการและควบคุมกิจกรรมของสมาชิกในองค์กรรูปนัย เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำให้งานสำเร็จและจุดมุ่งหมายของสถาบันประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับการกิจของคณะสงฆ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ทุกรอบ 5 ปี รองรับการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย สภาพแวดล้อม ข้อมูล และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. ควรปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) โดยสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา
3. ควรปรับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) โดยขยายโอกาสให้กับพระภิกษุสามเณรทั่วไปที่มีพื้นฐานการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

4. ควรจัดโครงการหรือกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนแก่ผู้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)

5. ควรจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) โดยเทียบเคียงกับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

6. ควรเพิ่มช่องทางของการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ในระบบออนไลน์ หรือการเรียนทางไกล

ข้อเสนอแนะในการทวิจ้ยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยโดยใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) เป็นฐาน

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาของหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)

เอกสารอ้างอิง

- [1] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธวิธีบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2549.
- [2] คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ประวัติพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2549.
- [3] สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือพระสังฆาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ; 2554.
- [4] พระธรรมสุธี (นรินทร์ นรินฺโท). คู่มือศูนย์ปฏิบัติการพระวินยาธิการ คณะสงฆ์กรุงเทพมหานคร. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ; 2554.
- [5] กองแผนงานกรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา; 2542.
- [6] กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ; 2554.
- [7] บรรยงค์ ไตจินดา. การบริหารงานบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: อมรรการพิมพ์; 2543.
- [8] คณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 5 ปี พุทธศาสตร์มหัศจรรย์การบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2544.
- [9] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด; 2553.
- [10] คณาจารย์ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส ร่วมกับสำนักงานเจ้าคณะภาค 1, 2, 3, 14 และ 15. หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาจุฬาบรรณการ; 2548.

- [11] คณาจารย์ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. หน่วยวิทยบริการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดหลวงพ่อสวดธรรมกายาราม: พิธีเปิดการศึกษา 2549. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2549.
- [12] วรพรรณี เผ่าทองสุข และคณะ. การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาจุลชีววิทยาอุตสาหกรรม พ.ศ. 2549 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ [รายงานการวิจัย]. สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ; 2554.
- [13] รัตนศิริ เข้มราช และคณะ. การประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ ในฐานะเป็นภาษาโลก [รายงานการวิจัย]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2558.
- [14] วรทัศน์ วัฒนชีวโนปกรณ์. การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ [รายงานการวิจัย]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2556.
- [15] วินัย ภูมิสุข. การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. อุรุษยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2557.
- [16] พระมหาสม กลยาโณ. ความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล [รายงานการวิจัย]. อุรุษยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2552.
- [17] พระมหาศรณชัย มหาบุญโญ. การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์ [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. อุรุษยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2557.
- [18] พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมฺมสุทฺโธ. แนวโน้มการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในทศวรรษหน้า [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. อุรุษยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2558.
- [19] พระมหาธฤติ วิโรจน. รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. อุรุษยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2557.
- [20] พระทีฆทัตต์สินีวงศ์ (วิรัช วสุศิริ). ตัวแบบการบริหารคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์; 2558.
- [21] พระครูปลัดอภิชาติ สุวณฺโณโชโต. รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. อุรุษยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2558.

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

Exploratory Factor Analysis in the Necessary Leadership Characteristics of the Basic Education Administrators under the Jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Offices in the National Education Plans B.E. 2017 - 2036

อิสระพงศ์ ถนัดคำ * ปณิธาน วรณวลัย สุนันท์ สีสาย และ ประยูร เจริญสุข
Itsarapong Tanadka * Panithan Wannawan Sunan Sripai and Prayoon Charoensuk

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000
Department of Educational Administration, Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University,
Chaiyaphum 36000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Tanadka@hotmail.com

Received: 18 April 2019, Revised: 13 May 2019, Accepted: 23 May 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญของคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขตที่ 25, 26, 30 และเขตที่ 31 จำนวน 120 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอนโดยวิธีจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 51 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .981 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้โปรแกรม Mplus คือการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีการสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) และหมุนแกนองค์ประกอบตั้งฉากด้วยวิธี (Varimax) ผลการวิจัยพบว่า ชุดตัวแปรที่ทำการศึกษามี 5 องค์ประกอบได้ 5 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านทักษะมี 13 ตัวบ่งชี้ ด้านความรู้ มี 6 ตัวบ่งชี้ ด้านการเป็นผู้นำ มี 12 ตัวบ่งชี้ ด้านคุณลักษณะ มี 11 ตัวบ่งชี้ และด้านรูปแบบการทำงานมี 9 ตัวบ่งชี้ ซึ่งทุกองค์ประกอบมีค่าไอแกน (Eigen Value) มากกว่า 1.00 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมได้ 67.569

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ คุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

This research aimed to study the exploratory factor analysis in the necessary leadership characteristics of the basic education administrators under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Offices in the National Education Plans during the B.E., 2017 – 2036. The research samples included 120 school administrators and teachers under the jurisdiction of the Offices of Secondary Educational Service Areas- 25, 26 and 31, derived from the multi-stage random sampling by the lottery technique. The instruments for collecting the data were the structured interview form, in-depth interview form and the questionnaires for analyzing the exploratory factor analysis in the necessary leadership characteristics of the basic education administrators under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Offices in the National Education Plans during the B.E., 2560 – 2579, constructed by the researcher for 51 items with the reliability value at .981. The statistics used for the data analysis were the descriptive statistics of the mean and standard deviation, and the statistics for the hypothesis testing with Mplus Program was the Exploratory Factor Analysis using the Principal Component Analysis and Rotation of Perpendicular of Verimax method. The research findings revealed that the variable set studied found 5 factors and 51 indicators, covering the factors of: skills with 13 indicators, knowledge with 6 indicators, leadership with 12 indicators, characteristics with 11 indicators and working models with 9 indicators, which every domain contained the Eigen Value over 1.00 enabling to explain the cumulative variance in 67.569.

Keywords: exploratory factor analysis indicator the necessary leadership characteristics of the basic education administrators, the national education plans during 2560 – 2579, the basic education administrators

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมยุคเทคโนโลยี หรือ ยุคดิจิทัลนั้น ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยในยุคปัจจุบัน ซึ่งพลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยีนั้นทำให้เกิดความเจริญไม่ว่าจะเป็นความเจริญด้านคอมพิวเตอร์ เกม อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ รวมไปถึงความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ส่งผลทำให้ทุกคนต้องมีการปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงนี้ โดยความเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ก็ได้เข้ามามีผลกระทบในระบบการศึกษาอีกด้วย สมหมาย อัจฉอนกลอย [1] สถาบันการศึกษา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษา อบรมหล่อหลอมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับชีวิตจริง ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ ให้นำไปสู่การประกอบวิชาชีพในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ โดยสถาบันการศึกษาต้องจัดระบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้โอกาสทุกคนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ มีความรู้สามารถแข่งขันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีกับนานาประเทศได้ ซึ่งในภารกิจที่สำคัญนี้จะต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนส่งเสริมสนับสนุนและบริหารจัดการเพื่อให้การดำเนินการเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล กนกอร สมปราชญ์ [2] แต่อย่างไรก็ตามระบบการศึกษาในปัจจุบัน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [3] ได้เสนอว่ายังมีปัญหาอีกหลายประการ ที่ยังต้องการการแก้ไข เช่น ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว มีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ทำให้ส่งผลต่อ

คุณภาพการศึกษาที่ตกต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชา พุ่มพวง [4] ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ และสอดคล้องกับ ยุทธนา เกื้อกุล และนิเลาะ แวอูเซ็ง [5] ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ พบว่า ปัญหาที่พบอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารและครูไม่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตร ครูขาดเทคนิคการสอนที่หลากหลาย โรงเรียนไม่มีคลังเก็บข้อสอบ สื่อการสอนไม่มีความหลากหลาย และขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้สรุปผลการประเมินภายนอกกรอบแรกของโรงเรียนการศึกษานานาชาติ 17,362 แห่ง ซึ่งผลการประเมินมาตรฐานของโรงเรียน ผ่านเกณฑ์การประเมินเพียงร้อยละ 45 แสดงให้เห็นว่ายังมีโรงเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ถึงร้อยละ 55 จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้เห็นว่าระบบการศึกษายังมีปัญหาที่ต้องหาแนวทางแก้ไข ซึ่งถ้ามองไปในด้านการบริหารงานนั้นแสดงให้เห็นว่า ยังขาดผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพที่จะนำพาสถานศึกษาก้าวสู่ความเป็นเลิศทั้งในด้านวิชาการ และด้านอื่นๆ ชีระ รุญเจริญ [6] ชัยยนต์ เพาพาน [7] ได้กล่าวถึงผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้เชิงทฤษฎี มีความสามารถ มีทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ โดยผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องมีความรอบรู้ที่หลากหลาย ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์กว้างไกล การมีความรู้ทางวิชาการ เป็นนักประกอบการ นักริเริ่มสร้างสรรค์ และต้องมีความสามารถด้านเทคโนโลยี ซึ่งความรู้ต่างๆ ดังที่กล่าวมายังมีองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับผู้บริหารคือ คุณลักษณะภาวะผู้นำซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้บริหารในการเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ การบริหารงานสำเร็จลุล่วงไปได้โดยมีประสิทธิภาพโดยความหมายของคุณลักษณะภาวะผู้นำนั้น หมายถึงศิลปะที่จำเป็น และสำคัญยิ่งต่อผู้บริหารที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ สามารถเป็นผู้ตัดสินใจ กำหนดปัญหา วางแผน และรับผิดชอบต่อความอยู่รอดขององค์กร เพื่อให้การทำงานสำเร็จบรรลุเป้าหมายของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ พิเศษฐ์ วงศ์เกียรติจักร [8] ซึ่งความสำคัญและจำเป็นของภาวะผู้นำของผู้บริหารยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทรศนกร สงครินทร์ [9] ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยทางด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่าประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยทางด้านการบริหารอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีปัจจัยทางด้านการบริหารที่สามารถพยากรณ์ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 คือปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการจูงใจ ปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลการศึกษายังให้เห็นว่าคุณลักษณะภาวะผู้นำในทางการศึกษาจัดอยู่ในระดับที่มีสำคัญที่สุด นอกจากนี้ครูสภา สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา [10] ยังได้กำหนดข้อบังคับ ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหาร โดยกำหนดให้ผู้บริหารต้องมีความรู้ด้านมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพดังต่อไปนี้ ความรู้ด้านหลักการและกระบวนการบริหารงาน ด้านนโยบายและการวางแผนการศึกษา การบริหารด้านวิชาการ ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ บุคลากร กิจกรรมนักศึกษา การประกันคุณภาพ การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และในปัจจุบันรัฐบาลได้มีการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ขึ้นมาเพื่อเป็นกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้พัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [11]

ดังนั้นการที่จะทำให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้นั้น กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, จักรกฤษณ์ โปคาพล และวิไลพรรณ เสรีวัฒน์ [12] ยังได้เสนอแนวคิดไว้ว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้บริหารที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำสูงเพื่อที่จะเป็นเครื่องมือในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในด้านต่าง ๆ

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จำเป็น ได้แก่ ด้านทักษะ (Skill) ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านการเป็นผู้นำ (Leadership Practice) และสอดคล้องกับ ทองใบ สุคชาวี [13] ได้ศึกษาทฤษฎีที่สำคัญของผู้บริหาร โดยได้กล่าวถึง ทฤษฎีคุณลักษณะ (Trait Theory) และทฤษฎีสไตล์ภาวะผู้นำ (Leader Theory of Leadership) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ นักวิชาการ นักบริหารควรศึกษาอย่างลึกซึ้งเพื่อเป็นแนวทางการบริหารและการจัดการทรัพยากรขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งทฤษฎีและองค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำที่กล่าวมานี้ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับผู้บริหารยุคใหม่ที่จะเป็นตัวช่วยให้การบริหารงานให้สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้

จากความเป็นมาและความสำคัญที่เกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารดังที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารอาจยังยึดติดกับการบริหารงานแบบเดิม ๆ โดยเฉพาะผู้บริหารที่มีอายุ ซึ่งจะขาดความคิดเห็นที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคใหม่ที่กำลังเข้ามามีบทบาทในการศึกษายุคปัจจุบันอย่างหลากหลายและผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยที่มีการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาในสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นหน่วยงานสถานศึกษาที่ผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งต่อไปสู่การศึกษาระดับอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายของผู้บริหารที่จะต้องทำหน้าที่บริหาร โรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากเหตุผลดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญของคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา ได้มาจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเบื้องต้น ได้แก่ องค์ประกอบด้านทักษะมี 13 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบด้านความรู้ มี 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบด้านการเป็นผู้นำ มี 12 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบด้านคุณลักษณะ มี 11 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบด้านรูปแบบการทำงานมี 9 ตัวบ่งชี้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25, 26, 30 และเขต 31 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 12,863 คน รวม 206 โรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [14] กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25, 26, 30 และเขต 31 ปีการศึกษา 2561 จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25, 26, 30 และ 31 เขตพื้นที่ละ 10 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน รวม 120 คน โดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน โดยวิธีการจับฉลาก

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

ตัวแปรตาม ได้แก่ องค์ประกอบด้านทักษะ ด้านความรู้ ด้านการเป็นผู้นำ ด้านคุณลักษณะ และด้านรูปแบบการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) แบบการผสมอย่างเท่าเทียมกันตามลำดับก่อนหลัง (Sequential Equivalent Design) โดยมีวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นตัวนำ ตามด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25, 26, 30 และเขต 31 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 120 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน โดยวิธีการจับฉลากได้ทำการแจกแบบสอบถามไปจำนวน 120 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 120 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2561 – 30 ธันวาคม 2561 แล้วพิจารณาแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ได้จำนวน 120 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีของนักการศึกษาและนักวิจัย 2) **แบบสัมภาษณ์เชิงลึก** ทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวิถีสานาญการพิเศษขึ้นไปในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในระดับดีมากทุกด้าน 3) **แบบสอบถาม** เป็นแบบสอบถามการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยการศึกษาเอกสารการศึกษาทฤษฎี ตำราเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างตัวบ่งชี้ ให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดในการวิจัย จัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ครอบคลุม ถูกต้องเหมาะสม ภาษาที่ใช้เหมาะสม สมคิด พรหมจ้อย [15] จากนั้นนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา แบ่งเป็นผู้บริหารการศึกษาจำนวน 5 คน และอาจารย์ที่มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัย จำนวน 5 คน รวม 10 คน และทำการสรุปอุปนัยเพิ่มเติมนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แนะนำและเสนอแนะเพิ่มเติม ได้จำนวน 68 ตัวบ่งชี้

2. สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำผลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ปรับปรุงแล้ว นำมาจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา เนื้อหา (Content Validity) ครอบคลุม ถูกต้อง เหมาะสม ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้ให้สัมภาษณ์ สมคิด พรหมจ้อย [15] จากนั้นนำไปสัมภาษณ์ผู้บริหารจำนวน 4 คน และครูผู้สอนที่มีวิถีสานาญการพิเศษขึ้นไปจำนวน 6 คน รวม 10 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในระดับดีมากทุกด้าน จำนวน 1 โรงเรียน โดยได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แนะนำและเสนอแนะทำการสรุปผลการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกได้จำนวน 51 ตัวบ่งชี้

3. สร้างแบบสอบถามดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา 2) สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง จากผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษามาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในระดับดีมากทุกด้าน จากนั้นทำการสรุปอุปนิสัยเพิ่มเติมนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แนะนำและเสนอแนะ เพื่อจัดทำร่างแบบสอบถาม

4. นำร่างแบบสอบถามหาคุณภาพของเครื่องมือ โดย 4.1) ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ทำการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาซึ่งผลการประเมินมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 4.2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วทำการทดลองใช้ Try out กับกลุ่มผู้บริหารและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ มีค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ตั้งแต่ .428 - .766 โดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์ใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ .981 4.3) สรุปตรวจสอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อขอสัมภาษณ์ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการสัมภาษณ์ในประเด็นที่กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยวิธีมีหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูผู้สอน โดยวิธีส่งทางไปรษณีย์พร้อมซองปิดผนึกการวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและได้รับคืนจำนวน 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และทำการวิเคราะห์ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษ แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ส่วนที่ 2 ความเหมาะสม/ไม่เหมาะสมของตัวบ่งชี้ วิเคราะห์โดยค่าความถี่ และข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และทำการสรุปอุปนิสัยเพิ่มเติม 2) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในระดับดีมากทุกด้าน แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ส่วนที่ 2 ความเหมาะสม/ไม่เหมาะสมของตัวบ่งชี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ และข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปอุปนิสัยเพิ่มเติม 3) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยทำการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีของครอนบาค ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbachs Alpha Coefficient) 4) วิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามเบื้องต้น ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมของตัวบ่งชี้คุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5) วิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานระดับความคิดเห็นคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) พิจารณาค่าดัชนี ไคเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (KMO: Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) 2) การสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction)

3) การหมุนแกนองค์ประกอบ (Factor Rotation) ด้วยวิธีหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal) โดยวิธีเวรีแมกซ์ (Varimax) และ
4) การสรุปผลการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยพิจารณาตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ
0.3 ขึ้นไป และพิจารณาค่าความแปรปรวนรวมขององค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigen Value) มากกว่าหรือเท่ากับ 1.0 และ
มีจำนวนตัวบ่งชี้แต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไปตามหลักทั่วไปในการกำหนดความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล
ผู้วิจัยควรมีตัวบ่งชี้ได้อย่างน้อย 3 ตัวต่อตัวแปรแฝง 1 ตัว ที่เรียกว่า กฎสามตัวบ่งชี้ (Three Indicator Rule) Marsh et
al.[16]; กัลยา วานิชบัญชา [17] โดยใช้โปรแกรม Mplus

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) พบว่าสามารถจัดองค์ประกอบ
ได้ 5 องค์ประกอบ และได้กำหนดชื่อองค์ประกอบดังนี้ 1) องค์ประกอบด้านทักษะ 2) องค์ประกอบด้านความรู้
3) องค์ประกอบด้านการเป็นผู้นำ 4) องค์ประกอบด้านคุณลักษณะ และ 5) องค์ประกอบด้านรูปแบบการทำงาน
โดยแสดงค่าไอเกนจากการสกัดองค์ประกอบและจากการหมุนแกนองค์ประกอบ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าไอเกนจากการสกัดองค์ประกอบ และจากการหมุนแกนองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
	ด้านทักษะ	27.132	50.244	50.244	27.132	50.244	50.244	7.817	14.477
ด้านความรู้	2.609	4.832	55.076	2.609	4.832	55.076	7.017	12.994	27.471
ด้านการเป็นผู้นำ	2.131	3.947	59.023	2.131	3.947	59.023	6.007	11.125	38.595
ด้านคุณลักษณะ	1.726	3.197	62.220	1.726	3.197	62.220	5.579	10.332	48.927
ด้านรูปแบบการทำงาน	1.355	2.509	67.569	1.355	2.509	67.569	3.045	5.639	60.458

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาค่าไอเกนของสถิติตั้งต้น (Initial Eigenvalues) ขององค์ประกอบ พบว่าค่าไอเกน และ
ร้อยละของความแปรปรวนขององค์ประกอบที่ 1 - 5 สามารถกำหนดชื่อองค์ประกอบ เรียงตามลำดับจากองค์ประกอบ
สูงสุด ดังนี้ 1) ด้านทักษะมีค่า 27.132 และ 50.244, 2) ด้านความรู้มีค่า 2.609 และ 4.832, 3) ด้านการเป็นผู้นำมีค่า 2.131
และ 3.947, 4) ด้านคุณลักษณะมีค่า 1.726 และ 3.197, 5) ด้านรูปแบบการทำงานมีค่า 1.355 และ 2.509 ร้อยละของ
ความแปรปรวนสะสมขององค์ประกอบทั้งหมด เท่ากับ 67.569 หมายความว่าทุกองค์ประกอบมีค่าไอเกนมากกว่า 1
และแต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ทั้งหมดได้ร้อยละ 50.244, 55.076, 59.023, 62.220,
67.569 ตามลำดับและสามารถกำหนดกลุ่มองค์ประกอบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การกำหนดกลุ่มขององค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบ	ตัวแปร	Factor Loading
ด้านทักษะ	1. มีทักษะการติดต่อประสานงานในองค์กรและในหน่วยงานอื่น 2. มีความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล 3. เป็นผู้นำในการทำงานเป็นทีม 4. สามารถจูงใจให้ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ 5. มีความสามารถในการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษ 6. มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ 7. มีทักษะในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้สอน 8. มีทักษะการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 9. ตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลที่เป็นเป้าหมายองค์กรให้เกิดขึ้นกับครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง 10. เป็นผู้มีความสามารถในการวิเคราะห์และวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ 11. สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชน 12. ตัดสินใจหรือวินิจฉัยขั้นต่อเหตุการณ์ 13. ส่งเสริมและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู	27.132
ด้านความรู้	1. มีความรู้ด้านประกันคุณภาพการศึกษา 2. มีความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา 3. มีความรู้และทักษะการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ 4. มีความรู้ในการบริหารจัดการโรงเรียน 5. มีจิตวิทยาและกลยุทธ์ทางการบริหาร 6. แสวงหาและนำข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการพัฒนาองค์กร	2.609
ด้าน การเป็นผู้นำ	1. มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 2. สร้างขวัญกำลังใจและส่งเสริมให้ ครู และบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ 3. เป็นผู้มีความรักความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 4. เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง 5. มีความใส่ใจกับสิ่งแวดล้อม 6. ดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียงและเป็นตัวอย่างแก่บุคคลอื่น 7. กระจายภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาและบริหาร โรงเรียน	2.131

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวแปร	Factor Loading
	8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชา 9. สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ 10. เป็นผู้มุ่งมั่นในการพัฒนาผู้ร่วมงาน 11. เป็นผู้นำการพัฒนาในชุมชนและสามารถสร้างผู้นำในการพัฒนาได้ 12. ริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ที่เป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพ	
ด้าน คุณลักษณะ	1. โปร่งใสตรวจสอบได้ 2. วุฒิภาวะทางอารมณ์ (EQ) สูง 3. ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น 4. มีวินัยในตนเองและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานรักษาวินัย 5. กระตือรือร้นและมีความตื่นตัวอยู่เสมอ 6. มีจริยธรรมส่วนตัว และสอดคล้องกับจริยธรรมขององค์กร 7. เป็นผู้รักษาความลับของทางราชการ 8. มีความรับผิดชอบสูง 9. มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม 10. มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและให้เกียรติผู้อื่น 11. มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	1.726
รูปแบบ การทำงาน	1. สื่อสารและใช้เทคโนโลยีได้อย่างหลากหลายช่องทาง 2. บริหารโดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 3. มุ่งมั่นต่อเป้าหมายความสำเร็จของงาน 4. เชื่อมั่นในตนเอง 5. มีอุดมการณ์ที่เป็นนักพัฒนาท้องถิ่น 6. มีอิสระ และเสรีภาพทางความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล 7. เห็นอกเห็นใจผู้อื่น 8. มอบอำนาจและความรับผิดชอบแก่ผู้ปฏิบัติงานตามความเหมาะสม 9. ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	1.355

จากตารางที่ 2 พบว่า การกำหนดองค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากำหนดได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านทักษะ มีค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) เท่ากับ 27.132 ด้านความรู้ มีค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) เท่ากับ 2.609 ด้านการเป็นผู้นำ มีค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) เท่ากับ 2.131 ด้านคุณลักษณะ มีค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) เท่ากับ 1.726 ด้านรูปแบบการทำงาน มีค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) เท่ากับ 1.355

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่สำคัญที่สุดจากการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านทักษะมีตัวบ่งชี้ภายใน 13 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบด้านความรู้มีตัวบ่งชี้ภายใน 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบด้านการเป็นผู้นำมีตัวบ่งชี้ภายใน 12 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบด้านคุณลักษณะมีตัวบ่งชี้ภายใน 11 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบด้านรูปแบบการทำงานมีตัวบ่งชี้ภายใน 9 ตัวบ่งชี้

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 พบว่าได้ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ โดยสามารถอภิปรายผล ดังนี้

องค์ประกอบด้านทักษะ มีตัวแปรภายในกลุ่มคือ มีทักษะการติดต่อประสานงานในองค์กรและในหน่วยงานอื่น เป็นผู้นำในการทำงานเป็นทีม มีทักษะในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับชัยยนต์ เพาพาน [7] ได้สรุปไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีทักษะต่าง ๆ ซึ่งจะประกอบไปด้วย ดังนี้ ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม เทคโนโลยีและดิจิทัล การตัดสินใจ ผลสัมฤทธิ์และมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของผู้บริหารที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ ซึ่งสัมฤทธิ์ กางเพ็ง และ กิตต์กาญจน์ ปฏิพันธ์ [18] ยังได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำที่สำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ผู้นำที่ดีต้องมีทักษะในการสื่อสาร มีทักษะในการสร้างและเสริมมิตรภาพให้ยั่งยืน เป็นทักษะในการทำงาน การติดต่อสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิกา เรดมอนด์ [19] ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบด้านทักษะมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาสาระและเจตนาของสื่อได้ มีอิสระในการตัดสินใจ ไม่ถูกชี้นำด้วยสื่อ มีความสามารถในการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย

องค์ประกอบด้านความรู้ มีตัวแปรภายในกลุ่มคือ มีความรู้ในการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศแสวงหาและนำข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการพัฒนาองค์กร สอดคล้องกับคุณฉวีรัตน์ โกสมภักศิริ [20] ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นดังนี้ 1) ความรู้ ผู้นำต้องมีความรู้พร้อม ๆ กับการบ่มนิสัยใฝ่หาความรู้ต้องมีความรู้รอบด้าน นอกเหนือวิชาชีพ เพื่อที่จะสามารถมองโลกและสังคมได้ครบทุกแง่มุม 2) สติและปัญญา ผู้นำต้องมีสติ มีความตื่นรู้ รู้เท่าทันกับสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว และรู้ตนเอง มีปัญญา และไหวพริบ และสอดคล้องกับธนสาร บัลลังก์ปัทมา [21] ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดี ที่จะช่วยพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้าเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้บริหารใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ

องค์ประกอบด้านการเป็นผู้นำ มีตัวแปรภายในกลุ่มคือ กระจายภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาและบริหาร โรงเรียน สอดคล้องกับกนกอกร สมปราชญ์ [2] ที่ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีหลักการและจริยธรรมในการเป็นผู้นำดังนี้ 1) ผู้นำต้องมีการวิเคราะห์วิจารณ์ 2) ต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา 3) ต้องหยั่งรู้ทางข้างหน้า 4) ต้องศึกษาเรียนรู้ตลอดเวลา 5) ต้องเสริมพลังอำนาจแก่คนอื่น 6) ต้องมีอิสรเสรีภาพ ไม่ถูกรอบงำ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Cavazos [22] ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ในโรงเรียน Hispanic Majority High Schools พบว่าผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำที่เข้มแข็งในการสนับสนุนการพัฒนา เป้าหมายการปฏิบัติงานทางวิชาการ ต้องกำหนดวัฒนธรรมของโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน ได้อย่างมีคุณภาพ

องค์ประกอบด้านคุณลักษณะ มีตัวแปรภายในกลุ่มคือ มีจริยธรรมส่วนตนและสอดคล้องกับจริยธรรม ขององค์กรที่จะปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ สอดคล้องกับเจริญ ภูวิจิตร [23] ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ 1) มีบุคลิกลักษณะที่เป็นตัวของตัวเอง แสดงออกชัดเจนเปิดเผยและมีความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการสถานศึกษา และสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [24] ได้ประมวลคุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เอื้อต่อการจัดและบริหารการศึกษาตามแนว พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ดังนี้ 1) คุณลักษณะ ทางกาย ได้แก่ เป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรงร่างกายสง่าผ่าเผย เป็นผู้มีอารมณ์ดี มีความเด็ดขาด เด็ดเดี่ยว มั่นคง อดทน 2) คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ได้แก่ ความทะเยอทะยาน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความเป็นผู้บรรลุ วัตถุประสงค์ทางอารมณ์ 3) คุณลักษณะด้านการงาน ได้แก่ มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้ศึกษาปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ พัฒนาแผนงานองค์กรให้สามารถปฏิบัติได้จนเกิดผลดี พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่สูงขึ้น ตามลำดับ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

องค์ประกอบด้านรูปแบบการทำงาน มีตัวแปรภายในกลุ่มคือ มุ่งมั่นต่อเป้าหมายความสำเร็จของงานสอดคล้อง กับ ทองใบ สูดขาริ [13] ได้ศึกษาทฤษฎีที่สำคัญของผู้บริหาร โดยได้กล่าวถึง ทฤษฎีสไตล์ภาวะผู้นำ (Leader Theory of Leadership) เป็นทฤษฎีที่ นักวิชาการ นักบริหารควรศึกษาอย่างลึกซึ้งเพื่อเป็นแนวทางการบริหารและการจัดการ ทรัพยากรขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Daniel Goleman [25] ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความเป็นผู้นำที่ได้รับผลลัพธ์ พบว่า รูปแบบของผู้นำ (Leadership Style) ซึ่งได้แยกสไตล์การทำงานของผู้บริหาร ไว้ดังนี้ 1) ผู้นำตามอำนาจหน้าที่ผู้นำรูปแบบนี้ขับเคลื่อนทีมผ่านวิสัยทัศน์ร่วมกัน และมุ่งเน้นต่อผลสำเร็จของงาน มีอิสรเสรีภาพทางความคิดอย่างมีเหตุผล โดยคนกลุ่มนี้จะสร้างแรงบันดาลใจให้รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน หรือสร้างแรงขับเคลื่อนด้วยความกระตือรือร้นที่จะบรรลุภารกิจ 2) ผู้นำสร้างความร่วมมือ ผู้นำลักษณะนี้จะทำงานได้ดี ในช่วงของภาวะตึงเครียด เมื่อผู้ร่วมทีมต้องการการเยียวยาทางจิตใจ ผู้นำจะสร้างความเห็นอกเห็นใจ และกำลังใจ ให้กับทีม 3) ผู้นำออกคำสั่งผู้นำรูปแบบนี้เหมาะกับช่วงเวลาวิกฤติหรือการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน มีความเชื่อมั่น ในตนเองสูง 4) ผู้นำแบบมีส่วนร่วม คือผู้นำต้องการให้คนในทีมเข้าร่วมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มอบอำนาจแก่ผู้ร่วมงาน ตามความเหมาะสม มีการยอมรับความคิดเห็นของทีม เพื่อต้องการความคิดใหม่ๆ จากทีมที่มีความเชื่อถือได้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. โรงเรียนในสังกัดมัธยมศึกษาสามารถนำตัวบ่งชี้ที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบในครั้งนี้ใช้เป็น เครื่องมือชี้วัด ที่จะสามารถเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับกำหนดกรอบแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ มีคุณภาพต่อไป

2. องค์ประกอบจำนวน 5 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้โรงเรียนในสังกัดมัธยมศึกษาควร ให้ความสำคัญและนำองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ ไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในบริบทที่แตกต่างกัน เช่น คนละจังหวัดหรือคนละภาค หรือคนละสังกัด ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- [1] สมหมาย อ่าดอนกลอย. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม; 2556; 7; 1:1.
- [2] กนกอร สมปราชญ์. ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: หจก. โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา; 2560.
- [3] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด; 2560.
- [4] อภิษา พุ่มพวง. ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2559.
- [5] ยุทธนา เกื้อกูล และนิเลาะ แวอุซัง. สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนใต้. วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย. 12(23): 123-133.; 2560.
- [6] ชีระ รุญเจริญ. ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกกรอบ 3. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง; 2555.
- [7] ชัยยนต์ เพาพาน. ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21. [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 12 มกราคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: http://conference.edu.ksu.ac.th/file/20160809_2488101126.pdf
- [8] พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติ์จักร. ผู้บริหารการบริหารยุคใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน; 2553.
- [9] ทรรศนกร สงครินทร์. ปัจจัยทางด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัย. ครั้งที่ 13. [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: http://journal.msu.ac.th/upload/articles/article1926_85599.pdf
- [10] สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. มาตรฐานการประกอบวิชาชีพ. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ; 2561.
- [11] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด; 2560.
- [12] กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, จักรกฤษณ์ โปคาพล และวิไลพรรณ เสรีวัฒน์. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สิ่งที่ต้องค่าสำหรับทุกคนในอนาคต. ขอนแก่น: หจก. โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา; 2556.

- [13] ทองใบ สุดซารี. ภาวะผู้นำและแรงจูงใจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี: สำนักพิมพ์คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; 2543.
- [14] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา (สพม.) ทั้งหมด 42 แห่ง. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 15 ธันวาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: http://www.odos.moe.go.th/news_detail.php?NewsTitleID=487
- [15] สมคิด พรหมชัย. ชุมวิชาทางการศึกษานอกโรงเรียน เล่มที่ 10 การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: กรมการศึกษานอกโรงเรียน; 2538.
- [16] Marsh, H. W., Wen, Z., and Hau, Kit-Tai. Structural Equation Models of Latent Interactions: Evaluation of Alternative Estimation Strategies and Indicator; 2004.
- [17] กัลยา วานิชปัญญา. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร: ซี เค แอนด์ เอส โฟโตสติจีโอ; 2551.
- [18] สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และกิตต์กาญจน์ ปฏิพันธ์. ผู้นำและภาวะผู้นำ. [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: www.academia.edu/11887415/ผู้นำและภาวะผู้นำ Leader
- [19] กรรมการรณมอนด์. ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย; 2559.
- [20] ดุษฎีรัตน์ โกสุมภ์ศิริ. ภาวะผู้นำเชิงคุณภาพ. [อินเทอร์เน็ต]. 2558 [เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2559]. เข้าถึงได้จาก: <file:///C:/Users/Administrator/Desktop/5684258427.pdf>
- [21] ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. คุณลักษณะของผู้บริหารที่ดี. [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 25 กรกฎาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/359783>
- [22] Cavazos, J. M. The Instructional Leadership of High School Principals in Successful Hispanic Majority High Schools. Doctoral Dissertation, Faculty of Graduate School, The University of Texas at Austin, U.S.A.; 1999.
- [23] เจริญ ภูวิจิตร. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในอาเซียน. ศูนย์นานาชาติเพื่อพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สคปศ. [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม 2559]. เข้าถึงได้จาก : http://www.nidtep.go.th/webnidtep2015/files/080359_1.pdf
- [24] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การดำเนินงานของภาควิชาบริหารการศึกษาในการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (อัคราณา); 2543.
- [25] Daniel, G. Leadership That Gets Results. Harvard Business Review Study. From the March–April 2000 Issue; 2000.

ลักษณะเด่นของการนำเสนอเนื้อหาบทสารคดีโทรทัศน์รายการ “กระจกหกด้าน”

Outstanding Characteristics of Content Presented in a Television Documentary Program “Krajokhokdan”

ศรีัญญา ขวัญทอง*
Sarinya Khwanthong*

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131
Thai Department, Faculty of Humanities and Social sciences, Burapha University, Chonpuri 20131

**To whom correspondence should be addressed. e-mail: sarinya@buu.ac.th*

Received: 12 June 2018, **Revised:** 18 August 2018, **Accepted:** 10 September 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของการนำเสนอเนื้อหาบทสารคดีโทรทัศน์รายการกระจกหกด้าน ซึ่งเป็นสารคดีขนาดสั้น ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน โดยใช้ข้อมูลในการวิจัยจากหนังสือ “กระจกหกด้าน” เรียบเรียงโดยจุฬาพิช มณีวงศ์ ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2560 ประกอบด้วยบทสารคดีคัดสรรจำนวน 59 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่าบทสารคดีทุกเรื่องมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาเหมือนกัน คือ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ ชื่อเรื่อง ความนำ เนื้อเรื่อง และความจบ กล่าวคือ ผู้เขียนมีการตั้งชื่อเรื่อง 3 แบบ ที่พบมากที่สุดคือการตั้งชื่อเรื่องแบบบอกเนื้อหา การเขียนความนำพบ 8 แบบ ที่พบมากที่สุดคือการกล่าวให้เห็นคุณค่าความสำคัญของเรื่อง เนื้อเรื่องเป็นสารคดีความรู้ทั่วไป มีการลำดับเรื่อง 4 แบบ ที่พบมากที่สุดคือลำดับเรื่องตามความสำคัญหรือความน่าสนใจของเรื่อง ส่วนความจบพบ 8 แบบ ที่พบมากที่สุดคือจบด้วยการให้ข้อคิด ทั้งข้อคิดในการดำเนินชีวิตทั่วไปและการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์กับความเชื่อทางพุทธศาสนา การนำเสนอเนื้อหาบทสารคดีโดยมีองค์ประกอบที่ครบถ้วน ทุกองค์ประกอบประสานกันอย่างกลมกลืน มีการใช้วิธีการตั้งชื่อเรื่อง ความนำ เนื้อเรื่อง และความจบที่หลากหลาย อีกทั้งนิยมการนำเรื่องที่เน้นให้เห็นคุณค่าความสำคัญของเรื่อง และการจบเรื่อง โดยแทรกทัศนะที่ชวนคิด สิ่งเหล่านี้ทำให้การนำเสนอเนื้อหาบทสารคดีที่ให้ความรู้ทั่วไปมีลักษณะเฉพาะตัวที่น่าประทับใจ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นประการสำคัญที่ทำให้สารคดีรายการกระจกหกด้านครองใจผู้ชมได้ยาวนานกว่าสามทศวรรษ

คำสำคัญ: กระจกหกด้าน บทสารคดีโทรทัศน์ ลักษณะเด่น การนำเสนอเนื้อหา

Abstract

The purpose of this study was to examine the outstanding characteristics of content presented in a television documentary program called “Krajokhokdan”, which is a short documentary. This program has been broadcast on Thai TV Channel 7 since 1982. The data used for analysis were taken from the book entitled “Krajokhokdan” (a mirror with 6 faces), compiled by Chulapitch Maneewong and was firstly published in 2017. The book contains 59 selected documentaries. The results of the study showed that every documentary has the same way to present its

content. There were four components in its presentation. These included a section of title, introduction, content, and ending. In other words, the author had three techniques to name his/her title. The most frequently used technique was content foretold title. Also, eight techniques were used to write an introductory section. The most frequently used technique was giving the importance to the content. Regarding the content, it was focused on general knowledge. With reference to the sequence of the content, there were four ways, mostly by placing the importance or the interesting of content. The ending of the documentaries usually contains thought-provoking values for leading one's life and ways of living that were related to Buddhist beliefs. The presentation of content usually covers all components that were in line with each other perfectly. Furthermore, it was shown that there were a variety of the techniques used to name the title, introduction, content and ending. In addition, a technique of content plotting that focused on its importance was used. Regarding the ending, it usually added some thought-provoking values. All of these resulted in the outstanding and impressive characteristics of content of a documentary which was considered important that made this television documentary program interesting for the TV viewers more than three decades.

Keywords: Krajokhpkdan, television documentary program, outstanding characteristics, content presentation

บทนำ

“กระจกหกด้าน” เป็นรายการสารคดีขนาดสั้นความยาว 15 นาที ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 7 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน มีสารคดีออกอากาศกว่าหนึ่งหมื่นตอน นับเป็นรายการสารคดีที่ออกอากาศต่อเนื่องยาวนานที่สุดในประเทศไทย ตลอดระยะเวลาของการสร้างสรรค์งาน รายการกระจกหกด้าน ได้รับรางวัลจำนวนมากกว่า 24 รางวัล ทั้งจากภาครัฐและเอกชน อาทิ รางวัลพระพิฆเนศทองคำ ประเภทรายการสารคดีส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมดีเด่น รางวัลโทรทัศน์ทองคำ ประเภทรายการสารคดียอดเยี่ยมและรายการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมดีเด่น รางวัลเมขลา ประเภทรายการสารคดีสั้นดีเด่นและรายการสารคดีความรู้ทั่วไปดีเด่น เป็นต้น [1] การที่รายการสารคดีกระจกหกด้านออกอากาศต่อเนื่องมายาวนานและได้รับรางวัลมากมาย สิ่งสำคัญประการหนึ่งน่าจะมาจากเนื้อหาที่ให้ความรู้อันเป็นประโยชน์ ทันสมัย และทันเหตุการณ์ โดยผ่านกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมกลมกลืน จึงทำให้สารคดีมีคุณค่าและชวนติดตาม การศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่า มีผู้สนใจศึกษาวรรณกรรมประเภทสารคดีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบทความในหนังสือพิมพ์ สารคดีท่องเที่ยว และบันทึกความทรงจำหรือประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของผู้เขียนหรืองานเขียน คุณค่าในด้านเนื้อหา การใช้ภาษา ตลอดจนคุณค่าในด้านอื่นๆ อาทิ แคทรียา อังทองกำเนิด [2] ศึกษา “ลักษณะเด่นของการใช้ภาษาในเรื่องพื้นความหลังของเสฐียร โกเศศ” วรวรรณ สุกใส [3] ศึกษา “ลักษณะเด่นของงานเขียนนำเที่ยวต่างประเทศในนิตยสารท่องเที่ยวภาษาไทย พ.ศ. 2549” เป็นต้น ส่วนการศึกษารายการสารคดีกระจกหกด้านมีผู้ศึกษาไม่มากนักและมักเน้นด้านการผลิตรายการ ได้แก่ วนิดา อรินันท์ [4] ศึกษา “การผลิตและการนำเสนอรายการกระจกหกด้าน” และ มาลี แสงไกรรุ่งโรจน์ [5] ศึกษา “การถ่ายทำนอกสถานที่ : กรณีศึกษารายการกระจกหกด้าน” จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงเห็นได้ว่า การศึกษาวรรณกรรมประเภทสารคดีและการศึกษารายการกระจกหกด้านมีความน่าสนใจและมีแนวทางในการศึกษา แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงลักษณะเด่นของการนำเสนอเนื้อหา บทสารคดีรายการกระจกหกด้านมาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องดังกล่าวเพื่อให้เห็นลักษณะเด่นของการนำเสนอเนื้อหา และเป็นแนวทางในการศึกษา ตลอดจนเป็นแนวทางในการเขียนบทสารคดีโทรทัศน์ให้ได้รับความนิยมนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของการนำเสนอเนื้อหาบทสารคดีรายการกระจกหกด้าน
2. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและแนวทางในการเขียนบทสารคดี

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาลักษณะเด่นของการนำเสนอบทสารคดีโทรทัศน์รายการกระจกหกด้าน โดยใช้ข้อมูลจาก หนังสือ เรื่อง กระจกหกด้าน เรียบเรียงโดยจุฬาพิช มณีวงศ์ พิมพ์ที่สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2560 ซึ่งประกอบด้วยบทสารคดีจำนวน 59 เรื่อง

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) และเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดโครงสร้างของการวิจัย
2. รวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งข้อมูลที่เป็นทฤษฎีในการศึกษาองค์ประกอบของสารคดี กลวิธีการนำเสนอสารคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์สารคดี
3. ศึกษาทฤษฎีทางวรรณคดีและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด โดยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรม ได้แก่ การวิเคราะห์ชื่อเรื่อง ความนำ เนื้อเรื่อง และความจบ
5. สรุปผลและเขียนรายงานผลการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องลักษณะเด่นของการนำเสนอเนื้อหาบทสารคดีโทรทัศน์รายการกระจกหกด้าน พบว่า ตัวบทที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยมีรูปแบบในการนำเสนอตามองค์ประกอบของสารคดี คือประกอบด้วยชื่อเรื่อง ความนำ เนื้อเรื่อง และความจบ [6, 7] ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชื่อเรื่อง (Title) มีการตั้งชื่อเรื่อง 3 แบบ เรียงลำดับจากมาก ไปน้อย ดังนี้

1.1 ตั้งชื่อเรื่องแบบบอกเนื้อหา (Descriptive Title / Lable Title) ผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องแบบบอกเนื้อหาอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น มาลัย, นาค, หมากรุก, ไอศกรีม, ต้มซ่า, หูย่า, ปลากรด, รองเท้า, ผ้าอีสาน, พระศรีมหาโพธิ์, มวยไทย, หลวงพ่อใหญ่-หลวงพ่อโต, ปักเป้า-จุฬา, พิพิธภัณฑสถานชาวกูรง, สถาบันสงฆ์สยาม, สรรพสัตว์หิมพานต์, เมนูเนื้ออาเซียน, ไคโดเสาร์พันธุ์ไทย, พุทธภูมิสุวรรณทวีป และจัดดอกไม้ เป็นต้น

1.2 ตั้งชื่อเรื่องแบบงนสนเท่ห์ (Suspense Title) การตั้งชื่อเรื่องเช่นนี้พบไม่มากนัก เช่นเรื่อง “ยิ่งกว่าเงินตรา” เนื้อเรื่องกล่าวถึงประวัติความสำคัญของปูชนียสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาที่เป็นภาพอยู่บนธนบัตร และเหรียญกษาปณ์ของไทย หรือเรื่อง “ชาติพันธุ์เมืองพระราชา” เนื้อเรื่องกล่าวถึงชนชาติต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดราชบุรี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เป็นที่สังเกตได้ว่า แม้ผู้เขียนจะตั้งชื่อเรื่องแบบงนสนเท่ห์ แต่ผู้เขียนจะเฉลยตั้งแต่เริ่มเรื่องว่า เรื่องที่จะกล่าวถึงคืออะไร เช่น เรื่อง “เจ้าตัวเล็ก” ผู้เขียนกล่าวตั้งแต่ต้นเรื่องว่าเป็นสิ่งพิมพ์ฉบับย่อหรือแท็บลอยด์ ดังข้อความที่ว่า

เจ้าตัวเล็ก

สิ่งพิมพ์ฉบับย่อ หรือแท็บลอยด์ (Tabloid) พัฒนามาจากสื่อที่ชอบเสนอเรื่องอื้อฉาวเป็นรายวันหรือรายสัปดาห์ ต่อมาแทรกอยู่ในหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ เนื้อหาคล้ายคลึงหนังสือพิมพ์รายวัน อ่านง่าย ขนาดกะทัดรัด พกพาสะดวก [1]

1.3 ตั้งชื่อเรื่องแบบเล่นสำนวน (Special Title Gimmick) พบการตั้งชื่อเรื่องแบบเล่นสำนวนไม่มากนัก ที่พบได้แก่เรื่องเมืองสามอ่าว, เล็กศิรโต, สายสังหาร, รู้เฟื่องเรื่องเฟื่องฟ้า และ ฟินสะอาดจัง สังเกตได้ว่าการตั้งชื่อเรื่องแบบเล่นสำนวน ผู้เขียนจะเฉลยตั้งแต่เริ่มต้นเรื่องว่าจะกล่าวถึงอะไร เช่น เรื่อง “เมืองสามอ่าว” ผู้เขียนนำโดยกล่าวตั้งแต่ย่อหน้าแรกก็คือ อ่าวประจวบ อ่าวมะนาว และอ่าวน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังข้อความที่ว่า

เมืองสามอ่าว

ดินแดนด้ามขวานทองของไทยที่มีอ่าวเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวเรียงรายติดกัน 3 อ่าว แต่งเติมด้วยหาดทราย ชายทะเล และโขดหิน ผสมผสานกลมกลืนกันตามธรรมชาติ โดยมีด้านหลังเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อนและพื้นที่กั้นพรมแดนระหว่าง 2 ประเทศ ได้แก่ อ่าวประจวบ อ่าวมะนาว และอ่าวน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ [1]

2. ความนำ (Lead) บทสารคดีรายการกระจกหกด้านที่ใช้เป็นข้อมูลการวิจัยมีการเขียนความนำ 8 แบบเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

2.1 นำด้วยการกล่าวให้เห็นคุณค่าความสำคัญของเรื่อง ตัวอย่างเช่น เรื่อง “หญ้า” นำด้วยการกล่าวให้เห็นคุณค่าความสำคัญของหญ้าในฐานะพืชทางเศรษฐกิจว่า

พืชล้มลุกปกคลุมพื้นผิวโลกกว่า 20 เปอร์เซ็นต์ของทั้งหมด หลากหลายสายพันธุ์ผูกพันกับสิ่งมีชีวิตมากกว่า 1,500 ปี เจริญได้ดีในประเทศเขตร้อนอย่างไทย อำนวยประโยชน์ได้ไม่น้อย มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจด้วยมูลค่าปีละหลาย ร้อยล้านบาท [1]

2.2 นำด้วยการให้คำนิยาม ตัวอย่างเช่น เรื่อง “วรณูส” นำด้วยการให้คำนิยามของคำ “วรณูส” ว่า

สัตว์เลื้อยคลานขนาดกลาง ถือกำเนิดประมาณ 65 ล้านปีก่อนช่วงปลายยุคไดโนเสาร์ ปัจจุบันเหลืออยู่ประมาณ 67 ชนิด ใน 3 ทวีป คือ ออสเตรเลีย เอเชีย และแอฟริกา กินซากหรือสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กกว่าเป็นอาหาร ปรับตัวได้ดี อยู่ได้ทั้งบนบกและในน้ำ คนไทยสมัยนิยมเรียกสัตว์เลื้อยคลานชนิดนี้ว่า วรณูส จากชื่อวิทยาศาสตร์ Varanus ความแตกต่างของสายพันธุ์แยกตามถิ่นที่อยู่ ลักษณะ และการหากิน ประเทศไทยพบ 4 ชนิด ได้แก่ เขี้ย ตะกวด ตุ๊ดตู่ และห้าซ้าง [1]

2.3 นำด้วยสุภาษิต คำคม หรือวาทะของบุคคลสำคัญ ตัวอย่างเช่น เรื่อง “พุทธภูมิสู่สุวรรณทวีป” นำด้วยการยกพุทธวจนะของพระพุทธเจ้าที่ทรงกล่าวแก่พระอานนท์เรื่องพระธรรมวินัยว่าจะเป็นสิ่งสืบทอดพระพุทธศาสนาภายหลังพระองค์ปรินิพพาน เพื่อเชื่อมโยงสู่การสรุปประเด็นในความนำว่าจึงมีการเผยแผ่พุทธธรรมไปยังดินแดนต่าง ๆ ตามพุทธวจนะของพระองค์ ดังข้อความที่ว่า

“อานนท์ ธรรมก็ดี วินัยก็ดี ที่เราแสดงแล้วบัญญัติแล้วแก่พวกเธอทั้งหลาย ธรรมวินัยนั้นจักเป็นศาสนาของพวกเธอทั้งหลายโดยการล่วงไปแห่งเรา” หลังจากพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานไปราว 280 ปี พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งราชวงศ์โมริยะทรงหันมาสนับสนุนธรรมเนียมแห่งพระศากยวงศ์ ทรงประกาศให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งพระราชอาณาจักร ทรงเปลี่ยนจากการขยายพระราชอำนาจด้วยสงครามและกำลังทหารสู่การเผยแผ่ธรรม ทรงจัดตั้งสังคายนา ณ วัดโศการาม นครปาฏลิบุตร และทรงส่งสมณทูตนำพระพุทธศาสนาออกไปเผยแผ่ยังดินแดนต่าง ๆ ถึง 9 สาย [1]

2.4 นำด้วยตำนาน ตัวอย่างเช่น เรื่อง “สรรพสัตว์หิมพานต์” นำด้วยตำนานดินแดนหิมพานต์ซึ่งเป็นที่อยู่ของสัตว์หิมพานต์ไว้ว่า

เชื่อว่าแดนหิมพานต์มีอยู่ในโลกเมื่อครั้งที่มนุษย์มีบุญมากไปมาถึงกันได้ ครั้นสิ้นเหล่าผู้มีบุญก็เป็นอันต้องขาดจากกัน หลังจากนั้นต้องบำเพ็ญเพียรทางจิตมีมานสมาธิได้อภิญญาจึงจะเดินทางไปได้ ณ ที่แห่งนั้นมีทั้งยอดเขาแม่น้ำ สระ ถ้ำ ป่าต่าง ๆ ใหญ่โตมโหฬาร รวมทั้งสัตว์สองเท้า สี่เท้า รูปพรรณสัณฐานพิสดารอนกประการ [1]

2.5 นำด้วยประวัติความเป็นมา เช่น เรื่อง “ข้าวไทย” นำด้วยข้อสันนิษฐานประวัติการกำเนิดข้าวและประวัติของข้าวไทยว่า

สันนิษฐานว่าข้าวกำเนิดในเขตร้อนขึ้นก่อนการเคลื่อนตัวของเปลือกโลกเป็นทวีปต่าง ๆ แผ่ขยายกระจายเป็นอาหารหลักของคนทั่วโลก ข้าวไทยเมล็ดยาวจัดอยู่ในกลุ่มสายพันธุ์เอเชีย หรือ Indica แพร่สู่ตอนใต้ของอินเดีย ศรีลังกา แหลมมลายู หมู่เกาะต่าง ๆ และกลุ่มแม่น้ำแยงซีของจีน หลักฐานทางโบราณคดีที่โลกพจนมดี อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี แสดงถึงชุมชนปลูกข้าวสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ภาพเขียนบนผนังถ้ำหรือผนังหินอายุไม่น้อยกว่า 2,000 ปี ที่ผาหนอนน้อย บ้านตากุ่ม ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการปลูกธัญพืชคล้ายข้าวและจากการขุดค้นที่โนนนกทา จังหวัดขอนแก่น ยังสนับสนุนสมมติฐานว่า ข้าวเริ่มปลูกในเอเชียอาคเนย์ตั้งแต่สมัยหินใหม่แพร่หลายไปอินเดีย จีน ญี่ปุ่น และภูมิภาคอื่น ๆ [1]

2.6 นำด้วยข้อความที่ขัดแย้งหรือชวนให้คิด ตัวอย่างเช่น เรื่อง “ฟ้างามสามฝัน” นำด้วยการกล่าวถึงมนุษย์ทั่วไปว่าสวมใส่ผ้าหลากหลายชนิดแต่พระภิกษุสามเณรมีผ้าเพียง 3 ผืน ดังข้อความที่ว่า

ความประเสริฐเหนือสัตว์ทั้งหลายของมนุษย์คือรู้จักละอายจึงเกิดมีเสื้อผ้าอาภรณ์ปกปิดร่างกายแตกต่างกันไปตามขนบธรรมเนียมประเพณี แตกต่างกับพระภิกษุสามเณรผู้มีเพียงผ้ากาสาวพัสตร์ประกอบด้วยสวาง จีวร และสังฆาฏิ ชุดเดียวแบบเดียวสี่เดียวนุ่งห่มตลอดชีวิต [1]

2.7 นำด้วยเรื่องส่วนรวมไปสู่เรื่องเฉพาะ ตัวอย่างเช่น เรื่อง “ดอกไม้อาเซียน” นำด้วยการกล่าวถึงประชาคมอาเซียนว่ามีสัญลักษณ์แสดงให้เห็นความแตกต่างหลายอย่าง เพื่อนำไปสู่เรื่องเฉพาะว่าดอกไม้ประจำชาติก็เป็นหนึ่งในสัญลักษณ์นั้น ดังข้อความที่ว่า

ความหลากหลายผสมผสานความแตกต่าง อัตลักษณ์การรวมกลุ่มของภูมิภาคเข้มแข็ง ผลิดอกออกผลและใบแสดงสถานะความเป็นหนึ่งเดียว ดินแดนที่กำลังจะรวมกันเป็นประชาคม พ.ศ. 2558 รู้จักในชื่ออาเซียน มีสัญลักษณ์แสดงความแตกต่างหลากหลาย รวมถึงดอกไม้ประจำชาติที่ไม่ซ้ำกัน [1]

2.8 นำด้วยการยกย่องสดุดีบุคคลสำคัญ เช่น เรื่อง “สมานฉันท์ทุกศาสนา” นำด้วยการเกิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรีว่าทรงอุปถัมภ์ทุกศาสนา ดังข้อความที่ว่า

พระมหากษัตริย์แห่งบรมราชจักรีวงศ์มีพระมหากษัตริย์คุณแก่พสกนิกรทุกเชื้อชาติศาสนา ชุมชนหลากหลายตั้งบ้านเรือนร้านค้าและสถานประกอบพิธีกรรมอย่างเสรี หลายแห่งอยู่ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ [1]

3. เนื้อเรื่อง (Body/Content) เนื้อเรื่องของรายการกระจัดก่อกันเป็นสารคดีขนาดสั้นประเภทให้สาระความรู้ทั่วไป ผู้เขียนใช้การลำดับเรื่อง 4 แบบเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

3.1 ลำดับเรื่องตามความสำคัญหรือความน่าสนใจของเรื่อง พบการลำดับเรื่องวิธีนี้เป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น เรื่อง “พระพุทธปฏิมา 5 พี่น้อง” เมื่อผู้เขียนนำเรื่องด้วยตำนานของพระพุทธปฏิมา 5 พี่น้องแล้วจึงนำเข้าสู่เนื้อเรื่องโดยกล่าวถึงพระพุทธรูปแต่ละองค์ตามลำดับความสำคัญจากองค์ที่ถึงองค์น้อง ทั้งด้านรูปพรรณสัณฐาน ประวัติความเป็นมา และสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ตัวอย่างเช่น

พระพุทธโสธร หรือหลวงพ่อโสธร ประดิษฐาน ณ พระอุโบสถวัดโสธรวรารามวรวิหาร คู่บ้านคู่มือง

แปดริ้วมานานกว่า 200 ปี เป็นพระพุทธรูปศิลปะล้านช้างหรือพระลาว ปางสมาธิหล่อสำริดพอกปูนลงรักปิดทอง พระวรกายแบบเทวรูป หน้าตักกว้าง 1 เมตร 65 เซนติเมตร สูง 1 เมตร 98 เซนติเมตร พระเกตุมาลาแบบปาลี ขื่อพระกรข้างขวาสวมกำไล ครองจีวรแบบเนื้อ ประทับอยู่เหนือบัลลังก์ 4 ชั้น ปลูกด้วยผ้าทิพย์ หลวงพ่อโสธรองค์เดิมปางสมาธิ ขนาดไม่ใหญ่นัก บ้างว่าหน้าตักแค่ 30 เซนติเมตร แทะหายจากไม้โพธิ์ บ้างว่าเป็นพระพุทธรูปหล่อสำริดหน้าตัก 60 เซนติเมตร ชาวบ้านเกรงว่าจะถูกขโมยจึงสร้างจำลองแบบไม้ธรรมดาครอบทำซ้ำเรื่อยไป ท้ายสุดโบกปูนทับ สำหรับวัดโสธรวรารามวรวิหารสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย เดิมชื่อวัดหงส์เปลี่ยนชื่อเป็นวัดเสาธงหรือวัดเสาทอง ตอนหลังจึงเปลี่ยนเป็นวัดโสธร ในอดีตเป็นวัดราษฎร์ก่อนยกฐานะเป็นพระอารามหลวงชั้นตรีชนิดวรวิหาร เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2501 ตั้งอยู่ที่ถนนมรุพงษ์ห่างจากศาลากลางจังหวัดฉะเชิงเทราไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ เนื้อที่ 21 ไร่ 42 ตารางวา [1]

3.2 ลำดับเรื่องตามการแจกแจงชนิดย่อยของเรื่อง เช่น เรื่อง “สวดยสังหาร” นำเรื่องด้วยการกล่าวถึงเรื่องส่วนรวมไปสู่เรื่องเฉพาะว่าธรรมชาติมีอิทธิพลทางจิตต่อมนุษย์แต่ทางร้ายก็ทำให้ถึงตายได้ โดยเฉพาะพืชต่าง ๆ หลังจากนั้นจึงเข้าสู่เนื้อเรื่องของพันธุ์ไม้มีพิษด้วยการยกเป็นตัวอย่างแจกแจงทีละชนิด โดยแต่ละชนิดจะกล่าวถึงลักษณะทางกายภาพ การเจริญเติบโต ส่วนที่เป็นพิษ และพิษ ตัวอย่าง เช่น

อีโถ เป็นไม้พุ่มขนาดกลาง สูงประมาณ 3 เมตร ลำต้นเปลือกสีเทา ใบออกตามข้อต้นเล็กแคบหนาแข็งเรียวยาวสีเขียวเข้ม ก้านใบสั้น ดอกออกเป็นช่อทั้งดอกซ้อนและดอกกลา รูปกรวย 5 กลีบอิสระ มีทั้งสีชมพูแดงและขาว ออกดอกตลอดปี ฝักยาว เมล็ดมีขน ดูแลกรักษาง่าย ทนแล้งดีมาก หากสัมผัสยางจะเกิดผื่นคันและถ้ารับประทานเข้าไปอาจถึงตาย [1]

3.3 ลำดับตามวันเวลาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตัวอย่าง เช่น เรื่อง “บนทางหลวงหมายเลข 1” นำด้วยการกล่าวให้เห็นคุณค่าความสำคัญของทางหลวงหมายเลข 1 ว่าเป็นทางหลวงแผ่นดินสายหลักเชื่อมภาคเหนือและภาคกลาง เริ่มต้นจากกรุงเทพมหานคร ปลายทางที่เหนือสุดของประเทศคือจังหวัดเชียงราย ถนนสายนี้ผ่านสถานที่สำคัญหลายแห่ง ทั้งวัดอาราม โบราณสถาน สายน้ำ และขุนเขา จากนั้นจึงเข้าสู่เนื้อเรื่อง โดยกล่าวถึงสถานที่สำคัญบนถนนสายนี้ตามลำดับเวลาที่พบก่อนหลังจากต้นสายถึงปลายสาย ได้แก่ พระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดพระพุทธบาทารามมหาวิหาร จังหวัดสระบุรี เขาวงพระจันทร์ จังหวัดลพบุรี เขาสรรพยา จังหวัดชัยนาท บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ นครชุม จังหวัดกำแพงเพชร เจดีย์ยุทธหัตถี จังหวัดตาก พระธาตุลำปาง และเขื่อนก้วลม จังหวัดลำปาง กว๊านพระยา จังหวัดพะเยา คอยดุง จังหวัดเชียงราย สถานที่แต่ละแห่งจะกล่าวถึงที่ตั้ง ประวัติหรือตำนาน และสิ่งที่น่าสนใจพอสังเขป ตัวอย่างเช่น

ถัดขึ้นไปเป็นเขาสรรพยาเขาลูกโตกลางทุ่งนา ตั้งอยู่ที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ประวัติความเป็นมาจากรามเกียรติ์ ตอนพระลักษมณ์ถูกหอกโมกขศักดิ์ หนุมานเหาะไปหาสายัณห์ตรีชวา ที่เขาหลวงหรือเขาสรรพยา มาพอรักษาบริเวณไหล่ บนเขาเป็นที่ตั้งของวัดสรรพยาบรรณาราม พระอุโบสถ เจดีย์ และศาลาการเปรียญเก่าแก่ ลานตะกร้อมีต้นสังกรณีตรีชวา เหนือขึ้นไปเป็นหนุมานหินและถ้ำต่าง ๆ ต่อไปถึงบึงบอระเพ็ด เป็นบึงน้ำจืดและสถานเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดใหญ่ที่สุดในประเทศ [1]

3.4 ลำดับเรื่องตามหมวดหมู่ เช่น เรื่อง “อาหารไทย” นำเรื่องด้วยการกล่าวให้เห็นคุณค่าความสำคัญของ อาหารไทยว่า ประเทศไทยอุดมสมบูรณ์ผนวกกับศาสตร์และศิลป์ในการประดิษฐ์ประดอยตกแต่ง อาหารไทย จึงมีเอกลักษณ์ไม่แพ้ชาติใดในโลก หลังจากนั้นจึงเข้าสู่เนื้อเรื่องอาหารไทย โดยจำแนกอาหารไทยเป็นหมวดหมู่ตามภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้ ในแต่ละภาคจะกล่าวถึงอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคนั้นพร้อมวิธีการปรุงพอสังเขป ตัวอย่างเช่น

ภูมิประเทศ แผ่นดินด้ามขวานทองสองฟากฝั่งทะเล คนปักษ์ใต้จึงใช้กุ้งหอยปูปลาสดกับพืชผักและเครื่องปรุงพื้นถิ่นสร้างสรรค์อาหารเอกลักษณ์เฉพาะ ส่วนใหญ่รสจัดด้วยเครื่องเทศ สมุนไพร และน้ำบูดู ปลาสดล้างสะอาด เคล้าเกลือหมัก 2-3 เดือน กรองน้ำคั้นกับข่า ตะไคร้ หอมแดง ทุบใบมะกรูดฉีก มะกรูดทั้งลูก น้ำตาลปีบต้มกรอง เคี่ยวราดบนข้าวสวย แดงกวา ถั่วฝักยาว ใบชะพลู ใบมะกรูด ตะไคร้ ดอกดาหลา มะม่วงซอย ถั่วงอกคิบเค็ดหาง เม็ดกระถิน มะพร้าวขูดคั่ว กุ้งแห้ง และพริกป่น ได้ข้าวยำ ไตปลาสดต้มในน้ำสะอาด กรองแล้วต้มอีก เคี่ยวดีแล้วใส่พริกแกงไตปลา มีพริกขี้หนูสด หอมแดง กระเทียม ตะไคร้ ขมิ้น ผิวมะกรูด พริกไทยเม็ด กะปิ โขลกละเอียด เพิ่มส้มแขกแห้ง เนื้อปลาทุย่าง และใบมะกรูดฉีก เป็นแกงไตปลา [1]

4. ความจบ (Ending) บทสารคดีรายการกระจกหกด้านที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยมีการเขียนความจบ 8 แบบ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

4.1 จบด้วยการให้ข้อคิด เป็นการจบเรื่องที่พบมากที่สุด มี 2 ลักษณะคือ ข้อคิดในการดำเนินชีวิตทั่วไป และข้อคิดในการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์กับความเชื่อทางพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น

ข้อคิดในการดำเนินชีวิตทั่วไป เช่น เรื่อง “เล่นใบ” จบโดยการให้ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอย่างรู้จักควบคุมตนในการผ่อนหนักผ่อนเบาไว้ว่า

หากเปรียบวิถีชีวิตของมวลมนุษย์คล้ายคลึงเรือใบแล่นออกไปกลางทะเล การไม่รู้วิธีบังคับไม่รู้จังหวะผ่อนปรน ทำตามใจตนเอง ไม่ตามกระแสคลื่นและสายลม นาวาชีวิตย่อมไปไม่ถึงจุดหมายปลายทาง [1]

ข้อคิดในการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์กับความเชื่อทางพุทธศาสนา เช่น เรื่อง “แวนตา-เลนส์สัมผัส” จบโดยการให้ข้อคิดเกี่ยวกับการรักษากายและใจให้ผ่องใสเพื่อให้วิญญาณไปสู่สุคติ ดังความที่ว่า

แวนตาและเลนส์สัมผัสช่วยรักษาและดูแลหน้าตาของดวงใจอย่างเหมาะสมอันใด การละบาปทำบุญ และทำใจให้ผ่องใสช่วยจิตและวิญญาณที่ล่องลอยไปสู่สุคติได้ฉับนั้น [1]

เป็นที่สังเกตได้ว่ารายการสารคดีกระจกหกด้านเป็นสารคดีที่ให้ความรู้ทั่วไป แต่ผู้เขียนเลือกการจบเรื่องโดยการให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตทั่วไปและข้อคิดในการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์กับความเชื่อทางพุทธศาสนา มากกว่าวิธีการอื่น ทั้งยังสามารถเชื่อมโยงเนื้อเรื่องกับการจบเรื่องวิธีการนี้ได้อย่างกลมกลืนและน่าประทับใจ

4.2 จบด้วยการเน้นย้ำคุณค่าความสำคัญของเรื่อง ผู้เขียนเน้นคุณค่าความสำคัญหลากหลายด้านขึ้นอยู่กับเนื้อหาของสารคดีเรื่องนั้น ไม่ว่าจะเป็นด้านภูมิปัญญา วัฒนธรรม พุทธศาสนา การอุปโลกบริโลก เศรษฐกิจ ธรรมชาติ การท่องเที่ยว กีฬา นันทนาการ และเทคโนโลยี ตัวอย่างเช่น เรื่อง “ผ้าอีสาน” จบโดยการเน้นย้ำคุณค่าความสำคัญของผ้าอีสานในฐานะที่เป็นภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอีสานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ว่า

ผ้าอีสานนับเป็นหัตถกรรมท้องถิ่นที่ใช้วัตถุดิบพื้นบ้าน ความชำนาญของคนทอ เพื่อให้ออกมาเป็นผ้าไหม ผ้าฝ้ายทั้งผ้าพื้นและผ้าทอลวดลายซับซ้อนงดงามดำรงเอกลักษณ์ สืบทอดวิวัฒนาการเรื่อยมา จนรักษาคุณค่าความเป็นอีสานไว้ได้อย่างน่าภาคภูมิใจ [1]

4.3 จบด้วยการให้คำแนะนำหรือตักเตือน ความจบเช่นนี้พบพอสมควร และสังเกตได้ว่าส่วนใหญ่จบโดยการให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์กับความเชื่อทางพุทธศาสนา เช่น เรื่อง “ฟ ฟินสะอาดจัง” จบเรื่องด้วยการแนะนำให้ผู้ชมรักษาศีลข้อ 4 ดังข้อความที่ว่า

แม้ว่าเปรงและยาสีฟันจะวิวัฒนาการมายาวนานทั้งสารประกอบมีประสิทธิภาพและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ฟันแข็งแรง ปากสะอาด หากเพิ่มการรักษาสิล โดยเฉพาะข้อ 4 คือมุสาวาทา ปากจะหอม วาจางาม สร้างคุณค่าด้วยมุธสวาจาอย่าอ้อมมีแต่คนรักและเกิดมงคลชีวิต [1]

4.4 จบด้วยการทิ้งท้ายให้คิดต่อ เช่น เรื่อง “ปูม่า-ปูทะเล” ผู้เขียนจบโดยการตั้งคำถามทิ้งท้ายให้คิดต่อว่า

ปูทำรายได้ให้ประเทศมหาศาล แล้วมนุษย์ทำอะไรที่เป็นประโยชน์บ้าง ดังข้อความที่ว่า

นอกจากปูม้า-ปูทะเลจะเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจสำคัญที่ทำรายได้ทั้งในและต่างประเทศมหาศาล ยังช่วยรักษาระบบนิเวศของท้องทะเล แล้วมนุษย์ซึ่งยกย่องตนเป็นสัตว์ประเสริฐทำอะไรให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมบ้าง ? [1]

4.5 จบด้วยข้อความที่กลมกลายน่าประทับใจ เช่น เรื่อง “พระศรีมหาโพธิ์” ผู้เขียนจบด้วยการเปรียบเทียบ การแผ่กิ่งก้านสาขาของต้นศรีมหาโพธิ์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้อย่างน่าประทับใจว่า

ตราบใดที่มีพระศรีมหาโพธิ์จากพุทธศตวรรษที่แปดถึงก้านสาขาให้ร่มเงาพุทธศาสนิกชนทั่วพระราชอาณาจักรสยาม ตราบนั้นพระพุทธศาสนาและคำสั่งสอนของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าจะยังคงเป็นความนับถือศรัทธาในสังคมไทยตราบนานเท่านาน [1]

4.6 จบด้วยการให้ความรู้เพิ่มเติม เช่น เรื่อง “หลวงพ่อใหญ่-หลวงพ่อดโต” หลังจากเนื้อหาเป็นการแจกแจงหลวงพ่อใหญ่-หลวงพ่อดโตองค์สำคัญในประเทศไทยแล้ว ตอนจบเรื่องมีการให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียกหลวงพ่อใหญ่-หลวงพ่อดโตว่าจะเรียกเฉพาะพระพุทธรูปอิริยาบถนั่งเท่านั้น ดังข้อความที่ว่า

หลวงพ่อใหญ่-หลวงพ่อดโตเป็นนามที่พุทธศาสนิกชนนิยมเรียกขานพระพุทธรูปซึ่งอยู่ในอิริยาบถนั่งกับยืนเท่านั้น ส่วนพระพุทธรูปไสยาสน์หลายองค์ที่มีขนาดใหญ่นิยมใช้คำนำหน้าว่า พระนอน ตามด้วยนามของวัด เช่น พระนอนวัดโพธิ์ พระนอนวัดขุนอินทประมูล ดังนี้ เป็นต้น [1]

4.7 จบด้วยสุภาษิต คำคม หรือวาทะของบุคคลสำคัญ เช่น เรื่อง “หมากรุก” จบด้วยการยกสำนวนเดินไม่ดูตาม้าตาเรือมาทิ้งท้ายเพื่อให้ข้อคิดเรื่องความไม่ประมาท ความว่า

หมากรุกถือเป็นเกมของความสุขุมลุ่มลึก จำลองการยุทธ์ไว้บนแผ่นกระดาน เน้นการฝึกฝนให้ใช้สติปัญญาไหวพริบ ไม่ตั้งตนอยู่ในความประมาทจนพ่ายแพ้อย่างค้ำถั่วที่ว่า เดินไม่ดูตาม้าตาเรือ [1]

4.8 จบด้วยการยกย่องสติบุคคลสำคัญ เช่น เรื่อง “อัครศิลปิน” ผู้เขียนจบเรื่องโดยการสรรเสริญพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทางด้านงานพระราชนิพนธ์ ไว้ว่า

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพในฐานะอัครศิลปินผู้ทรงรอบรู้ในวรรณกรรมอย่างลึกซึ้ง เต็มไปด้วยแบบแผนหรือคำสอนที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและความดีงาม แสดงถึงนำพระราชหฤทัยที่ทรงมีแก่ชาวสยามตลอดรัชสมัย [1]

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องลักษณะเด่นของการนำเสนอเนื้อหาบทสารคดีโทรทัศน์รายการกระจกหกด้านพบว่า บทสารคดีทุกเรื่องมีการนำเสนอเนื้อหาเหมือนกัน คือ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ความนำ เนื้อเรื่อง และความจบ

ลักษณะเด่นของการตั้งชื่อเรื่อง คือ ผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องหลากหลายแบบ โดยพบว่ามีการตั้งชื่อเรื่องแบบบอกเนื้อหามากที่สุด อาจเนื่องมาจากชื่อเรื่องเช่นนี้ทำได้ง่าย กระชับและตรงประเด็น และทำให้ผู้รับชมตัดสินใจได้ทันทีว่าเรื่องนี้อยู่ใน ความสนใจของตนหรือไม่ ส่วนการตั้งชื่อเรื่องแบบลงนสนทนัท และการตั้งชื่อเรื่องแบบเล่นสำนวน ทำให้ดึงความสนใจผู้ชมจากการต้องการค้นหาคำตอบหรือความสับสนใจจากการเล่นคำเล่นภาษา และเป็นที่น่าสนใจว่าเมื่อเข้าสู่เนื้อเรื่องในความนำผู้เขียน บทสารคดีจะเฉลยในทันทีว่าเนื้อเรื่องนั้นเกี่ยวกับอะไร เพื่อให้เรื่องกระชับและผู้ชมสามารถตัดสินใจได้ว่าควรเฝ้าเรื่องอยู่ในความสนใจให้ติดตามต่อหรือไม่ ซึ่งการตั้งชื่อเรื่องเช่นนี้เหมาะสมยิ่งกับการรายการสารคดีขนาดสั้น

ลักษณะเด่นของความนำในสารคดีรายการกระจกหกด้านพบว่าผู้เขียนเขียนความนำหลากหลายรูปแบบ โดยพบ

การนำด้วยการกล่าวให้เห็นคุณค่าความสำคัญของเรื่องมากที่สุด ทั้งนี้เพราะรายการกระจกหกด้านเป็นรายการสารคดีขนาดสั้น การนำเรื่องเช่นนี้จะทำให้เข้าถึงประเด็นหลักของเรื่องได้รวดเร็ว นอกจากนั้นยังมีการนำเรื่องแบบอื่น ๆ อีกหลายวิธี ได้แก่ นำด้วยการให้คำนิยาม นำด้วยสุภาษิต คำคม หรือวาทะของบุคคลสำคัญ นำด้วยตำนาน นำด้วยประวัติความเป็นมา นำด้วยข้อความที่ขัดแย้งหรือชวนให้คิด นำด้วยเรื่องส่วนรวมไปสู่เรื่องเฉพาะ และนำด้วยการยกย่องสคูติบุคคลสำคัญ การนำเรื่องหลากหลายวิธีเช่นนี้ทำให้ผู้ชมเพลิดเพลินและสนใจที่จะติดตามชมต่อไป

เนื้อเรื่องของรายการกระจกหกด้านเป็นสารคดีขนาดสั้นที่ให้ความรู้ทั่วไป มีลักษณะเด่นในการลำดับเรื่อง คือ มีการใช้การลำดับเรื่องหลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของเรื่องเป็นสำคัญ เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ลำดับเรื่องตามความสำคัญหรือความน่าสนใจของเรื่อง มักใช้กับเรื่องที่เป็นการบรรยายให้ความรู้ทั่วไป โดยเฉพาะความรู้ทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเนื้อหาส่วนใหญ่ของสารคดีชุดนี้ ส่วนการลำดับเรื่องตามการแจกแจงชนิดย่อยของเรื่อง มักใช้กับเรื่องที่มีการแจกแจงชนิดย่อย ๆ ซึ่งมีความสำคัญเท่าเทียมกัน การลำดับเรื่องตามวันเวลาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มักใช้กับเรื่องที่มีประวัติ ความเป็นมา หรือพัฒนาการ และการลำดับเรื่องตามหมวดหมู่ มักใช้กับเนื้อเรื่องที่มีการจัดเนื้อหาเป็นหมวดหมู่แล้วค่อยแจกแจงชนิดย่อยของแต่ละหมวดหมู่นั้น ๆ

ความจบของบทสารคดีรายการกระจกหกด้านมีลักษณะเด่น คือ มีการใช้ความจบหลายวิธี เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ จบด้วยการให้ข้อคิด ทั้งข้อคิดในการดำเนินชีวิตทั่วไป และการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์กับความเชื่อทางพุทธศาสนา จบด้วยการเน้นคุณค่าความสำคัญของเรื่อง จบด้วยการให้คำแนะนำหรือตักเตือน จบด้วยการทิ้งท้ายให้คิดต่อบจบด้วยข้อความที่คมคาย น่าประทับใจ จบด้วยการให้ความรู้เพิ่มเติม จบด้วยสุภาษิต คำคม หรือวาทะของบุคคลสำคัญ และจบด้วยการยกย่องสคูติบุคคลสำคัญ ความจบที่หลากหลายช่วยให้เรื่องมีความหลากหลายและสร้างความประทับใจได้หลากหลายรูปแบบ และสังเกตได้ว่า ความจบเป็นพื้นที่เดียวที่ผู้เขียนเลือกใช้ในการแสดงทัศนะ ไม่ว่าจะเป็นการให้ข้อคิด ให้คำแนะนำหรือตักเตือน หรือทิ้งท้ายให้คิดต่อ

การที่สารคดีขนาดสั้นประเภทให้ความรู้ทั่วไปมีองค์ประกอบที่ครบถ้วน และทุกองค์ประกอบมีการประสานกันอย่างกลมกลืน มีการเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะการนำเรื่องที่เน้นให้เห็นคุณค่าความสำคัญของเรื่อง และการจบเรื่องโดยแทรกทัศนะที่ชวนคิด สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะเด่นของการนำเสนอเนื้อหาบทสารคดีโทรทัศน์รายการกระจกหกด้าน และเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้รายการสารคดีขนาดสั้นประเภทให้รู้ทั่วไปมีลักษณะพิเศษที่น่าประทับใจ และครองใจผู้ชมมายาวนานกว่าสามสิบปี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัยนี้ไม่ได้ศึกษาลักษณะเด่นของการใช้ภาษาในบทสารคดีโทรทัศน์รายการกระจกหกด้าน และไม่ได้ศึกษาพัฒนาการของบทสารคดีรายการดังกล่าว หากมีการศึกษาในประเด็นเหล่านี้จะช่วยให้เห็นลักษณะเด่น ตลอดจนเป็นแนวทางในการเขียนสารคดีขนาดสั้นประเภทให้ความรู้ทั่วไปได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] จุฬาทิฆ มณีวงศ์, เรียบเรียง. กระจกหกด้าน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2560.
- [2] แคททีริยา อังทองกำเนิด. ลักษณะเด่นของการใช้ภาษาในเรื่องพื้นความหลังของเสฐียร โกเศศ [วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2547.
- [3] วรวรรณ สุกใส. ลักษณะเด่นของงานเขียนนำเที่ยวต่างประเทศในนิตยสารท่องเที่ยวภาษาไทย พ.ศ.2549. [วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2551.

- [4] วนิตา อธินันท์. การผลิตและการนำเสนอรายการกระจกหกด้าน [สารนิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2528.
- [5] มาลีแสงไกรรุ่งโรจน์. การถ่ายทำนอกสถานที่: กรณีศึกษากระจกหกด้าน [สารนิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2530.
- [6] มาลี บุญศิริพันธ์. การเขียนสารคดีสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2530.
- [7] รัชญา สังข์พันชานนท์. การเขียนสารคดีภาคปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อินทนิล; 2553.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The Result of Learning Activities Results in Dramatic Arts with Experiential Learning Management for Grade 5 Students

ดวงจิต เกียรติพัฒนกุล*
Duangchit Kiatpattanakul*

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส จังหวัดเพชรบุรี 76000
Learning Area of Arts (Dramatic Arts), Tessaban 3 Chumchonwajantrawat School, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should addressed. e-mail: duangchit2010@gmail.com

Received: 24 June 2019, Revised: 12 July 2019, Accepted: 1 August 2019

บทคัดย่อ

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 38 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส เทศบาลเมืองเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยจัดห้องเรียนของโรงเรียนลดความสามารถของผู้เรียนนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 แผน (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และ (3) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 20 ข้อ ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 10 แผน มีประสิทธิภาพ เท่ากับ $85.32 / 86.19$ เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ $80/80$
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.46$)

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นาฏศิลป์ การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

Abstract

Learning activities results in dramatic arts with experiential learning management for grade 5 students had the objectives of research are as follows: 1) to find the effectiveness of the learning activity plan in dramatic arts by using experiential learning management for grade 5 students, 2) to compare the learning achievement before and after learning dramatic arts by using experiential learning management for grade 5 students, and 3) to study satisfaction of grade 5 student for organizing learning activities in dramatic arts with using experiential learning management. The sample group that used in the research was 38 students of grade 5/2 class in the first semester of academic year 2017, Tessaban 3 Choomchonwatjuntrawat school, Phetchaburi municipality, Mueang district, Phetchaburi province. The sample was derived from purposive sampling by arranging the classrooms of the school and mixed students' abilities. The tools that used in the research were (1) 10 learning activity plans in dramatic arts with experiential learning management for grade 5 students, (2) grade 5 dramatic arts learning achievement test with multiple choice, 4 options, 30 items, and (3) grade 5 students' to organizing learning activities in dramatic arts with using experiential learning management. It was 20 items of rating scale. The research results were as follows.

1) 10 learning activity plans in dramatic arts by using experiential learning management for grade 5 students had efficacy as 85.32 / 86.19 according to the set criteria (80/80).

2) The post-test scores of learning achievement in dramatic arts with experiential learning management for grade 5 students were higher than before learning at the statistical significance level of .01.

3) Overall of the satisfaction of students in grade 5 for organizing learning activities in dramatic arts with using experiential learning management was a high level ($\bar{X} = 4.46$)

Keywords: learning activities, dramatic arts, experiential learning management

บทนำ

จากสภาวะการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างรวดเร็วของสังคม ศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งวิทยาการประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้โลกไร้พรมแดน การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วและไร้ซึ่งข้อจำกัด ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก นอกจากประเทศไทยจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแล้ว ประเทศไทยยังรับวัฒนธรรมและค่านิยมที่แปลกใหม่จากต่างประเทศเข้ามาด้วย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและค่านิยมในหลายๆ ด้านแต่สิ่งหนึ่งที่ยังบ่งชี้ถึงความเป็นมาของของประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ประจำชาติได้เป็นอย่างดีนั้นคือ “นาฏศิลป์” [1] นอกจากนี้นาฏศิลป์ยังเป็นกิจกรรมที่สามารถเสริมสร้างนักเรียนให้มีวินัยในตนเอง รู้จักระเบียบวินัยในการแสดงออกร่วมกับผู้อื่น มีสมาธิ มีความพยายามในการฝึกซ้อม มีความรู้รับผิดชอบต่อผลงาน รู้จักความไพเราะ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ที่สำคัญ คือช่วยให้เด็กได้รู้จักคุณค่าของคนตรีและนาฏศิลป์ รู้คุณค่าของศิลปและวัฒนธรรมประจำชาติและยังเข้าใจศิลปะของชาติด้วย

จากรายงานผลการนิเทศ ติดตามผลการจัดการศึกษาของกองการศึกษา เทศบาลเมืองเพชรบุรี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 มีข้อที่ต้องแก้ไข คือ นักเรียนส่วนใหญ่ขาดโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ขาดทักษะการปฏิบัติจริง ไม่ได้แสดงความคิดเห็นและทักษะ

ในการเรียนรู้ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะ-สาระที่ 3 ศิลปะ ซึ่งนักเรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์วิเคราะห์ห้วงพิภพ วิเคราะห์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ทำให้นักเรียนไม่มีนิสัยรักการเรียน ไม่เห็นคุณค่า ตลอดจน ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม ที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ประหยัดและอดทน อันจะนำไปสู่การช่วยเหลือและพึ่งตนเองได้ ที่สำคัญคือส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง ดังจะเห็นได้จากรายงานการประเมินความก้าวหน้าคุณภาพของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2559 ของโรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 75.45 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ของทางโรงเรียนตั้งเป้าหมายไว้ และต่ำกว่าเกณฑ์ที่งานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองเพชรบุรีได้กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 [2]

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งสอนวิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ศึกษาค้นคว้า ทำความเข้าใจวิธีและเห็นถึงความสำคัญของการสอนเน้นประสบการณ์ ซึ่งเป็นเทคนิคการสอนที่มีความยืดหยุ่น สามารถค้นหาศักยภาพของนักเรียนด้วยการผนวกความรู้เดิมกับประสบการณ์ของนักเรียน ทำให้นักเรียนตอบได้ว่าเมื่อเรียนแล้วได้รู้อะไร และสามารถทำอะไรได้บ้าง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงต้องเน้นการวัดความสามารถภาคปฏิบัติของการเรียน และใช้เทคนิคการเรียนแบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Techniques) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ได้รับประสบการณ์จริง สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน ทั้งยังสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถวัดผลประเมินผลการเรียนได้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นการใช้ประสบการณ์ เป็นแหล่งของการเรียนรู้ ซึ่ง [3] พัฒนางจรของการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ประสบการณ์เชิงรูปธรรม (Concrete Experience) การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Observation) มโนทัศน์เชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization) และการทดลองปฏิบัติ (Active Experimentation) และวงจรการเรียนรู้นี้ เหมาะกับแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้ง 1) ผู้เรียนที่ถนัดการใช้จินตนาการ ซึ่งมีการรับรู้ผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และใช้กระบวนการจัดกระทำข้อมูลด้วยการสังเกต และคิดอย่างไตร่ตรอง 2) ผู้เรียนที่ถนัดการวิเคราะห์ ซึ่งมีการรับรู้ผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม และใช้กระบวนการจัดกระทำข้อมูลด้วยการสังเกต และคิดอย่างไตร่ตรอง 3) ผู้เรียนที่ถนัดการใช้สามัญสำนึก ซึ่งมีการรับรู้ผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม และใช้กระบวนการจัดกระทำข้อมูลด้วยการลงมือทดลอง ปฏิบัติ และ 4) ผู้เรียนที่ถนัดการใช้สามัญสำนึก ซึ่งมีการรับรู้ผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และใช้ กระบวนการจัดกระทำข้อมูล ด้วยการลงมือทดลองปฏิบัติ มีผลการศึกษาที่ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ เน้นประสบการณ์พัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้และทักษะวิชาชีพและสามารถพัฒนาทักษะสื่อสารด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การพูด การเขียน และการฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา [4]

จากแนวคิด เหตุผลและจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสมในการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องการ ทั้งจะเกิดผลดียิ่งต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนานักเรียนให้มีความรักในวิชานาฏศิลป์ เข้าใจในเนื้อหาวิชาเรียนรู้อย่างมีความสุข

เต็มตามศักยภาพของนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบเน้นประสบการณ์ วิชาอนุศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้รับความรู้แบบองค์รวม สามารถแสวงหาความรู้ความเข้าใจสิ่งที่อยู่รอบตัวได้ และเห็นความสำคัญของศิลปะอนุศิลป์ไทย สามารถที่จะประยุกต์สิ่งที่เรียนรู้ให้สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตจริงได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาอนุศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาอนุศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาอนุศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส เทศบาลเมืองเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวนนักเรียน 150 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 38 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส เทศบาลเมืองเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยจัดห้องเรียนของโรงเรียนคละความสามารถของผู้เรียนนักเรียน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาอนุศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นประสบการณ์ (Experiencing) 2) ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Publishing) 3) ขั้นอภิปรายผล (Discussing) 4) ขั้นสรุป (Generalizing) 5) ขั้นประยุกต์ใช้ (Applying)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์การเรียน วิชาอนุศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาอนุศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 อนุศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ จำนวน 10 แผน

4. ระยะเวลาในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 รวมเวลาดทดลอง 25 ชั่วโมง ไม่รวมกับการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด ประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และ 3) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 20 ข้อ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เอกสารการจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ หลักการ

1.2 ศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนวคิดในจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.3 สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน ใช้เวลารวม 25 ชั่วโมง โดยแต่ละแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะประกอบไปด้วย สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้แกนกลาง กิจกรรมการเรียนรู้ (5 ขั้นตอน) สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผล จำนวน 2 คน เพื่อตรวจสอบแก้ไขความเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งเพื่อหาคุณภาพ โดยใช้แบบประเมิน แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด กำหนดเกณฑ์ดังนี้ [6]

ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.51 – 5.00	ระดับความเหมาะสมมากที่สุด
3.51 – 4.50	ระดับความเหมาะสมมาก
2.51 – 3.50	ระดับความเหมาะสมปานกลาง
1.51 – 2.50	ระดับความเหมาะสมน้อย
1.00 – 1.50	ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด

นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินมาหาค่าเฉลี่ยซึ่งผลจากการประเมินตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 10 แผน ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 เทียบเกณฑ์การประเมินอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด

1.6 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดสอบคุณภาพ (Try - out) มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1.6.1 การทดสอบแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (one-to-one-testing) โดยการนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองกับนักเรียน 3 คน โดยใช้เด็กอ่อน ปานกลางและเก่ง อย่างละ 1 คน

1.6.2 การทดสอบแบบกลุ่มเล็ก (small group testing) โดยทดลองกับนักเรียน จำนวน 9 คน ซึ่งคณะผู้เรียนทั้งอ่อน ปานกลางและเก่ง ประเภทละ 3 คน

1.6.3 การทดสอบภาคสนาม (field testing) โดยทดลองกับนักเรียนจำนวน 30 คน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส เทศบาลเมืองเพชรบุรี อำเภอ

เมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพและปรับปรุงแก้ไขความบกพร่องแล้วนำมาหาประสิทธิภาพของแผน (E1/E2)

1.7 สรุปผล และนำข้อมูลทั้งหมดมาปรับปรุงแก้ไขและนำแผนไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างแล้วหาประสิทธิภาพ (E1/E2) ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งฉบับได้เท่ากับ 84.71 / 85.88 พบว่ามีประสิทธิภาพของแผนเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบบเลือกตอบจากหนังสือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ [7] แนวคิดในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จากหนังสือวัดผลการศึกษา [8] และศึกษาขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือวิธีวิจัยทางการศึกษา ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์ [9] เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 50 ข้อ

2.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน

2.4 วิเคราะห์ข้อมูลการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร IOC เพื่อหาผลรวมของข้อสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผล จำนวน 2 คน

2.5 นำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 แล้วนำแบบทดสอบมาหาคุณภาพโดยวิเคราะห์หาความยากง่าย และหาค่าอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ จากนั้นคัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ไว้จำนวน 30 ข้อ

2.6 นำข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์หาความเชื่อมั่นข้อสอบทั้งฉบับโดยวิธีของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน สูตร KR 20 โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไปจึงถือได้ว่าใช้ได้ ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่น 0.87 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้

3.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดความพึงพอใจและกำหนดรูปแบบการวัด

3.3 สร้างแบบวัดความพึงพอใจชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 20 ข้อ

3.4 นำแบบวัดความพึงพอใจที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาและความเที่ยงตรง แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.5 นำแบบวัดความพึงพอใจที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจอีกครั้งตามข้อเสนอแนะ

3.6 นำแบบวัดความพึงพอใจที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินมาหาค่าเฉลี่ยซึ่งผลจากการประเมิน ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 เทียบเกณฑ์การประเมินอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

นำเครื่องมือที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดสอบก่อนเรียน แล้วจึงทดลองสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ จากนั้นให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายแผน แล้วตรวจให้คะแนน และทดสอบหลังเรียน (Post – test) หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกแผน แล้วใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ชุดที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน แล้วจึงวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์โดยใช้แบบวัดความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ประกอบด้วย 1) การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC 2) การหาค่าความยากง่าย เป็นการวิเคราะห์ร้อยละ 3) การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงเกณฑ์ โดยใช้แบบของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน สูตร KR 20 5) การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สูตร $E1/E2$ [10]
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ร้อยละ 2) ค่าเฉลี่ย 3) การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. หาค่าวิกฤตในการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้สูตร $t - test$

สรุปผลการวิจัย

1. แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 10 แผน มีประสิทธิภาพ เท่ากับ $85.32 / 86.19$ เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ $80/80$
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.46$)

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประเด็นการอภิปรายต่อไปนี้

1. แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 10 แผนมีประสิทธิภาพ เท่ากับ $85.32 / 86.19$ ไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ $80/80$ ทั้งนี้เพราะว่าในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักวิชา ได้ศึกษาเอกสารคู่มือการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง อีกทั้งเป็นผู้ดำเนินการทดลองการสอนตามแผนที่ละแผนพร้อมเก็บคะแนนระหว่างเรียนจนครบทุกแผน ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน และหลังเรียน จากการศึกษาทำให้พบปัญหา สาเหตุ จุดบกพร่องของนักเรียน ครูผู้สอนและวิธีการสอน แล้วดำเนินการแก้ไขปัญหาตามสภาพที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลายซึ่งหลังจากการแก้ปัญหาแล้วพบว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านกระบวนการกลุ่ม มีการแก้ปัญหา มีเจตคติต่อการเรียน ดีขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการสอนตามแผนการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ทำให้นักเรียนมีความพร้อมและสนุกในการเรียน นักเรียนเข้าใจและสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ทันที ตามทฤษฎีความรู้ของวัตินิยม ความรู้ที่เราจะได้ต้องได้จากสิ่งที่เราเห็น ได้สัมผัสเองหรือ มีประสบการณ์ (Sense Experience) ต่อสิ่งต่างๆ เหตุการณ์ต่างๆ อยู่เป็นประจำ เหตุการณ์หรือประสบการณ์ต่างๆ ที่เรารับรู้ (Sensations) นี้จะอยู่ในสมองของเราเอง เราจึงเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนรู้แบบนี้เป็นการเรียนรู้เชิงประจักษ์ (Empirical Knowledge) ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลวรรณ วงษ์วาด พบว่า ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบประสบการณ์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 50 คน โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาการใช้ชุด กิจกรรมการเรียนรู้แบบประสบการณ์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่ามีประสิทธิภาพ 88.56/90.45 เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบประสบการณ์มีกิจกรรมที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในรูปแบบเกมและการได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้จริง [11]

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการเรียนด้วยแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ นักเรียนได้มีการทำกิจกรรมในชั่วโมงเรียนและนอก ชั่วโมงเรียนอย่างหลากหลาย มีสื่อการสอนที่น่าสนใจ มีการเรียนจากแหล่งเรียนรู้จริง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ และมีความสุขกับการเรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัย ของวชิรเกียรติ เบ้าทองจันทร์ [12] วิจัยเรื่องการใช้แนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์อ่านเพื่อพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์มีส่วนช่วยให้กลุ่มตัวอย่าง เข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านดีขึ้นและรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่าความช่วยเหลือ จากครูและเพื่อนเกี่ยวกับการเรียนและเจตคติที่ถูกต้องทำให้นักศึกษารู้สึกผ่อนคลาย สนุกสนานกับการอ่านและทำแบบฝึกหัด ได้อย่างถูกต้องและทันเวลา ความช่วยเหลือนี้ยังกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีที่แนะนำได้หลากหลายขึ้น รู้สึกมั่นใจและพอใจต่อความสามารถในการอ่านและรู้คำศัพท์ นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และจะนำวิธีคิดไปปรับใช้ในวิชาอื่นต่อไป

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชานาฏศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.46$) ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ เน้นการคิดสร้างสรรค์ตามประสบการณ์เดิมของตนเอง นักเรียนได้เรียนเป็นกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่ละความสามารถ ซึ่งทำให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้ศึกษาค้นคว้า ฝึกปฏิบัติเรื่องที่ตนเองสนใจเพื่อสรุปเป็นองค์ความรู้ ผ่านการปฏิบัติจริง อีกทั้งมีสื่อการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นที่ผ่านการตรวจสอบ ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียน ทำให้สามารถเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น เป็นการช่วยให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญล้อม ดั่งวิเศษ [13] ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่านักศึกษาที่ได้รับการพัฒนาตามรูปแบบการสอน หลังการสอนทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนการสอนทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์ พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

จากการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้จัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเองเห็นได้ว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ด้วยความสนุกสนาน ทุกคนมีส่วนร่วมและได้แสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์

เกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่ปฏิบัติ สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล แบบฝึกหัดเป็นส่วนเพิ่มเติมเสริมเนื้อหาและยังให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความสามารถของแต่ละบุคคลและเกิดการเรียนรู้ที่คงทน สามารถฝึกได้หลายครั้งและเน้นเรื่องการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์วิชานาฏศิลป์ สามารถใช้ได้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยครูผู้สอนสามารถเลือกเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับวัยนักเรียน และใช้รูปแบบการสอน เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถของนักเรียน

1.2 การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์วิชานาฏศิลป์ จะมีประสิทธิภาพสูงหากครูผู้สอนมีการเตรียมกระบวนการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับนักเรียน

1.3 การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ สามารถนำรูปแบบไปปรับใช้กับการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญ เช่น งานประดิษฐ์ งานศิลปะ ฯลฯ ได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการสอนที่เน้นประสบการณ์วิชานาฏศิลป์ ของนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551; กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. 2551.
- [2] โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส. รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ; 2559.
- [3] Kolb. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall; 1984.
- [4] จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา. ผลการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ที่มีต่อการพัฒนาทักษะสื่อสาร ของนิสิตปริญญาตรี. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2556.
- [5] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและกระทรวง ศึกษาธิการ. แนวทางการดำเนินงาน โครงการวิจัยและพัฒนาการส่งเสริมวัฒนธรรมเครือข่ายการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. เอกสารประกอบการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา; 2550.
- [6] บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น; 2546.
- [7] ประภาพร ศรีตระกูลและคณะ. การวัดและประเมินผลการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น; 2549.
- [8] สมนึก ภัททิยาธานี. การวัดผลการศึกษา. ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2544.
- [9] มาเรียม นิลพันธุ์. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2553.
- [10] ชัยขงค์ พรหมวงษ์. การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย; 2556; 1:7-20.

- [11] อุบลวรรณ วงษ์वाद. ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบประสบการณ์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3; 2553.
- [12] วชิรเกียรติ เบ้าทองจันทร์. การใช้แนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์อ่านเพื่อพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการรู้คำศัพท์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2553.
- [13] บุญล้อม คิ้ววิเศษ. การพัฒนารูปแบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ; สักทอง วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: 2560; 23:67-84

ทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่มีต่อโครงการระบบส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ ของเกษตรกรอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Attitude of Oil Palm Farmers under a Large Agricultural Plot Scheme of Farmers in Bang SaphanNoi District, Prachuap Khiri Khan Province

ฉอ๋อน จุ้ยแจ่ง*
Cha-on Juyjaeng*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: cha-on1@hotmail.com

Received: 13 June 2019, **Revised:** 8 July 2019 **Accepted:** 6 August 2019

บทคัดย่อ

การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่มีต่อโครงการระบบส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2560 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2561 เป็นระยะเวลาเวลา 1 ปี 4 เดือนกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่ เข้าร่วมโครงการฯ ในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งหมดจำนวน 57 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ ด้านหลักการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 ด้านการดำเนินงานของผู้จัดการแปลง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 ส่วนด้านช่องทางการจำหน่าย อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 โดยการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่นั้น สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา ระบบในการบริหารจัดการโครงการให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: ทัศนคติปาล์มน้ำมัน โครงการระบบส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ เกษตรกร

Abstract

The study were to the attitude of oil palm farmers under a LAPS of farmers in Bang SaphanNoi District, Prachuap Khiri Khan Province. January 2017 to April 2018 for a period of 1 year and 4 months. The population used in the research were 57 oil palm growers participating in the project in Bang Saphan Noi District, Prachuap Khiri Khan Province. The tool used for collecting data was an interview form. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results of the research showed that the farmers' attitude toward the

LAPS in the aspect of operational principle was at a high level with the average score at 3.54, and that the attitude toward the LAPS in the aspect of plot managers' operation was at a high level with an average score at 3.46, whereas the attitude toward the aspect of distribution was at a moderate level with average score at 3.15. The study of the attitude of oil palm growers about the large agricultural plot scheme can be used as basic information for relevant government agencies such as the district agricultural office, provincial agricultural office, etc., and as a guideline for improving and developing systems for more efficient project management.

Keywords: oil palm, large agricultural plot scheme, attitude, farmers

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2558 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายในการจัดทำโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ โดยให้เกษตรกรรายย่อยมีการรวมกลุ่มและรวมพื้นที่การผลิตเป็นแปลงขนาดใหญ่ ทั้งด้านพืช ประมง และปศุสัตว์ เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูล แหล่งทุน ทรัพยากร และการตลาดได้ สามารถจัดการผลผลิตให้มีประสิทธิภาพ และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยมีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการ ตั้งแต่การวางแผน การผลิต ตลอดห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) มีเป้าหมายหลัก คือ 1) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการการผลิตและการตลาดร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับฟาร์มขนาดใหญ่ และ 2) พัฒนาระบบการทำงานส่งเสริมการเกษตรให้นักส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้จัดการพื้นที่ โดยการบูรณาการของทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ศักยภาพของพื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกร การจัดทำเกษตรแปลงใหญ่ในระดับประเทศ มี 9 ประเภทสินค้า 32 ชนิด จำนวน 600 แปลง พื้นที่ 1,538,398 ไร่ [1] ส่วนปาล์มน้ำมัน ซึ่งอยู่ในกลุ่มไม้ยืนต้น ในปี พ.ศ. 2559 เกษตรแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันในระดับประเทศ มีเป้าหมาย จำนวน 6 แปลง ซึ่งมีผลการดำเนินงานคือ สามารถลดต้นทุนได้ ร้อยละ 14.9 เพิ่มผลผลิตได้ ร้อยละ 18.7 เป้าหมายปี พ.ศ. 2560 ต้องลดต้นทุน ร้อยละ 20 เพิ่มผลผลิตได้ ร้อยละ 20 [2]

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ที่มีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันจำนวนมาก มีสภาพดินที่เหมาะสมและเป็นพืชเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่ง เนื่องจากเป็นพืชพลังงานที่เป็นทางเลือกใหม่ของเกษตรกร และสภาพพื้นที่ในหลายอำเภอมีความเหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยอำเภอบางสะพานน้อย มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด [3] ประมาณ 50,492 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 42.94 ของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งหมดของจังหวัด [4] การปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการขยายพื้นที่ปลูก โดยมีผลผลิตเฉลี่ย 2.13 ตันต่อไร่ ซึ่งต่ำกว่าผลผลิตเฉลี่ยของประเทศ สภาพการผลิตในปัจจุบันเกษตรกรเป็นผู้รับราคา ทั้งราคาปัจจัยการผลิต และราคาผลผลิตที่ได้ หนทางหนึ่งในการเพิ่มรายได้ของเกษตรกร คือ การผลิตให้เกิดประสิทธิภาพเชิงเศรษฐกิจ [5] นอกจากนี้ในปัจจุบันภาวะภัยแล้งส่งผลกระทบต่อความสะดวกสบายของดินปาล์ม น้ำมันทำให้การออกทะลายลดลง มีผลกระทบต่อผลผลิตปาล์มน้ำมันที่ลดลงอีกด้วย [6] เนื้อที่ให้ผลผลิต และผลผลิตปาล์มน้ำมันในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี พ.ศ. 2553-2559 โดยปี พ.ศ. 2553-2555 มีเนื้อที่ให้ผลผลิต และผลผลิตของปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากนั้น ปี พ.ศ. 2555-2556 มีเนื้อที่ให้ผลผลิต และผลผลิตของปาล์มน้ำมันลดลง และปี พ.ศ. 2556-2559 มีเนื้อที่ให้ผลผลิตของปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้น ส่วนผลผลิตปาล์มน้ำมันมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย

อย่างไรก็ดี เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ดังจะเห็นได้จากข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี พ.ศ. 2556 พบว่า มีจำนวนเกษตรกร ผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน 2,737 ราย เป็นเกษตรกรรายย่อยที่มีขนาดพื้นที่ปลูกน้อยกว่า 20 ไร่ จำนวน 1,830 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.86 ของเกษตรกร

ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งหมดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และคิดเป็นร้อยละ 0.17 ของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันรายย่อยทั่วประเทศ และเมื่อปี พ.ศ. 2558 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดทำโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ โดยให้เกษตรกรรายย่อยมีการรวมกลุ่มและรวมพื้นที่ การผลิตเป็นแปลงขนาดใหญ่ ซึ่งปาล์มน้ำมันเป็นพืชหนึ่งที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ (แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน) เพื่อช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตของปาล์มน้ำมัน และมีอำนาจต่อรองเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านการจัดหาปัจจัยการผลิต และการจำหน่ายผลผลิต ซึ่งมีเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอบางสะพานน้อยเข้าร่วมในโครงการฯ จำนวน 57 ราย พื้นที่ปลูก 1,158 ไร่ มีการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมในโครงการฯ จากบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่อำเภอบางสะพานน้อย มีการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ที่มีความสนใจ มีความตั้งใจ มีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขของโครงการฯ และมีที่ดินปลูกปาล์มน้ำมันเป็นของตนเอง เริ่มดำเนินโครงการเมื่อปี พ.ศ. 2559[7]

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ กรณีศึกษาเกษตรกรในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนากลุ่มปาล์มแปลงใหญ่ให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน กับสำนักงานเกษตรอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ [7] ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2560 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2561 เป็นระยะเวลาเวลา 1 ปี 4 เดือนจำนวน 2,577 ราย จากทั้งหมด 5 ตำบล คือ ตำบลทรายทอง ตำบลบางสะพาน ตำบลปากแพรก ตำบลช้างแรกร และตำบลไชยราช ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันอำเภอบางสะพานน้อย ปี พ.ศ. 2559 [7]

ตำบล	จำนวน (ราย)
ทรายทอง	848
บางสะพาน	418
ปากแพรก	356
ช้างแรกร	586
ไชยราช	369
รวม	2,577

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เข้าร่วมในโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ (แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน) ในอำเภอบางสะพานน้อย ในปี พ.ศ. 2559 ที่ลงทะเบียนสมาชิกโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ จำนวนทั้งหมด 57 ราย คือ ตำบลทรายทอง 41 ราย ตำบลบางสะพาน 5 ราย ตำบลปากแพรก 3 ราย ตำบลช้างแรกร 3 ราย และตำบลไชยราช 5 ราย ดังตารางที่ 2 [7]

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน จำแนกตามตำบล [7]

ตำบล	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (ราย)
ทรายทอง	41
บางสะพาน	5
ปากแพรก	3
ช้างแรกร	3
ไชยราช	5
รวม	57

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้สำหรับการสอบถามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เข้าร่วม โดยใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะคำถามเป็นแบบเปิด และข้อคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุน – ผลตอบแทนการผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะคำถามปลายเปิด ส่วนที่ 3 ทศนคติเกี่ยวกับการเข้าร่วม โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ลักษณะข้อคำถามให้เลือก 5 ระดับ แบบ Likert Scale คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยเครื่องมือที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาสาระ ซึ่งสามารถวัดได้ครบถ้วนทั้งด้านสาระ และวัดได้ถูกต้องตามลำดับขั้นตอน หรือกระบวนการ ตั้งแต่ขั้นต้นจนถึงขั้นสุดท้าย โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ทำได้โดยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหา สาระดังกล่าว จำนวน 3 ท่าน การพิจารณาเนื้อหาสาระของประเด็นคำถามที่สร้างขึ้น ว่ามีความถูกต้อง และครบถ้วนหรือไม่ สำหรับการวัดความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา และด้านโครงสร้าง ให้พิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องระหว่าง คำถาม และวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence index: IOC) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคือ หากเนื้อหาสาระ ของข้อคำถาม วัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของข้อคำถาม ให้ 1 คะแนน หากไม่แน่ใจว่าเนื้อหาสาระของข้อคำถาม ให้ 0 คะแนน หากเนื้อหาสาระของข้อคำถามไม่สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของประเด็นคำถามให้ -1 คะแนน[8] จากการนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องจากการคำนวณ $IOC = 0.84$ ซึ่งมีความเที่ยงตรงสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้ 2) ความเชื่อมั่น (Reliability) การวัดความเชื่อมั่นของ เครื่องมือ ซึ่งใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ในการศึกษาใช้การวัดโดยวิธีการของครอนบาค ภายใต้เงื่อนไขว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ขึ้นอยู่กับค่าเฉลี่ยของค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างรายการ หรือภายใต้เงื่อนไขที่มีการสมมติว่าทุกรายการมีความเชื่อมั่นเท่ากัน และใช้ทดสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่จะทำ การศึกษา จำนวน 30 ราย ถ้าค่า α สูงกว่า 0.70 ขึ้นไป เป็นเครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง ถ้าค่า α อยู่ระหว่าง 0.50-0.65 มีความเชื่อมั่นปานกลาง หากค่า α ต่ำกว่า 0.50 ต้องมีการปรับปรุงเนื้อหาสาระของประเด็นคำถามที่ทดสอบ ต่อไป [9]จากผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability coefficients) เท่ากับ 0.899 แสดงว่าแบบสอบถามที่ใช้มีความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน

จากการสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ (Large Agricultural Plot Scheme: LAPS) จำนวน 57 ราย มีรายงานผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงภาพรวมทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังแสดงในตารางที่ 3 โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. เพศเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.9 และเพศหญิง จำนวน 28 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.1 ซึ่งมีจำนวนที่ใกล้เคียงกันมาก และเป็นลักษณะของสังคมไทยในปัจจุบันที่เกษตรกรต้องช่วยกันในการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพ อีกทั้งงานในสวนปาล์มน้ำมันเป็นงานที่มีตลอดทั้งปี หากไม่ช่วยกันในการทำงานก็ทำได้ไม่ทันต่อฤดูกาลผลิต และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานเป็นจำนวนมากอีกด้วย

2. อายุเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ส่วนใหญ่มีอายุ มากกว่า 60 ปี จำนวน 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.9 รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 51-60 ปี 41-50 ปี และน้อยกว่า 41 ปี จำนวน 237 และ 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.412.3 และ 3.6 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในวัยสูงอายุ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของแหล่งพาณิชยกรรม และการศึกษา รวมถึงการขยายตัวของเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตร และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ทำให้บุตรหลานของเกษตรกรมีการศึกษาที่สูงขึ้นและย้ายไปทำงานต่างถิ่นที่เป็นงานนอกภาคการเกษตร เพราะความหลากหลายทางเศรษฐกิจและอัตราค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าภาคการเกษตร

3. ระดับการศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.9 รองลงมาคือ การศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญา/ปวส. มัธยมศึกษาตอนต้น และปริญญาตรี จำนวน 109 5 4 และ 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.5 15.8 8.8 7.0 และ 7.0 ตามลำดับเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และในการทำสวนปาล์มน้ำมัน ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษามากนัก แค่เพียงอ่านออก เขียนได้ก็เพียงพอแล้วส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยไม่นิยมศึกษาสูง อีกทั้งบางครัวเรือนไม่มีเงินเพียงพอที่จะศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ทำให้เป็นข้อจำกัดที่จะยอมรับและเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีการผลิตใหม่ๆ

4. จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมที่เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ เข้ารับการอบรม มากกว่าและ/หรือเท่ากับ 6 ครั้งต่อปี จำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.3 รองลงมาคือ เข้ารับการอบรม 11-15 ครั้งต่อปี และไม่เคยเข้ารับการอบรม จำนวน 19 และ 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ 19.3 ตามลำดับ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเข้ารับการอบรมทางวิชาการ เพราะคิดว่าเป็นการเสียเวลาในการทำมาหาเลี้ยงครอบครัว และคิดว่าอบรมไปก็ไม่มีความประโยชน์กับการทำอาชีพของตนเอง แต่หากเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นจะให้ความสำคัญกับการอบรม เพื่อต้องการความรู้เพิ่มเติม และนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสวนปาล์มน้ำมันของตนให้มีประสิทธิภาพที่สูง และมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

5. จำนวนครั้งที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ส่วนใหญ่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มากกว่า 6 ครั้งต่อปี จำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมาคือ 1-5 ครั้งต่อปี และไม่เคยติดต่อ จำนวน 20 และ 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.1 และ 26.3 ตามลำดับ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เนื่องจากคิดว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือหน่วยงานภาครัฐนั้นเป็นเรื่องที่ยุ่ยยาก และเสียเวลามาก ทำให้ขาดรายได้ แต่หากเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากขึ้นเพื่อหาข้อมูล และความรู้เพิ่มเติมจากคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วม โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่

ลักษณะทั่วไป	เข้าร่วม LAPS	
	ความถี่	%
เพศ		
ชาย	29	50.9
หญิง	28	49.1
อายุ (ปี)		
<41 ปี	2	3.6
41 – 50 ปี	7	12.3
51 – 60 ปี	23	40.4
>60 ปี	25	43.9
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 4	25	43.9
ประถมศึกษาปีที่ 6	10	17.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	4	7.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	9	15.8
อนุปริญญา/ปวส.	5	8.8
ปริญญาตรี	4	7.0
จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม ที่เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน (ครั้งต่อปี)		
ไม่เคยอบรม	11	19.3
1-5 ครั้ง	19	33.3
>6 ครั้ง	27	47.3
จำนวนครั้งที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ครั้งต่อปี)		
ไม่เคยติดต่อ	15	26.3
1-5 ครั้ง	20	35.1
>6 ครั้ง	22	38.6

ทัศนคติเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่

ทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ภูมิศึกษาเกษตรกรในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการดำเนินงาน ด้านการดำเนินงานของผู้จัดการแปลง และด้านช่องทางการจำหน่าย โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า เกษตรกร

มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 และด้านการดำเนินงานของผู้จัดการแปลง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 ส่วนด้านช่องทางการจำหน่าย อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านหลักการดำเนินงาน	3.54	.43	มาก	1
2. ด้านการดำเนินงานของผู้จัดการแปลง	3.46	.43	มาก	2
3. ด้านช่องทางการจำหน่าย	3.15	.65	ปานกลาง	3
รวม	3.38	.40	ปานกลาง	

เกษตรกรมีระดับทัศนคติเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ด้านหลักการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก 9 ข้อ ได้แก่ สามารถเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 ภาครัฐมีการให้บริการเกษตรกร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประหยัดงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 มีการยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 มีการกำหนดมาตรฐานการผลิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีของภาครัฐทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ โดยมีต้นทุนที่ต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 และมีกิจกรรมเสริมรายได้และเชื่อมโยงการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 ตามลำดับ เกษตรกรมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ได้แก่ มีผู้จัดการแปลงที่มีความสามารถ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 เกษตรกรมีอำนาจต่อรองด้านการจัดหาปัจจัยการผลิตเพิ่มมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 และเกษตรกรมีอำนาจต่อรองด้านการจำหน่ายผลผลิตเพิ่มมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันเกี่ยวกับ โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ด้านหลักการดำเนินงาน

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. สามารถเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันได้	3.74	.61	มาก	1
2. ภาครัฐมีการให้บริการเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดงบประมาณ	3.70	.68	มาก	2
3. มีการชี้คหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงาน	3.68	.71	มาก	3
4. มีการกำหนดมาตรฐานการผลิต	3.68	.75	มาก	4
5. มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีของภาครัฐทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.67	.60	มาก	5
6. ภาครัฐสามารถทำงานในเชิงบูรณาการร่วมกับเกษตรกรและผู้ประกอบการภาคเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.63	.48	มาก	6
7. เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพโดยมีต้นทุนที่ต่ำ	3.56	.90	มาก	7
8. มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่	3.44	.70	มาก	8
9. มีกิจกรรมเสริมรายได้และเชื่อมโยงการตลาด	3.42	.70	มาก	9
10. มีผู้จัดการแปลงที่มีความสามารถ	3.39	.55	ปานกลาง	10
11. เกษตรกรมีอำนาจต่อรองด้านการจัดหาปัจจัยการผลิตเพิ่มมากขึ้น	3.32	.80	ปานกลาง	11
12. เกษตรกรมีอำนาจต่อรองด้านการจำหน่ายผลผลิตเพิ่มมากขึ้น	3.19	.66	ปานกลาง	12
รวม	3.54	.43	มาก	

เกษตรกรมีระดับทัศนคติเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ด้านการดำเนินงานของผู้จัดการแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ ได้แก่ มีการกำกับดูแลติดตามการดำเนินงานของเกษตรกรในแปลงเพื่อให้มีการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 มีการวางแผนการพัฒนาเกษตรกรเพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการแปลงได้ในอนาคต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตามแผนที่วางไว้มีการวางแผนการจัดหาปัจจัยการผลิต และมีการวางแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 ตามลำดับ เกษตรกรมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ ได้แก่ มีการวางแผนการตลาดร่วมกับเกษตรกร/สหกรณ์/ผู้ประกอบการ (ชนิด/ปริมาณ/คุณภาพสินค้า)-ตลาดเป็นต้นว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และมีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ด้านการดำเนินงานของผู้จัดการแปลง

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. มีการกำกับดูแลติดตามการดำเนินงานของเกษตรกรในแปลง เพื่อให้มีการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้	3.56	.78	มาก	1
2. มีการวางแผนการพัฒนาเกษตรกรเพื่อให้ทำหน้าที่เป็น ผู้จัดการแปลงได้ในอนาคต	3.51	.57	มาก	2
3. มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถ ดำเนินงานได้ตามแผนที่วางไว้	3.49	.57	มาก	3
4. มีการวางแผนการจัดหาปัจจัยการผลิต	3.49	.57	มาก	4
5. มีการวางแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี	3.49	.63	มาก	5
6. มีการวางแผนการตลาดร่วมกับเกษตรกร/สหกรณ์/ผู้ประกอบการ (ชนิด/ปริมาณ/คุณภาพสินค้า) –ตลาดเป็นตัวนำ	3.39	.64	ปานกลาง	6
7. มีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด	3.32	.60	ปานกลาง	7
รวม	3.46	.43	มาก	

เกษตรกรมีระดับทัศนคติเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ด้านช่องทางการจำหน่าย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ได้แก่ มีตลาดเกษตรกร/ตลาดท้องถิ่น/สหกรณ์การเกษตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 เกษตรกรมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ ได้แก่ มีการร่วมมือกับผู้ประกอบการภาคเอกชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 มีการคืนกำไรให้แก่เกษตรกรโดยให้ราคาเพิ่มภายหลัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 มีการกำหนดราคารับซื้อล่วงหน้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 มีการกำหนดราคาขั้นต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 และมีการส่งออก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 ตามลำดับ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ด้านช่องทางการจำหน่าย

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. มีตลาดเกษตรกร/ตลาดท้องถิ่น/สหกรณ์การเกษตร	3.44	.73	มาก	1
2. มีการร่วมมือกับผู้ประกอบการภาคเอกชน	3.37	.89	ปานกลาง	2
3. มีการคืนกำไรให้แก่เกษตรกรโดยให้ราคาเพิ่มภายหลัง	3.33	.78	ปานกลาง	3
4. มีการกำหนดราคารับซื้อล่วงหน้า	2.98	.95	ปานกลาง	4
5. มีการกำหนดราคาขั้นต่ำ	2.95	.81	ปานกลาง	5
6. มีการส่งออก	2.82	.98	ปานกลาง	6
รวม	3.15	.65	ปานกลาง	

สรุปและอภิปรายผล

ทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ของเกษตรกรในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3 ด้าน มีดังนี้ ด้านหลักการดำเนินงาน เกษตรกรเห็นว่าโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่สามารถเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันได้ ภาครัฐมีการให้บริการเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประหยัดงบประมาณ มีการยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงาน มีการกำหนดมาตรฐานการผลิต มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีของภาครัฐทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ โดยมีต้นทุนที่ต่ำ มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ และมีกิจกรรมเสริมรายได้และเชื่อมโยงการตลาด ซึ่งมีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และด้านการดำเนินงานของผู้จัดการแปลงนั้น ได้แก่ มีการกำกับดูแลติดตามการดำเนินงานของเกษตรกรในแปลงเพื่อให้มีการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้มีผู้จัดการแปลงซึ่งเป็นประธานกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ วางแผนการพัฒนาเกษตรกรเพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการแปลงได้ในอนาคตมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตามแผนที่วางไว้มีการวางแผนการจัดหาปัจจัยการผลิต และมีการวางแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี ส่วนด้านช่องทางการจำหน่ายนั้น อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการกำหนดราคารับซื้อล่วงหน้า การกำหนดราคาขั้นต่ำ และการส่งออกผลผลิตปาล์มน้ำมันนั้นในพื้นที่นี้ยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่โครงการเกษตรแปลงใหญ่กำหนดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรยังต้องการให้มีการส่งเสริมมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต เน้นการแปรรูปสินค้า ด้านการตลาดเน้นช่องทางในการจำหน่ายและการจัดการราคา ด้านความรู้ในกระบวนการเข้าสู่การทำแปลงใหญ่ เน้นผลลัพธ์ที่ได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการ ส่วนในด้านสนับสนุน เน้นการได้รับความช่วยเหลือจากผู้จัดการแปลง [10] ส่วนในด้านหน่วยงานภาครัฐเช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด นั้นสามารถนำทัศนคติของเกษตรกรที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการโครงการให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากการวิจัยเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ นำมีอำนาจการต่อรองด้านการจัดหาปัจจัยการผลิตและด้านการจัดจำหน่ายผลผลิตที่มากขึ้นกว่านี้
2. ด้านช่องทางการจำหน่าย ควรให้มีการกำหนดราคารับซื้อล่วงหน้าที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพการลดต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมันของโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่มีต่อโครงการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ระหว่างเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกับเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิก

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. เกษตรฯ ปรับระบบส่งเสริมเกษตรกรรายย่อย ด้านพืชรวมแปลงเข้าสู่ระบบแปลงใหญ่ [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์; 2558[เข้าถึงเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2560]. เข้าถึงได้จาก:https://www.moac.go.th/ewt_news.php?nid=19505.

- [2] สมชาย ชาญณรงค์กุล. ผลการทำเกษตรแปลงใหญ่ ปี 2559. สัมภาษณ์. ประชาชาติธุรกิจ; 2560.
- [3] สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ข้อมูลการปลูกปาล์มน้ำมันของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์; 2556.
- [4] สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์; 2557.
- [5] ปุรวิษณุ พิทยาภินันท์. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพเชิงเศรษฐกิจของการผลิตปาล์มน้ำมันในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต].สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2556.
- [6] สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. ปาล์มน้ำมัน: เนื้อที่ให้ผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ปี 2557-2559. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร; 2559.
- [7] สำนักงานเกษตรอำเภอบางสะพานน้อย. โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ (แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน). ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเกษตรอำเภอบางสะพานน้อย; 2559.
- [8] Rovinelli, RJ., and Hambleton, RK. On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60; 1977.
- [9] เอมอร อังสุรัตน์. การวิจัยเชิงบูรณาการในงานส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2556.
- [10] จิรวุฒิ มงคล เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และบำเพ็ญ เขียวหวาน. ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต]. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช; 2559.

การวิเคราะห์งานวิจัยด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Analysis of Research in Curriculum Instruction and Supervision in Faculty of Education, Silpakorn University

พีรวัช ตันไพบูลย์* และ ชนสิทธิ์ สิทธิสุนงนิน
Peerawach Tanpaibul* and Chonasith Sithsungnoen

สาขาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม 73000
Curriculum and Supervision, Faculty of Education, Silpakorn University Nakhon Pathom, Nakhon Pathom 73000

*To Whom correspondence should be address. e-mail: tanpaibul_p@silpakorn.edu

Received: 21 May 2019, Revised: 21 June 2019, Accepted: 10 July 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาคุณภาพงานวิจัยด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ 2) วิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ความรู้ด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน ยุคปฏิรูปการศึกษา (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544-2558) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยและเกณฑ์ประเมินคุณภาพ 2) แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร และคู่มือลงรหัสข้อมูล 3) แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการสอน และคู่มือลงรหัสข้อมูล 4) แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการนิเทศ และคู่มือลงรหัสข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยจำนวน 295 เรื่อง และเมื่อคัดแยกงานวิจัยตามเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย ได้ทั้งหมด 215 เล่ม แบ่งเป็นงานวิจัยด้านหลักสูตรจำนวน 30 เล่ม ด้านการสอนจำนวน 173 เล่ม ด้านการนิเทศจำนวน 12 เล่ม วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ห้อภิมาณ ตามแนวคิดของแกลส (Glass) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์คุณภาพงานวิจัยในระดับดีมาก 2) คุณลักษณะงานวิจัยของงานวิจัยด้านหลักสูตร พบว่า จุดประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตร คือ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สร้างหลักสูตร ทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตร จุดประสงค์ในการประเมินหลักสูตร คือ ประเมินหลักสูตรและเปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตร ด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต คุณลักษณะงานวิจัยของงานวิจัยด้านการสอน พบว่า งานวิจัยทางการสอน ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ The one Group Pretest-Posttest Design มากที่สุด และเมื่อพิจารณาตามรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล ผู้วิจัยใช้การพัฒนานวัตกรรมมากที่สุด คุณลักษณะงานวิจัยของงานวิจัยด้านการนิเทศ พบว่า จุดประสงค์ในการนิเทศ คือ ศึกษาความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการสอนของครู เปรียบเทียบความสามารถของครู ก่อนและหลังนิเทศ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ศึกษาความคิดเห็นของครู และศึกษาความคิดเห็นของผู้นิเทศ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่ามีการทำวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร วิธีสอน และการนิเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สอนและ

ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยสามารถนำข้อค้นพบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ควรศึกษาถึงความเหมาะสมของหลักสูตร วิธีการสอน การนิเทศและข้อจำกัดต่าง ๆ ก่อนนำไปใช้

คำสำคัญ: การวิเคราะห์งานวิจัย หลักสูตร การสอน การนิเทศ

Abstract

The purposes of this research were 1. To find the quality of the research course Teaching and supervision 2. To analyze the characteristics and knowledge of the Curriculum Teaching and Supervision. The sample was thesis in Master Degree in curriculum and supervision Department of Curriculum and Teaching Method Educational reform era (Basic Education Curriculum 2001-2015). The research instruments were 1) Research quality evaluation form and quality assessment criteria 2) Research feature recording form and curriculum knowledge and manual to code data 3) Research feature record form and knowledge in teaching and manual to code data 4) Research feature record form and knowledge on supervision and manual to code data. The statistical analysis employed were 295 research, and 215 research papers were selected according to the research selection criteria, divided into 30 research programs in curriculum, 173 teaching areas, 12 for supervision, data analysis, meta-analysis. According to the concept of glass and content analysis

The results of the study 1) The results of the research quality assessment are mostly in the research quality criteria at a very good level. 2) The research feature of the curriculum research found that the purpose of curriculum development is to study basic information. Create a course to test and evaluate courses. The purpose of the course evaluation is to evaluate the curriculum and compare the results of the curriculum evaluation on context, basic factors, production processes. Research features of teaching research found that teaching research use the One Group Pretest-Posttest Design research plan as much as possible, and when considering the universal teaching style. The researcher uses the most innovative development. Research characteristics of the research work on supervision found that the purpose of supervision is to study knowledge and understanding. And teachers' teaching ability compare teachers' abilities before and after supervision. Study student achievement Study the opinions of students study the opinions of teachers and study the opinions of supervisors. Knowledge gained from research synthesis Found that there was a lot of research on curriculum development, teaching methods and supervision which will benefit teachers and those involved in the teaching and learning process which can be applied in the teaching and learning process However, it should study the appropriateness of the curriculum, teaching methods, supervision and limitations before applying.

Keywords: analysis of research, curriculum, teaching, upervision

บทนำ

การวิจัย เป็นการแสวงหาความรู้ความจริงด้วยวิธีการที่มีระบบ มีความเชื่อถือได้โดยอาศัย ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ที่เป็นคำตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างชัดเจน [1] การวิจัยทางการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ การแก้ปัญหาแบบใหม่ หรือคำตอบใหม่ โดยอาศัยกระบวนการ

ที่เชื่อถือได้ และเน้นในเรื่องการจัดการศึกษา เช่น ระบบการศึกษา นโยบายการศึกษา การวางแผนการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา การนิเทศการศึกษา การเรียนการสอน การวัดประเมินผลการศึกษา สื่อทางการศึกษา [2] จุดมุ่งหมายของการวิจัย คือ เพื่อบรรยาย อธิบาย ทำนาย และควบคุมสภาพการณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น [3] ซึ่งการจำแนกประเภทการวิจัยทางการศึกษานั้นจะขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการจำแนก เมื่อใช้การจัดกระทำกับผลการวิจัยเป็นเกณฑ์ จำแนกการวิจัยทางการศึกษาได้เป็น 2 ประเภท คือ การวิจัยเพื่อแสวงหาผลวิจัย ซึ่งเป็นการวิจัยทั่ว ๆ ไป กับการสังเคราะห์ผลวิจัย (Research Synthesis) ซึ่งหมายถึงการนำผลวิจัยที่เกี่ยวข้องกัน มาสังเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนในเรื่องนั้น ๆ หากใช้องค์ประกอบการศึกษาเป็นเกณฑ์ จำแนกการวิจัยทางการศึกษาได้เป็น การวิจัยนโยบาย การวิจัยหลักสูตร การวิจัยจุดมุ่งหมายทางการศึกษา การวิจัยการเรียน การวิจัยการสอน การวิจัยสื่อการสอน การวิจัยการวัดผล และการวิจัยประเมินผลการศึกษา [2] ซึ่งสอดคล้องกับ [4] ที่ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วย การวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และอาจแบ่งแยกออกเป็นการวิจัยองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ การวิจัยและประเมินหลักสูตร การวิจัยเกี่ยวกับนักเรียน การวิจัยเกี่ยวกับครู การวิจัยเกี่ยวกับการสอน การวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในโรงเรียน การวิจัยเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน และการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอนหลักสูตรของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 จนถึงปัจจุบัน มีโครงสร้างของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) ดังนี้ เป็นหลักสูตรแผน ก แบบ ก 2 คือ เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการทำวิจัย ประกอบด้วย หมวดวิชาพื้นฐาน 9 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้าน 21 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตมหาบัณฑิตทางการศึกษาที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ เพื่อผลิตมหาบัณฑิตให้มีทักษะการเป็นนักพัฒนาหลักสูตร ผู้สอนมืออาชีพและศึกษานิเทศก์ มีอาชีพ เพื่อให้มหาบัณฑิตผลิตงานวิจัยและผลงานทางวิชาการด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ เพื่อให้มหาบัณฑิตมีคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพนักพัฒนาหลักสูตร ผู้สอนและวิชาชีพศึกษานิเทศก์ [5]

จากการสำรวจงานวิจัยของหลักสูตรของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า สามารถจำแนกงานวิจัยออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) งานวิจัยด้านหลักสูตร 2) งานวิจัยด้านการสอน 3) งานวิจัยด้านการนิเทศ โดยในกลุ่มงานวิจัยแต่ละด้านพบว่านักศึกษามีหัวข้องานวิจัยที่คล้ายกัน จากการรวบรวมข้อมูลงานวิจัยในแต่ละด้านทั้งงานวิจัยด้านหลักสูตร ด้านการสอน และด้านการนิเทศ ทำให้ผู้วิจัยมีข้อมูลเพียงพอที่จะใช้การวิเคราะห์งานวิจัย (analysis of research) ซึ่งเป็นระเบียบวิธีวิจัยวิธีหนึ่งที่จะช่วยในการศึกษาหาความจริงของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จากการรวบรวมงานวิจัยหลายเรื่อง ที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันมาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติหรือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และหาข้อสรุปเพื่อตอบปัญหาวิจัยนั้น ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้ การวิเคราะห์อภิมาน (Meta-analysis) เป็นวิธีการวิจัยแบบหนึ่งที่มีนักศึกษาค้นคว้าหาข้อสรุปของผลการวิจัย โดยวิธีการสังเคราะห์ผลงานการวิจัยเชิงปริมาณหลาย ๆ เรื่อง ที่ศึกษาปัญหาเดียวกัน โดยใช้ค่าสถิติที่เป็นดัชนีมาตรฐานที่นักวิจัยสร้างขึ้นแทนข้อค้นพบจากการวิจัยแต่ละเรื่องมาสังเคราะห์สรุปผลการวิจัยทั้งหมด เพื่อตอบปัญหาการวิจัยที่สนใจ [6, 2 และ 8] การวิเคราะห์อภิมานเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยที่มีความซับซ้อน และผลการวิเคราะห์ที่ได้นั้นเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่มีเงื่อนไข ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของการวิเคราะห์ อภิมานที่จัดว่าเป็นนวัตกรรมที่สำคัญที่ได้รับการพัฒนาขึ้นในวงการการสังเคราะห์งานวิจัย ทำให้การวิเคราะห์อภิมานมีลักษณะที่แตกต่างจากงานวิจัยโดยทั่วไป สำหรับการปริทัศน์งานวิจัย แม้ว่าจะได้ผลการปริทัศน์ที่ลุ่มลึก แต่ผลการวิจัยที่ได้ไม่มีการระบุขนาดของความสัมพันธ์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจนเหมือนเช่นในการวิเคราะห์อภิมาน นอกจากนี้ การวิเคราะห์อภิมานมีประโยชน์สำคัญ ๆ สามารถสรุปได้ 4 ประการ คือ

1) ให้ผลวิเคราะห์ที่เป็น ประโยชน์สูง เชื่อถือได้ เนื่องจากวิธีวิเคราะห์เป็นระบบ ใช้สังเคราะห์งานวิจัยจำนวนมากได้
2) วิธีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบทำให้เห็นส่วนที่ขาดหายไปในส่วนต่าง ๆ ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา 3) ให้ข้อค้นพบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปรับกับผลวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ซึ่งข้อค้นพบนี้หาไม่ได้จากงานวิจัยเพียงเรื่องเดียว 4) ถ้ามีงานวิจัยเรื่องหนึ่ง ให้ผลต่างจากงานวิจัยส่วนใหญ่ การวิเคราะห์ห่อภิรมานมีกระบวนการตรวจสอบหาสาเหตุได้ ทำให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในแง่มุมอื่น ๆ ต่อไป [6] การวิเคราะห์ห่อภิรมานสามารถทำการวิเคราะห์ได้กับงานวิจัย ประเภทเชิงทดลอง และเชิงสหสัมพันธ์เท่านั้น และส่วนงานวิจัยอื่น ๆ ที่ไม่อาจทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิรมานได้ จะสรุปสาระสำคัญ ๆ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่ใช้กระบวนการหลายแบบมาสรุปอ้างอิงผลที่ได้จากข้อความ มีหลักสำคัญ คือ การจำแนกคำ กลุ่มคำ ประโยคข้อความเข้ากลุ่ม จากนั้นจัดกลุ่มนำเสนอข้อค้นพบพร้อมทั้งแปลความหมาย [1] โดยมี 2 ขั้นตอน คือ 1) การแปลภาษาเป็นข้อมูลโดยการแยกเนื้อหาสาระออกเป็นประเด็นต่าง ๆ 2) การแปลข้อมูลออกเป็นตัวเลขโดยแปล เป็นจำนวนความถี่ ค่าคะแนน และหาความสัมพันธ์โดยใช้วิธีทางสถิติจะทำให้ได้ข้อมูลลักษณะเชิงบรรยายพรรณนา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร การสอน และการนิเทศ เพื่อนำไปใช้ต่อไปและเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตร การสอนและการนิเทศ และจะเห็นได้ว่างานวิจัยเป็นเอกสารวิชาการที่มีความสำคัญยิ่งในการศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา นอกจากจะเป็นเอกสารรายงานผลการศึกษาวิจัยของนิสิต นักศึกษาแล้ว ยังเป็น เอกสารอ้างอิงทางวิชาการที่ก่อให้เกิดความงอกงามและพัฒนาทางด้านวิชาการอย่างไม่หยุดยั้ง [7] จากการศึกษาพบว่างานวิจัยทางการศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่นั้นเป็นงานวิจัยที่ทำเป็นวิทยานิพนธ์ เห็นได้จากงานวิจัยของ [8] ได้สังเคราะห์งานวิจัยด้านการเรียนการสอนในช่วงปีการศึกษา 2507-2536 จำนวน 5,848 เรื่อง พบว่างานวิจัย ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 88 เป็นงานวิจัยที่ทำเป็นวิทยานิพนธ์จากสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่างานวิจัยของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ วิเคราะห์งานวิจัยของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรมาก่อน ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์งานวิจัยทางด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร ครู อาจารย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสนใจการวิเคราะห์งานวิจัยทางด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อศึกษาว่าคุณภาพงานวิจัยด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศอยู่ในระดับใดและเป็นอย่างไร และคุณลักษณะและองค์ความรู้ด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศคิดเป็นร้อยละเท่าใดและเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาคุณภาพงานวิจัยด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ
2. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ความรู้ด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์งานวิจัยด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาคุณภาพงานวิจัยด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศและเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะ

และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรในการวิจัย ประชากรในการงานวิจัยครั้งนี้ คือ งานวิจัยระดับปริญญาโทของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2544-2558 จำนวน 295 เล่ม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย ดังนี้ 1) เป็นงานวิจัยระดับปริญญาโทของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2544-2558 ที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นต้นไป 2) เป็นงานวิจัยด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ และมีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) เป็นงานวิจัยที่ได้จากการสืบค้นบนฐานข้อมูลออนไลน์ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร (Thesis Online) <http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis> 2) เป็นงานวิจัยที่สามารถสืบค้นฉบับสมบูรณ์ (Full Text) ได้ 3) เป็นงานวิจัยระดับปริญญาโทของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2544-2558 3.1) เป็นงานวิจัยที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นต้นไป 3.2) เป็นงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานวิจัยตามเกณฑ์คะแนนรูบริคส์ (Scoring Rubric) โดยใช้แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยที่ปรับปรุงมาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยมีผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ชุด คือ 1) แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยและเกณฑ์ประเมินคุณภาพ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 2) แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร และคู่มือลงรหัสข้อมูล มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 3) แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการสอน และคู่มือลงรหัสข้อมูล มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 4) แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการนิเทศ และคู่มือลงรหัสข้อมูล มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง พร้อมกับการบันทึกรายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ ตามขั้นตอนต่อไปนี้ 3.1) ผู้วิจัยทำการสืบค้นงานวิจัยระดับปริญญาโทของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2544-2558 จากฐานข้อมูลออนไลน์ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร (Thesis Online) <http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis> 3.2) ผู้วิจัยทำการอ่านวิจัยตลอดทั้งเล่มให้ละเอียดในทุกส่วนของงานวิจัย และงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย โดยเป็นงานวิจัยที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นต้นไป เป็นงานวิจัยด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ 3.3) ผู้วิจัยประเมินคุณภาพงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัยตามแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยและนำมาวิเคราะห์เฉพาะงานวิจัยที่มีผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป 3.4) ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลงานวิจัยด้านหลักสูตรลงแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร ตามคู่มือลงรหัสข้อมูล 3.5) ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลงานวิจัยด้านการสอนลงแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการสอน ตามคู่มือลงรหัสข้อมูล 3.6) ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลงานวิจัยด้านการนิเทศลงแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการนิเทศ ตามคู่มือลงรหัสข้อมูล 3.7) นำข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ มาทำการศึกษาต่อไป

ผลการวิจัย

1) การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์งานวิจัยด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยจาก website ของมหาวิทยาลัยศิลปากร <http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis> โดยเป็นผลงานวิจัยระดับปริญญาโทของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2544-2558 จำนวน 295 เล่ม แบ่งเป็นงานวิจัยด้านหลักสูตรจำนวน 41 เล่ม

ด้านการสอนจำนวน 211 เล่ม ด้านการนิเทศจำนวน 15 เล่ม ด้านอื่น ๆ จำนวน 28 เล่ม เช่น การประเมินโครงการ การพัฒนาคู่มือการเก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่น แนวโน้มจริยธรรมครู เป็นต้น และเมื่อประเมินคุณภาพ งานวิจัยตามเกณฑ์ประเมินงานวิจัย ได้ทั้งหมด 215 เล่ม แบ่งเป็นงานวิจัยด้านหลักสูตรจำนวน 30 เล่ม ด้านการสอน จำนวน 173 เล่ม ด้านการนิเทศจำนวน 12 เล่ม ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานวิจัยในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป จำนวน 215 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีผลการประเมินคุณภาพงานวิจัย ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์คุณภาพ งานวิจัยในระดับดีมาก

2) คุณลักษณะงานวิจัยของงานวิจัยด้านหลักสูตร พบว่าจุดประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตร คือ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สร้างหลักสูตร ทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตร จุดประสงค์ในการประเมินหลักสูตร คือ ประเมินหลักสูตรและเปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตร ด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต คุณลักษณะงานวิจัยของงานวิจัยด้านการสอน พบว่า งานวิจัยทางด้านการสอน ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ The one Group Pretest-Posttest Design มากที่สุด และเมื่อพิจารณาตามรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล ผู้วิจัยใช้การพัฒนานวัตกรรมมากที่สุด คุณลักษณะงานวิจัยของงานวิจัยด้านการนิเทศ พบว่า จุดประสงค์ในการนิเทศ คือ ศึกษาความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการสอน ของครู เปรียบเทียบความสามารถของครู ก่อนและหลังนิเทศ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ศึกษาความคิดเห็นของครู และศึกษาความคิดเห็นของผู้นิเทศ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์งานวิจัย พบว่ามีการทำวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร วิธีสอน และการนิเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะประโยชน์แก่ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยสามารถนำข้อค้นพบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ควรศึกษาถึงความเหมาะสมของหลักสูตร วิธีการสอน การนิเทศและข้อจำกัดต่าง ๆ ก่อนนำไปใช้

สรุปผลการวิจัย

จากการการวิเคราะห์งานวิจัยด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สามารถสรุปผลได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัย

เนื้อหาสาระที่ประเมิน/กลุ่มงานวิจัย	ด้านหลักสูตร (N=30)		ด้านการสอน (N=173)		ด้านการนิเทศ (N=12)		ภาพรวม (N=215)		แปลคุณภาพ
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย	4.95	0.11	4.97	0.07	5.00	0.00	4.97	0.07	ดีมาก
2. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4.58	0.78	4.64	0.67	4.52	0.89	4.63	0.70	ดีมาก
3. วิธีการดำเนินการวิจัย	5.00	0.00	5.00	0.00	5.00	0.00	5.00	0.00	ดีมาก
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	5.00	0.00	5.00	0.00	5.00	0.00	5.00	0.00	ดีมาก
5. การสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	5.00	0.00	5.00	0.00	5.00	0.00	5.00	0.00	ดีมาก
6. การนำเสนอรายงานวิจัย	5.00	0.00	5.00	0.00	5.00	0.00	5.00	0.00	ดีมาก
รวม	4.92	0.33	4.94	0.28	4.93	0.36	4.93	0.29	ดีมาก

1. คุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านหลักสูตร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณลักษณะงานวิจัยด้านหลักสูตร

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัยด้านหลักสูตร	เล่ม	ร้อยละ
1. เพศผู้วิจัย เป็น เพศหญิง มากที่สุด	23	76.67
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่ เป็น ปี 2545 และ 2553 มากที่สุด	5	16.67
3. รูปแบบงานวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย เป็น การวิจัยแบบ R&D มากที่สุด	25	83.33
4. สมมติฐานการวิจัย ตั้งสมมติฐานแบบไม่มีทิศทาง มากที่สุด	17	56.67
5. แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ด้านหลักสูตร แนวคิดของสังัด อุทรานันท์ มากที่สุด	22	73.33
6. แบบแผนการวิจัย ใช้แบบแผน The One-Group Pretest-Posttest Design มากที่สุด	22	73.33
7. สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียน มากที่สุด	19	51.06
8. ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับประถมศึกษา มากที่สุด	13	43.33
9. เนื้อหางานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นด้านการพัฒนาหลักสูตร มากที่สุด	24	80
10. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทุกเล่ม มีการใช้แบบสอบถาม	30	100
11. ตัวแปรตามด้านหลักสูตร เป็นผลการเรียนรู้/ผลสัมฤทธิ์ มากที่สุด	25	83.33
12. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทุกเล่ม ใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์	30	100
13. การหาคุณภาพเครื่องมือ ทุกเล่ม มีการหาคุณภาพโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าความเชื่อมั่น	30	100
14. สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ทุกเล่ม มีการหาค่าร้อยละ	30	100

องค์ความรู้ด้านหลักสูตร พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีจุดประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎี วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ ศึกษาความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในด้านสาระการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล สร้างหลักสูตร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ทดลองใช้หลักสูตร โดยการนำหลักสูตรที่พัฒนาไปทดลองใช้ และประเมินผลหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร โดยการประเมินผลนักเรียนด้านผลการเรียนรู้ ด้านความคิดเห็นของผู้เรียน

มีขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร โดยขั้นที่ 1 ขั้นวิจัย (Research) : การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร 2) วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ 4) ศึกษาความต้องการของนักเรียน ด้านสาระการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล 5) ศึกษา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในด้านสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล จากผู้บริหาร โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระ และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ขั้นที่ 2 ขั้นพัฒนา (Development) : การพัฒนาหลักสูตร มีวิธีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง โดยนำข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างหลักสูตร เวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ และนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนำเสนอที่ประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อร่วมพิจารณาอีกครั้ง 2) ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฉบับร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญ 3) การปรับปรุงหลักสูตร นำผลการประเมินหลักสูตรของผู้เชี่ยวชาญมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้ ขั้นที่ 3 ขั้นวิจัย (Research) : การทดลองใช้หลักสูตร มีวิธีการดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขออนุญาตในการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น 2) ทดลองใช้หลักสูตร 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร และขั้นที่ 4 ขั้นพัฒนา (Development) : การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร มีวิธีการในการประเมินหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ประเมินผลการเรียนรู้ 2) ประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร 3) ประเมินความสามารถ 4) สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร

มีผลการวิจัย โดยผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความต้องการของนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ผลการพัฒนาหลักสูตร ได้หลักสูตรประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างหลักสูตร เวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ ทดลองใช้หลักสูตร โดยดำเนินการทดลองตามหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลหลักสูตร ก่อนการใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตร ซึ่งมีความแตกต่างกัน

มีข้อเสนอแนะ โดยก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ ควรศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจเพื่อประสิทธิภาพของการนำไปใช้ และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ในหลักสูตรเน้นการฝึกปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานภายในโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ควรมีการประชุม เพื่อเสนอผล รายงานผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ครูควรยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง บุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการควบคุมดูแลนักเรียน สะท้อนความคิดเห็นและประเมินผล นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน จัดอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ให้ผู้รู้เฉพาะด้านมาเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สถานศึกษาควรขอรับความช่วยเหลือจากแหล่งเรียนรู้ ประเมินผลงานตามสภาพจริง ให้นักเรียนทำผลงานที่หลากหลาย ให้นักเรียนประเมินผลงานด้วยตนเอง ใช้สื่อที่ทันสมัย อบรมเพิ่มความรู้ ให้ผู้ใช้หลักสูตรอยู่เสมอสถานศึกษาควรสนับสนุนงบประมาณ และสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ด้านการประเมินหลักสูตร มีจุดประสงค์ในการประเมินหลักสูตร โดยประเมินหลักสูตร ด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต เปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตรด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต เมื่อจำแนกสถานภาพของผู้ปกครองของผู้เรียน อาชีพ รายได้ เปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตรด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต เมื่อจำแนกสถานภาพของผู้เรียนตามช่วงชั้นการเรียน เปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตร จำแนกตามสถานภาพระดับการศึกษา อาชีพ ประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้แนวคิด BSC มุมมองด้านนักเรียน ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ด้านพัฒนาบุคลากร มุมมองด้านงบประมาณ และศึกษาการปฏิบัติงานหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้แนวคิด BSC มุมมองด้านนักเรียน ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ด้านพัฒนาบุคลากร มุมมองด้านงบประมาณ

มีขั้นตอนสำคัญในการประเมินหลักสูตร โดยขั้นที่ 1 การประเมินบริบท ได้แก่ นโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา และสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน ขั้นที่ 2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ วัสดุทัศนั พันธกิจ เป้าหมาย หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงสร้างของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ความรู้ความสามารถของครู ความพร้อมของ สื่อการเรียนรู้ ความพร้อมของสถานที่ ความร่วมมือจากชุมชนขั้นที่ 3 การประเมินกระบวนการ ได้แก่ การดำเนินการ ใช้หลักสูตร การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร และขั้นที่ 4 การประเมินผลผลิต ได้แก่ ผลการเรียนรู้ ทักษะความสามารถ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มีผลการวิจัย โดยผลการประเมินโดยภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบ การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมเมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ปกครอง แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมเมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้เรียนตามช่วงชั้นการเรียนพบว่า แตกต่างกัน ประเมินผลหลักสูตร ก่อนและหลังมีความแตกต่างกัน ผลการประเมินโดยภาพรวมและรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และศึกษาการปฏิบัติงานหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้แนวคิด BSC มุมมอง ด้านนักเรียน ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ด้านพัฒนาบุคลากร มุมมองด้านงบประมาณ อยู่ในระดับดี

มีข้อเสนอแนะ โดยผู้สอนควรมีการวิเคราะห์เนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ควรจัดครูผู้สอนตรงตามวุฒิ ส่งครูอบรมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ปรับปรุงซ่อมแซมสื่อและอุปกรณ์การสอน ผู้สอนควรใช้ทักษะทางภาษาให้มี ประสิทธิภาพ ควรให้การนิเทศและข้อเสนอแนะอย่างสม่ำเสมอจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ปรับโครงสร้างเวลาเรียน ให้เหมาะสม เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เน้นฝึกปฏิบัติ เน้นการประเมินตามสภาพจริง ส่งเสริมให้มีการแข่งขันทางวิชา ต่าง ๆ ฝึกผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ส่งเสริมสื่อสารภาษาอังกฤษในโรงเรียน ควร ประเมินหลักสูตรจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้จำแนกตามช่วงชั้น และแผนการเรียน สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน มีการศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินรูปแบบการประเมินอื่น ๆ

2. คุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการสอน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คุณลักษณะงานวิจัยด้านการสอน

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัยด้านการสอน	เล่ม	ร้อยละ
1. เพศผู้วิจัย เป็น เพศหญิง มากที่สุด	142	82.08
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่ เป็น ปี 2549 มากที่สุด	27	15.61
3. รูปแบบงานวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบทดลอง มากที่สุด	121	69.94
4. สมมติฐานการวิจัย มีการตั้งสมมติฐานการวิจัยแบบไม่มีทิศทาง มากที่สุด	123	71.10
5. แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ด้านการสอน วิธีสอน/เทคนิค/รูปแบบการสอน เป็นการพัฒนา ชุดการเรียนรู้ ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป แบบฝึก มากที่สุด	42	24.28
6. แบบแผนการวิจัย ใช้แบบแผนการวิจัย The One Group Pretest-Posttest Design มากที่สุด	141	81.50
7. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย มากที่สุด	117	67.63

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัยด้านการสอน	เล่ม	ร้อยละ
8. สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียน <u>มากที่สุด</u>	171	98.84
9. ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา <u>มากที่สุด</u>	103	59.54
10. เนื้อหางานวิจัยเกี่ยวกับการสอน อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย <u>มากที่สุด</u>	43	24.86
11. ตัวแปรตามด้านการสอน เป็นตัวแปรตามด้านความคิดเห็น <u>มากที่สุด</u>	161	93.06
12. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบทดสอบ <u>มากที่สุด</u>	161	93.06
13. การหาคุณภาพเครื่องมือ <u>ทุกเล่ม</u> ใช้ค่าความเที่ยงตรง ค่าความเชื่อมั่น ค่าอำนาจจำแนก ค่าความยากง่าย และค่าดัชนีความสอดคล้อง	173	100
14. สถิติที่ใช้ในงานวิจัย <u>ทุกเล่ม</u> มีการหาค่าเฉลี่ย และการทดสอบค่า t-test	173	100

องค์ความรู้ด้านการสอน พบว่า เมื่อพิจารณาตามรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล ผู้วิจัยใช้การพัฒนาวัตกรรม มากที่สุด จำนวน 55 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 31.79 อีกทั้งงานวิจัยด้านการสอนยังสามารถเปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลของงานวิจัยเชิงทดลองที่มีตัวแปรตาม คือ ผลการเรียนรู้/ผลสัมฤทธิ์ จำแนกตามวิธีสอน งานวิจัยใช้วิธีสอนแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT มากที่สุด จำนวน 3 เล่ม ร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ วิธีสอนแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC และการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน จำนวน 2 เล่ม ร้อยละ 22.22 ตามลำดับ และค่าขนาดอิทธิพลในภาพรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกระดับชั้น วิธีสอนแบบการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ส่งผลต่อผลการเรียนรู้/ผลสัมฤทธิ์สูงที่สุด ($\bar{d}=6.22, S_d^2=9.02$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละวิธีสอน พบว่างานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ส่งผลต่อผลการเรียนรู้/ผลสัมฤทธิ์สูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ 3.45 เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิธีสอนแบบปกติ งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ส่งผลต่อผลการเรียนรู้/ผลสัมฤทธิ์สูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ 2.04 เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิธีสอนแบบปกติ งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC ส่งผลต่อผลการเรียนรู้/ผลสัมฤทธิ์สูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ 2.00 เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิธีสอนแบบปกติ และงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนแบบการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ส่งผลต่อผลการเรียนรู้/ผลสัมฤทธิ์สูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ 6.22 เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิธีสอนแบบปกติ

เมื่อเปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลของงานวิจัยเชิงทดลองที่มีตัวแปรตาม คือ ความสามารถ/ทักษะ จำแนกตามวิธีสอน งานวิจัยใช้วิธีสอนแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมากที่สุด จำนวน 3 เล่ม ร้อยละ 100.00 และค่าขนาดอิทธิพลในภาพรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกระดับชั้น วิธีสอนแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลเป็นบวก ($\bar{d} = 3.40, S_d^2 = 0.24$) แสดงว่าวิธีสอนแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งผลต่อความสามารถ/ทักษะสูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ 3.40 เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิธีสอนแบบปกติ และเมื่อพิจารณารายละเอียดละงานวิจัย พบว่า มีค่าขนาดอิทธิพลเป็นบวกทั้งหมด โดยมีค่าขนาดอิทธิพลสูงสุดคือ 4.29 รองลงมา คือ 3.38 และต่ำสุด คือ 3.02

3. คุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการนิเทศ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คุณลักษณะงานวิจัยด้านการนิเทศ

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัยด้านการนิเทศ	เล่ม	ร้อยละ
1. เพศผู้วิจัย เป็น เพศหญิง มากที่สุด	11	91.67
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่ เป็น ปี 2549 มากที่สุด	3	25
3. รูปแบบงานวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย เป็น การวิจัยแบบทดลอง มากที่สุด	12	100
4. สมมติฐานการวิจัย มีการตั้งสมมติฐานแบบไม่มีทิศทาง มากที่สุด	7	58.33
5. แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ด้านการนิเทศ ใช้การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ มากที่สุด	8	66.67
6. แบบแผนการวิจัย <u>ทุกเล่ม</u> เป็นแบบแผนการวิจัย The One-Group Pretest-Posttest Design	12	100
7. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ไม่ระบุวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง มากที่สุด	8	66.67
8. สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง เป็น ครูและนักเรียน มากที่สุด	11	91.67
9. ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง เป็น ระดับชั้นประถมศึกษา มากที่สุด	7	58.33
10. เนื้อหางานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศ <u>ทุกเล่ม</u> เป็น ด้านกระบวนการนิเทศ	12	100
11. ตัวแปรตามด้านการนิเทศ <u>ทุกเล่ม</u> เป็นตัวแปรตามด้านผลการเรียนรู้ ด้านความสามารถ ด้านทักษะ และด้านความคิดเห็น	12	100
12. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย <u>ทุกเล่ม</u> มีการใช้แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และ สทนากลุ่ม	12	100
13. การหาคุณภาพเครื่องมือ <u>ทุกเล่ม</u> มีการหาค่าความเที่ยงตรง ค่าความเชื่อมั่น ค่าอำนาจจำแนก ค่าความยากง่าย และดัชนีความสอดคล้อง	12	100
14. สถิติที่ใช้ในงานวิจัย <u>ทุกเล่ม</u> มีการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test	12	100

องค์ความรู้ด้านการนิเทศ พบว่า มีจุดประสงค์ในการนิเทศ โดยศึกษาความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการสอนของครูเปรียบเทียบกับความสามารถของครู ก่อนและหลังนิเทศ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ศึกษาความคิดเห็นของครู และศึกษาความคิดเห็นของผู้นิเทศ

มีขั้นตอนสำคัญในการนิเทศ โดยประชุมก่อนการสังเกต โดยปรึกษาหารือเกี่ยวกับประเด็นที่น่าสนใจ ให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ รวมไปถึงการวางแผนการดำเนินการนิเทศ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการนิเทศ กำหนดเครื่องมือในการสังเกตการสอน จัดทำปฏิทินสำหรับสังเกตการสอนและการประชุม การสังเกตการสอน ดำเนินการสังเกตการสอนตามแผนการนิเทศโดยสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู วิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอนโดยวิเคราะห์ผลที่ได้จากการสังเกตและร่วมกันพิจารณาพฤติกรรมที่ต้องคงไว้หรือเปลี่ยนแปลง และประชุมหลังการสอน เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับผลการสังเกตและพิจารณายุทธวิธีการแก้ปัญหาของครูในเรื่องต่อไป

มีผลการวิจัย โดยหลังได้รับการนิเทศครูมีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น ผลการเรียนรู้/ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนก่อนและหลังแตกต่างกัน นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดี สมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูเพิ่มขึ้นในระดับสูงทุกด้าน ครูผู้สอนมีความคิดเห็น เห็นด้วยมาก และผู้นิเทศเห็นด้วยอย่างมาก ต่อกระบวนการนิเทศ

มีข้อเสนอแนะ โดยต้องดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การนิเทศภายใน โรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการนิเทศการสอนและเนื้อหาสาระวิชา โดยมีผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระร่วมในการนิเทศ เพื่อเปิดโอกาสในครูได้รับความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ผู้นิเทศควรสร้างความเข้าใจและการยอมรับให้เกิดขึ้นในคณะครู และควรส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศโดยตรง เป็นความสมัครใจของครูผู้สอน ไม่มีการบังคับ ต้องดำเนินการนิเทศในภาคเรียนที่โรงเรียนมีกิจกรรมน้อย เพื่อไม่ให้ครูรู้สึกว่ามีภาระมากเกินไป และครูผู้นิเทศ ต้องมีความรู้ ความสามารถด้านเทคนิค วิธีดำเนินการนิเทศการสอนอย่างแท้จริง

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร การสอนและการนิเทศ จำนวน 215 เรื่อง พบว่าในภาพรวมเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ว่า “ผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศทางวิทยาการเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน มีคุณธรรมเป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนาทางด้านหลักสูตรและการสอน” อีกทั้งงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ [9] ที่ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์มหัศจรรย์ สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ระหว่างปี พ.ศ. 2525-2539 พบว่า ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลอง มากที่สุด (ร้อยละ 37.57) นอกจากนี้เครื่องมือในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์แบบสังเกต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ [10] ที่วิเคราะห์วิทยานิพนธ์ด้านการวิจัยการศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยพบว่าส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ด้านงานวิจัยทางด้านหลักสูตร มีรูปแบบงานวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนา Research and Development, R&D) แบบแผนงานวิจัย The One-Group Pretest-Posttest Design โดยมีเนื้อหางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรมากที่สุด เนื่องจากการวิจัยและพัฒนา เป็นวิธีการที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและทดลองใช้จน ได้ผลเป็นที่น่าสนใจแล้วจึงนำไปเผยแพร่ใช้ในวงกว้างเพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น [11] กล่าวได้ว่า จุดประสงค์ของการวิจัยและพัฒนาไม่ใช้อยู่ที่การทดสอบทฤษฎี แต่อยู่ที่การพัฒนาสื่อต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อใช้ในโรงเรียน

ด้านงานวิจัยทางการสอน มีรูปแบบงานวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนงานวิจัย The One-Group Pretest-Posttest Design โดยใช้กระบวนการและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธีการ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน ครูผู้สอนพยายามหารูปแบบวิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด [12] กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้โดยพยายามจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สื่อ และสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

ด้านงานวิจัยทางการนิเทศ ใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยเป็นการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือครูและนักเรียน มีเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะการสอนและทักษะการนิเทศแก่ครูอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการนิเทศการสอนให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ให้เกิดความมั่นใจว่าการนิเทศการสอนสามารถช่วยครูแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน

ได้มุ่งพัฒนาให้เป็นเครื่องมืออาชีพอย่างมาตรฐานให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากที่สุด [13] กล่าวว่าการบูรณาการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเป็นปฏิสัมพันธ์ทางการนิเทศ บนพื้นฐานของสัมพันธภาพแห่งการร่วมคิดร่วมทำ ฟังพา ช่วยเหลือ ขอมรับซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและจริงจังต่อกัน อันส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์งานวิจัยทางด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศพบว่ามีการทำวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร วิธีสอน และการนิเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยสามารถนำข้อค้นพบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ควรศึกษาถึงความเหมาะสมของหลักสูตร วิธีการสอน การนิเทศและข้อจำกัดต่าง ๆ ก่อนนำไปใช้

2. ข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ ในส่วนของรูปแบบวิธีสอนในกลุ่มสาระต่าง ๆ พบว่ามีการสอนโดยใช้นวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยรูปแบบที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เนื่องจากสามารถนำมาใช้ได้หลายวิชา มีการวิเคราะห์อย่างเป็นขั้นตอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น ครูสามารถนำข้อค้นพบดังกล่าวไปปรับใช้เป็นเทคนิคในการสอน จะช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. การวิเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์งานวิจัยทางด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ ซึ่งถือว่าเป็นการวิเคราะห์ที่แสดงภาพรวมของงานวิจัย ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับเนื้อหาการสอนต่าง ๆ ได้แก่ การสอนภาษาไทย การสอนคณิตศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการสอนได้โดยตรง

2. การวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตร การสอนและการนิเทศ ถือได้ว่าเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เนื่องจากได้ข้อสรุปจากงานวิจัยหลายๆ ด้าน ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้มีการวิเคราะห์งานวิจัยในหลายๆ สาขาวิชา

3. การวิเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับอื่น ๆ เช่น การศึกษาปฐมวัย การศึกษานอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- [1] นางลัดขันธ์ วิรัชชัย. พรหมแดนความรู้ด้านการวิจัยและสถิติ. ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพา; 2543
- [2] อุทุมพร จามรมาน. การวิจัยทางการศึกษา ในประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน หน้าที่ 1-4 หน้า 1-55 พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช; 2551
- [3] มาเรียม นิลพันธุ์. วิธีวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2557.
- [4] ประพนธ์ เกียรติภูม. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน หน้าที่ 8-11 หน้า 4-87 พิมพ์ครั้งที่ 9. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช; 2551.

- [5] มหาวิทยาลัยศิลปากร. บัณฑิตวิทยาลัย. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. [เข้าถึงเมื่อ 12 กรกฎาคม]. เข้าถึงได้จาก : http://www.graduate.su.ac.th/images/course/master/26_Master.pdf
- [6] นงลักษณ์ วิรัชชัย. การวิเคราะห์ห่อภิมาณ Meta-Analysis. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2542.
- [7] บุญชม ศรีสะอาด. การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. โครงการตำราคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น; 2546.
- [8] วราภรณ์ บวรศิริ และสุมิตรา อังวัฒนกุล. รายงานการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการสอนในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2541.
- [9] บวร ใจปล้ำ. การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยขอนแก่น ระหว่างปี พ.ศ. 2525-2539. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2543.
- [10] ศรีสุดา ปรงหอม. วิเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัยของวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิจัยทางการศึกษาของ มหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2534-2543. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต]. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2545.
- [11] วัลยา วิศาลาภรณ์. การวิจัยการศึกษา: หลักการและแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: คอมแพคท์พริ้นท์; 2541.
- [12] นวลจิตต์ ชาวศิริพิงศ์ และคณะ. ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร: ประมวลสาระ. (บทที่ 5 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ) เอกสารอัดสำเนา: ม.ป.ท.; 2545.
- [13] ศิริวรรณ ฉายะเกษตริน. การนิเทศแบบร่วมพัฒนา: ศาสตร์และศิลป์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศ. กรมสามัญศึกษา; 2544.

รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครู

The Model of Instruction Based on Sufficiency Economy Philosophy in Promoting the Student Teachers' Life Skills

มนตรี หลินภู*

Montree Linphoo*

สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 62000
Branch of psychology and guidance, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat university,
KamphaengPhet 62000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: montreegate@hotmail.com

Received: 14 June 2019, **Revised:** 1 July 2019, **Accepted:** 31 July 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองโดยใช้รูปแบบ One Group Pretest-posttest Design มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครู 2) ศึกษาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ 3) ศึกษาความคงทนของทักษะชีวิตในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลของนักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการทดลองเป็นนักศึกษาวิชาชีพครู โปรแกรมวิชาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครู 2) รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t-test

ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการเรียนการสอน โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 8 แผน มีค่าเฉลี่ย (=4.66) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.17) ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) นักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีทักษะชีวิตหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) นักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีทักษะชีวิตในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบการเรียนการสอน ทักษะชีวิต วิชาชีพครู

Abstract

This research being Quasi-Experimental research which formed one group pretest-posttest design is to aim at 1) creating the instruction model based on sufficiency economy philosophy in promoting the student teacher skills 2) studying the student teachers' life skills who had joined the experiment group through using the instruction model based on sufficiency economy philosophy 3) studying the retention of the student teachers' life skills during the post and follow-up period of experiment. Participants were included 15 student teachers of social study program on the semester 2nd, the department of education of Kamphaeng Phet Rajabhat University in academic year 2018. The tools used in the research included 1) the life skill questionnaire 2) the model of instructional activities based on sufficiency economy philosophy. Statistics employed in the analysis included basic statistics: and S.D. and t-test for dependent.

The research found that 1) The eight lesson plans of the instruction model based on sufficiency economy philosophy in promoting the student teacher skills had an average (\bar{x}) at 4.66 and the standard deviation (S.D.) at 0.17 which were the most appropriate. 2) The students who joined into the experiment group used the model of instruction of sufficiency economy philosophy were significantly higher post-experiment score than pre-experiment score at the level of .05. 3) The students who joined into the experiment group used the model of instruction of sufficiency economy philosophy had not significantly the difference between the post and follow-up period of the experiment score at the level of 0.05.

Keywords: sufficiency economy philosophy, model of Instruction, life skills teacher profession

บทนำ

ทักษะการดำเนินชีวิต เป็นทักษะการใช้ชีวิตให้ดำเนิน ไปบนพื้นฐานของความพอดี มีความสามารถในการปรับตัว และมีพฤติกรรมเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องในการที่จะเผชิญกับสิ่งท้าทายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังเป็นสิ่งที่รโงงให้เกิดการดำรงไว้ซึ่งสภาวะสุขภาพจิตที่ดีพร้อมเผชิญแรงกดดันหรือกระทบกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว อีกทั้งทักษะชีวิตยังถือว่าเป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ และสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตอีกด้วย [1], [2], [3], [4] สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ [5] กล่าวว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ทักษะชีวิตแม้สามารถเกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติก็จริง แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะทำให้บุคคลมีชีวิตที่สมบูรณ์ได้ ฉะนั้น ทักษะชีวิตจึงต้องได้รับการพัฒนา ฝึกฝน ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หรือการเรียนรู้ที่เกิดจากกระบวนการกลุ่มและเทคนิคเกมการศึกษา [1]

การออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนจะช่วยให้เกิดทักษะการดำเนินชีวิตทั้งการพัฒนาพฤติกรรม มุมมอง เจตคติในการใช้ชีวิตของผู้เรียนให้ เป็นไปในทางที่พึงประสงค์ได้ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ [6] กล่าวว่า การเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ดีและเหมาะสมย่อมจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะรูปแบบการเรียนการสอนที่ออกแบบมาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในลักษณะที่ผู้เรียนและผู้สอนเผชิญหน้ากัน (Face to face) ในการจัดการเรียนรู้เสริมความรู้ อีกทั้งการออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนที่เริ่มต้นจากการกำหนดความจำเป็นที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายก่อน จากนั้นจึงออกแบบวิธีการการเรียนการสอน (Instruction Design) แล้วนำผลที่ได้จากการออกแบบไปทดลองใช้

เพื่อประเมินว่าบรรลุตามความต้องการหรือต้องกำหนดใหม่หรือไม่ [7] และจากการศึกษาของ คอยห์รูล แอนวอร์ [8] ที่ได้ศึกษารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดคอนสตรัคทีวิซึมเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถที่จะสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ทั้งการทำงานเดี่ยวและกลุ่มเพื่อให้บริการปรึกษาหารือ ได้ดียิ่งขึ้น เช่นเดียวกับ มานิตย์ ชาญชัย [9] ที่พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์คุ้มโสมลูกหลาน บ้านเหล่าลิง พบว่า รูปแบบการเรียนรู้อาจทำให้กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มเด็กและเยาวชน เกิดความรู้ ความถนัดและสามารถสร้างเครือข่ายและการปลูกฝังรากฐานวิถีชีวิตและสามารถใช้ในการส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง แสดงให้เห็นว่า การนำรูปแบบการเรียนการสอนที่ออกแบบอย่างเหมาะสม มาพัฒนาผู้เรียนสามารถที่จะเสริมสร้างการเรียนรู้หรือพัฒนาผู้เรียนได้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตที่ประกอบด้วยความมีเหตุมีผล ความมี ภูมิคุ้มกันและความพอประมาณ โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญคือ ความรู้และคุณธรรม เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการปฏิบัติตน ในทางที่ควรจะเป็นในการดำเนินชีวิต แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมิได้มีความหมายในแง่เศรษฐศาสตร์เพียง ด้านเดียว แต่มีความหมายเชิงปรัชญา จริยธรรม คุณค่าและปทัสถานทางพฤติกรรมสำหรับการดำเนินชีวิตในทุกๆ ด้าน อีกด้วย [10] เน้นการพึ่งตนเองไม่ว่าจะเป็นพึ่งตนเองด้านจิตใจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีและด้านเศรษฐกิจ [3] ช่วยให้เกิดทักษะและพฤติกรรมในการปรับตัวต่อการดำเนินชีวิตดีขึ้น [11] ทิศนา ขวมนิ [12] กล่าวว่า ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ชี้ให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตที่มีความพอในความต้องการตามอัตภาพของตน ไม่สุดโต่ง ไม่โลภมาก ทำให้เบียดเบียนคนอื่นเบียดเบียนทรัพยากรและโลกน้อยลง ดังพระราชดำรัสที่ว่า

“...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศ มีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็คืออยู่เป็นสุข...” [5]

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเนื้อหาในออกแบบ การเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่เหมาะสมจะสามารถพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครูให้เป็นผู้ที่มีทักษะการดำเนินชีวิต มีความตระหนักรู้ มีความรักและเกื้อกูล เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้ความรู้รอบรู้ รอบคอบและมีเหตุผลในการวิเคราะห์และการตัดสินใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างระมัดระวัง มีภูมิคุ้มกันภายในตนเองและ สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างปกติสุขพร้อมทั้งเตรียมตนเองในการอยู่ในโลกอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเสริมสร้างทักษะชีวิตของ นักศึกษาวิชาชีพครู
2. เพื่อศึกษาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อศึกษาความคงทนของทักษะชีวิตในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 450 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาวิชาชีพรู้ ชั้นปีที่ 2 โปรแกรมวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง(Purposive Sampling) จำนวน 15 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร ประกอบด้วย 1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักศึกษาวิชาชีพรู้ 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพรู้

ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย ประกอบด้วย 1) เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบและกำหนดเนื้อหาสาระ ตามแนวกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ มีจำนวน 8 แผน ประกอบด้วย แผนการเรียนรู้ที่ 1 การปฐมนิเทศและทุกชีวิตเกิดมา ล้วนแต่มีคุณค่าและความหมายในตัวเอง แผนการเรียนรู้ที่ 2 ความคิดเป็นธรรมชาติแต่การรู้จักคิดเป็นศักยภาพ แผน การเรียนรู้ที่ 3 อารมณ์เป็นของสรรพชีวิตแต่การรู้จักอารมณ์เป็นคุณสมบัติของบัณฑิต แผนการเรียนรู้ที่ 4 มิตรภาพคือ ความงดงามของสังคมมนุษย์ แผนการเรียนรู้ที่ 5 การยอมรับในความเหมือนและความต่างจะสร้างความเข้าใจระหว่าง กัน แผนการเรียนรู้ที่ 6 ปัญหาไม่มาปัญญาย่อมไม่เกิด แผนการเรียนรู้ที่ 7 ทราบรากเหง้าเพื่อไต่เต้าไปสู่การสร้างสรรค์ และแผนการเรียนรู้ที่ 8 สังฆหุณเจือเพื่อเอื้อเพื่อการเกิดสังคม 2) ทักษะชีวิต มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์หาคัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์ และความเครียด 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้ เริ่มดำเนินการปี พ.ศ. 2561 เวลาสิ้นสุดการดำเนินการปี พ.ศ. 2562

วิธีดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน ทักษะชีวิต ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้วนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อออกแบบจัดทำแผนรูปแบบการเรียนการสอนและแบบสอบถามทักษะชีวิต

2. ร่างรูปแบบการเรียนการสอนและแบบสอบถามทักษะชีวิตที่ได้จากการวิเคราะห์สังเคราะห์ในข้อที่ 1 โดยผู้ร่วมร่างรูปแบบประกอบด้วย ดร.ขวัญชัย ชำนา ดร.ศรวิศ สิริ และนายมนตรี หลินภู แล้วนำเสนอต่อที่ปรึกษา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. นำรูปแบบการเรียนการสอนและแบบสอบถามทักษะชีวิตที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้าน หลักสูตรและการสอน ด้านการวิจัย ด้านเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) และ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามทักษะชีวิตไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาโปรแกรมการประถมศึกษาและ โปรแกรม ดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) อยู่ระหว่าง 0.20 – 0.70 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.837

5. นำแบบสอบถามทักษะชีวิตไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาวิชาชีพรู้ ชั้นปีที่ 2 โปรแกรมสาขาวิชา สังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 15 คน ที่ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ก่อนเข้าสู่การจัดกิจกรรมแล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pre-test)

6. ดำเนินการทดลองโดยใช้รูปแบบที่สร้างขึ้น ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองจำนวน 8 แผน เป็นระยะเวลา 2 วัน ตั้งแต่ 8.30 -16.00 ชั่วโมง ดำเนินการแผนกิจกรรมละ 1:30 ชั่วโมง ในวันที่ 2 มีนาคม – วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2562 ณ ห้องเรียนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	เวลา	หัวข้อเรื่อง
1	วันเสาร์ที่ 2 มีนาคม 2562	09.00-10.30	ปฐมนิเทศ Pre-test ทุกชีวิตเกิดมาล้วนแต่มีคุณค่าและความหมายในตัวเอง
2	วันเสาร์ที่ 2 มีนาคม 2562	10.45-12.00	ความคิดเป็นธรรมชาติแต่การรู้จักคิดเป็นศักยภาพ
3	วันเสาร์ที่ 2 มีนาคม 2562	13.00-14.30	อารมณ์เป็นของสรรพชีวิตแต่การรู้จักอารมณ์เป็นคุณสมบัติของบัณฑิต
4	วันเสาร์ที่ 2 มีนาคม 2562	14.45-16.00	มิตรภาพคือความงดงามของสังคมมนุษย์
5	วันอาทิตย์ที่ 3 มีนาคม 2562	09.00-10.30	การยอมรับในความเหมือนและความต่างจะสร้างความเข้าใจระหว่างกัน
6	วันอาทิตย์ที่ 3 มีนาคม 2562	10.45-12.00	ปัญหาไม่มา ปัญญาย่อมไม่เกิด
7	วันอาทิตย์ที่ 3 มีนาคม 2562	13.00-14.30	ทราบรากเหง้าเพื่อไต่เต้าไปสู่การสร้างสรรค์
8	วันอาทิตย์ที่ 3 มีนาคม 2562	14.45-16.00	สังฆหจุนเจือเพื่อเอื้อเพื่อการเกิดสังคัม Post-test
9	วันอาทิตย์ที่ 17 มีนาคม 2562	15.30-16.00	Follow-up test

7. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ทำการวัดทักษะชีวิตของนักศึกษาอีกครั้งหนึ่งด้วยแบบสอบถามทักษะชีวิตชุดเดิมแล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Post-test)

8. หลังจากทดลองผ่านไป 2 สัปดาห์ ทำการวัดอีกครั้งด้วยแบบสอบถามทักษะชีวิตชุดเดิมในระยะติดตามผล (Follow-up) เพื่อศึกษาความคงทนทักษะชีวิตของนักศึกษาแล้วเก็บไว้เป็นคะแนนในระยะติดตามผล

9. นำคะแนนก่อนทดลอง (Pre-test) หลังการทดลอง (Post-test) และระยะติดตามผล (Follow-up test) มาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนความแตกต่างด้วย t-test for dependent

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครูที่ผู้วิจัยได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทักษะชีวิตรูปแบบการเรียนการสอนแล้วนำมาออกแบบแผนการเรียนการสอน มีจำนวนทั้งหมด 8 แผน และตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความสอดคล้องรูปแบบการเรียนการสอน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน		ระดับความ เหมาะสม
	\bar{X}	S.D.	
1. ความสอดคล้องเหมาะสมกับการพัฒนาทักษะชีวิต	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ความสอดคล้องเหมาะสมกับนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ความสอดคล้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.66	0.47	มากที่สุด
4. ความสอดคล้องเหมาะสมด้านกิจกรรม	4.66	0.47	มากที่สุด
5. ความสอดคล้องเหมาะสมต่อขั้นตอน/กระบวนการพัฒนาผู้เรียน	4.66	0.47	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของการใช้สื่อในการทำกิจกรรม	4.66	0.47	มากที่สุด
7. ความสอดคล้องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.66	0.47	มากที่สุด
8. แนวทางและเกณฑ์การประเมินผล	4.33	0.47	มาก
9. ความเหมาะสมในการแบ่งเนื้อหาแต่ละช่วง	4.33	0.47	มาก
10. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้	4.66	0.47	มากที่สุด
11. ภาษาที่ใช้อ่านเข้าใจง่าย	4.66	0.47	มากที่สุด
12. ระยะเวลาดำเนินการมีความเหมาะสม	4.66	0.47	มากที่สุด
13. วิธีดำเนินการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน	4.66	0.47	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.66	0.17	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการเรียนการสอน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 8 แผน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 4.66, S.D.= 0.17)

ขั้นตอนที่ 2 เปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระยะก่อนและหลังการทดลองโดยใช้สถิติการทดสอบคะแนนความแตกต่าง (Dependent sample t-test) แสดงรายละเอียดตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนระยะก่อนทดลองและระยะหลังการทดลอง

การทดสอบ	ก่อนทดลอง (n=15)		หลังการทดลอง (n=15)		t	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	59.29	8.07	66.86	7.19	-7.25*	.000
ด้านการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา อย่างสร้างสรรค์	56.14	5.90	67.29	3.59	-9.25*	.000
ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด	49.00	10.01	60.29	6.37	-6.38*	.001
ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	59.86	4.14	67.57	3.78	-7.41*	.000
รวม	56.07	7.03	65.50	5.23	-7.57*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครูในระยะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนระยะการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ขั้นตอนที่ 3 เปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลโดยใช้สถิติการทดสอบคะแนนความแตกต่าง (Dependent sample t-test) แสดงรายละเอียดตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบคะแนนระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

การทดสอบ	หลังทดลอง (n=15)		ติดตามผล (n=15)		t	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	66.86	7.19	66.50	8.55	.63	.547
ด้านการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา อย่างสร้างสรรค์	67.29	3.59	63.67	5.78	2.81	.037
ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด	60.29	6.37	60.71	8.77	-.23	.823
ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	67.57	3.78	67.29	4.60	.32	.760
รวม	65.47	1.48	64.54	1.78	.88	.541

ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ $p > 0.05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครู ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการเรียนการสอน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 8 แผน มีค่าเฉลี่ย (= 4.66) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 0.17)ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. นักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. นักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีทักษะชีวิตในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่ผู้วิจัยออกแบบ จำนวน 8 แผน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด แผนจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครูทั้ง 4 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาออกแบบการเรียนการสอน โดยจัดลำดับเนื้อหา ขั้นตอน กระบวนการ มีการระบุวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน มีการประเมินผลการเรียนรู้ รูปแบบดังกล่าวยังผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญที่มีชำนาญเฉพาะด้าน อีกทั้งการออกแบบกิจกรรมยังคำนึงถึงหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียนและในการจัดกิจกรรมยังมีการสังเกตและปรับประยุกต์รูปแบบกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับผู้เรียนอีกด้วย ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ ปรีวัตร เขียนแก้วและทิพรรัตน์ นพฤทธิ์ [13] ที่ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงสถิติของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาจำนวน 34 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีระดับการคิดเชิงสถิติสูงขึ้น ในทุกด้านภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบและมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้และสอดคล้องกับมานิตย์ ซาซโซ [9] ที่พัฒนารูปแบบการเรียนรู้อัตนวิสัยของคณาจารย์ในศูนย์คุ้มครองสุขภาพลูกหลานบ้านเหล่า จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีกระบวนการประกอบด้วย 1) การสร้างและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ 2) การนำรูปแบบไปทดลองใช้และการประเมินเชิงคุณภาพ และ 3) ทดลองใช้และประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผลการนำรูปแบบไปใช้พบว่า ทำให้กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มเด็กและเยาวชน เกิดความรู้ความถนัดและสามารถสร้างเครือข่ายและการปลูกฝังรากฐานวิถีชีวิตและสามารถใช้ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง

2. ทักษะชีวิตของนักศึกษาเพิ่มขึ้นหลังการเข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาออกแบบเป็นกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนเป็นการนำหลักคิดที่ชี้ให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานแห่งความพอดี ความมีเหตุมีผลและความพอประมาณ เป็นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเอง มีความพอใจในความดีของตนเอง ไม่สุดโต่ง ไม่โลภมาก [12] ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย รู้จักพิจารณาถึงความจำเป็นในการใช้สอยทรัพยากร

หรือใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทองในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์ [14] ที่ศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 420 คน ซึ่งพบว่า การดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษา มีการเก็บออมเงิน การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การใช้ทรัพยากรทุกอย่างอย่างประหยัดและรู้คุณค่า รู้จักประยุกต์ของเก่าให้กลับมาใช้ใหม่ได้อีก นอกจากนี้ ยังช่วยส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นสังคม รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีคุณธรรมประจำตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรศรีณีย์ศิริพันธ์ สุทธิ พรหมหาญและศักดิ์ สุวรรณฉาย [11] ที่ได้พัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างการปรับตัวในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกบินทร์วิทยา จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะการปรับตัวในการดำรงชีวิตและมีพฤติกรรมปรับตัวอยู่ร่วมกับคนอื่นในทางที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับศึกษาของ รมณัทพร กตนต์วงศกร [15] ที่ได้ศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางจาก (โกมลประเสริฐอุทิศ) จำนวน 34 คน พบว่า ทักษะชีวิตของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียดและด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นเพิ่มขึ้นในระดับดีหลังจากได้รับการฝึกทักษะชีวิต

3. การศึกษาความคงทนของทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีระยะสั้นสุดการทดลองไปแล้ว 2 สัปดาห์พบว่า ไม่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นกระบวนการที่จัดสภาพบรรยากาศให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมโดยมีผู้วิจัยเป็นกระบวนการหรือผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่นซึ่งการที่ให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติเอง (Active learning) และได้รับประสบการณ์ตรงจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวรมากยิ่งขึ้น และช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่ได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม มีกระบวนการกลุ่มคอยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน แบ่งปันประสบการณ์ ช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาเพื่อที่จะทำให้ออกมาบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับคอยห์รูล แอนวอร์ [8] ได้ศึกษารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซิมเพื่อกระตุ้นแรงจูงใจของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซิม (Constructivism) ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจทั้งรายบุคคลและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้ง ผู้เรียนยังได้ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับตนเอง (Reflection) ทำให้ความคงทนของความรู้ยาวนานยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ศักดิ์นัคร สีหอกแก้ว [16] ที่ได้ศึกษารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่า ผลการประเมินทักษะชีวิตหลังการใช้รูปแบบการสอนอยู่ในระดับมากและยังได้ประเมินทักษะชีวิตในระยะหลังการทดลองเป็นเวลา 1 เดือนยังพบอีกว่า อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. บุคลากรทางการศึกษาสามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสาขาวิชาอื่นๆ หรือผู้เรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา
2. ก่อนจะเข้าสู่การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งควรให้ผู้เรียนได้ฝึกสติด้วยรูปแบบที่หลากหลายเพื่อการเตรียมสภาพจิตใจให้เกิดความพร้อมก่อนที่จะเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตกับกลุ่มนักศึกษาในสาขาวิชาอื่นๆ หรือกับกลุ่มผู้เรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา
2. ควรพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นอื่นๆ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะทางการเรียนรู้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] รัตโนทัย พลับรู้อการ. ทักษะชีวิตวัยเด็ก. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 10 พฤษภาคม 2561] เข้าถึงได้จาก : <http://humaneco.stou.ac.th/UploadedFile/72202-11.pdf>
- [2] สมเดช มุงเมือง. ทักษะชีวิต Life Skills. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ตระไพศาลบิวเดอร์; 2555.
- [3] สุเมธ ตันติเวชกุล จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปรียานุช ธรรมปิยา. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน; 2558.
- [4] Unicef. Module 7 Life Skills. [Internet]. 2018 [Cited 2018 November 18]. Available from: https://www.unodc.org/pdf/youthnet/action/message/escap_peers_07.pdf.
- [5] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ....กว่า 1 ทศวรรษ. กรุงเทพฯ: ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด; 2555.
- [6] มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทียนวัฒนา พรินท์ติ้ง; 2553.
- [7] Johnson,K.A.,and Foa,L.J. Instructional Design: New Alternatives for Effective Education and Training. New York : Macmilian Publishing Company; 1989.
- [8] Khoirul Anwar. A Constructive Teaching Model in Learning Research Concept for English Language Teaching Students. International Education Studies, Vol.8, No.5, Published by Canadian Center of Science and Education; 2015.
- [9] มานิตย์ ชาชีโย. รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิง. วารสารวิจัย มข 2555; 2; 3: 283-284.
- [10] ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ทฤษฎีใหม่: มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด ในเอกสารประกอบการสัมมนาโครงการปราชญ์เพื่อแผ่นดิน: ทฤษฎีใหม่ตามแนวทางพระราชดำริ. นนทบุรี: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน; 2542.
- [11] พัชรศรีณีย์ ศิริพันธ์, สุธี พรรณหาญและศักดิ์ สุวรรณฉาย. การพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะการปรับตัวในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ 2558;5 ;2 : 137-138.
- [12] ทิสนา เขมมณี. ถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสอนกระบวนการคิด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2559.
- [13] ปรีวัตร เขียนแก้วและทิพรัตน์ นพฤทธิ์. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงสติของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น 2559 ; 10 ; 3 :81-86.

- [14] กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์. พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย. [อินเทอร์เน็ต] 2553. [เข้าถึงเมื่อ 15 มิถุนายน 2561] เข้าถึงได้จาก : http://www.ssruir.ssru.ac.th/bitstream/ssruir/932/1/015_53.pdf
- [15] รณภัท กตตน์วงศ์กร. การศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางจาก (โกมลประเสริฐอุทิศ) สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2557.
- [16] ศักดิ์นัคร สีหอแก้ว. รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2558; 9 : 53-66.

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาน้ำพุร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

Participation of Community in Managing Health Promotion Tourism a Study Case of Hot Spring in Amphoe Nong Ya Plong, Phetchaburi Province

วรรณิศา สีฟ้า *

Wanneesa Seefa *

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Public Administration Department, Faculty of Humanities and Social Science, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: oui_seefa@hotmail.co.th

Received: 20 June 2019, Revised: 9 July 2019, Accepted: 6 August 2019

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ศึกษากรณีน้ำพุร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี 2) ระดับปัจจัยสนับสนุนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ 3) ปัญหาและอุปสรรคของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ และ 4) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยว โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการ และประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ 5 บ้านพุร้อนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไปอยู่ที่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งสิ้น จำนวน 249 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาจโรยามาเน่ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 153 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารการจัดการศูนย์อาบน้ำแร่พุร้อน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้น 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพทั้ง 5 ด้าน โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย และตัวแปร เพศ และการใช้ประโยชน์จากน้ำพุร้อน ไม่แตกต่างกันทั้งในรายด้านและโดยรวม สำหรับตัวแปร อายุต่างกัน ระดับการศึกษา และอาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยบ้านพุร้อน สถานภาพในชุมชน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ระดับปัจจัยสนับสนุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 3) ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ผ่านสื่อมวลชน ยังน้อยเกินไป อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ นอกจากนี้

ส่วนใหญ่ยังขาดการมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ควรมีการเพิ่มสินค้าพื้นบ้านหรือของที่ระลึกเฉพาะหมู่บ้านให้เพิ่มมากขึ้นและขาดงบประมาณจากหน่วยงานภายนอกในการทำกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพจึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาคือ ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพให้มากยิ่งขึ้น จัดเจ้าหน้าที่ วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ มาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ไปยังชุมชนต่างๆ และหน่วยงานราชการควรจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นองหญ้าปล้อง

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the level of community participation in health promotion tourism management in the case of hot spring in Amphoe Nong Ya Plong, Petchaburi Province, 2) investigate the level of supporting factors for community participation in health promotion tourism management, 3) examine community's problems and obstacles in health promotion tourism management, and 4) suggest the guidelines for development of community participation in tourism management. The mixed research methodology was applied in this study. The quantitative data were collected from the 249 samples consisting of entrepreneurs and people, 18 years old and over, living in Moo 5, Ban Phu Nam Ron, under Yang Nam Klat Nuea Subdistrict Administrative Organization, Amphoe Nong Ya Plong, Phetchaburi Province. The sample size, 153 samples, was determined by using Taro Yamane's formula. The qualitative data were collected by using a structured interview form from 12 key informants, consisting of managers of hot spring bath center, entrepreneurs and tourists. The research instruments were a questionnaire and an interview form. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The paired difference was analyzed by using Scheffé's method.

The qualitative data were analyzed by using content analysis; 1) The level of opinion on community participation in health promotion tourism management in all 5 aspects was overall at a moderate level. When each aspect was considered, people participating in community participation in promoting tourism management was at a low level. The opinion of people with different gender and the use of hot spring was not different both in each aspect and in overall, whereas that of people with different age, educational level, and occupation, number of family members, income, and duration of living in Ban Phu Nam Ron, and status in the community was overall different with statistical significance at the level of 0.05. 2) The level of opinion on supporting factors for health promotion tourism in all 4 aspects was overall at a moderate level. 3) The important problems and obstacles on people participation in health promotion tourism consisted of the sample group receiving too little information on health promotion tourism through the media. In addition, most samples lacking knowledge and right understanding on health promotion tourism. Moreover, most of them still lacked participation in health promotion tourism. There should be an increase in local products or specific souvenirs of the village. And, the lack of budget from external agencies in organizing activities or projects related to health promotion tourism resulted in ineffective development. 4) The recommendations from the study were that more

channels for publicizing health promotion tourism information should be provided, that the staff, lecturers, or experts in health promotion tourism should be provided to give knowledge and understanding to the people, that the activities to promote the health promotion tourism should be organized in various communities, and that the governmental agencies should allocate budget for organizing activities or projects related to health promotion tourism.

Keywords: community participation, health tourism, Nong Ya Plong

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายๆ ประเทศทั่วโลก เพราะฉะนั้นรัฐบาลของแต่ละประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั่วโลกให้มาเที่ยวในประเทศของตนมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยได้มีความตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นกลไกหลัก ในการที่จะรักษาเสถียรภาพและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งเป็นแผนหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย ส่งผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มสูงขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง

จากการให้ความสำคัญด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ส่งผลให้ประเทศไทยนับเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาชื่นชมบรรยากาศการท่องเที่ยว ซึ่งมีกันหลายรูปแบบ ทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ การท่องเที่ยวถือเป็นรายได้หลักที่สำคัญของประเทศไทย

สถานการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี นับว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และแหล่งท่องเที่ยวศึกษาหาความรู้ใน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จนส่งผลให้จังหวัดเพชรบุรีมีจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยพบว่าใน พ.ศ. 2560 กลุ่มวัยทำงาน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุหันมานิยมเดินทางในลักษณะทัวร์สุขภาพมากยิ่งขึ้น โดยจะมาแช่น้ำร้อนทั้งเพื่อผ่อนคลายและรักษาโรค

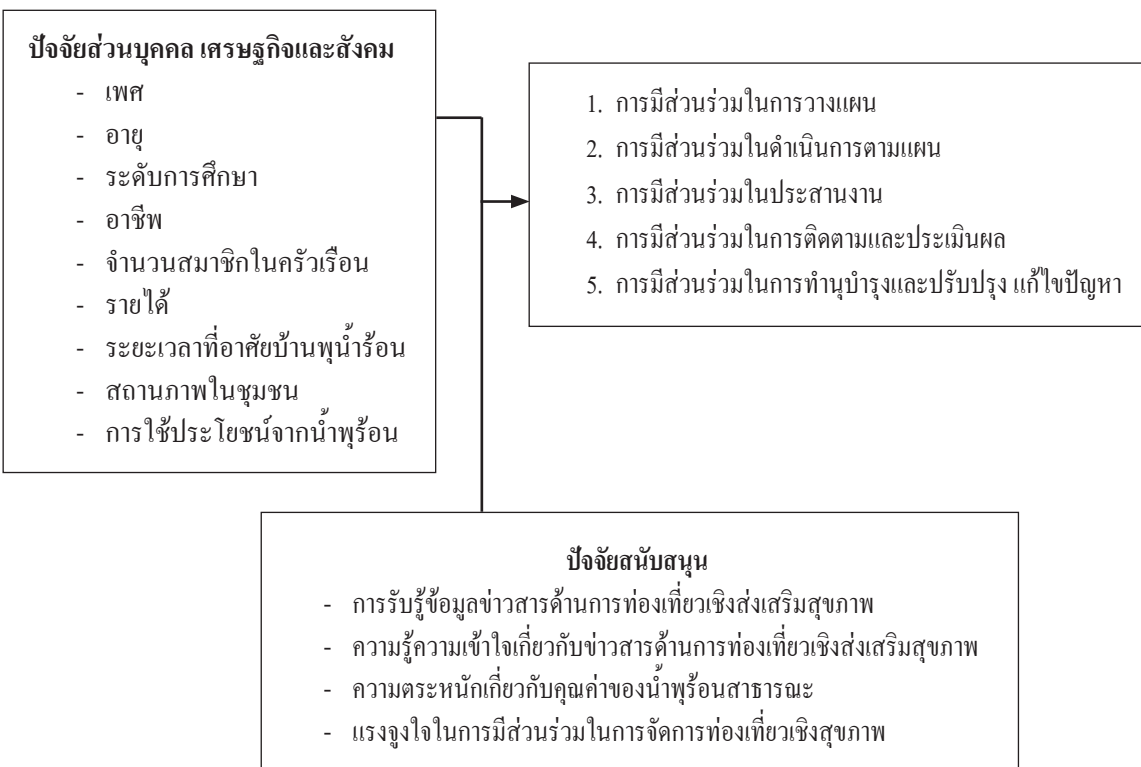
บ่อน้ำพุร้อน อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี มีศักยภาพและความหลากหลายที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ นอกจากทัวร์สุขภาพที่มีการผสมผสานประยุกต์ให้เข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) อาจแบ่งออกได้ตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมาทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ในที่พักแรมหรือนอกที่พักรวมอย่างถูกวิธีตามหลักวิชาการและมีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง และการท่องเที่ยว รักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism) จะเป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและการพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวไปรับบริการบำบัดรักษาสุขภาพอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าปัจจุบันชุมชนจะมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากน้ำพุร้อนเป็นจำนวนหนึ่ง แต่ก็ยังไม่มีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนอย่างยั่งยืนต่อไป [1]

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ศึกษากรณีน้ำพุร้อนอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยสนับสนุนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ศึกษากรณีน้ำพุร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพศึกษากรณีน้ำพุร้อนอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยว

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ศึกษากรณีน้ำพุร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การศึกษาความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ และการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ
2. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาวิจัยใน หมู่ 5 บ้านพุน้ำร้อน ตำบลยางน้ำก๊กลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
2. **ขอบเขตด้านระยะเวลาการวิจัย** ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการทำวิจัยนับตั้งแต่วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ถึง 31 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2560 รวมระยะเวลา 1 ปี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ศึกษากรณีน้ำพุร้อนอำเภอหนองหญ้าปล้อง ซึ่งผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บข้อมูลประชากรประกอบด้วย ผู้ประกอบการ และประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ 5 บ้านพุร้อนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปอยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการ และประชาชน รวมทั้งสิ้น จำนวน 249 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามานะ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 153 คน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ 1) ผู้บริหารและคณะกรรมการ การจัดการศูนย์อาบน้ำแร่พุร้อน 2) ผู้ประกอบการ และ 3) นักท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้น 12 คน โดยสุ่มแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวทางการสัมภาษณ์ จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการนำเสนอเป็นข้อความพรรณนา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้ประกอบการในพื้นที่บ้านพุร้อน และประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ 5 บ้านพุร้อนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งสิ้น จำนวน 249 คน

1) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ประกอบการ และประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ 5 บ้านพุร้อนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปอยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งสิ้น จำนวน 249 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามานะ [2] ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 153 คน

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารการจัดการศูนย์อาบน้ำแร่พุร้อน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจงรวมจำนวน 12 คน

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานกองทุนหลักประกันสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขึ้นตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 กำหนดกรอบแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

2.2 ศึกษานิยาม แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมความเหมาะสม ความชัดเจนของภาษาและรูปแบบของแบบสอบถาม พร้อมแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

2.4 จากนั้นนำผลการตรวจสอบแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะและคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป มาใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม [3]

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง ความแม่นยำของเครื่องมือในการวัดสิ่งที่ต้องการจะวัด สามารถบอกถึงสภาพที่แท้จริงของตัวแปรที่ศึกษา โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามในแต่ละข้อ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อดำเนินการต่อไป

3.2 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง (Try Out) เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่เหมาะสมในการนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรจริง โดยทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจากหมู่บ้านพะเนินตั้งอยู่ในตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.809

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 วิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถามนี้ผู้ศึกษาวิจัยทำการแจกแบบสอบถามแก่ประชาชนในชุมชนกลุ่มเป้าหมายแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สร้างแบบปลายเปิดในรูปแบบเลือกตอบ จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยบ้านพุน้ำร้อน สถานภาพ ในชุมชน และการใช้ประโยชน์จากน้ำพุร้อน ลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ศึกษากรณีน้ำพุร้อน อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ศึกษากรณีน้ำพุร้อน อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

ลักษณะคำถามตอนที่ 2-3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะทั่วไป เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ สร้างแบบคำถามปลายเปิด

4.2 วิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนี้ ผู้ศึกษาวิจัยกำหนดขอบเขตและประเด็นคำถาม โดยยึดวัตถุประสงค์ นิยามศัพท์ กรอบแนวคิด และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกการสัมภาษณ์เจาะลึกในประเด็นที่จะสัมภาษณ์ต่อประชาชนในชุมชน กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสัมภาษณ์ 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะทั่วไป เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้ศึกษาวิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม สำหรับตัวแปรอิสระที่แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ใช้สถิติ T-test (T-test for statistical analysis) ส่วนตัวแปรที่มากกว่า 2 กลุ่มย่อยขึ้นไป ใช้สถิติผันแปรทางเดียว (One-way Analysis of Variance : One way ANONA)

3. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่จากความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยสนับสนุนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้วิธีทดสอบรายคู่โดยใช้เชฟเฟ (Sheffe) ในการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาวิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารการจัดการศูนย์อาบน้ำแร่พุร้อน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว มาวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารการจัดการศูนย์อาบน้ำแร่พุร้อน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว
2. วิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อย่างยั่งยืน และบรรลุตามยุทธศาสตร์การพัฒนาที่กำหนดไว้ [4]

สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยสนับสนุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัจจัยสนับสนุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ	3.41	.58	มาก	1
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ	3.39	.62	ปานกลาง	3
3. ความตระหนักเกี่ยวกับคุณค่าของน้ำพุร้อนสาธารณะ	3.41	.59	มาก	2
4. แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	3.06	.66	ปานกลาง	4
รวม	3.32	.57	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับปัจจัยสนับสนุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพโดยรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32, S.D. = .57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41, S.D. = 0.58$) รองลงมา ด้านความตระหนักเกี่ยวกับคุณค่าของน้ำพุร้อนสาธารณะ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41, S.D. = 0.59$) และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39, S.D. = 0.62$)

ส่วนความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านแรงจูงใจ ในการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$, S.D. = 0.66) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.37	.61	ปานกลาง	2
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผน	3.45	.53	มาก	1
3. การมีส่วนร่วมในการประสานงาน	2.80	.77	ปานกลาง	5
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	3.28	.61	ปานกลาง	4
5. การมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงและปรับปรุงแก้ไขปัญหา	3.29	.39	ปานกลาง	3
รวม	3.24	.52	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพโดยรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = .52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.53) รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.61) และด้านมีการมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงและปรับปรุงแก้ไขปัญหามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.39) ส่วนความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประสานงาน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.80$, S.D. = 0.77) ตามลำดับ

การทดสอบสมมุติฐาน

ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่ ส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ส่วนตัวแปร เพศ และการใช้ประโยชน์จากน้ำพุร้อนต่างกัน ไม่แตกต่างกันทั้งในรายด้านและโดยรวม ส่วนประชาชนมีส่วนร่วมต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่ ส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ส่วนตัวแปร อายุ สถานภาพในชุมชน ระดับการศึกษาต่างกัน อาชีพต่างกัน โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการประสานงานแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับประชาชนมีส่วนร่วมต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่ส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนตัวแปร จำนวนสมาชิกในครอบครัวและรายได้ในครอบครัวต่างกัน โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการประสานงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงและปรับปรุงแก้ไขปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยพิจารณาจากหลักการกิจ ความรับผิดชอบในเชิงการบริหาร นโยบาย แผนงาน โครงการของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ: กรณีศึกษาน้ำพุร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารการจัดการศูนย์อาบน้ำแร่พุร้อน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจง อย่างละ 4 คน รวมจำนวน 12 คน ซึ่งจากข้อมูลที่ได้มาผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ: กรณีศึกษาน้ำพุร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ดังประเด็นต่อไปนี้

ปัญหาและอุปสรรคของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ: ศึกษากรณีน้ำพุร้อนอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

1. การมีส่วนร่วมขององค์กรในการวางแผนและดำเนินการตามแผนร่วมกับชุมชน จากการสอบถามสรุปได้ว่าส่วนใหญ่ ในทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการตามแผนร่วมกับชุมชน ด้านข้อมูลสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ โดยหน่วยงานภาครัฐจะดำเนินการทำแผ่นพับ สื่อสิ่งพิมพ์ แผนที่ หนังสือ และเว็บไซต์ เพื่อประชาสัมพันธ์และแนะนำแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ยังอยู่ในระดับน้อยเกินไป

2. การมีส่วนร่วมขององค์กรในการวางแผนและดำเนินการตามแผนร่วมกับชุมชน จากการสอบถามสรุปได้ว่า ด้านการจัดระบบคมนาคม จากการสอบถามสรุปได้ว่า ในการวางแผนและดำเนินการตามแผนร่วมกับชุมชน ด้านการระบบคมนาคม โดยหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน ในการปรับปรุงถนนบริเวณ น้ำพุร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

3. การมีส่วนร่วมขององค์กรในการวางแผนและดำเนินการตามแผนร่วมกับชุมชน จากการสอบถามสรุปได้ว่า ด้านที่พัก การบริการสิ่งอำนวยความสะดวก โดยหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน เพื่อรองรับพัฒนาจากจังหวัดในการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ น้ำพุร้อน อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ยังอยู่ในระดับน้อยเกินไป

4. การมีส่วนร่วมขององค์กรในการวางแผนและดำเนินการตามแผนร่วมกับชุมชน จากการสอบถามสรุปได้ว่า มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนในการส่งเสริมและพัฒนาร้านอาหารร่วมกับชุมชน และได้มีการประชาสัมพันธ์อาหารที่ขึ้นชื่อของชุมชน เช่น การออกร้านจำหน่ายสินค้าที่ขึ้นชื่อของชุมชน ส่วนผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว เพราะยังมีข้อจำกัดในด้านข้อตกลงต่างๆ ของคนชุมชน จึงทำให้ไม่มีสินค้าที่หลากหลายหรือแปลกใหม่

5. การมีส่วนร่วมขององค์กรในการวางแผนและดำเนินการตามแผนร่วมกับชุมชน จากการสอบถามสรุปได้ว่า ด้านการจัดการสินค้าที่ระลึก ผู้บริหารการจัดการศูนย์อาบน้ำแร่พุร้อน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว ได้มีการเสนอแนะหรือแนะนำ ให้มีการส่งเสริมการจัดทำของที่ระลึกให้แก่ชุมชน และเชิญชวนให้คนในชุมชนนำผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าที่ระลึกมาแสดงหรือจำหน่ายในช่วงวันหยุด เสาร์ อาทิตย์

6. การมีส่วนร่วมขององค์กรในการวางแผนและดำเนินการตามแผนร่วมกับชุมชน จากการสอบถามสรุปได้ว่า ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการตามแผนร่วมกับชุมชน ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมี การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ยังอยู่ในระดับน้อยเกินไป

7. การมีส่วนร่วมขององค์กรในการวางแผนและดำเนินการตามแผนร่วมกับชุมชน จากการสอบถามสรุปได้ว่า การวางแผนและดำเนินการตามแผนร่วมกับชุมชน ด้านความปลอดภัย มีการประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และได้ประสานงานในด้านต่างๆ ยังอยู่ในระดับน้อยเกินไป

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาน้ำพุร้อนอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี มีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพทั้ง 5 ด้าน โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย และตัวแปร เพศ และการใช้ประโยชน์จากน้ำพุร้อน ไม่แตกต่างกันทั้งในรายด้านและโดยรวม สำหรับตัวแปร อายุต่างกัน ระดับการศึกษา และอาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยบ้านน้ำพุร้อน สถานภาพในชุมชน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ [5] การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงในเขตเทศบาลตำบลเชิงแห้ว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดงส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ และตัวแปร อาชีพ รายได้ ระยะเวลาไปยังทะเลบัวแดง สถานภาพในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การใช้ประโยชน์จาก ทะเลบัวแดง ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และความตระหนักเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งน้ำสาธารณะทะเลบัวแดง มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวทะเลบัวแดงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับตัวแปรเพศอายุระดับ การศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาอาศัยในชุมชน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวทะเลบัวแดง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง

2. ระดับปัจจัยสนับสนุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพโดยรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ รองลงมา ด้านความตระหนักเกี่ยวกับคุณค่าของน้ำพุร้อนสาธารณะ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ส่วนความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ [6] ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ [7] ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยการร่วมตัดสินใจใน โครงการชุมชนเข้มแข็งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ผ่านสื่อมวลชน ยังน้อยเกินไป อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ นอกจากนี้ส่วนใหญ่ยังขาดการมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ควรมีการเพิ่มสินค้าพื้นบ้านหรือของที่ระลึกเฉพาะหมู่บ้านให้เพิ่มมากขึ้น และขาดงบประมาณจากหน่วยงานภายนอกในการทำกิจกรรมหรือ โครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพจึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาคือ ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพให้มากยิ่งขึ้น จัดเจ้าหน้าที่ วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ มาให้ความรู้

ความเข้าใจแก่ประชาชน ควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพไปยังชุมชนต่างๆ และหน่วยงานราชการควรจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

เอกสารอ้างอิง

- [1] บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: ธรรมสาร; 2557.
- [2] Yamane, T. Statistic: An Introductory analysis. 3 rd. New York: Harper & Row; 1973.
- [3] สรชัย พิศาลบุตรและคณะ. การสร้างและประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถามกรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์; 2549.
- [4] ชาย โพธิ์สิตา. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง; 2554.
- [5] อานิสงค์ โอทาทะวงศ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง ในเขตเทศบาลตำบลเซียงแหง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี [วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตรมหาบัณฑิต]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2557.
- [6] อารีรัตน์ ริวทอง. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. [วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี; 2551.
- [7] ทศนีย์ ปัทมสนธิ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรคุยฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์; 2552.

การพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดใน ตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Development of Prototype of Community Product Standard from Pineapples in Salalai Subdistrict, Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province

สาโรช เพ็ญบัวขาว* และ วิภาณี เพ็ญบัวขาว
Saroj Phuekbuakhwa* and Wipavane Phuekbuakhwa

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
76000

Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: saroj_pbnu@hotmail.com

Received: 20 June 2019, Revised: 8 July 2019, Accepted: 6 August 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 2) สร้างผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน การแปรรูปสับปะรด จำนวน 9 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า (1) ด้านศักยภาพ พบว่า สินค้าส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความถนัดของตนเอง ผลิตภัณฑ์ยังไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้รับการอบรมด้านผลิต และ (2) ด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่า สับปะรดปลูกเพื่อส่งเข้าโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่จะพบว่ามีบางกลุ่มที่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสับปะรด เช่น ทำเป็นสับปะรดกวน และขนมชีสเซคใส่สับปะรด เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลาย 2) ผลิตภัณฑ์จากสับปะรดที่สร้างสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็น “ขนมป๊อปปี้ใส่สับปะรดกวน” โดยมีแนวทางการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังนี้ (1) ด้านวัตถุดิบ มีอยู่ในชุมชนเป็นการลดต้นทุนในการผลิต (2) ด้านการผลิตเน้นกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน สะอาด สะดวกและปลอดภัย (3) ด้านการบริหารจัดการองค์การ ชีวหลักการมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และ (4) ด้านการตลาดและบริการหลังการขาย แนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ผู้บริโภคตลอดจนต้องหมั่นดูแลรักษาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานและควรแสวงหาตลาดและจำหน่ายสินค้าตามงานต่างๆ ทั้งที่เป็นภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน

คำสำคัญ: การพัฒนาต้นแบบ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน สับปะรด

Abstract

The research on the development of prototype of pineapple community product standard from pineapples at Salalai Subdistrict, Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province aimed to: 1) study the development of the prototype of community product standard from pineapple in Salalai Subdistrict, Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province, and 2) create the products from pineapples to become the prototype of community product standard at Salalai Subdistrict, Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province. The qualitative research methodology was applied in this study by collecting the data from 9 key informants, purposive sampling, the entrepreneurs of pineapple processing community enterprises. The tools used in the research was an in-depth interview form. The data were analyzed by using descriptive analysis.

The research results were as follows: 1) The study of development of prototype of community product standard at Salalai Subdistrict, Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province, revealed that: (1) In the aspect of potential on development of prototype of community product standard, the local raw materials were used in manufacturing most products, the entrepreneurs producing the products according to their own mastery, the product still without outstanding design and standard, and without training on production, and (2) In the aspect of problems and obstacles in development of prototype of community product standard, it was found that, in Salalai Subdistrict, Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province, people in the community formerly grew pineapples mostly for the industrial manufacturers and some groups processed pineapple products such as making pineapple paste and pineapple filling cheesecake, etc., resulting in the lack of variety of products and not meeting the customers' needs. 2) Create the products from pineapples to become the prototype of community product "Pineapple Cake Sip Pastry" The guidelines for developing the prototype of community product standard from pineapples at Salalai Sub-district, Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province were as follows: 1) Raw materials available in the community resulted in positive cost reduction, 2) In the production aspect, the division of labor among members was employed according to their ability, focusing on standard production processes with clean, convenient, and safe orientation, and people in the community accepting new things coming into the community, 3) In the organization management aspect, the principle of participation should be implemented because working in group contributed the acceptance of other people's opinions, and 4) In the marketing and aftersales service aspect, there should be introduction of new products to consumers as well as regularly measures for keeping product quality and standards, and seeking the places for displaying and selling the products among the governmental, private, and public sectors.

Keywords: pototype development, cmmunity product standard, pneapolis

บทนำ

ผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือที่ผ่านมารีเควว่าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์ OTOP เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีกำเนิดมาจากชุมชน โดยภูมิปัญญาชาวบ้านที่แสดงให้เห็นถึงรากฐานทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนนั้นๆ เป็นแนวคิดที่ต้องการให้ประชาชน ประกอบธุรกิจที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ประชาชนในชุมชน หรือการสร้างศักยภาพที่มีอยู่ภายในชุมชนให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยชุมชนต้องปรับเปลี่ยนตนเอง ยกระดับจากฐานะ

ผู้ผลิตสินค้าขึ้นมาเหมือนเป็นบริษัทย่อยๆ ครอบคลุมทั้งการบริหารจัดการ ดูแลระบบการเงิน และระบบบัญชีควบคุมการผลิตให้ได้ มาตรฐาน ออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัย มีความคล่องตัวในการติดต่อตลาดได้ด้วยตัวเองได้

กระทรวงอุตสาหกรรมมอบหมายให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) จัดทำ “โครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน” เพื่อรองรับการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนก่อนที่จะมีการพัฒนาปรับปรุงระดับคุณภาพให้เข้าสู่มาตรฐานระดับประเทศและระดับสากล อีกทั้งยังเป็นการขานรับนโยบายสำคัญของรัฐบาลตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้ พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ โดยมุ่งให้ความสำคัญของการนำภูมิปัญญาชาวบ้านและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาพัฒนาและสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้นมีคุณภาพ มีจุดเด่น มีเอกลักษณ์ โครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นโครงการที่สนับสนุนในด้านการกำหนดมาตรฐานและการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับและสามารถประกันคุณภาพให้กับผู้บริโภค ซึ่งเป็นมิติของการเชื่อมโยง ผลิตภัณฑ์จากชุมชนสู่ตลาดผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ [1]

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ทั้งหมด 6,357.62 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,973,512.50 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตรร้อยละ 43.3 ป่าสงวนร้อยละ 45.8 แต่ในปัจจุบันสภาพป่ากำลังเสื่อมโทรม เพราะถูกบุกรุกทำลายเป็นอันมาก จึงเหลือป่าน้อยกว่าเดิม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีสภาพดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชไร่มากที่สุด รองลงมาเป็นการปลูกไม้ยืนต้นและพื้นที่ทำนา ปลูกพืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ และพืชสมุนไพรตามลำดับ แต่เนื่องจากลักษณะภูมิศาสตร์ที่ตั้งของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความยาวมากพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัด จึงมีความแตกต่างในเรื่องอุณหภูมิและความชื้นคือ ตั้งแต่อำเภอหัวหินถึงอำเภอกุยบุรีจะมีปริมาณน้ำฝนและความชื้นน้อยกว่าเขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ถึงอำเภอบางสะพานน้อย จึงมีความแตกต่างในชนิดพืชที่ปลูก ดังคำกล่าวที่ว่า “สายเหนือพืชไร่ สายใต้ไม่ผล” จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ทำการเกษตร 1,847,252 ไร่ จำนวนเกษตรกร 48,369 ครัวเรือน มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ สับปะรดและมะพร้าว และพืชอื่นๆ [2]

สับปะรดเป็นพืชเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้ประเทศ โดยมีผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกสำคัญ ได้แก่ สับปะรดกระป๋องและน้ำสับปะรด โดยในพื้นที่อำเภอสามร้อยยอดเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ปลูกสับปะรด และเป็นแหล่งที่รวมเกษตรกรชาวไร่สับปะรดไว้ด้วยกัน โดยสหกรณ์ชาวไร่สับปะรดสามร้อยยอดเป็นศูนย์กลางที่ช่วยในการรวมตัวของเกษตรกรชาวไร่สับปะรดและรวมผลิตผลของสับปะรด โดยสหกรณ์ชาวไร่สับปะรดสามร้อยยอดมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรชาวไร่สับปะรดในเขตพื้นที่ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องได้มาตรฐานผู้วิจัยจึงตระหนักถึงปัญหาของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่กำลังประสบปัญหาการแข่งขันด้านคุณภาพ และการพัฒนาสินค้าให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนเป็นอย่างมากต้องดำเนินการแปรรูปอาหารจากสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในอำเภอศาลาลัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้หน่วยงานหรือผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการแปรรูปอาหารจากสับปะรดนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้เป็นที่ยอมรับ และสร้างความมั่นใจให้กับผู้ผลิตในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ และเป็นการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน และให้เกิดนวัตกรรมในการผลิตที่ได้จากทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นที่ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสังเกต และสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้เป็นการศึกษากระบวนการพัฒนาสินค้าชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในปัจจุบัน และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาสินค้าชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of analysis) คือ วิชาทฤษฎีชุมชนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นตัวแทนวิชาทฤษฎีชุมชน ได้แก่ ประธาน รองประธาน เภรัญญิก หรือสมาชิกซึ่งประธานได้รับมอบหมายให้เป็นข้อมูลแก่ผู้วิจัย จำนวน 9 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิชาทฤษฎีชุมชนในพื้นที่ตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกรอบการดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล โดยสังเกตและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. การสร้างผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจความคิดเห็นจากการปฏิบัติการ สัมภาษณ์ และสังเกต ตามกระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมและการสร้างผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเสนอแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) ส่งหนังสือขออนุญาตจากสถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ประสานงานองค์กรบริหารส่วนตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ 3) ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยที่กำหนดไว้ในแผนการดำเนินการ โครงการวิจัยปัจจัยการพัฒนาผู้นำวิชาทฤษฎีชุมชนด้านอาหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2562 จนถึงวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2562 4) ศึกษาการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 5) สร้างผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 6) เสนอแนวทางการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) กำหนดขอบเขตและประเด็นคำถาม โดยยึดตามวัตถุประสงค์ นิยามเชิงปฏิบัติการและกรอบแนวคิด ตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ที่จะสัมภาษณ์ พร้อมทั้งยืนยันวัน เวลา สถานที่ ก่อนการสัมภาษณ์ล่วงหน้า 2) เข้าสู่สถานที่นัดหมาย แนะนำตนเอง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีก่อนเริ่มต้นสัมภาษณ์ 3) ชี้แจงจุดมุ่งหมาย การเก็บความลับ พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกการสัมภาษณ์และเจาะลึกในประเด็นที่จะสัมภาษณ์ 4) เริ่มต้นการสัมภาษณ์ และเจาะลึกในประเด็นที่ต้องการทราบข้อมูลในรายละเอียดจากคำถามแรกไปถึงคำถามสุดท้าย โดยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายให้เป็นไปตามธรรมชาติของการสนทนา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในประเด็นที่สัมภาษณ์ 5) ปิดการสนทนา โดยสรุปความเห็นและสอบถามประเด็นที่อยากจะทราบเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเป็นคำถามปิดท้ายการสัมภาษณ์ 6) การสิ้นสุดการสัมภาษณ์ โดยการกล่าวขอบคุณในคุณค่าของข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์ และการเสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อผลการศึกษาที่จะเกิดความสำเร็จมากที่สุด

2. นำผลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ 3 ขั้นตอน คือ 1) การลดทอนข้อมูล (data reduction) ผู้วิจัย ได้เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร บทสรุปที่ได้วิเคราะห์จากการบันทึกเสียงที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความเกี่ยวข้อง และผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยทำการลดทอนข้อมูลให้เหลือเฉพาะประเด็นที่เหมาะสมเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และหาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) การจัดระเบียบข้อมูล (data display) ผู้วิจัย ได้นำข้อมูลที่ได้จากการลดทอนข้อมูลแล้วมาจัดเป็นหมวดหมู่ โดยจำแนกตามการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3) การหาข้อสรุปและการตีความ (conclusion interpretation) ผู้วิจัย ได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า โดยพิจารณาความสอดคล้องและความแตกต่างของข้อมูลที่ได้ออกจากการจัดระเบียบข้อมูล แล้วมาหาข้อสรุปและตีความในรูปแบบการพรรณนาตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สับปะรด ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และปัจจุบันราคาสับปะรดตกต่ำเป็นอย่างมาก ประมาณกิโลกรัมละ 2-3 บาทเท่านั้น สร้างความเดือดร้อนให้กับกลุ่มผู้ปลูกสับปะรดและสับปะรดล้นตลาด มีหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนพยายามจะเข้ามาช่วยเหลือแต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ต่อมาจึงมีการดำเนินงานของกลุ่มโดยจัดทำเป็นโครงการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาสับปะรดล้นชุมชน ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรด ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกเป็นอย่างดี จากการสัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียด ดังนี้ 1) ด้าน

ศักยภาพในการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า สินค้าส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น โดยผลิตผลิตภัณฑ์ตามความถนัดของตนเองเป็นหลัก รูปแบบของผลิตภัณฑ์ไม่มีความโดดเด่น ผลิตภัณฑ์ยังไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้รับการอบรมด้านผลิต สินค้าไม่มีรูปแบบที่หลากหลาย 2) ด้านปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า เดิมในพื้นที่ตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คนในชุมชนจะปลูกสับปะรดเพื่อนำส่งเข้าโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ จะพบว่ามีบางกลุ่มที่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสับปะรด เช่น ทำเป็นสับปะรดกวน และขนมชิสเซคไส้สับปะรด เป็นต้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การสร้างผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากปัญหาสับปะรดล้นชุมชนและส่วนใหญ่สับปะรดปลูกเพื่อส่งเข้าโรงงานอุตสาหกรรมและพบว่ามี บางกลุ่มที่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสับปะรด เช่น ทำเป็นสับปะรดกวน และขนมชิสเซคไส้สับปะรด เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลาย จึงเกิดการรวมกลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรด “ขนมปั้นสิบไส้สับปะรดกวน” ซึ่งสามารถสร้างรายได้เพิ่มให้แก่สมาชิกและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยมีส่วนประกอบ ดังนี้ ผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน “ขนมปั้นสิบไส้สับปะรดกวน” ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการผลิต การทำขนมปั้นสิบไส้สับปะรดกวน อัตราส่วนสำหรับ 14 กระปุก/ แป้ง 1 กิโลกรัม ส่วนผสม ประกอบด้วย 1) แป้งสาลีเอนกประสงค์ (ตราว่าว) 1 กิโลกรัม 2) เกลือป่น ½ ช้อนชา 3) น้ำมันพืช 400 กรัม 4) น้ำมันสำหรับทอด

ภาพที่ 1 แสดงกรรมวิธีการผสมแป้งทำขนมปั้นสิบ

ขั้นตอนที่ 1 การผสมแป้งสาลีเอนกประสงค์ เกลือ และน้ำมันพืชในอ่างผสม ขั้นตอนที่ 2 การนวดแป้งจนเข้ากันดีแล้วก็พักแป้งไว้สัก 15-20 นาที ขั้นตอนที่ 3 การแบ่งแป้งออกมาปั้นเป็นก้อนเล็กกลม นวดแป้งรีดแป้งให้เป็นแผ่นกลมแบนและบาง ใส่ไส้พอประมาณลงไปตรงกลางแผ่นแป้ง พับขอบแป้งให้ปลายติดกันทั้งสองข้างใช้นิ้วค่อยๆ บีบปลายแผ่นแป้งประกบ จับจีบให้สวยงาม

ภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการแบ่งแป้งออกเป็นก้อนและพับขอบแป้งจับจีบให้สวยงาม

ขั้นตอนที่ 4 ตั้งกระทะใส่น้ำมันลงไปใช้ไฟกลางก่อนไปทางอ่อน นำแป้งสาลีใส่สับประดลงทอดในน้ำมันร้อนปานกลาง คนตลอดเป็นระยะ ๆ ระวังไหม้

ภาพที่ 3 แสดงถึงการนำแป้งปั้นสาลีใส่สับประดลงไปทอดในน้ำมันให้สุก

ขั้นตอนที่ 5 ทอดจนเหลืองสุก ตักขึ้นมาพักไว้ให้เย็นแล้วเคลือบคาราเมลที่ได้ทำในขั้นแรก และขั้นตอนที่ 6 บรรจุขนมปั้นสาลีใส่สับประดกลงบรรจุภัณฑ์

ภาพที่ 4 แสดงถึงการนำแป้งปั้นสาลีที่ทอดสุกและมาเคลือบคาราเมล ผึ่งให้เย็นนำไปบรรจุลงในกระปุกติดสติ๊กเกอร์ให้สวยงามพร้อมจัดจำหน่าย

ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการสร้างผลิตภัณฑ์จากสับประดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า 1) ด้านวัตถุดิบมีอยู่ในชุมชน เป็นการลดต้นทุนในการผลิต 2) ด้านการผลิต สมาชิกมีการแบ่งงานกันทำและให้ทำตามความถนัด ควรเน้นกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน สะอาด สะดวกและปลอดภัย และคนในชุมชนมีการยอมรับสิ่งแปลกใหม่เข้ามาในชุมชน 3) ด้านการบริหารจัดการองค์การ ชีตหลักการมีส่วนร่วม เนื่องจากการรวมกลุ่มทำให้มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและ 4) ด้านการตลาดและบริการหลังการขาย แนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ให้แก่ผู้บริโภคตลอดจนต้องหมั่นดูแลรักษาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานและควรแสวงหาตลาดแสดงและจำหน่ายสินค้าตามงานต่างๆ ทั้งที่เป็นภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับประดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีประเด็นที่จะนำมาสรุปผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า 1) ด้านศักยภาพในการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า สินค้าส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น โดยผลิตผลิตภัณฑ์ตามความถนัดของตนเองเป็นหลัก รูปแบบของผลิตภัณฑ์ไม่มีความโดดเด่น ผลิตภัณฑ์ยังไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้รับการอบรมด้านการผลิต และ 2) ด้านปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า เดิมในพื้นที่ตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คนในชุมชนจะปลูกสับปะรดเพื่อนำส่งเข้าโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ จะพบว่ามีบางกลุ่มที่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสับปะรด เช่น ทำเป็นสับปะรดกวน และขนมขมิ้นเชคใส่สับปะรด เป็นต้น จึงทำให้มีการผลิตผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลายและไม่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การสร้างผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากปัญหาสับปะรดล้นชุมชนและต้องการสร้างรายได้เพิ่มจึงเกิดการรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็น “ขนมป่นสับใส่สับปะรดกวน” โดยมีแนวทางการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้ 1) วัตถุดิบมีอยู่ในชุมชน เป็นการลดต้นทุนในการผลิตเชิงบวก 2) ด้านการผลิต สมาชิกมีการแบ่งงานกันทำและให้ทำตามความถนัด ควรเน้นกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน สะอาด สะดวกและปลอดภัยและคนในชุมชนมีการยอมรับสิ่งแปลกใหม่ที่เข้ามาในชุมชน 3) ด้านการบริหารจัดการองค์การ ยึดหลักการมีส่วนร่วมเนื่องจากรวมกลุ่มทำให้มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 4) ด้านการตลาดและบริการหลังการขาย แนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ให้แก่ผู้บริโภคตลอดจนต้องหมั่นดูแลรักษาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานและควรแสวงหาตลาดแสดงและจำหน่ายสินค้าตามงานต่างๆ ทั้งที่เป็นภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า 1) ด้านศักยภาพในการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า สินค้าส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น โดยผลิตผลิตภัณฑ์ตามความถนัดของตนเองเป็นหลัก รูปแบบของผลิตภัณฑ์ไม่มีความโดดเด่น ผลิตภัณฑ์ยังไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้รับการอบรมด้านผลิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมาพร พวงประยงค์ [3] ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยการทำแผนวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการเข้าหาแหล่งเงินทุน การบริหารการตลาด การสร้างความแตกต่างและเอกลักษณ์ของสินค้า และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้เกี่ยวกับสินค้าและบริการ และ 2) ด้านปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า เดิมในพื้นที่ตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คนในชุมชนจะปลูกสับปะรดเพื่อนำส่งเข้าโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ จะพบว่ามีบางกลุ่มที่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสับปะรด เช่น ทำเป็นสับปะรดกวน และขนมขมิ้นเชคใส่สับปะรด เป็นต้น จึงทำให้มีการผลิตผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลายและไม่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า สอดคล้องกับนวพร ประสมทอง [4] ศึกษาปัญหาการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบันมี ดังนี้ 1) ผู้มาขอจัดตั้งขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน เจ้าหน้าที่ต้องทำความเข้าใจว่ากรรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน ไม่ได้มุ่งเน้นที่เรื่องเงิน แต่เน้นความร่วมมือมากกว่า 2)

วัตถุประสงค์ของการขอตั้งกลุ่มส่วนใหญ่ เน้นในเรื่องการกู้เงิน เจ้าหน้าที่ต้องอธิบายว่าธนาคารจะสนับสนุนเงินกู้ก็ต่อเมื่อกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพดี 3) กลุ่มไม่มีความเข้มแข็งในการดำเนินงาน จึงควรสนับสนุนการศึกษา ฐานในกลุ่มที่ประสบความสำเร็จโดยเลือกกลุ่มที่มีกิจกรรมใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการพัฒนา 4) มีบุคคลเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว โดยจ้างสมาชิกมาทำงานในกลุ่ม แก้ปัญหาโดยสนับสนุนให้ใช้หลักการลงหุ้นทุกคนร่วมเป็นเจ้าของ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การสร้างผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จากปัญหาสับปะรดล้นชุมชนและต้องการสร้างรายได้เพิ่มจึงเกิดการรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์จากสับปะรดสู่ต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็น “ขนมปั้นสิบไส้สับปะรดกวน” โดยมีแนวทางการพัฒนาต้นแบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้ 1) ด้านวัตถุดิบมีอยู่ในชุมชน เป็นการลดต้นทุนในการผลิต 2) ด้านการผลิต สมาชิกมีการแบ่งงานกันทำและให้ทำตามความถนัด ควรเน้นกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน สะอาด สะดวกและปลอดภัยและคนในชุมชนมีการยอมรับสิ่งแปลกใหม่เข้ามาในชุมชน 3) ด้านการบริหารจัดการองค์การ ยึดหลักการมีส่วนร่วมเนื่องจากการรวมกลุ่มทำให้มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและ 4) ด้านการตลาดและบริการหลังการขาย แนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ให้แก่ผู้บริโภคตลอดจนต้องหมั่นดูแลรักษาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานและควรแสวงหาตลาดแสดงและจำหน่ายสินค้าตามงานต่างๆ ทั้งที่เป็นภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์ [5] ที่ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าทอหน้าหมื่นศรี จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ การบริหารจัดการกลุ่มที่เป็นระบบ ผู้นำสนับสนุนให้สมาชิกมีส่วนร่วมกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และแผนการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ขบประมาณ การให้ความรู้ ความมีเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องด้วยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ผสานกับภูมิปัญญาไทยจนสินค้าได้รับรองมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับจากลูกค้า การพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการทำงานของสมาชิก ตลอดจนมีความสามารถ ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ ทำให้มีสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น รวมทั้งการสร้างพิพธิภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นประจำถิ่น และยังคงสอดคล้องกับ ปิยะดา พิศาลบุตร [6] ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าตามความคิดเห็นของประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการดำเนินงานและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการการเรียนรู้ ข้อมูลและการพัฒนาสมาชิก ด้านการจัดการการตลาด และด้านการบริหารงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ยังมีสอดคล้องกับงานวิจัยแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนของสัญญา เคนาภูมิ [7] มีการศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม พบว่าแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้มีประสิทธิผลที่ดีขึ้นนั้น ประกอบด้วย 1) แนวทางกลยุทธ์เชิงรุก โดยการพัฒนาศักยภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ 2) แนวทางกลยุทธ์เชิงพัฒนา โดยเสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารจัดการ สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเชิงบูรณาการ 3) แนวทางกลยุทธ์เชิงตั้งรับ โดยพัฒนาศักยภาพแรงงานวิสาหกิจชุมชน และยกระดับมาตรฐานการผลิต และ 4) แนวทางกลยุทธ์เชิงพลิกแพลง โดยพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง วิจัยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ และสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษากลยุทธ์การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดในตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน: กระทรวงอุตสาหกรรม กรุงเทพฯ [อินเทอร์เน็ต]. 2558. [เข้าถึงเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.agriman.doae.go.th/home/Research/Herb57/5.pdf>.
- [2] สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. แผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 5 ปี (2561-2565) รอบปี พ.ศ. 2563: จังหวัดประจวบคีรีขันธ์; 2560.
- [3] กษมาพร พวงประยงค์. แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงคราม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2554.
- [4] นวพร ประสมทอง. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. 2555; 8; 15-16; 24-33.
- [5] ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าทอนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง. ทุนวิจัยภาคศึกษาศาสตร์ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2556.
- [6] ปิยะดา พิศาลบุตร. กลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี. [อินเทอร์เน็ต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2557 [เข้าถึงเมื่อ 3 เมษายน 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://ird.stou.ac>.
- [7] สัตยญา เคนาภูมิ. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการแพรวกาพลินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 2558; 2; 79.

การพัฒนาแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาล

Development of a Morality, Ethics and Nursing Laws Competency Test for Nursing Students

จุลจิรา จันทะมุงคุณ^{1*}, ณัฐิกา ราชบุตร¹, ช่อทิพย์ แดงพันธ์¹, เขมิกา เสียงเพราะ¹ และ กรณกน ทรกระดูกการ²
Jungera Janthamungkhun^{1*}, Natika Rachabootr¹, Chotip Tangpan¹,
Khemika Siangphrao¹ and Kornkanok Trakunkarn²

¹สาขาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000

²สาขาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

¹Department of Nursing, Faculty of Nursing, Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum 36000

²Department of Nursing, Faculty of Nursing, Roi Et Rajabhat University, Roi Et 4512000

*To whom correspondence should be addressed: e-mail: jungera2520@gmail.com

Received: 20 June 2019, **Revised:** 9 July 2019, **Accepted:** 29 August 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแบบวัด ตรวจสอบคุณภาพและสร้างเกณฑ์ปกติและเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนของแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพสำหรับนักศึกษาพยาบาล ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยอ้างอิงตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 เรื่องสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะทางจริยธรรม จำนวน 25 ข้อ ด้านจรรยาบรรณ จำนวน 27 ข้อ และด้านกฎหมายวิชาชีพ จำนวน 10 ข้อ หาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดจากการคำนวณดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) จำนวน 5 ท่าน ได้เท่ากับ 0.60-1.00 นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 155 คน วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สูตร Pearson product moment correlation coefficient ได้เท่ากับ 0.94 - 0.99 หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ Cronbach's alpha coefficient ได้เท่ากับ 0.99 และหาค่าเกณฑ์ปกติและเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนให้อยู่ในรูป Percentile และ Normalized T-Score พบว่าด้านจริยธรรม ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพและด้านกฎหมายวิชาชีพมีค่า T20-T67, T27-T57 และ T30-T56 ตามลำดับ สรุปได้ว่าแบบวัดมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้จริง และมีข้อเสนอแนะ คือ ควรศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบเปรียบเทียบกับสมรรถนะของผู้เรียนตามหลักสูตรกำหนดไว้ พัฒนาเกณฑ์การประเมินให้มีความชัดเจน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและจัดทำแบบวัดฯ เป็นมาตรฐานกลางสำหรับทุกสถาบันการศึกษาทางการพยาบาล

คำสำคัญ: แบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ นักศึกษาพยาบาล

Abstract

The purposes of this research were to develop measurement, examined quality, identifying normal criteria and interpretation of morality, ethics and professional law efficacy test scoring for nursing students. The researchers created instruments based on nursing and midwifery professional statute (No. 2), 1997, the competency of professional nurses. The 62 items test divided into 3 dimensions: characteristics of morality 25 items, ethics 27 items and professional law 10 items. Testing content validity of the scale by 5 experts investigation, the index of item objective congruence (IOC) was of 0.60 –1.00. Methodology using multi-stage random sampling technique. Samples consisted of 155 bachelor nursing students of Chaiyaphum Rajabhat University who studied in the first semester of the academic year 2017. Range of discrimination index of the test was between 0.94 to 0.99. The reliability of the test analyzed by Cronbach's alpha coefficient were 0.99, The normal score and criteria interpretation in percentiles and normalized T-score found that the normalized T-score of the morality was in range of T20 - T67, the ethics was in range of T27-T57, and the professional law was in range of T30-T56 respectively. Conclusions support that the test quality was enable for pragmatic use. The suggestion were: the details of the components should be compared with the student's performance as specified by the curriculum, the assessment criteria should be developed to be clear ,the construct validity was verified by confirmatory factor analysis, and the test forms were prepared a central standard for all nursing education institutions.

Keywords: morality, ethics and professional law efficacy, nursing students

บทนำ

จริยธรรมเป็นหลักการที่มีความเกี่ยวข้องกับการประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามของบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ วาจาและพฤติกรรมกรแสดงออก ซึ่งมีพื้นฐานมาจากค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม ศีลธรรมจรรยาและกฎหมายของบุคคลในสังคม [1] เพื่อให้บุคคลสามารถแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องเหมาะสมและมีหลักการซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมอันส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง บุคคลอื่น สังคมและประเทศชาติ ปัจจุบันกลุ่มบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพต่าง ๆ ได้มีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งสมาคมแห่งวิชาชีพขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการยกฐานะแห่งวิชาชีพของตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคมอย่างกว้างขวางและได้ร่วมกันกำหนดจริยธรรมในวิชาชีพขึ้น ซึ่งถือเป็นระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกทุกคนในแต่ละวิชาชีพ ต้องยึดถือและนำไปปฏิบัติตาม โดยเคร่งครัด เพื่อธำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของตนเอง [2] วิชาชีพพยาบาลได้มีการกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพขึ้น โดยสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย ฉบับแรก เมื่อปี พ.ศ. 2528 และมีการปรับปรุงใหม่ ในปี พ.ศ. 2546 เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม เทคโนโลยี การศึกษาและปัญหาสุขภาพของประชาชนที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น โดยหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพถือเป็นมาตรฐานความประพฤติที่พยาบาลทุกคนพึงปฏิบัติโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้พยาบาลปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรี ตลอดจนสิทธิมนุษยชนของผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ช่วยควบคุมให้พยาบาลทำงานอย่างมีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการผู้ป่วยและผู้ป่วยปลอดภัย ขณะเดียวกันก็ต้องรักษามาตรฐานในการประกอบวิชาชีพและดำรงไว้ซึ่งสิทธิอันชอบธรรมในการประกอบวิชาชีพของตน [3]

บทบาทของวิชาชีพพยาบาล เป็นการปฏิบัติโดยตรงต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและการช่วยเหลือเมื่อมีการเจ็บป่วย การฟื้นฟูสภาพ การป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งการช่วยเหลือแพทย์ในกิจกรรมเพื่อ

การรักษาโรค พยาบาลจึงถูกคาดหวังจากสังคมให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการดูแลผู้ป่วย รวมถึงเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงและยึดมั่นตามกฎหมายแห่งวิชาชีพ แต่ในปัจจุบันกลับพบว่าพยาบาลส่วนใหญ่ยังถูกร้องเรียนเนื่องมาจากคุณภาพการบริการที่ไม่เป็นไปตามที่ผู้รับบริการคาดหวังด้วยสาเหตุใดก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์การร้องเรียนในต่างประเทศ ที่พบว่า อัตราการฟ้องร้องที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้มีอิทธิพลมาจากความผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลเป็นหลักเท่าที่ควร แต่เกิดจากความบกพร่องในการสื่อสารระหว่างผู้รับบริการ ญาติและบุคลากรทางสุขภาพ [4][5][6] ระหว่างความคาดหวังของผู้รับบริการและญาติกับระดับการได้รับบริการทางสุขภาพและสอดคล้องกับการรายงานของกระทรวงสาธารณสุขพบว่า จำนวนเรื่องร้องเรียนภายหลัง พ.ศ. 2542 สูงขึ้นเป็นเท่าตัว ซึ่งเป็นการฟ้องร้องและปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการทางสุขภาพ ที่มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งในระบบบริการสุขภาพตามมา [7] สำหรับสถานการณ์การฟ้องร้องเกี่ยวกับพฤติกรรมบริการของพยาบาลที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและมีความซับซ้อน ทั้งจากหน้าหนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์ ตลอดจนเรื่องร้องเรียนที่ส่งมายังสภาวิชาชีพ โดยเรื่องร้องเรียนที่ผู้รับบริการร้องมายังสภา การพยาบาลจากปี พ.ศ. 2553 ถึง พ.ศ. 2559 จำแนกได้เป็น 2 ประเด็นสำคัญ คือ 1) ประเด็นเรื่องส่วนตัวอันเป็นเหตุให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 53 ได้แก่ การผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง (ความคิดที่ไม่ได้เกิดจากการประกอบวิชาชีพ เช่น ท้อ โกง ลักทรัพย์) ร้อยละ 47 และการผิดต่อผู้ร่วมงานและผู้ร่วมวิชาชีพ ร้อยละ 7 และ 2) ประเด็นพฤติกรรมในการประกอบวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 49 ได้แก่ ผิดต่อมาตรฐานวิชาชีพ ร้อยละ 22 ผิดในเรื่องพฤติกรรมบริการของพยาบาล ร้อยละ 18 และผิดด้วยการก้าวล่วงวิชาชีพเวชกรรม ร้อยละ 94 [8] ซึ่งประเด็นที่ถูกฟ้องร้องจากการกระทำผิดพลาดทางเวชกรรมที่สำคัญ มี 3 ประการ คือ 1) มีความรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพไม่เพียงพอ 2) ไม่ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมทางการแพทย์และจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ 3) ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการพยาบาล [9] ดังนั้นการที่จะส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ดี มีจริยธรรม จรรยาบรรณ และยึดมั่นในกฎหมายวิชาชีพ ควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เป็นนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้เกิดการซึมซับตั้งแต่เริ่มต้นของการก้าวเข้าสู่วิชาชีพและเกิดการพัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่อง

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพมีคุณธรรม จริยธรรม เคารพและปกป้องสิทธิของผู้รับบริการ มีความสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กัน ไป มีการจัดให้นักศึกษาพยาบาลได้หมุนเวียนฝึกปฏิบัติงานตามแหล่งฝึกทั้งในโรงพยาบาลและในชุมชนต่าง ๆ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักศึกษาพยาบาลจะต้องเป็นผู้ที่มีจริยธรรม จรรยาบรรณและสามารถปฏิบัติงานภายใต้ระเบียบวินัยและกฎหมายวิชาชีพได้อย่างถูกต้องเพื่อเป็นเครื่องชี้แนวทางในการดำรงชีวิตและนำมาซึ่งความสำเร็จของการประกอบวิชาชีพในอนาคต ดังนั้น การหาแนวทาง วิธีการ เครื่องมือหรือแบบวัดที่มีคุณภาพและสามารถนำมาใช้ในการประเมินสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลได้ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ การสร้างแบบวัดด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพทางการพยาบาล พบว่า ส่วนใหญ่มีการพัฒนาเครื่องมือวัด ในต่างประเทศที่อาจไม่สอดคล้องกับบริบทในการนำมาใช้ศึกษาในประเทศไทย สำหรับเครื่องมือหรือแบบวัดที่ใช้ในการประเมินด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพของประเทศไทย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือหรือแบบวัดที่ใช้สำหรับในสถานการณ์เฉพาะเจาะจงและยังไม่ครอบคลุมทุกประเด็น เช่น แบบวัดสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช [10] แบบประเมินคุณธรรม จริยธรรมสำหรับบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข [11] และแบบวัดคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล [12] แต่ยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับแบบวัดสมรรถนะที่ครอบคลุมด้านจริยธรรม

จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพในนักศึกษาพยาบาล ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาแบบวัดสมรรถนะด้านนี้ขึ้น โดยมีองค์ประกอบที่ครอบคลุมตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 เรื่อง สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ [13] เพื่อให้ได้แบบวัดที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น รวมถึงการสร้างเกณฑ์ปกติและเกณฑ์ การแปลความหมายคะแนนของแบบวัด ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประเมิน การติดตาม การเฝ้าระวัง การกำหนดนโยบายและการรณรงค์เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาจริยธรรม จรรยาบรรณและการยึดมั่นในกฎหมายวิชาชีพให้กับนักศึกษาพยาบาลได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพสำหรับนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพในด้านความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาล
3. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติและเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนของแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาล

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาลตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 เรื่อง สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณลักษณะทางจริยธรรม 2) ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ และ 3) ด้านกฎหมายวิชาชีพ [13]

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ประจำภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 259 คน [14]

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพิจารณาความหมายและความเข้าใจของภาษาในการตอบข้อคำถาม คือ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 12 คน (ชั้นปีละ 3 คน โดยคัดเลือกจากนักศึกษาที่มีผลการประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรมของภาคการศึกษาที่ 1/2560 ในระดับสูง ปานกลางและต่ำ) ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดฯ เป็นรายชื่อโดยการหาค่าอำนาจจำแนกเพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อคำถาม คือ นักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1- 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 40 คน (ชั้นปีละ 10 คน) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นและการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลาก

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดในด้านความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ รวมถึงการสร้างเกณฑ์ปกติและเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน คือ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Determining Sample From a Given Population [15] ที่ค่าความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่าจำนวนต่ำสุดที่ยอมรับว่าเพียงพอต่อการเป็นตัวแทนของประชากร ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi stage sampling)

4. การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างโดยแจ้งวัตถุประสงค์ประสงค์ของการวิจัยและสิทธิของการเป็นกลุ่มตัวอย่างและชี้แจงว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถยกเลิกการเข้าร่วมวิจัยเมื่อใดก็ได้ การยกเลิกจะไม่ส่งผลกระทบต่อ กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจะเก็บเป็นความลับและผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวม แล้วจึงให้กลุ่มตัวอย่างลงนามยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพแบบวัดฯ สร้างเกณฑ์ปกติและเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนของแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การดำเนินการพัฒนาแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ มีดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาแบบวัด คือ เพื่อพัฒนาแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 เรื่อง สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณลักษณะทางจริยธรรม 2) ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ และ 3) ด้านกฎหมายวิชาชีพ [13]

2. ศึกษานิยาม ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ความหมายและพฤติกรรมของผู้ที่มีคุณลักษณะทางด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ รวมทั้งวิธีการสร้างแบบวัดที่มีคุณภาพ

3. สร้างนิยามเชิงปฏิบัติการของสมรรถนะด้านคุณลักษณะทางจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ การพยาบาล ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 เรื่อง สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ [13]

4. สร้างผังการพัฒนาแบบวัดสมรรถนะด้านคุณลักษณะทางจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ รวม 62 ข้อ

5. สร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับการวัดสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน รูปแบบของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ในการสร้างแบบวัดสมรรถนะ ทั้ง 3 ด้านนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นพฤติกรรมทางบวก โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 1 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมหรือมีลักษณะนั้น ๆ อยู่ในระดับต่ำมาก
- 2 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมหรือมีลักษณะนั้น ๆ อยู่ในระดับต่ำ
- 3 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมหรือมีลักษณะนั้น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
- 4 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมหรือมีลักษณะนั้น ๆ อยู่ในระดับสูง
- 5 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมหรือมีลักษณะนั้น ๆ อยู่ในระดับสูงมาก

6. ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดเบื้องต้นโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาล จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน จำนวน 2 ท่าน พิจารณาความตรงตามเนื้อหา (content validity) ของแบบวัด โดยการพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Congruence: IOC) ผู้วิจัยนำผลการพิจารณาความสอดคล้องดังกล่าวมาคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และรวบรวมข้อเสนอแนะในการปรับแก้ข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 การหาคุณภาพของแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ มีดังนี้

7. นำแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพที่ปรับแล้วไปทดลองใช้ ครั้งที่

1 กับ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน (ชั้นปีละ 3 คน โดยคัดเลือกจากนักศึกษาที่มีผลการประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรมของภาคการศึกษาที่ 1/2560 ในระดับสูง ปานกลางและต่ำ) เพื่อตรวจสอบความเข้าใจด้านภาษาในแต่ละข้อคำถาม

8. นำแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพที่ผ่านเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จำนวน 62 ข้อ ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน (ชั้นปีละ 10 คน) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นและการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลาก เพื่อวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อในด้านค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) เพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่ดี คือ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

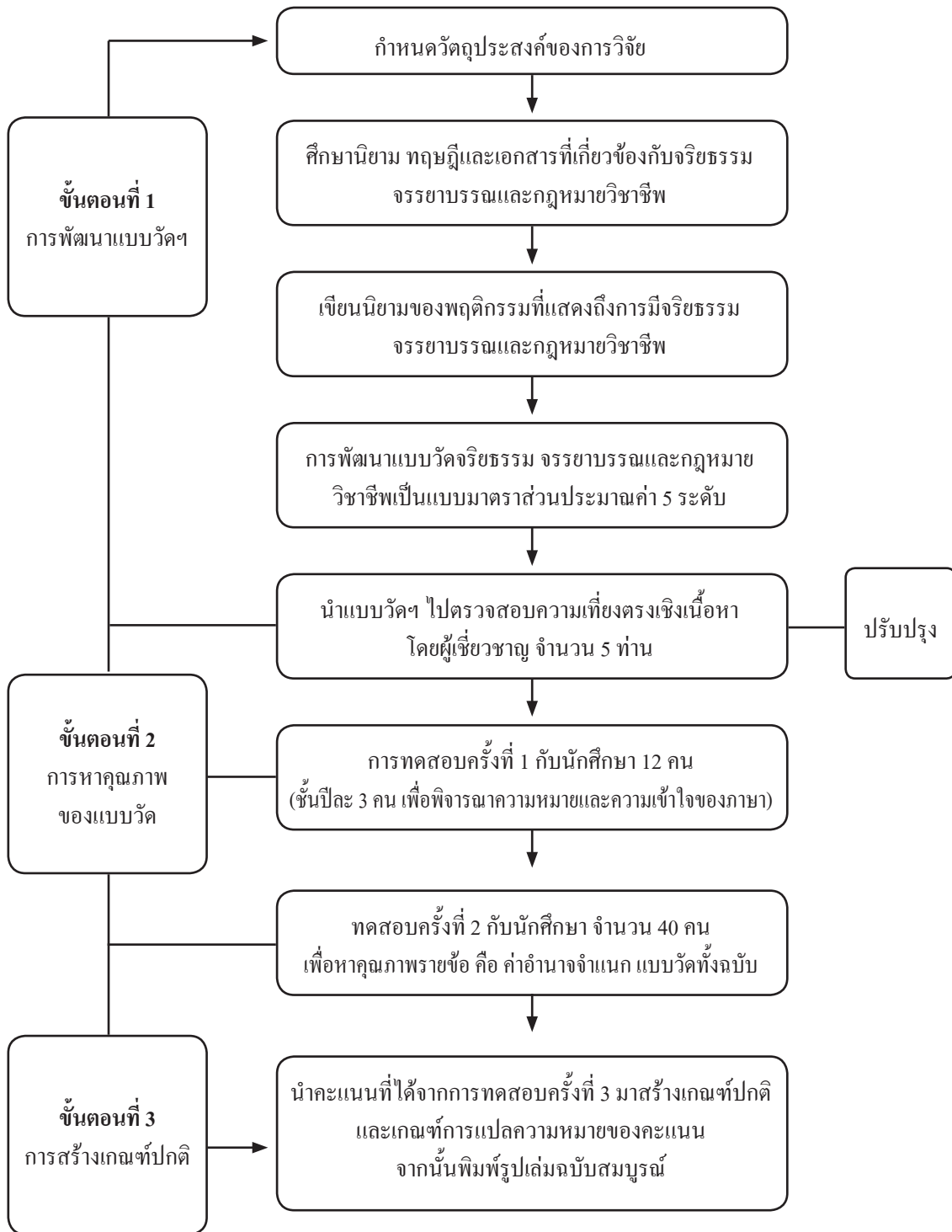
9. นำแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพที่ผ่านเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนก จำนวน 62 ข้อ ไปทดลองใช้ ครั้งที่ 3 กับนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1- 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ภาคการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 155 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.994

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างเกณฑ์ปกติและเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนของแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ มีดังนี้

10. นำแบบวัดที่ได้จากการทดลองใช้ ครั้งที่ 3 มาสร้างเกณฑ์ปกติและเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนของแบบวัด ให้อยู่ในรูปของเปอร์เซ็นต์ไทล์และคะแนนที่ปกติ

11. นำแบบวัดที่ได้จัดทำคำชี้แจงและจัดพิมพ์เป็นแบบวัดฉบับที่สมบูรณ์

ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยการพัฒนาและหาคุณภาพของแบบวัดฯ การสร้างเกณฑ์ปกติและเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนของแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพสำหรับนักศึกษาพยาบาล แสดงรายละเอียด ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนาแบบวัดจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ

ผลการวิจัย

แบบวัดฯ ที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ในการวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ ของนักศึกษาพยาบาลได้ โดยผลการวิจัยที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

1. ความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ จากการคำนวณ ดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าอำนาจในแบบวัดมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 – 1.00

2. การวิเคราะห์ข้อคำถาม พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกที่มีคุณภาพ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.943-0.992 แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านคุณลักษณะทางจริยธรรม จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.963 - 0.992 (จำแนกเป็น 11 ประเด็น คือ ความรับผิดชอบ มีค่าอำนาจจำแนก 0.993 ความซื่อสัตย์ มีค่าอำนาจจำแนก 0.976 ความมีเหตุผล มีค่าอำนาจจำแนก 0.975 ความกตัญญูกตเวที มีค่าอำนาจจำแนก 0.978 การรักษาระเบียบวินัย มีค่าอำนาจจำแนก 0.979 ความเสียสละ มีค่าอำนาจจำแนก 0.990 ความสามัคคี มีค่าอำนาจจำแนก 0.979 การประหยัด มีค่าอำนาจจำแนก 0.983 ความยุติธรรม มีค่าอำนาจจำแนก 0.992 ความอดุสาหะ มีค่าอำนาจจำแนก 0.980 ความเมตตา-กรุณา มีค่าอำนาจจำแนก 0.988)

2.2 จรรยาบรรณวิชาชีพ จำนวน 27 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.964 - 0.983 (จำแนกเป็น 5 ประเด็น คือ จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อประชาชน มีค่าอำนาจจำแนก 0.984 จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อสังคมและประเทศชาติ มีค่าอำนาจจำแนก 0.980 จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อวิชาชีพ มีค่าอำนาจจำแนก 0.966 จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อผู้ร่วมวิชาชีพและผู้ประกอบวิชาชีพอื่น มีค่าอำนาจจำแนก 0.964 และจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อตนเอง มีค่าอำนาจจำแนก 0.973

2.3 ด้านกฎหมายวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.943 - 0.968 (จำแนกเป็น 2 ประเด็น คือ กฎหมายการประกอบวิชาชีพการพยาบาล มีค่าอำนาจจำแนก 0.943 และกฎหมายการประกอบวิชาชีพการผดุงครรภ์ มีค่าอำนาจจำแนก 0.968

3. มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ เท่ากับ 0.994

4. เกณฑ์ปกติและเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนของแบบวัดฯ อยู่ในรูปของเปอร์เซ็นต์ไทล์และคะแนนที่ปกติ แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านจริยธรรม มีค่า T20 - T67 (ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ มีค่า T33-T67 ความซื่อสัตย์ มีค่า T20-T65 ความมีเหตุผล มีค่า T20-T65 ความกตัญญูกตเวที มีค่า T20-T67 การรักษาระเบียบวินัย มีค่า T34-T64 ความเสียสละ มีค่า T34-T65 ความสามัคคี มีค่า T34-T65 การประหยัด มีค่า T35-T65 ความยุติธรรม มีค่า T35-T65 ความอดุสาหะ มีค่า T33-T65 ความเมตตา-กรุณา มีค่า T26-T65)

4.2 ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่า T27-T57 (ประกอบด้วย จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อประชาชน มีค่า T27-T57 จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อสังคมและประเทศชาติ มีค่า T28-T57 จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อวิชาชีพ มีค่า T29-T55 จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อผู้ร่วมวิชาชีพและผู้ประกอบวิชาชีพอื่น มีค่า T28-T56 และจรรยาบรรณวิชาชีพ การพยาบาลต่อตนเอง มีค่า T29-T56)

4.3 ด้านกฎหมายวิชาชีพ มีค่า T30 - T56 (ประกอบด้วย กฎหมายการประกอบวิชาชีพการพยาบาล มีค่า T30-T55 และกฎหมายการประกอบวิชาชีพการผดุงครรภ์ มีค่า T30-T56)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการสร้างแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาล สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ ได้แบบวัดฯ จำนวน 62 ข้อ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 การพัฒนาแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนา แบบวัดฯ โดยการศึกษาเนื้อหาสาระจากเอกสารที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 เรื่อง สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณลักษณะทางจริยธรรม 2) ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ และ 3) ด้านกฎหมายวิชาชีพ [13] แล้วนำแบบวัดฯ ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบหาคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ ซึ่งเป็นแบบวัดที่ใช้ได้ แสดงให้เห็นว่า แบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาลมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะก่อนการพัฒนาแบบวัดฯ ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาสาระโดยครอบคลุมตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 เรื่อง สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ [13] และศึกษาวิธีการพัฒนาแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ ตามนิยามศัพท์ในแต่ละด้านเป็นอย่างดี จึงทำให้ผลการประเมินความสอดคล้องด้านเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในเกณฑ์สอดคล้องทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับ ไพศาล วรคำ [16] กล่าวว่า เกณฑ์ในการเลือกข้อคำถามนั้น พิจารณาจากเสียงส่วนใหญ่ของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นว่าสอดคล้องก็จะถือว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป หากมีค่าต่ำกว่าถือว่าใช้ไม่ได้ และสอดคล้องกับ ปิยธิดา ปัญญา [17] กล่าวว่า เกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามนั้น ให้พิจารณาจากจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เห็นว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป หากต่ำกว่า 0.60 ก็ถือว่าใช้ไม่ได้

1.2 การหาคุณภาพ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อจากการหาคุณภาพแบบวัดครั้งที่ 2 พบว่า แบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาล มีข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก มีคุณภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะทางจริยธรรม มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.963-0.992 ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.964-0.984 และด้านกฎหมายวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.943 - 0.968 จากการหาคุณภาพแบบวัด ครั้งที่ 2 พบว่า แบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาล มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.943-0.992 ดังที่ ไพศาล วรคำ [16] ได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามไว้ว่าข้อคำถามที่มีคุณภาพ ต้องมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ถึง 1.00 เป็นข้อคำถามที่มีคุณภาพ ควรคัดเลือกไว้ใช้ ถ้าค่า r เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกสูง ซึ่งเป็นค่าที่ดีมากของค่า r และสอดคล้องกับ บุญใจ ศรีสถิตนรากุล [18] ได้กำหนดค่าอำนาจจำแนกหรือ ค่า r จะมีค่าระหว่าง -1 ถึง +1 โดยปกติแล้ว ค่า r ที่ยอมรับได้มีค่าระหว่าง 0.20- 1.00 ค่า r ยิ่งเข้าใกล้ +1 แสดงว่าข้อคำถามนั้น มีค่าอำนาจจำแนกสูง เป็นข้อคำถามที่มีคุณภาพมากแสดงให้เห็นว่าแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาลที่ผ่านการคัดเลือก จำนวน 62 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีคุณภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกข้อ ซึ่งครอบคลุมนิยามเชิงปฏิบัติการในแต่ละองค์ประกอบของสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพ

1.3 การหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น ผลการหาคุณภาพแบบวัดครั้งที่ 3 พบว่า แบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาล มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งหมดเท่ากับ 0.90 แสดงให้เห็นว่า แบบวัดที่สร้างขึ้นมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ ดังที่ ไพศาล วรคำ [16] กล่าวว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หรือค่าความเชื่อมั่นจะต้องมากกว่า 0.70 ขึ้นไป ($r_1 = 0.70$, $r_2 = 0.49$) แต่สำหรับกรณีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (achievement test) และแบบทดสอบวัดความถนัดทางการเรียน (aptitude test) ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นไม่ควรต่ำกว่า 0.90 เพราะเป็นแบบวัด ที่ต้องการความเชื่อมั่นสูงและสอดคล้องกับ บุญใจ ศรีสถิตนรากร [18] กล่าวว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หรือค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัยตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ขึ้นอยู่กับชนิดของเครื่องมือวิจัยหรือประเภทของเครื่องมือวิจัย โดยเครื่องมือวิจัยทั่วไป ควรมีค่าความเที่ยง 0.80 ขึ้นไป แต่หากเป็นเครื่องมือใหม่ที่ผู้วิจัยริเริ่มพัฒนาขึ้น ควรมีค่าความเที่ยง 0.70 ขึ้นไป

2. เกณฑ์ปกติและเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนของแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาล ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ปกติ ให้อยู่ในรูปของเปอร์เซ็นต์ไทล์และคะแนนที่ปกติ (Normalized T-Scores) ผลการทดสอบ พบว่า แบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม มีค่า T20 - T67 ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่า T27-T57 และด้านกฎหมายวิชาชีพ มีค่า T30 - T56 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาล ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถบอกระดับสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ ของนักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่ระดับต่ำมากถึงระดับสูงมาก โดยนักศึกษาพยาบาลส่วนมากมีระดับสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนที่ปกติ มีค่าตั้งแต่ T45 - T55 และผู้วิจัยได้ทำการขยายคะแนนที่ปกติ ของสมรรถนะในทุกด้าน เพื่อสามารถปรับเกณฑ์ปกติให้สามารถใช้ตีความหมายของคะแนน ได้ครอบคลุมทุกคะแนน ซึ่งสอดคล้องกับปิยะธิดา ปัญญา [17] กล่าวว่า การสร้างเกณฑ์ปกติและการขยายคะแนนที่ปกติ สามารถทำได้โดยการแปลงคะแนนดิบให้อยู่ในรูปเปอร์เซ็นต์ไทล์ แล้วนำคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์เป็นคะแนนที่ปกติ (T) และนำคะแนนที่ปกติที่ได้ไปเข้าสมการถดถอยเพื่อหาค่าคะแนนที่ปกติที่ปรับแก้ (Tc) จากนั้นจึงนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่ใช้แปลความหมายซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ต่ำกว่า Tc 35 แปลว่า สิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบกับกลุ่ม อยู่ในระดับต่ำมาก Tc35-Tc44 แปลว่า สิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบกับกลุ่ม อยู่ในระดับต่ำ Tc45-Tc54 แปลว่า สิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบกับกลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง Tc55-Tc64 แปลว่า สิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบกับกลุ่มอยู่ในระดับสูง และสูงกว่า Tc65 แปลว่า สิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบกับกลุ่ม อยู่ในระดับสูงมาก ทำให้สามารถวัดความสามารถของบุคคลเมื่อเทียบกับกลุ่ม โดยการสร้างเกณฑ์ปกติไว้สำหรับการแปลความหมายของคะแนน และสอดคล้องกับ สมณี ภัททิยธนี [19] กล่าวถึงการขยายคะแนนที่ปกติว่า คะแนน T ปกติ จะไม่ครอบคลุมคะแนนดิบทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด แม้จะสุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ๆ เป็นจำนวนนับพัน ก็อาจจะไม่มีนักเรียนคนใดได้คะแนนใกล้เคียงกับคะแนนเต็มหรือได้คะแนนเข้าใกล้ 0 จึงจำเป็นต้องขยายคะแนน T ปกติ ให้ครอบคลุมคะแนนสอบทุกคะแนนหรือเกือบทุกคะแนน เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้และเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งในการทำเกณฑ์ปกติ (Norms) และสอดคล้องกับศิริกัญญา วงศ์ภักดิ์ [20] กล่าวว่า การหาค่าคะแนน TC (คะแนน T ปกติ ที่ปรับแก้) เพื่อใช้สร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) โดยอาศัยสมการพยากรณ์พบว่า จากคะแนนสอบที่นักเรียนทำได้ มีค่าตั้งแต่ 5 ถึง 36 คะแนน เมื่อแปลงเป็นคะแนน TC แล้วได้ค่าอยู่ระหว่าง T32 ถึง T67 และเมื่อทำการขยายคะแนน TC ถ้าคะแนนผลสอบของนักเรียนเป็น 37, 38, 39, 40 สามารถปรับขยายคะแนน TC ได้เป็น T68, T69, T71, T72 ตามลำดับ ทำให้ได้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนที่ครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยผ่านกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบและมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ประกอบด้วย การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์อำนาจจำแนกโดยใช้สูตร Pearson product moment correlation coefficient พบมีองค์ประกอบย่อย 3 ด้านคือ ด้านคุณลักษณะทางจริยธรรม ด้านจรรยาบรรณและด้านกฎหมายวิชาชีพ มีการตรวจสอบ ความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ 0.99 และหาค่าเกณฑ์ปกติและเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนให้อยู่ในรูป Percentile และ Normalized T-Score พบว่าด้านคุณลักษณะทางจริยธรรม ด้านจรรยาบรรณและด้านกฎหมายวิชาชีพ มีค่า T20-T67, T27-T57 และ T30-T56 ตามลำดับ จึงนับว่าแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาพยาบาลที่พัฒนาในครั้งนี้มีความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ในการวัดประเมินผลเพื่อการพัฒนา นักศึกษาพยาบาลให้มีสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 [13]

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำแบบประเมินไปใช้

1.1 ผลการวิจัย พบว่าแบบวัดฯ ผ่านกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพในด้านความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น ควรมีการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบต่าง ๆ เปรียบเทียบกับสมรรถนะของผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้เพื่อให้แบบวัดฯ มีความเหมาะสมกับบริบทของสถาบันการศึกษานั้น ๆ

1.2 ผลการวิจัย พบว่าแบบวัดฯ ผ่านกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบในการหาค่าเกณฑ์ปกติและเกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ควรมีการพัฒนาเกณฑ์การประเมินให้มีความชัดเจนเพื่อให้สามารถแยกแยะพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกได้อย่างถูกต้องและสามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

2.2 ควรทำการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพที่เป็นมาตรฐานกลางสำหรับทุกสถาบันการศึกษาทางการพยาบาลและเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมภายใต้มาตรฐานวิชาชีพเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- [1] สิวลีศิริไล. จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2556.
- [2] ทองจันทร์ หงส์ลดารมภ์. จริยธรรมแห่งวิชาชีพและจริยศาสตร์ [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2560. [เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2560] เข้าถึงได้จาก http://www.stc.arts.chula.ac.th/Publications/files/Professional_ethics
- [3] วริยา ชินวรรณ. จริยธรรมในวิชาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล; 2558.
- [4] Berry, A.J. Nurse practitioner/patient communication styles in clinical practice. Journal for Nurse Practitioners 2009; 5:508-514.

- [5] Jone,L, Woodhouse. D & Rowe .J. Effective nurse parent communication: A study of parents' perceptions in the NICU environment. *Journal of Patient Educationand Counseling* 2007; 69: 206-212.
- [6] Nelson, W.J & Venhaus. Improving retention through nurse and physician communication. *Nurse Leader* 2005; 2: 54-56.
- [7] บุญศักดิ์ หาญเทิดสิทธิ์. มาตรฐานทางจริยธรรม กฎหมายและการแพทย์ของการยินยอมให้รักษาในเวชปฏิบัติ. *รัฐสภาสาร* 2559; 62: 32-68.
- [8] พรจันทร์ สุวรรณชาติ. จริยธรรมและกฎหมายในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย; 2560. [เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2560] เข้าถึงได้จาก www.natne.or.th/images/01_Event/18112559/002.pdf
- [9] พรจันทร์ สุวรรณชาติ. พยาบาลกับการประกอบวิชาชีพที่อาจถูกฟ้องร้องได้. *วารสารสภาการพยาบาล (Thai Journal of Nursing Council)* 2552; 24 : 11-13.
- [10] อรวรรณ จุลวงษ์ และคณะ. การสร้างเครื่องมือวัดสมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชในนักเรียนพยาบาล. *วารสารกองทัพบก* 2556; 14: 81-88.
- [11] คมวัฒน์ รุ่งเรือง และวรรณชาติ ตาเลิศ. การศึกษาปัญหาการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยตามความคิดเห็นของนักศึกษา พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์. *รามาชิดิพยาบาลสาร* 2554;16: 112-124.
- [12] พิศสมัย อรทัยและเพชรรัตน์ เกิดดอนแฝก. การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล. *รามาชิดิ พยาบาลสาร* 2553; 16: 350-363.
- [13] กองการพยาบาล. จรรยาบรรณวิชาชีพ [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข; 2560 [เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2560] เข้าถึงได้จาก www.thaiall.com/ethics/ethics_nurse.htm
- [14] งานทะเบียนและพัฒนานักศึกษา. สถิตินักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ปีการศึกษา 2560. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; 2560.
- [15] Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement* 1970; 30: 607-610.
- [16] ไพศาล วรคำ. การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 9. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; 2560.
- [17] ปิยธิดา ปัญญา. การวัดและการทดสอบแบบอิงกลุ่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์; 2558.
- [18] บุญใจ ศรีสถิตนรากุล. ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ยูแอนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย; 2550.
- [19] สมนึก ภัททิยชนี. การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์; 2558.
- [20] ศิริกัญญา วงศ์ภักดี. การพัฒนาแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; 2558.

การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหัวของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

An Analysis of the Cost per Head of Students at the Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University

กรกนกรัตน์ พัชรภาสกร^{1*} ชฎาพร ทีฆาอูตมากร¹ และ อรุณ คงรุ่งโชค²
Kornkanookrut Putcharapassakorn^{1*} Chadaporn Teekauttamakorn¹ and Arus Kongrungchok²

¹ สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ 10240

² สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

¹ Division of Accounting, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240

² Division of Accounting, Faculty of Management Sciences, Suratthani Rajabhat University, Suratthani 84100

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: kornkanookrut@hotmail.com

Received: 1 April 2019, Revised: 15 May 2019, Accepted: 26 June 2019

บทคัดย่อ

เพื่อที่จะกระตุ้นผู้บริหารสามารถจัดการและควบคุมกิจกรรมและตัวผลิตภัณฑ์ในการคำนวณหาต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นในการผลิตนักศึกษา 1 คน ให้กลายเป็นบัณฑิตผ่านวิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรมในการคำนวณต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาแต่ละสาขาวิชาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยใช้แบบฟอร์มการรวบรวมข้อมูลค่าใช้จ่ายจากรายงานประจำปีงบประมาณ 2557 – 2560 เป็นเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้และใช้สถิติเชิงพรรณนาในการสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายจริงตามภารกิจหลักมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าค่าใช้จ่ายตามยุทธศาสตร์ ขณะที่ต้นทุนรวมของนักศึกษา 1 คน รวมสูงสุดเกิดขึ้นที่สาขาวิชาบริหารธุรกิจ รองลงมาคือสาขาวิชาการบัญชี และต้นทุนรวมต่ำสุด คือสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ อย่างไรก็ตาม ต้นทุนต่อหัวของนักศึกษา 1 คน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจมีต้นทุนสูงที่สุด ขณะที่ต้นทุนต่อหัวของนักศึกษา สาขาวิชาการบัญชี มีต้นทุนต่ำที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบวิธีคำนวณหาต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาระหว่างวิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรมและวิธีระบบต้นทุนแบบดั้งเดิม พบว่า วิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรมให้ผลการสะท้อนต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาที่สูงกว่าวิธีระบบต้นทุนแบบดั้งเดิมถึงร้อยละ 20 ดังนั้น คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำเป็นต้องพิจารณาดำเนินการวางแผนและควบคุมต้นทุนอย่างเร่งด่วนเพื่อความอยู่รอดของมหาวิทยาลัย

คำสำคัญ: ต้นทุนฐานกิจกรรม ต้นทุนต่อหัวของนักศึกษา การวิเคราะห์ต้นทุน

Abstract

In order to urge all educational administrators could manage and control valuable activities and cost drivers for efficiently and effectively calculating the cost per student capita, therefore the primary objective of this study was to analyze the entire expenditures or costs for producing a student as becoming a graduate in a future by using the Activities Based Costing (ABC) system for calculating the cost per student capita in each academic program in Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University. A form for collecting expenditure data from the year budgeting report among 2014 – 2017 was used for being the research instrument of this study while the descriptive statistic was employed to summarize the related research results. As a result of this research discovered that the actual expenditures or costs of primary tasks were mostly higher than the actual expenditures or costs of their strategy. At the time, the highest of total cost a student happened in business administration program and accounting program, respectively as well as business computer program was the lowest of total cost a student. However, the highest of cost per student capita was business computer program while the lowest of cost per a student capita was accounting program. Then when computation methods of cost per student capita were compared between activities based costing and traditional costing systems, the result revealed the ABC system could reflect the cost per student capita higher than the traditional costing system was about 20 percentages, therefore the Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University have certainly needed to urgently consider their cost planning and control in order to survive for their performance as well.

Keywords: activity based costing (ABC), cost per student capita, cost analysis

บทนำ

ตามที่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 21 กำหนดให้ส่วนราชการต้องคำนวณรายจ่ายต่อหน่วยของงานบริการสาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการเพื่อประโยชน์ 5 ด้าน ประกอบด้วย การควบคุมต้นทุนและงบประมาณ การวัดผลการดำเนินงาน การกำหนดค่าธรรมเนียมการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม และการตัดสินใจถึงความเหมาะสมทางการเงิน โดยกำหนดวิธีการคำนวณต้นทุนตามฐานกิจกรรม (Activity Based Costing <ABC>) เป็นเครื่องมือในการบริหารงานเพื่อจัดการงานให้เกิดคุณค่า (Value Based Management) โดยพิจารณาหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานตลอดทั้งองค์กร (Cross-Functional) ในลักษณะของกิจกรรมโดยภาพรวม (Integrated View) โดยสามารถระบุกิจกรรมขององค์กร ต้นทุนแต่ละกิจกรรม และตัวผลักดันต้นทุน (Cost driver) ได้อย่างถูกต้องเพื่อการเพิ่มมูลค่าในการดำเนินงานให้กับองค์กรและทำให้สามารถคำนวณต้นทุนผลผลิตและบริการ ได้อย่างถูกต้องและนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและลดความสูญเปล่าของกิจกรรมที่ไม่สร้างมูลค่าเพิ่มเช่นกัน [1] ด้วยเหตุนี้ สถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องคำนวณหาต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาด้วยวิธีระบบต้นทุนฐานกิจกรรม (ABC) ซึ่งคำนึงถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นและก่อให้เกิดต้นทุนเป็นหลัก แตกต่างกับต้นทุนแบบเดิมโดยรวบรวมข้อมูลต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่มีพฤติกรรมเหมือนกันเข้ารวมไว้ด้วยกัน ณ จุดสะสมต้นทุน (Cost Pool) ตามที่ได้ผ่านการวิเคราะห์กิจกรรมซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตเรียบร้อยแล้ว (High and Low Value Activities) และระบุตัวผลักดันต้นทุน (Cost Driver) ที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อปันส่วนค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนเข้าไปยังสินค้าและบริการ (บัณฑิต) ซึ่งถือเป็นผลผลิตตามจำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา และยังเป็นผลผลิตของสถาบัน

การศึกษานั้นเอง [2] ตามที่คณะวิทยาการจัดการเป็นหน่วยงานภายใต้มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งมีภารกิจหลักด้านการเรียนการสอนและภารกิจรองในด้านอื่นที่เกี่ยวข้องในการผลิตนักศึกษา ดังนั้น จึงมีความจำเป็นและให้ความสำคัญในการคำนวณต้นทุนการผลิตบัณฑิต จึงเป็นมูลเหตุที่ทำให้ต้องคำนวณต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาด้วยวิธีระบบต้นทุนฐานกิจกรรม (ABC) เพื่อวางแผนและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุดรวมทั้งเพื่อที่จะวัดผลการดำเนินงานและใช้ข้อมูลต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาเพื่อกำหนดค่าธรรมเนียมทางการศึกษาอย่างเหมาะสมเพื่อนำไปสู่การวางแผนเพื่อจัดสรรงบประมาณประจำปีและสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายที่ใช้ในระหว่างปีการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลมากที่สุดเช่นกัน

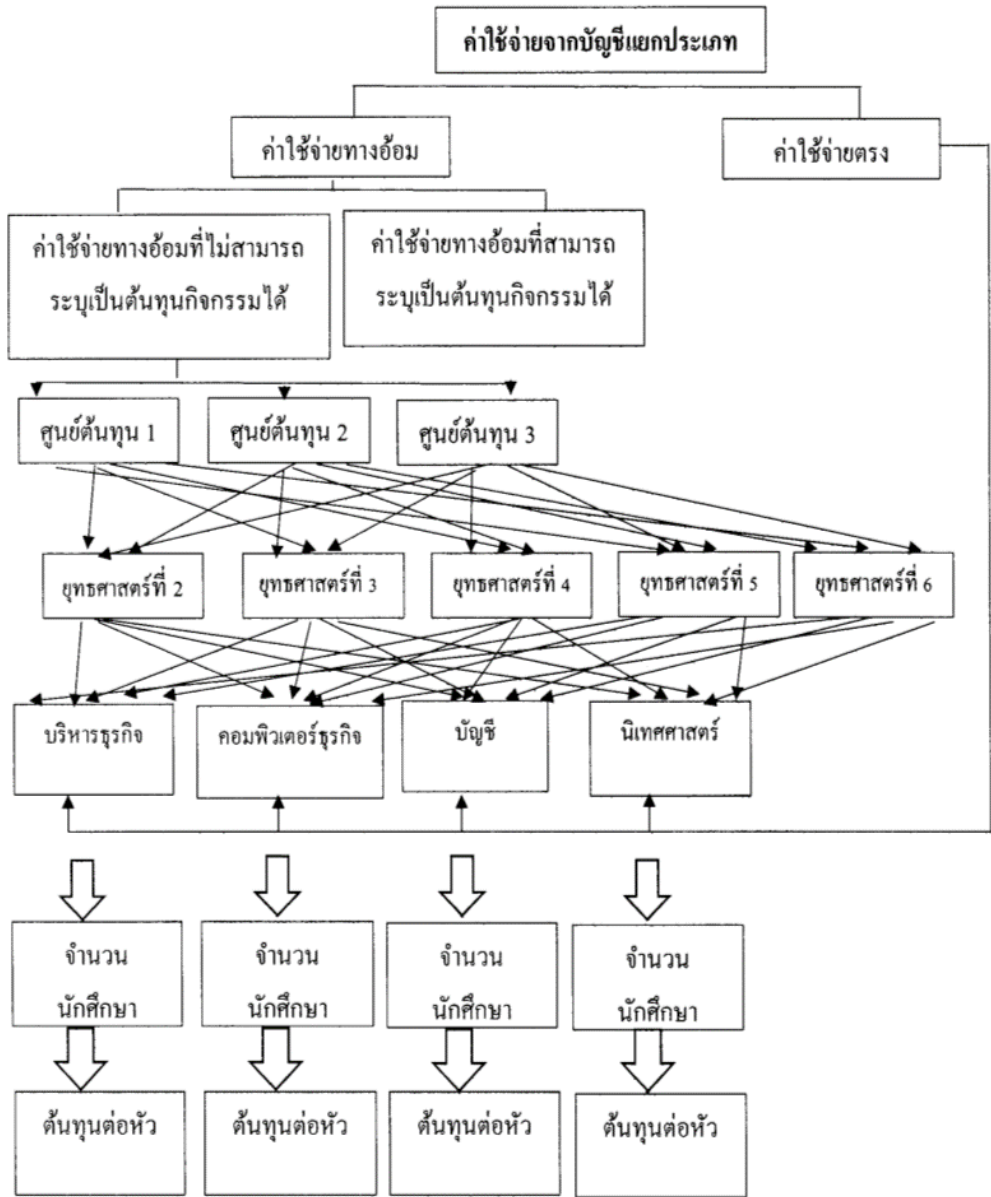
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายจริงในกิจกรรมการดำเนินงาน เงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าเสื่อมราคาที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในการจัดการเรียนการสอน
2. เพื่อคำนวณต้นทุนต่อหัวของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ด้วยระบบต้นทุนฐานกิจกรรม
3. เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนต่อหัวของบัณฑิตแต่ละสาขา ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ด้วยระบบต้นทุนฐานกิจกรรม และต้นทุนแบบเดิม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยการศึกษากิจกรรมการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ภาคปกติ ทั้ง 4 สาขาวิชา ได้แก่ (1) สาขาวิชาบริหารธุรกิจ (2) สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ (3) สาขาวิชาบัญชี และ (4) สาขาวิชานิติศาสตร์ และภาคนอกระยะเวลา 2 สาขา ได้แก่ (1) สาขาวิชาการบัญชี และ (2) สาขาวิชาบริหารธุรกิจ โดยทำการศึกษากิจกรรมการดำเนินงานและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ
2. ขอบข่ายด้านประชากรที่ศึกษา ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวนเงินที่ใช้จ่ายจริงในการดำเนินงาน และจำนวนของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2557-2560 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลกิจกรรมและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงในปีงบประมาณ 2557-2560 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2560 ซึ่งอยู่ในช่วง ภาคการศึกษาที่ 2/2556 ถึง 1/2560

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นในการผลิตนักศึกษา 1 คนให้กลายเป็นบัณฑิตผ่านวิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรม โดยใช้จำนวนนักศึกษา เป็นเกณฑ์ในการปันส่วน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีงบประมาณ 2557-2560 ประกอบด้วย นักศึกษาภาคปกติ และภาคนอกเวลา ภาคการศึกษาที่ 2/2556 ถึง 1/2560

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจข้อมูลที่สร้างขึ้น ดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูลค่าใช้จ่าย เงินเดือนและค่าจ้างประจำ ค่าเสื่อมราคาที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์
2. แบบบันทึกข้อมูลจำนวนนักศึกษา
3. แบบบันทึกการปันส่วนค่าใช้จ่าย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของข้อมูลที่รวบรวมเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) การเก็บข้อมูลทุติยภูมิได้จากค่าใช้จ่ายจริงทั้งงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณ รายงานการใช้จ่ายงบประมาณ จากกองนโยบายและแผน รายงานประจำปี จากคณะวิทยาการจัดการและรายงานค่าเสื่อมราคาที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ จากงานคลังและพัสดุ ประจำปีงบประมาณ 2557-2560

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยใช้ค่าสถิติร้อยละ และการคำนวณต้นทุนรวมจากการกระจายต้นทุนต่าง ๆ มายังหน่วยต้นทุนการผลิตบัณฑิตโดยตรง ตามหลักต้นทุนฐานกิจกรรม โดยผ่านกิจกรรมที่จำเป็นและสร้างมูลค่าให้กับผลิต (บัณฑิต) ซึ่งแสดงอยู่ในรูปค่าใช้จ่ายหรือต้นทุน สถาบันการศึกษาหากนำวิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรมมาใช้คำนวณต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงกิจกรรมที่นำไปสู่การบรรลุพันธกิจ กลยุทธ์ และแผนงานของสถาบันการศึกษาและกำหนดตัวผลักดันที่เหมาะสมในการผลักดัน (Cost Driver) เข้าไปสู่ผลิตภัณฑ์ซึ่งก็คือนักศึกษาเป็นตัวผลักดัน [3] โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. จัดกลุ่มค่าใช้จ่ายจากค่าใช้จ่ายตามภารกิจหลักและตามยุทธศาสตร์ เงินเดือนและค่าจ้างประจำ ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์ อาคาร และสิ่งก่อสร้าง โดยจำแนกเป็นต้นทุนทางตรง ต้นทุนทางอ้อม
2. นำค่าใช้จ่ายตามภารกิจหลักและตามยุทธศาสตร์ เงินเดือนและค่าจ้างประจำ ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์ อาคาร และสิ่งก่อสร้าง (ต้นทุนทางอ้อม) มาปันส่วน เพื่อหาต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาแต่ละชั้นปี โดยใช้จำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2557 และสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2560 เป็นเกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ต้นทุนต่อหัวนักศึกษาชั้นปีที่ 1} &= \frac{\text{ค่าใช้จ่ายจริง งบประมาณปี 2557}}{\text{จำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2557}} \\ \text{ต้นทุนต่อหัวนักศึกษาชั้นปีที่ 2} &= \frac{\text{ค่าใช้จ่ายจริง งบประมาณปี 2558}}{\text{จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียน ชั้นปีที่ 2}} \\ \text{ต้นทุนต่อหัวนักศึกษาชั้นปีที่ 3} &= \frac{\text{ค่าใช้จ่ายจริง งบประมาณปี 2559}}{\text{จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียน ชั้นปีที่ 3}} \end{aligned}$$

$$\text{ต้นทุนต่อหัวนักศึกษาชั้นปีที่ 4} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายจริง งบประมาณปี 2560}}{\text{จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียน ชั้นปีที่ 4}}$$

2.1 ค่าใช้จ่ายตามภารกิจหลักและตามยุทธศาสตร์ แยกจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามงบประมาณที่ได้จัดสรรแต่ละสาขาโดยตรง

2.2 เงินเดือนและค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าจ้างพนักงานราชการ เงินประจำตำแหน่งบริหาร เงินประจำตำแหน่งวิชาการ ใช้ข้อมูลภาระเงินเดือน ค่าจ้างประจำปีงบประมาณ 2557-2560 ตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 2/2556 ถึง 1/2560 โดยคำนึงถึงการปฏิบัติงานจริง

2.2.1 เงินประจำตำแหน่งผู้บริหาร (ส่วนกลาง) เงินเดือนบุคลากรสายสนับสนุน(ส่วนกลาง) ป็นส่วนค่าใช้จ่าย ด้วยจำนวนนักศึกษาภาคปกติ และภาคนอกเวลา ทั้ง 8 คณะ

2.2.2 เงินประจำตำแหน่งผู้บริหาร เงินประจำตำแหน่งวิชาการ เงินเดือนบุคลากรสายสนับสนุนของคณะวิทยาการจัดการ นำมาป็นส่วนลงสาขาต่าง ๆ ตามจำนวนนักศึกษาภาคปกติ และภาคนอกเวลาแต่ละสาขาของคณะวิทยาการจัดการ

2.3 ข้อมูลค่าเสื่อมราคาอาคาร ครุภัณฑ์ทางการศึกษาและครุภัณฑ์สำนักงาน นำข้อมูลที่ได้ทำการคำนวณจากงานคลังและพัสดุ ประจำปีงบประมาณ 2557-2560 มาตัดเป็นค่าใช้จ่าย โดยวิธีเส้นตรง เป็นไปตามหลักเกณฑ์การคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ถาวรสำหรับหน่วยงานภาครัฐของกรมบัญชีกลาง

2.3.1 ค่าเสื่อมราคาอาคารเรียนรวม ป็นส่วนค่าใช้จ่าย ด้วยจำนวนนักศึกษาภาคปกติและภาคนอกเวลาทุกคณะ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

2.3.2 ค่าเสื่อมราคาอาคาร วัสดุและอุปกรณ์ ของคณะวิทยาการจัดการ นำมาป็นส่วนลงสาขาต่าง ๆ ตามจำนวนนักศึกษาแต่ละสาขาภาคปกติ และภาคนอกเวลา ของคณะวิทยาการจัดการ

3. คำนวณหาต้นทุนรวม ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557-2560

$$\text{ต้นทุนรวม} = \text{ต้นทุนต่อหัวนักศึกษาชั้นปีที่ 1} + \text{ต้นทุนต่อหัวนักศึกษาชั้นปีที่ 2} + \text{ต้นทุนต่อหัวนักศึกษาชั้นปีที่ 3} + \text{ต้นทุนต่อหัวนักศึกษาชั้นปีที่ 4}$$

4. นำข้อมูลต้นทุนรวมที่ได้มาคำนวณหาต้นทุนต่อหัวของนักศึกษา (บัณฑิต)

$$\text{ต้นทุนต่อหัวของนักศึกษา} = \frac{\text{ต้นทุนรวม}}{\text{จำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา}}$$

5. หลักเกณฑ์และความแตกต่างการคิดต้นทุนต่อหัวฐานกิจกรรม กับต้นทุนแบบเดิม

5.1 ต้นทุนต่อหัวฐานกิจกรรม นำค่าใช้จ่ายส่วนกลาง ค่าเสื่อมราคาที่ดินอาคารส่วนกลางมาคำนวณต้นทุนและคำนึงถึงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดต้นทุน ต้นทุนในแต่ละกลุ่มจะถูกป็นส่วนเข้าสู่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรง

5.2 ต้นทุนต่อหัวแบบเดิม ค่าใช้จ่ายจะถูกจัดเข้าสู่กลุ่มต้นทุนต่าง ๆ (cost pools) โดยไม่คำนึงถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้น และไม่นำค่าใช้จ่ายส่วนกลาง ค่าเสื่อมราคาที่ดินอาคารส่วนกลางมาคำนวณต้นทุน

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ต้นทุนต่อหัวของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ตามวิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรม โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานประจำปีงบประมาณ 2557-2560 และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วนั้น ผลการวิจัยพบว่า **ต้นทุนรวม** สาขาวิชาบริหารธุรกิจมีต้นทุนรวมสูงสุด เท่ากับ 71,617,340.45 บาท รองลงมาคือสาขาวิชาการบัญชี เท่ากับ 33,594,732.59 บาท และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจมีต้นทุนรวมน้อยที่สุดคือ 16,821,687.77 บาท ดังแสดงผลในตารางที่ 1 ผลการวิจัยยังพบอีกว่า **ต้นทุนต่อหัวของนักศึกษา** สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มีต้นทุนต่อหัวสูงสุด เท่ากับ 1,401,807.31 บาท รองลงมาคือสาขาวิชานิติศาสตร์ เท่ากับ 584,376.61 บาท และสาขาวิชาการบัญชี เท่ากับ 390,636.42 บาท ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มีต้นทุนต่อหัวต่ำสุด ดังแสดงผลในตารางที่ 2 ขณะเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบการคำนวณต้นทุนต่อหัวของระหว่างวิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรมและวิธีระบบต้นทุนแบบดั้งเดิม ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนต่อหัวตามวิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรมมีต้นทุนต่อหัวที่สูงกว่าวิธีระบบต้นทุนแบบดั้งเดิมถึงร้อยละ 20 ดังแสดงผลในตารางที่ 3

ตารางที่ 1 จำนวนต้นทุนรวม ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 – ชั้นปีที่ 4

สาขาวิชา	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4	ต้นทุนรวม
นักศึกษาภาคปกติ					
1 สาขาบริหารธุรกิจ	14,078,403.78	16,695,583.35	20,229,279.40	20,614,073.92	71,617,340.45
2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ	4,637,690.70	4,351,690.60	4,056,600.77	3,775,705.68	16,821,687.75
3 สาขาวิชานิติศาสตร์	5,554,071.98	6,074,256.64	6,263,558.72	6,067,553.76	23,959,441.10
4 สาขาวิชาบัญชี	7,402,080.33	8,220,488.18	8,547,137.12	9,425,026.96	33,594,732.59
นักศึกษาภาคนอกเวลา					
1 สาขาบริหารธุรกิจ	8,994,554.03	7,503,384.09	5,057,366.55	4,928,360.42	26,483,665.09
2 สาขาวิชาบัญชี	1,035,921.40	1,314,438.08	1,504,642.80	1,509,855.54	5,364,857.82

ตารางที่ 2 จำนวนต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ด้วยระบบต้นทุนฐานกิจกรรม

ที่	สาขาวิชา	จำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา (คน)	ต้นทุนรวม (บาท)	ต้นทุนต่อหัวของนักศึกษา (บาท)
นักศึกษาภาคปกติ				
1	สาขาบริหารธุรกิจ	177	71,617,340.45	404,617.74
2	สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ	12	16,821,687.77	1,401,807.31
3	สาขาวิชานิติศาสตร์	41	23,959,441.10	584,376.61
4	สาขาวิชาบัญชี	86	33,594,732.59	390,636.42
นักศึกษาภาคนอกเวลา				
1	สาขาบริหารธุรกิจ	86	26,483,665.09	307,949.59
2	สาขาวิชาบัญชี	10	5,364,857.82	536,485.78
รวม		412	177,841,724.82	3,625,873.45

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาแต่ละสาขา ด้วยวิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรมและ ระบบต้นทุนแบบดั้งเดิม

ที่	สาขาวิชา	ต้นทุนต่อหัวด้วย วิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรม (บาท)	ต้นทุนต่อหัวด้วย วิธีระบบต้นทุนแบบดั้งเดิม (บาท)
นักศึกษาภาคปกติ			
1	สาขาบริหารธุรกิจ	404,617.74	323,407.70
2	สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ	1,401,807.31	1,226,275.19
3	สาขาวิชานิติศาสตร์	584,376.61	486,633.22
4	สาขาวิชาบัญชี	390,636.42	310,108.27
นักศึกษาภาคนอกเวลา			
1	สาขาบริหารธุรกิจ	307,949.59	245,741.61
2	สาขาวิชาบัญชี	536,485.78	425,797.27
รวม		3,625,873.45	3,017,963.26

อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

ด้วยสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องคำนวณหาต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพเพื่อใช้ข้อมูลดังกล่าวในการจัดการและควบคุมกิจกรรมการดำเนินงานหน่วยงานของตนให้อยู่รอดภายใต้สถานการณ์ที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารทุกระดับของสถาบันการศึกษา จำเป็นต้องเอาใจใส่หน่วยที่ตนเองกำกับดูแลเพื่อที่ ทำให้รายรับและค่าใช้จ่ายเกิดความสมดุลและสามารถอยู่รอดในสถานการณ์ดังกล่าวไว้แล้วข้างต้น ซึ่งผลการวิจัยที่เกิดจากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นในการผลิตนักศึกษา 1 คนให้กลายเป็นบัณฑิตผ่านวิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรมในการคำนวณต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาแต่ละสาขาวิชาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อสะท้อนความสำคัญของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่เกิดขึ้นและนำไปสู่ความอยู่รอดของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า ค่าใช้จ่ายจริงตามภารกิจหลักมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าค่าใช้จ่ายตามยุทธศาสตร์ ขณะที่ต้นทุนรวมของนักศึกษา 1 คน สาขาวิชาบริหารธุรกิจโดยรวมสูงสุดเกิดขึ้นที่สาขาวิชาบริหารธุรกิจ ถัดมาคือสาขาวิชาการบัญชีและสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ตามลำดับ นอกจากนี้ ต้นทุนต่อหัวของนักศึกษา 1 คน ที่มีต้นทุนสูงที่สุดของคณะวิทยาการจัดการคือสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ขณะที่ต้นทุนต่ำที่สุดของคณะวิทยาการจัดการคือสาขาวิชาการบัญชี ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับ ชนรจ โรจน์มานะวงศ์ [4] กล่าวว่า การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาจากการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีเมื่อรวบรวมค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละปีงบประมาณจำเป็นต้องพิจารณาจ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานหลักหรือภารกิจหลัก ซึ่งต้นทุนต่อหน่วยในการผลิตบัณฑิตส่วนใหญ่จะอยู่ที่ภาระงานหลักถึงร้อยละ 80 ซึ่งจำเป็นต้องปันส่วนเข้าตัวนักศึกษาแต่ละรายและจะให้ผลที่ทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเมื่อทราบต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาในหลักสูตรใดมีต้นทุนที่สูงหรือต้นทุนที่ต่ำอันจะนำมาสู่การจัดการและควบคุมกิจกรรมและตัวผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมและถูกต้องต่อไป ขณะเดียวกัน เมื่อมีการเปรียบเทียบวิธีคำนวณหาต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาระหว่างวิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรมและวิธีระบบต้นทุนแบบดั้งเดิม ผลการวิจัยพบว่า วิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรม

ให้ผลสะท้อนต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาที่สูงกว่าวิธีระบบต้นทุนแบบดั้งเดิมถึงร้อยละ 20 ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของ อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์ [5] กล่าวว่า ระบบการบริหารต้นทุนตามฐานกิจกรรมให้ความสำคัญต่อการบริหารกิจกรรมและต้นทุนที่เกี่ยวข้องเพื่อสะท้อนค่าใช้จ่ายที่สะสมไว้ไปยังผลผลิตที่ถูกต้องอย่างแท้จริงภายใต้การกำหนดกลยุทธ์และแผนงานที่นำไปสู่ผลผลิตโดยผ่านกิจกรรมที่จำเป็นและสร้างมูลค่าให้กับผลผลิตดังกล่าว ซึ่งหากคำนวณต้นทุนตามวิธีระบบต้นทุนแบบดั้งเดิมจะทำให้การปันส่วนค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนไปยังตัวผลิตภัณฑ์และบริการไม่สะท้อนความเป็นจริงซึ่งจะมีต้นทุนที่สะสมไว้ต่ำกว่าหรือสูงกว่าก็เป็นไปได้ทั้งสิ้น ดังนั้น สถาบันการศึกษาหากนำวิธีระบบต้นทุนตามฐานกิจกรรมมาใช้คำนวณต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาก็จำเป็นต้องยอมรับต่อค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพื่อที่จะบรรลุพันธกิจ กลยุทธ์ และแผนงานของสถาบันการศึกษาให้สามารถจัดการและควบคุมต้นทุนตามฐานกิจกรรมให้เหมาะสมกับรายรับที่ได้รับและอยู่รอดต่อไปทั้งตัวสถาบันและบุคลากรทางการศึกษา [6], [3] ดังนั้น คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำเป็นต้องพิจารณาคำแนะนำการวางแผนและควบคุมต้นทุนอย่างเร่งด่วน เพื่อความอยู่รอดของคณะวิทยาการจัดการเองและมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเองเช่นกัน อย่างไรก็ตามการวิจัยในครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดหลายประการต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผ่านมาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ยังไม่มีระบบเพื่อที่จะดึงข้อมูลอย่างเป็นระบบในการคำนวณหาต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาทำให้การวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นอาจมีความคลาดเคลื่อนและนำไปสู่การวางแผน การควบคุม และการตัดสินใจที่ผิดพลาดด้วยเช่นกัน ดังนั้น ควรพัฒนาระบบการคำนวณต้นทุนต่อหัวของนักศึกษาตลอดอายุการศึกษาในแต่ละหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมบัญชีกลาง สำนักมาตรฐานด้านการบัญชีภาครัฐ กลุ่มงานมาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐ. การบัญชีต้นทุน. กรุงเทพมหานคร: กรมบัญชีกลาง; 2557.
- [2] วรศักดิ์ ทุมมานนท์. ระบบบัญชีและการบริหารต้นทุนกิจกรรม. กรุงเทพฯ: ชรรมนิติเพรส; 2548.
- [3] วรศักดิ์ ทุมมานนท์. การประยุกต์ระบบต้นทุนฐานกิจกรรมกับสถาบันการศึกษา [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: เข้าถึงเมื่อ 28 มีนาคม 2551 เข้าได้จาก: <http://www.acc.chula.ac.th>
- [4] ธนรุจ โรมันงามวงศ์. การวิเคราะห์ต้นทุนในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี. กรณีศึกษา นิสิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การเดินเรือ คณะพาณิชยศาสตร์บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา; 2558.
- [5] อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์. การบัญชีต้นทุนเพื่อการบริหาร. กลุ่มสาขาวิชาการบัญชี. คณะวิทยาการจัดการ, ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2555.
- [6] ดวงมณี โกมารทัต. การบริหารต้นทุน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพมหานคร; 2555.

ผลการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับสิทธิ และหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัย

The Effects of Role Play Activity Provision on the Knowledge of the Right and Duties in Young Children

ปฐมมาพร ยิ่งยวด* และ ชลาธิป สมหาโธ
Pattamaporn Yingyuad* and Chalatih Samahito

สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900
Division of Early Childhood Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: pattamaporn.y@ku.th

Received: 21 May 2019, Revised: 21 June 2019, Accepted: 10 July 2019

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคือ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดท่าข้าม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2561 จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ จำนวน 24 แผนและแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำ จำนวน 10 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลของการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำ สูงกว่าก่อนการทดลอง โดยเด็กปฐมวัยมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหน้าที่ในสิทธิของตนเองมากขึ้น เด็กรู้จักวิธีการดูแลปกป้องร่างกายของตนเองที่เด็กควรกระทำเมื่อผู้อื่นจะมาสัมผัสร่างกาย เด็กรู้ว่าผู้อื่นทำร้ายร่างกายของเด็กและผู้อื่นไม่ได้ รู้จักวิธีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมเมื่อถูกผู้อื่นทำร้ายร่างกายและจิตใจมากขึ้น เด็กบอกได้ถึงวิธีการปฏิบัติตนในการช่วยเหลือผู้อื่นที่จะทำให้เกิดความปลอดภัยกับตนเองและผู้อื่น ได้ รวมทั้งบอกวิธีการปฏิบัติตนที่ปลอดภัยและถูกต้องได้ เมื่อต้องเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่างๆที่ไม่ปลอดภัย

คำสำคัญ: สิทธิเด็ก หน้าที่ที่พึงกระทำ กิจกรรมบทบาทสมมติ เด็กปฐมวัย

Abstract

The purpose of this study was to study results of the role play activity provision towards right and duties in young children. The target group in this study included 31 preschool children from kindergarten 2 Thakham School, Bang Khun Thian District office, Bangkok. The children were studying at the semester 2, academic year of 2018 B.E. The instruments of this study consisted of 24 lesson plans of role play activities and 10 questions of evaluation knowledge test about rights and duties in themselves before and after the use of activities. The data was analyzed by mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the study showed that young children who study by role-play activities had higher knowledge of self-right and duty post-test scores than the pre-test one. Young children knew how to protect themselves when others touched their bodies, how to do when others hurt their bodies and minds, how they could help others through dangerous situation. In addition, they could tell how to help others and themselves safety.

Keywords: self rights, duties, role playing activities young children

บทนำ

ในปัจจุบันเราจะพบเห็นข่าวความรุนแรงในสังคมที่เป็นภัยกับเด็กปฐมวัยมากขึ้น ทั้งการละเลยทอดทิ้งเด็ก การทำร้ายร่างกายและจิตใจ การล่วงละเมิดทางเพศ การกระทำอนาจาร การลักพาตัวเด็ก ไปทำทารุณกรรม รวมทั้งแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบจากเด็ก เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยจะส่งผลกระทบต่ออย่างมากกับเด็กปฐมวัย ทั้งพัฒนาการของเด็ก พฤติกรรมของเด็ก รวมถึงอารมณ์และความรู้สึกทางจิตใจของเด็ก และอาจส่งผลกระทบต่อที่รุนแรงถึงแก่ชีวิตของเด็กในที่สุด เด็กบางคนเมื่อต้องเจอกับสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือเจอกับเหตุการณ์ที่สร้างความไม่ปลอดภัยต่อเด็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นปมที่ฝังอยู่ในใจของเด็กไปตลอดชีวิต และปัญหาเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อไปถึงการใช้ชีวิตในอนาคตเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กจะมีปัญหาในการใช้ชีวิตประจำวันในสังคมได้อย่างชัดเจน

หลายปีที่ผ่านมาสถานการณ์ที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของเด็กนั้น ไม่ได้มีแนวโน้มที่จะลดลงเลย จากรายงานเรื่อง A Familiar Face: Violence in the Lives of Children and Adolescents ของ UNICEF ได้ระบุว่า เด็กอายุ 2-4 ขวบ จำนวน 300 ล้านคนทั่วโลก ถูกพ่อแม่ผู้ปกครองกระทำรุนแรงทางจิตใจและถูกลงโทษทางร่างกาย นอกจากนี้ยังมี เด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบ จำนวน 176 ล้านคน ถูกลงโทษโดยการจับขังอย่างรุนแรง ถูกตบหรือตี ที่ใบหน้าและศีรษะ อีกทั้งยังเป็นเหยื่อความรุนแรงจากคู่ครองของแม่ที่อาศัยอยู่ด้วยกัน และมีเพียงร้อยละ 1 ของเด็กทั้งหมดเท่านั้นที่สามารถขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ [1] ในปี 2558 กระทรวงสาธารณสุขได้รวบรวมข้อมูลจากศูนย์พึ่งได้ภายในโรงพยาบาลต่างๆ จำนวน 523 แห่งทั่วประเทศ พบว่ามีเด็กจำนวน 11,000 คน ได้เข้ารับการรักษาพยาบาลจากการถูกทำร้ายอย่างรุนแรง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็กผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศจากบุคคลใกล้ชิดตัวที่เด็กรู้จัก [2]

จากที่ผู้ศึกษาเป็นครูปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ทำงานใกล้ชิดกับเด็กปฐมวัย พบเห็นพฤติกรรมของเด็กบางคนชอบทำร้ายร่างกายเพื่อเวลาที่ตนเองมีความรู้สึกไม่พอใจ เมื่อเพื่อนพูดไม่ดีด้วยก็จะแสดงอาการไม่พอใจ ส่งเสียงดัง ทำร้ายร่างกายผู้อื่นหรือพูดคำหยาบคายใส่เพื่อน บางครั้งเด็กบางคนชอบไปเข้าห้องน้ำที่ภายนอกห้องเรียนคนเดียวโดยไม่บอกครู เวลาเลิกเรียนจะไม่ยอมกลับบ้านจะห่วนเล่นอยู่กับเพื่อนหรือที่เด็กผู้หญิงบางคนจะชอบเล่นกับผู้ชายที่ไม่ใช่ผู้ปกครองที่ดูแล เช่น ภารโรง ขามรักษาความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งบางครั้งก็ยอมให้อุ้มให้กอดให้หอมแก้ม

ถ้าเด็กปฐมวัยได้รับความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตั้งแต่เด็ก จะทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหน้าที่ของตนเองภายใต้สิทธิเกิดจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบ ต่อสิทธิของตนเอง ผู้อื่นและสังคม รู้จักการคิดเห็นใจผู้อื่น มีคุณธรรมจริยธรรมที่มากขึ้น ซึ่งนั่นจะส่งผลไปถึงอนาคตเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กจะเป็นผู้ใหญ่ที่มีเหตุผล รู้จักการยับยั้งชั่งใจไม่กระทำผิด รวมไปถึงการมีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ถ้าทุกคนรู้จักสิทธิของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น อาจจะทำให้ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ และความขัดแย้งในสังคมที่เกิดขึ้นลดลงได้ และถ้าเด็กสามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ภายใต้สิทธิของตนเองได้เหมาะสม ก็จะให้เกิดความปลอดภัยกับตนเองและผู้อื่น ช่วยลดโอกาสการถูกผู้อื่นมากระทำการละเมิดสิทธิของเด็กได้ และ

เมื่อเด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เด็กก็จะเติบโตขึ้นมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านที่สมบูรณ์และสามารถเรียนรู้ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน

จากปัญหาที่พบทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการนำกิจกรรมบทบาทสมมติมาใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดย ศิริรัตน์ ชูวารี [3] ได้ศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการศึกษาได้พบว่า หลังการทดลองเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมติ มีคะแนนเฉลี่ยทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลงานวิจัยดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะนำกิจกรรมบทบาทสมมติมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กเพื่อช่วยให้เด็กมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่เด็กปฐมวัยพึงกระทำได้มากขึ้น ซึ่งการที่จะส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้มากขึ้นนั้น เด็กต้องรู้จักสิ่งที่ตนเองสามารถทำได้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความปลอดภัย สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขและจะต้องไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรง เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากรูปธรรม ไปสู่นามธรรม ถ้าหากผู้ศึกษาออกเล่าความรู้เป็นเนื้อหาที่เป็นนามธรรม เด็กปฐมวัยก็อาจจะเกิดความไม่เข้าใจในความรู้ที่ผู้ศึกษาต้องการถ่ายทอดได้หรืออาจเข้าใจความรู้อคลาดเคลื่อนได้ ผู้ศึกษาจึงมีความคิดเห็นว่าการที่จะส่งเสริมให้เด็กมีความรู้สิทธิและหน้าที่ที่เด็กปฐมวัยพึงกระทำได้นั้นต้องอาศัยเทคนิคต่างๆมาใช้ในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัย ซึ่งกิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ครูจำลองสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติขึ้นมาจากเหตุการณ์ที่เป็นความจริง แล้วให้เด็กแสดงออกผ่านบทบาทสมมติตามประสบการณ์เดิม จินตนาการและความรู้ที่เด็กมี รวมทั้งยังทำให้เด็กเกิดภาพโน้ตชนในความคิดที่ชัดเจนมากขึ้นผ่านการดูเพื่อนแสดงบทบาทสมมติ โดยครูจะให้การแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ ความคิดและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ให้แก่เด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้มากขึ้น และรู้จักนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างและการแก้ไขปัญหาต่างๆในอนาคได้อย่างเหมาะสม [4]

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษารครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำได้ของเด็กปฐมวัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 31 คน โรงเรียนวัดท่าข้าม กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ศึกษาในการศึกษา 1) ตัวแปรต้น คือ การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ 2) ตัวแปรตาม คือ ความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้

ระยะเวลาในการศึกษา ใช้ระยะเวลาในการศึกษาเป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยทดลองสัปดาห์ละ 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ใช้เวลาวันละ 25 - 30 นาที รวมทั้งหมด 24 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา 1) แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ 2) แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ จำนวน 10 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือในการศึกษา 1) แผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเด็กปฐมวัยที่พึงกระทำได้แล้วเลือกเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเด็กปฐมวัยที่พึงกระทำตามความเหมาะสมนำมาเขียนแผนการจัดกิจกรรม (2) ศึกษาหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเด็กปฐมวัยที่พึงกระทำได้ (3) ศึกษาหลักการและวิธี

การเขียนแผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ ระดับชั้นอนุบาลปี 2 (4) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (5) สร้างแผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติเกี่ยวกับสิทธิที่เด็กพึงกระทำ จำนวน 24 แผน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ประสบการณ์สำคัญ วิธีการดำเนินกิจกรรม สื่อการจัดประสบการณ์ และการประเมินผล (6) ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 0.67 – 1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ปรับแก้ ดังนี้ แก้ไขรูปแบบให้เหมือนกันทุกแผนและตรวจสอบแก้ไขคำผิด จัดเรียงลำดับเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องกันและตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาของแผนที่ซ้ำซ้อนกัน เพิ่มเติมชื่อเรื่องและใส่ขอบข่ายเนื้อหาในแต่ละแผน (7) ผู้ศึกษาได้นำแผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาปรับแก้ให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (8) นำแผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่มีคุณภาพไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อดำเนินการศึกษาต่อไป

2) แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ จำนวน 10 ข้อ ตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการสร้างแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการจากหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเด็กปฐมวัยที่พึงกระทำได้ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติโดยศึกษาและนำมาปรับปรุงและสร้างเพิ่มเติม (3) ดำเนินการสร้างแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ จำนวน 10 ข้อ ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ได้แก่ คู่มือการใช้แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้คู่มือสำหรับครูในการใช้แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ข้อคำถามและคำตอบ (4) ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 0.67 – 1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ปรับแก้ดังนี้ ปรับแก้ไขการใช้ภาษาของข้อคำถามให้เด็กเข้าใจง่าย ชัดเจน มีความกระชับและไม่ใช้คำซ้อน ปรับแก้ภาพเด็กในแต่ละข้อคำถามให้เป็นเด็กคนเดียวกัน เพื่อไม่ให้เด็กเกิดความสับสน (5) ผู้ศึกษาได้นำแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาปรับแก้ให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (6) นำแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการที่มีคุณภาพไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อดำเนินการศึกษาต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ได้ดำเนินการในภาคเรียนปลาย ปีการศึกษา 2561 โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำการประเมินความรู้ก่อนการทดลองทำกิจกรรมบทบาทสมมติกับกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 31 คน โดยใช้แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ จำนวน 10 ข้อ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น และบันทึกคะแนนไว้เป็นข้อมูลหลักฐาน
2. หลังจากเก็บรวบรวมคะแนนข้อมูลหลักฐานของการประเมินความรู้ก่อนทดลองใช้กิจกรรม ผู้ศึกษาดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมบทบาทสมมติกับกลุ่มเป้าหมายเป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยทดลองสัปดาห์ละ 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ใช้เวลาวันละ 25 - 30 นาที รวมทั้งหมด 24 ครั้ง
3. เมื่อดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมบทบาทสมมติครบทั้ง 6 สัปดาห์แล้วนั้น ผู้ศึกษาทำการทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ หลังจากการทดลองใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ โดยใช้แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ ก่อนทดลองทำกิจกรรมบทบาทสมมติ
4. นำคะแนนที่ได้จากการประเมินความรู้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ คือ หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบโดยรวมและจำแนกเป็นรายประเด็น

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ

(N=31)

ประชากร	คะแนนเต็ม	μ	σ
ก่อนการทดลอง	10	4.87	1.34
หลังการทดลอง	10	9.74	0.44

จากตารางที่ 1 พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ เท่ากับ 4.87 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.34 หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ เท่ากับ 9.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.44 นั่นคือ เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้นำคะแนนของแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ สำหรับเด็กปฐมวัยในแต่ละประเด็น ทั้งก่อนและหลังการทดลองมาหาค่าเฉลี่ยแยกเป็นรายประเด็น ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้และจำแนกเป็นรายประเด็น ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ

(N=31)

ความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้	กลุ่มการทดลอง	μ	σ
1. การปกปิดและปกป้องร่างกายของตนเองเมื่อผู้อื่นมาสัมผัสหรือจับต้อง	ก่อนการทดลอง	1.32	0.65
	หลังการทดลอง	2.00	0
2. การปฏิบัติตนที่เหมาะสมเมื่อถูกผู้อื่นทำร้ายทางร่างกายและจิตใจและการช่วยเหลือให้ผู้อื่น	ก่อนการทดลอง	1.35	0.66
	หลังการทดลอง	2.84	0.37
3. การปฏิบัติตนให้เกิดความปลอดภัยต่อตนเองและผู้อื่น	ก่อนการทดลอง	1.29	0.53
	หลังการทดลอง	2.00	0
4. การดูแลตนเองเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย	ก่อนการทดลอง	0.90	0.54
	หลังการทดลอง	2.90	0.30

จากตารางที่ 2 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติเป็นรายประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 การปกปิดและปกป้องร่างกายของตนเองเมื่อผู้อื่นมาสัมผัสหรือจับต้อง ก่อนการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ย 1.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 และหลังการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ย 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0

ประเด็นที่ 2 การปฏิบัติตนที่เหมาะสมเมื่อถูกผู้อื่นทำร้ายทางร่างกายและจิตใจและการช่วยเหลือให้ผู้อื่น ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 1.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 2.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37

ประเด็นที่ 3 การปฏิบัติตนให้เกิดความปลอดภัยต่อตนเองและผู้อื่น ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 1.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0

ประเด็นที่ 4 การดูแลตนเองเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย มีคะแนนเฉลี่ย 0.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 2.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30

สรุปได้ว่า คะแนนความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง กิจกรรมบทบาทสมมติสามารถพัฒนาความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ให้สูงขึ้น

สรุปผล

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ด้านการปกปิดและปกป้องร่างกายของตนเองเมื่อผู้อื่นมาสัมผัสหรือจับต้อง เด็กบอกได้ว่าการกระทำแบบใดที่เป็นการสัมผัสที่ดีและการสัมผัสที่ไม่ดี แล้วถ้าเด็กเจอลักษณะการสัมผัสที่ไม่ดีหรือมีบุคคลอื่นมาบังคับฝืนใจจะสัมผัสร่างกายของเด็ก เด็กควรปฏิบัติตนอย่างไรถึงจะมีความเหมาะสมและมีความปลอดภัยต่อตนเองมากที่สุด

ด้านการปฏิบัติตนที่เหมาะสมเมื่อถูกผู้อื่นทำร้ายทางร่างกายและจิตใจและการช่วยเหลือให้ผู้อื่น เด็กบอกได้ว่าการกระทำแบบใดคือการทำร่างกายกัน รวมทั้งบอกได้ว่าเด็กต้องปฏิบัติตนอย่างไรเมื่อถูกผู้อื่นทำร้ายร่างกายรวมถึงพ่อแม่ด้วย แต่ในด้านการถูกผู้อื่นทำร้ายจิตใจและการช่วยเหลือผู้อื่นที่ถูกทำร้าย เด็กมีความรู้ไว้ถ้าหากเด็กไปเจอผู้อื่นกำลังถูกทำร้ายร่างกายหรือเจอผู้อื่นกำลังทะเลาะกันแล้วทำร้ายร่างกายกัน ใช้คำพูดหยาบคายใส่กัน เด็กควรปฏิบัติตนอย่างไรถึงจะช่วยเหลือผู้อื่นให้ปลอดภัยได้โดยที่ตนเองก็ต้องมีความปลอดภัย ทั้งภายในกิจกรรมบทบาทสมมติและการทำกิจกรรมอื่นๆ มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจากความรู้ที่ได้รับ เวลาที่เด็กเล่นด้วยกันแล้วมีปัญหากัน เด็กยกมือไหว้ขอโทษเพื่อน

ด้านการปฏิบัติตนให้เกิดความปลอดภัยต่อตนเองและผู้อื่น เด็กมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจากความรู้ที่ได้รับ เมื่อเด็กจะไปห้องน้ำจะมาขออนุญาตและบอกครูก่อนทุกคน ไม่พบพฤติกรรมแอบออกไปห้องน้ำคนเดียว เนื่องจากก่อนการทดลองจะมีเด็กบางคนชอบออกไปเข้าห้องน้ำด้านนอกโดยการไม่บอกครู เวลาที่มีผู้ปกครองมารับกลับบ้าน เด็กทุกคนจะมาบอกครูก่อนที่จะออกไปกับผู้ปกครองทุกครั้ง นับว่าเป็นการกระทำที่ดีและสร้างความปลอดภัยให้กับตัวเอง เพิ่มลดโอกาสที่เด็กจะถูกละเมิดสิทธิ

ด้านการดูแลตนเองเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย เมื่อเด็กต้องเจอกับสถานการณ์รูปแบบต่างๆ เด็กแสดงพฤติกรรมได้ถูกต้อง โดยคำนึงถึงหน้าที่ที่พึงกระทำ รวมไปถึงเด็กสามารถแนะนำผู้อื่นได้ว่าควรจะปฏิบัติตนอย่างไรในสถานการณ์นั้นๆ เช่น เพื่อนรู้สึกอยากจะไปปีศาจที่ห้องน้ำแต่ไม่กล้ามาบอก เด็กก็ชวนเพื่อนให้มาขออนุญาตครู เมื่อมีผู้ปกครองมารับเพื่อน เด็กบางคนก็บอกเพื่อนให้ไปบอกครูก่อนกลับบ้าน รวมทั้งเวลาเห็นเด็กคนไหนทำร้ายกัน

ทะเลาะกันก็จะเดินมาบอกครูว่าเพื่อนกำลังทำร้ายกัน เด็กบอกข้อมูลย้อนกลับ ได้เวลาที่ผู้ศึกษาสอบถาม เช่น เด็กมีความรู้
ว่าเมื่ออยู่บ้านคนเดียว เด็กต้องปิดประตูหน้าต่างล๊อคกลอนให้เรียบร้อย จากข้อมูลของการสอบถามผู้ปกครอง เด็กได้นำความรู้ที่ได้ไปแนะนำบุคคลภายในบ้านได้อีกด้วย เช่น ห้ามเปิดประตูให้คนแปลกหน้า เวลาเข้าบ้านแล้วต้องปิด
ประตูหน้าต่างล๊อคกลอนด้วย เป็นต้น

อภิปรายผล

กิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้เด็กรู้สิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำ ซึ่งผู้ศึกษาพบว่า

1. กิจกรรมบทบาทสมมติช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัยดีขึ้น
ทั้ง 4 ประเด็น โดยเฉพาะประเด็นที่ 4 การดูแลตนเองเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย เด็กมีผลคะแนนความรู้
ความเข้าใจเพิ่มขึ้นมากที่สุด เนื่องจากการดูแลตนเองเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย
เช่น การเผชิญหน้ากับคนแปลกหน้าที่ไม่รู้จัก การอยู่บ้านคนเดียว เป็นต้น เหตุการณ์เหล่านี้ก็เป็นเหตุการณ์ที่
เคยเกิดขึ้นกับเด็กในสังคมปัจจุบัน แต่สำหรับเด็กบางคนอาจจะเป็เหตุการณ์ที่ไกลตัว จึงทำให้เด็กหลายคนยังเข้าใจ
ในสถานการณ์เหล่านี้ไม่ชัดเจน ไม่มีความรู้และความเข้าใจในการใช้ชีวิตในสถานการณ์นั้นๆ จึงทำให้ในช่วงก่อน
การทดลองเด็กยังขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัย แต่เมื่อเด็กได้ทดลองทำกิจกรรมบทบาท
สมมติในสถานการณ์ต่างๆ โดยได้ทดลองสวมบทบาทเหมือนตนเองกำลังเผชิญกับบรรยากาศและเหตุการณ์จริงที่
ได้ถูกจำลองขึ้นมา ทำให้เด็กมองเห็นภาพโน้ตทัศน์ที่ชัดเจนมากขึ้น สามารถเข้าถึงสถานการณ์ที่จะนำมาสู่การเรียนรู้
วิธีการปฏิบัติตนที่ตนเองสามารถกระทำได้แล้วลดช่องว่างและดูแลปกป้องสิทธิของตนเองได้ เป็นผลทำให้เด็ก
เกิดการเรียนรู้และมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัยได้มีมากขึ้นก่อนการทดลอง

2. ในการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติก่อนที่ครูจะเข้าสู่ขั้นการแสดง ในขั้นเตรียมการครูได้มีการเริ่มต้นกิจกรรม
บทบาทสมมติด้วยการเล่านิทานหรือเรื่องเล่าให้เด็กฟังก่อน เมื่อเด็กได้ฟังนิทานหรือเรื่องเล่าจะทำให้เด็กมีสมาธิ
จดจ่อกับเรื่องราวต่างๆที่อยู่ในนิทานหรือเรื่องเล่า เด็กจะเกิดความสนใจในเรื่องราว มีการจินตนาการตามเรื่องราว
ในนิทานหรือเรื่องเล่าที่เด็กได้ฟังและเข้าใจถึงเรื่องราวต่างๆ มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องราวสถานการณ์ใน
ขั้นการแสดงบทบาทสมมติมากขึ้น ทำให้เด็กสามารถคิดและเรียนรู้เรื่องสิทธิและคิดหาวิธีการแสดงออกเกี่ยวกับ
หน้าที่ที่พึงกระทำได้อย่างสร้างสรรค์และถูกต้องมากขึ้น นิทานและเรื่องเล่าจะช่วยกระตุ้นให้เด็กสนใจที่จะเรียนรู้
ซึ่งจะมีความสอดคล้องกันกับแนวคิดของ สมศักดิ์ ปรีปุระ [5] ที่ได้กล่าวไว้ว่า นิทานหรือเรื่องเล่าเป็นเครื่องมือ
ในการจัดประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพในการชักจูงผู้เรียนให้คล้อยตามเป็นตัวกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และ
การแสดงออกอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กได้อย่าง
เหมาะสมมากขึ้น เด็กจะสามารถจินตนาการเกิดเป็นภาพโน้ตทัศน์ที่เด็กสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนมากขึ้น
ซึ่งจะเป็นการเรียนรู้ที่เสริมสร้างเป็นประสบการณ์ชีวิตที่ดีและเป็นประโยชน์กับเด็กได้ต่อไป

3. ในการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติยังได้มีการนำเข้าสู่กิจกรรมขั้นเตรียมการด้วยที่ครูนำข่าวมาเล่า การให้ชม
การ์ตูนที่เป็นเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้เด็กได้รับรู้ข่าวสารต่างๆ ในสังคมปัจจุบันที่เด็กหลายๆ
คนอาจไม่เคยรู้เนื่องจากผู้ใหญ่ที่เป็นพ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ได้ให้ดูเพราะอาจจะมองข้ามความสำคัญของข่าวสารต่างๆไป
ผู้ใหญ่บางคนมองว่าข่าวสารต่างๆในปัจจุบัน โดยเฉพาะข่าวที่เด็กโดยละเมิดสิทธิเป็นเรื่องไกลตัว ทำให้เด็กขาดความรู้
เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคมที่อยู่บนสิทธิของตนเองและผู้อื่น ซึ่งการที่นำข่าวสาร นำเหตุการณ์ต่างๆในการดูมาให้
เด็กดูเป็นการทำให้เด็กรู้และเข้าใจในสถานการณ์ต่างๆในชีวิตประจำวันของเด็กได้มีมากขึ้นว่าเด็กควรจะต้องปฏิบัติตน
อย่างไรเมื่อเจอกับเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่างๆตามข่าวถึงจะถูกต้องและเกิดความปลอดภัยกับตนเองและผู้อื่น เด็กจะ

รู้และตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของตนเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับชลาธิป สมาหิโต [6] ที่ได้กล่าวว่า การเรียนรู้การเรียนรู้โดยใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาสอน ทำให้เด็กเกิดความสนใจและการเรียนรู้มากขึ้นมากขึ้น เพราะธรรมชาติของเด็กปฐมวัยจะสนใจสิ่งต่างๆ รอบตัว ชอบซักถามเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่เด็กได้พบเจอบ่อยๆ เมื่อเด็กได้รับการตอบสนองในความสงสัย ได้คิดแก้ปัญหาต่างๆจากการเรียนรู้เหตุการณ์ต่างๆ โดยตรงจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์กับเด็กต่อไปในอนาคต

4. ในขั้นการแสดงของกิจกรรมบทบาทสมมติ เด็กจะได้สวมบทบาทเป็นตัวละครต่างๆในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเปรียบเสมือนกับการแสดงละครเรื่องเล็กๆสำหรับเด็ก เด็กจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการจินตนาการลักษณะบุคลิกภาพของตัวละครที่เด็กสวมบทบาทอยู่ ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจความรู้สึกและความคิดของตัวละครที่เด็กกำลังสวมบทบาทนั้นได้ดี เด็กจะต้องใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองในการคิดพิจารณาว่าตัวละครนั้นจะแสดงออกมาในลักษณะใด เด็กจะสามารถแสดงพฤติกรรมออกมาตามแบบเหตุการณ์ต่างๆที่ควรจะเป็นเช่นเมื่อเด็กสวมบทบาทเป็นคุณพ่อ เด็กก็จะมีโอกาสได้คิดว่าเด็กจะต้องพูดหรือแสดงลักษณะท่าทางแบบไหนให้เหมือนผู้ชายที่เป็นผู้ใหญ่ ต้องพูดด้วยเสียงใหญ่ๆ และต้องพูดกับเพื่อนที่สวมบทบาทเป็นลูกอย่างไรในสถานการณ์ต่างๆ เมื่อเด็กได้สวมบทบาทเป็นเด็กนักเรียนในเหตุการณ์ภายใต้สถานการณ์ต่างๆที่จำลองตามเหตุการณ์ในสถานการณ์ที่เคยมักเกิดขึ้นจริง ทำให้เด็กได้เรียนรู้ว่าควรแสดงออกพฤติกรรมในสถานการณ์นั้นๆตามความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง ซึ่งได้สอดคล้องกับทิสนา เขมมณี [7] ที่ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้ลองสวมบทบาทสมมติเป็นตัวละครตามเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่าง ซึ่งเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆจะมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกพฤติกรรม ลักษณะท่าทางต่างๆออกมาตามความรู้สึกนึกคิดของตน

5. กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่จะเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยการลงมือทำผ่านการแสดงบทบาทตามเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจากการแสดงออกพฤติกรรมต่างๆภายใต้บทบาทสมมติที่เด็กได้รับนั้น มีทั้งบทบาทที่ดีและบทบาทที่ไม่ดี เด็กได้เรียนรู้ผ่านความรู้สึกนึกคิดที่เด็กได้คิดจินตนาการสร้างสรรค์ขึ้นมา ซึ่งบางครั้งการแสดงออกพฤติกรรมตามบทบาทที่ได้รับอาจจะเป็นการเรียนรู้และการแสดงออกทางความคิดผ่านพฤติกรรมที่แสดงออกมาที่ไม่ถูกต้อง แต่ด้วยการทำกิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมกลุ่มที่มีทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ทำให้เด็กได้มีโอกาสในการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนและครูผู้สอนซึ่งการได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะนำไปสู่การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลายและทำให้เด็กมีความรู้และเกิดความเข้าใจที่ดีและถูกต้องอย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดVygotsky ซึ่งอ้างถึงในสุรางค์ โคว์ตระกูล [8] ที่ได้กล่าวไว้ว่าการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) กับพ่อแม่ ครู และคนอื่นๆ ที่ให้ความเอาใจใส่ดูแล ช่วยเหลือแก่เด็ก จะช่วยทำให้เด็กได้สร้างประสบการณ์ใหม่ๆซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ได้และการได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้เด็กนั้นสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆได้อย่างไม่มีขีดจำกัด เพื่อส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาพัฒนาการของเด็กให้ดีขึ้นได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตัวเอง

6. กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่เด็กจะได้แสดงออกพฤติกรรมบทบาทสมมติเป็นตัวละครต่างๆในสถานการณ์ที่ถูกจำลองขึ้น เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ชอบเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆที่เด็กมีความสนใจอยู่แล้ว เมื่อเด็กมีความสนใจในพฤติกรรมที่เด็กสนใจ เด็กก็จะจดจำลักษณะการแสดงออกของพฤติกรรมที่เด็กให้ความสนใจ และเด็กจะแสดงออกพฤติกรรมเลียนแบบตามลักษณะพฤติกรรมที่เด็กนั้นสนใจ เช่น เมื่อเด็กสนใจในการแสดงบทบาทสมมติเป็นคุณครู เด็กก็จะเลือกพฤติกรรมของคุณครูที่เด็กมีความสนใจ รู้สึกชอบ มาแสดงออกเป็นพฤติกรรมบทบาทสมมติของตัวละครคุณครูที่เด็กได้รับบทบาท และเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมออกมาแล้วเด็กได้รับแรงเสริมที่ดี ได้แก่ ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ได้รับคำชมที่ดี จะทำให้เด็กมีความภูมิใจและอยากจะทำพฤติกรรมนั้นออกมาอีก ซึ่งการแสดง

พฤติกรรมเลียนเช่นนี้จะสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ที่เป็นถาวร คงทนต่อไปในอนาคต แต่ถ้าการแสดงออกพฤติกรรมในบทบาทสมมติแล้วไม่ได้รับแรงเสริมที่ดี เด็กก็จะรู้สึกไม่อยากแสดงออกพฤติกรรมนั้นอีก ทำให้เด็กไม่เกิดการเรียนรู้จากพฤติกรรมเหล่านั้น ซึ่งการแสดงออกพฤติกรรมต่างๆของเด็กเป็นการที่เด็กเรียนรู้มาจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่เด็กได้พบและเกิดความสนใจ ในการแสดงบทบาทสมมติตามบทบาทต่างๆ ถ้าเป็นการแสดงออกในพฤติกรรมที่ถูกต้อง เป็นการปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่ภายใต้สิทธิของตนเองและผู้อื่น เมื่อถึงในช่วงขั้นสรุปเด็กได้พูดคุยกับและรู้ว่าพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกนั้นเป็นพฤติกรรมที่ดีและถูกต้อง เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้จากพฤติกรรมที่เด็กได้เลียนแบบไป มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura ซึ่งอ้างถึงในสุรางค์ ไคว์ตระกูล [8] ที่มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมาก เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบจากตัวแบบ โดยพฤติกรรมการเลียนแบบของมนุษย์จะเริ่มจากความสนใจ เมื่อเกิดความสนใจก็จะเริ่มจดจำลักษณะท่าทางต่างๆของพฤติกรรมที่สนใจ และจากนั้นมนุษย์ก็จะลองแสดงพฤติกรรมเลียนแบบตามตัวแบบที่ตนสนใจและจดจำมา

7. ในการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ นอกจากจะใช้กระบวนการขั้นตอนวิธีการจัดการเรียนรู้ในการแสดงบทบาทสมมติต่างๆเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้แล้วนั้น อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมบทบาทสมมติ คือ การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน สื่อการเรียนรู้ ชุดเครื่องแต่งกายในการแสดง และอุปกรณ์ประกอบการแสดง บทบาทสมมติต่างๆ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้กับเด็กตามเหตุการณ์ในสถานการณ์จำลองต่างๆนั้น จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านมุมมองและประสบการณ์ต่างๆได้มากขึ้น เมื่อเด็กได้เห็นและใช้ของจริงที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติ จะทำให้เด็กเข้าใจถึงบทบาทสมมติของตัวละครต่างๆตามเหตุการณ์ภายใต้สถานการณ์ต่างๆได้มากขึ้น เด็กจะสามารถเรียนรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำจากกิจกรรมบทบาทสมมติได้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Bruner ซึ่งอ้างถึงในสุรางค์ ไคว์ตระกูล [8] ที่เกิดความเชื่อว่า การเรียนรู้ต่างๆ นั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลและจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาที่บุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในการจัดกิจกรรมการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกให้มากที่สุด และควรจัดสภาพแวดล้อม สถานการณ์ต่างๆ เพื่อเอื้อให้เด็กได้ค้นพบเรียนรู้และหาคำตอบด้วยตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมบทบาทสมมติ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัยโดยการลงมือทำด้วยตนเอง ผ่านเหตุการณ์สถานการณ์จำลอง ทำให้เด็กมองเห็นถึงมโนทัศน์ที่ชัดเจน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในบทบาท มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัยได้มากขึ้น สำหรับผู้ที่มีความสนใจ สามารถนำกิจกรรมบทบาทสมมติไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องราวต่างๆให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

1. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอภายในเวลา 30 นาที เนื่องจากเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัยมีรายละเอียดมาก ดังนั้นควรจัดสรรเวลาหรือขยายเวลาเพื่อให้เด็กทุกคนมีโอกาสทำกิจกรรมและมีเวลาให้ร่วมกันคิดมากขึ้น

2. การจัดแบ่งกลุ่มเด็กในการทำกิจกรรมบทบาทสมมติ ควรจัดให้จำนวนเด็กในกลุ่มมีประมาณ 4-5 คน เนื่องจากการจัดกลุ่มขนาดเล็กจะทำให้เด็กในแต่ละกลุ่มได้ร่วมกิจกรรมร่วมกันทุกคน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่มีต่อทักษะทางสังคม ทักษะในการเข้าใจตนเอง

ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และทักษะการคิดเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive functions- EF) ในด้านPlanning and Organizing การวางแผนและการจัดระบบดำเนินการเริ่มตั้งแต่การตั้งเป้าหมาย การเห็นภาพรวม จัดลำดับความสำคัญ จัดระบบโครงสร้าง จนถึงการแบ่งเป้าหมายให้เป็นขั้นตอน

2. ควรมีการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อื่นๆที่มีต่อสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัย เช่น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน และกิจกรรมเล่านิทานภาพประกอบ เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีต่อประเด็นอื่นๆเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการอยู่รอด เด็กทุกคนต้องได้มีชีวิตรอด มีที่อยู่อาศัย มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เด็กทุกคนต้องได้รับอาหารที่ดีและเพียงพอต่อร่างกาย หน้าที่ของเด็ก ก็คือ การรับประทานอาหารที่ดีมีประโยชน์และเพียงพอกับร่างกาย เมื่อเด็กเจ็บป่วยต้องได้รับการดูแลทางการแพทย์ ในหน้าที่ของเด็ก เมื่อเจ็บป่วยต้องให้แพทย์ตรวจรักษา เชื่อฟังคำแนะนำจากแพทย์ ในด้านการได้รับการส่งเสริม เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน้าที่ที่เด็กพึงกระทำคือ การไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนทุกวัน ตั้งใจเรียนหนังสือ เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครองและคุณครู เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] United Nations Children's Fund. A Familiar Face: Violence in the lives of children and adolescents. UNICEF: New York; 2017.
- [2] ไทยรัฐฉบับพิมพ์. พบเด็ก 300 ล้านถูกพ่อแม่กระทำรุนแรง. [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก<https://www.thairath.co.th/content/1115509>.
- [3] ศิริรัตน์ ชูวารี. ผลของการจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. วิทยุศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาปฐมวัยศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2547.
- [4] อภรณ์ ใจเที่ยง. หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์; 2550.
- [5] สมศักดิ์ ปรีปุระณะ. นิทานความสำคัญและประโยชน์. ราชบุรี: สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง; 2542.
- [6] ชลาธิป สมหาหิโต. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร; 2562;39(1): 113-129.
- [7] ทิสนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2550.
- [8] สุรางค์ กล้วยตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2553.

การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา

Development of Standard Criteria for Physical Education Program Management in Elementary Schools

บุญทิพย์ แป้นทอง* สุธนะ ดิงศภักดิ์ และ รัชณี ขวัญบุญจันทร์

Boonthip Paenthong*, Suthana Tingsabhat and Rajanee Quanboonchan

สาขาวิชาสุขภาพศึกษาและพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330

Division of Health and Physical Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok 10330

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: boonthip2516pe@gmail.com

Received: 21 May 2019, Revised: 21 June 2019, Accepted: 10 July 2019

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ประเมินการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยใช้เทคนิคเดลฟาย 3 รอบ รอบที่ 1 สร้างแบบสอบถามลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เก็บรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ รอบที่ 2 นำคำตอบที่วิเคราะห์จากรอบแรกมาสร้างเป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า ใช้ 5 ระดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมให้แต่ละคนประเมินค่าในแต่ละข้อ รอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามเหมือนเดิมกับรอบที่สอง และมีการเพิ่มการแสดงตำแหน่งค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมยืนยันคำตอบของตน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า เกณฑ์มาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตรงตามเนื้อหารวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.97 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 13 มาตรฐาน 37 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การสอนพลศึกษาในชั้นเรียน 5 มาตรฐาน 19 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ด้านหลักสูตรพลศึกษา 3 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนพลศึกษา 4 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 3 ด้านครูพลศึกษา 6 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 4 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก 3 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 5 ด้านการวัดและประเมินผลทางพลศึกษา 3 ตัวบ่งชี้ 2) การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน 2 มาตรฐาน 7 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 6 ด้านบุคลากร 3 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 7 การจัดดำเนินการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน 4 ตัวบ่งชี้ 3) การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน 2 มาตรฐาน 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 8 การจัดส่งนักกีฬาแข่งกีฬา 2 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 9 ด้านผู้ฝึกสอนกีฬา 1 ตัวบ่งชี้ 4) การจัดพลศึกษาเพื่อนันทนาการ 2 มาตรฐาน 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 10 ด้านการจัดกิจกรรมพลศึกษาเพื่อนันทนาการ 2 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 11 ด้านผู้เข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเพื่อนันทนาการ 1 ตัวบ่งชี้ 5) การจัดกิจกรรมพลศึกษาพิเศษ 2 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 12 ด้านคุณภาพผู้เรียน 1 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 13 ด้านครูในการจัดการเรียนการสอนพลศึกษาพิเศษ 4 ตัวบ่งชี้ โดยใช้เกณฑ์เป็นระดับคะแนน 1-4 แบ่งระดับคุณภาพเป็น 4 ระดับ คือ ระดับดีเยี่ยม ดี พอใช้ และ ปรับปรุง

คำสำคัญ: เกณฑ์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ การจัดโปรแกรมพลศึกษา เทคนิคเดลฟาย

Abstract

The purposes of this research were to develop the components, standards, indicators, and evaluation criteria for physical education program management in elementary schools. Samples of this study included 21 educational experts by purposive sampling and three-round questionnaires were used as a tool in this study. Data were collected by using the Delphi technique. Round 1 Opened End question asking the opinions of experts. Round 2 Use the answers that are analyzed from the first round to create a questionnaire with a 5-level rating scale. Use the original set for each person to evaluate the value in each item. Round 3 the same query as the second round. And has increased the median position display and the interquartile range So that the original set of experts confirm their answer The data were analyzed by the median, the mode, and the interquartile range.

The results of this study were as follows: the development of standard criteria for physical education program management in elementary schools the quality inspection by 5 experts, with the corresponding index according to the total content, with an average of 0.97 as a whole consisted of 5 components, 13 standards, and 37 key indicators. Five components included 1) class Instruction of physical education, with 5 standards of the physical education curriculum including 3 indicators, the instructional management of physical education including 4 indicators, the instructors of physical education including 6 indicators, the instructional equipment with arena and facilities including 3 indicators, and the measurement and evaluation in physical education including 3 indicators. 2) Intramural athletic, with 2 standards and 7 key indicators. They were the standards of administrative personnel including 3 indicators and the organizing personnel including 4 indicators. 3) Interscholastic athletic, with 2 standards and 3 key indicators. They were the standard of applying for a competition including 2 indicators and the standard of the coach including 1 indicator. 4) Physical education for recreation, with 2 standards and 3 indicators. They were the standard of physical education activities for recreation including 2 indicators and the standard of participants in physical education activities for recreation including 1 indicator. 5) Adapted physical education activities, with 2 standards and 5 indicators. They were the standard of learner quality including 1 indicator and the standard instructors of adapted physical education activities including 4 indicators. There were 4 scales in the criteria ranging from level 4 meaning excellent, 3 as a good level, 2 as a fair level, and 1 as a poor level.

Keywords: standards criteria, indicator, physical education program management, delphi technique

บทนำ

การจัดโปรแกรมพลศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพจะช่วยสนับสนุนให้บรรยากาศการเรียนการสอนพลศึกษาของโรงเรียนดีตามไปด้วย และสามารถส่งผลอย่างมากต่อสุขภาพของผู้เรียนในระยะยาวต่อไป เพื่อให้ผู้เรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนทุก ๆ คนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพลศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน [1-2] ดังนั้น การที่จะตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมหรือมีกิจกรรมทางกาย ได้ออกกำลังกาย ได้เล่นกีฬา ได้แสดงความสามารถตามศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ ทางโรงเรียนจะต้องจัดโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนให้ครบทั้ง 5 โปรแกรม ได้แก่ 1) โปรแกรมการสอนพลศึกษาในชั้นเรียน 2) โปรแกรมการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน 3) โปรแกรมการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน 4) โปรแกรมการจัดพลศึกษาเพื่อ

นันทนาการ 5) โปรแกรมการจัดกิจกรรมพลศึกษาพิเศษ [3-4] สิ่งสำคัญในการวางแผนเป้าหมายทางพลศึกษาก็คือ ต้องสามารถให้ผู้เรียนบรรลุซึ่งเป้าหมายทางการศึกษาด้วย เป้าหมายและจุดมุ่งหมายทางพลศึกษา ถือเป็น พื้นฐานที่สำคัญในการจัดโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียน ดังนั้น การตั้งเป้าหมายทางพลศึกษาต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ สามารถวัดได้ สามารถพิสูจน์ความจริงได้ โดยตั้งอยู่บนผลของการค้นคว้าวิจัยที่ทันสมัย วัตถุประสงค์เบื้องต้นของพลศึกษา คือ การพัฒนาทุก ๆ ด้าน และเป็นแนวทางสำหรับนักพลศึกษาและครู พลศึกษาในการจัดการเรียนการสอน การมีโปรแกรมพลศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในโรงเรียนสามารถส่งผลอย่างมากต่อสุขภาพของบุคคลในชาติ และบางทีเป็น โอกาสเปลี่ยนสังคมให้ดีขึ้น [5] ดังนั้น ครูพลศึกษาในโรงเรียนที่รับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและหลักสูตรแกนกลาง มีเป้าหมายที่ชัดเจน และมีการประเมินที่สอดคล้องกับผลลัพธ์ของโปรแกรมที่กำหนด รวมทั้งต้องมีกรอบหลักสูตรที่ทันสมัย [6]

จากการศึกษางานวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการจัด โปรแกรมพลศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมที่ผ่านมามีปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อ การจัด โปรแกรมพลศึกษาทั้ง 5 โปรแกรม ได้แก่ ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหา ด้านบุคลากรทาง พลศึกษา ปัญหาด้านสื่อการสอน วัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาที่มีครู พลศึกษาไม่เพียงพอ หรือมีวุฒิไม่ตรงทางพลศึกษา ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร เป็นต้น [7-8] จากปัญหาดังกล่าวส่งผลให้การบริหารจัดการ โปรแกรมพลศึกษาใน โรงเรียนยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร [9] โปรแกรม พลศึกษาที่มีคุณภาพที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานจะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เป็น สิ่งสำคัญในการช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ ได้แสดงความสามารถ และเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิด การเรียนรู้ในรูปแบบการเคลื่อนไหว เช่น กีฬา เดินรำ กิจกรรมนันทนาการ และสมรรถภาพทางกาย นอกจากนี้จะทำให้ ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะกีฬาต่าง ๆ แล้ว [10] โปรแกรมพลศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตาม มาตรฐานจะต้องให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมใน โปรแกรมพลศึกษา และต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียนด้วย ดังนั้น มาตรฐานจึงเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาถือได้ว่าเป็นการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา 2 ประการ ได้แก่ สถานศึกษาทุกแห่ง มีเกณฑ์เปรียบเทียบกับมาตรฐาน เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมาตรฐานจะทำให้สถานศึกษาเกิดความเข้าใจชัดเจน ว่าจะต้องพัฒนาไปในทิศทางใด เพื่อที่จะพัฒนาการจัด โปรแกรมพลศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นไปตาม มาตรฐาน [11] ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการจัด โปรแกรมพลศึกษา ใน โรงเรียนประถมศึกษาเพื่อเป็น แนวทางในการจัด โปรแกรมพลศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นระบบและมีมาตรฐาน และมีการกำหนดตัวบ่งชี้ ที่ชัดเจน เพื่อให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกแห่งสามารถส่งเสริมและพัฒนา โปรแกรมพลศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งมีความเป็นรูปธรรม ยังจะเป็นผลดีต่อการติดตามตรวจสอบและการพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ประเมินการจัด โปรแกรม พลศึกษา ใน โรงเรียนประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การจัด โปรแกรมพลศึกษาประกอบด้วย นักวิชาการทาง พลศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 ท่าน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อพัฒนาเครื่องมือวิจัย โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติ ดังนี้

1. นักวิชาการเป็นผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา คือ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป หรือมีตำแหน่งทางวิชา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป มีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 10 ปี จำนวน 5 ท่าน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา คือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์การบริหารอย่างน้อย 10 ปี จำนวน 5 ท่าน

3. ครูพลศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา คือ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป หรือมีตำแหน่งทางวิชาการครูชำนาญการขึ้นไป มีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 10 ปี จำนวน 11 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เพื่อพัฒนาองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ประเมินการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยวิธีวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย ถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 ท่าน รวม 3 รอบ รายละเอียดดังต่อไปนี้

เดลฟายรอบที่ 1 โดยการสร้างแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ประเมินการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เก็บรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์โดยละเอียดและนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็น โดยพิจารณาตัดทอนข้อความที่ซ้ำกัน

เดลฟายรอบที่ 2 โดยการนำคำตอบที่วิเคราะห์ได้จากรอบแรกมา สร้างเป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้ 5 ระดับ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนประเมินค่าในแต่ละข้อ รวมทั้งเหตุผลที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยของแต่ละข้อลงในช่องว่างที่เว้นไว้ตอนท้าย หรือจะแก้ไขจำนวนผู้เชี่ยวชาญสามารถให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้ แล้วส่งแบบสอบถามในรอบนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม เมื่อได้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจึงนำผลที่ได้มาวิเคราะห์คำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยการนำคำตอบแต่ละตัวบ่งชี้มาหาค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

เดลฟายรอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้ 5 ระดับ โดยเป็นข้อคำถามเหมือนเดิมกับแบบสอบถามรอบที่สอง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมแต่ละคนประเมินค่าในแต่ละตัวบ่งชี้และมีการเพิ่มเติมการรายงานให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทราบความคิดเห็นของกลุ่ม โดยได้แสดงตำแหน่งของค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ รวมทั้งตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญคนนั้น ๆ ตอบในแบบสอบถามจากรอบที่สอง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทราบความเหมือนหรือความแตกต่างของคำตอบของตนเมื่อเทียบกับคำตอบของกลุ่มจะได้ทบทวนคำตอบของตนในรอบที่สาม โดยอาจเปลี่ยนแปลงคำตอบของตนให้เข้ามาอยู่ในพิสัยระหว่างควอไทล์ หรือยืนยันคำตอบเดิมของตน แต่หากคำตอบเดิมอยู่นอกพิสัยระหว่างควอไทล์ ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำตอบจะต้องแสดงเหตุผลประกอบด้วย เมื่อได้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์คำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 3 โดยการนำคำตอบแต่ละตัวบ่งชี้มาหาค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ หากพบว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก กล่าวคือค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แคบมาก ก็จะยุติกระบวนการวิจัยในรอบที่สาม

เมื่อได้ผลจากการเก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ทั้ง 3 รอบ จึงนำแบบสอบถามเกณฑ์มาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้พัฒนาเรียบร้อยแล้วไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือความตรงเชิงเนื้อหา ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยการสุ่มแบบเจาะจง

ขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำร่างมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สร้างแบบสอบถาม 2) ดำเนินการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย นำแบบสอบถามรอบที่ 1 ที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 ท่าน ตอบแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยจะรวบรวมความคิดเห็นที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน นำมาปรับปรุงพัฒนาเป็นแบบสอบถาม 3) ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งใช้ในการทำแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยเป็นแบบสอบถามเป็นข้อความปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale) 4) นำแบบสอบถามไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ 21 ท่าน ซึ่งเป็นการทำเดลฟายรอบที่ 2 จากนั้นผู้วิจัยจะนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) 5) ปรับปรุงแบบสอบถาม ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับเดลฟายรอบที่ 3 โดยแสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 ท่าน (ชุดเดิม) ตอบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อยืนยันคำตอบที่ได้ตอบไปแล้วว่าเป็นเช่นเดียวกับความคิดเห็นเช่นเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือไม่ 6) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากเดลฟายรอบที่ 3 มาวิเคราะห์ หาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อหาข้อสรุปสาระสำคัญของเกณฑ์มาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา 7) ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อสรุปเกณฑ์มาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ประเมินการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เก็บรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์โดยละเอียดและนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็น โดยพิจารณาตัดทอนข้อความที่ซ้ำกัน สรุปเป็นมาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อรวบรวมใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามในรอบที่ 2) การวิเคราะห์ผลการวิจัยในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 นั้น ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) การสรุปผลการวิจัยพิจารณาจากมาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา และเกณฑ์การจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีค่ามัธยฐาน อยู่ระหว่าง 3.50 – 5.00 มีค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานและค่าฐานนิยมไม่เกิน 1.00 มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 [12] ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน (consensus)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า เกณฑ์มาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตรงตามเนื้อหามามีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.97 ควรประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 13 มาตรฐาน 37 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การสอนพลศึกษาในชั้นเรียน 5 มาตรฐาน 19 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ด้านหลักสูตรพลศึกษา 3 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนพลศึกษา 4 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 3 ด้านครูพลศึกษา 6 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 4 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก 3 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 5 ด้านการวัดและประเมินผลทางพลศึกษา 3 ตัวบ่งชี้ 2) การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน 2 มาตรฐาน 7 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 6 ด้านบุคลากร 3 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 7 การจัดดำเนินการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน 4 ตัวบ่งชี้ 3) การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน 2 มาตรฐาน 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 8 การจัดส่งนักกีฬาแข่งกีฬา 2 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 9 ด้านผู้ฝึกสอน

กีฬา 1 ตัวบ่งชี้ 4) การจัดพลศึกษาเพื่อนันทนาการ 2 มาตรฐาน 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 10 ด้านการจัดกิจกรรมพลศึกษาเพื่อนันทนาการ 2 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 11 ด้านผู้เข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเพื่อนันทนาการ 1 ตัวบ่งชี้ 5) การจัดกิจกรรมพลศึกษาพิเศษ 2 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 12 ด้านคุณภาพผู้เรียน 1 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 13 ด้านครูในการจัดการเรียนการสอนพลศึกษาพิเศษ 4 ตัวบ่งชี้ โดยใช้เกณฑ์เป็นระดับคะแนน 1 – 4 แบ่งระดับคุณภาพเป็น 4 ระดับ คือ ระดับดีเยี่ยม ดี พอใช้ และ ปรับปรุง

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 3 เพื่อแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อคำถามของการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง 5 องค์กรประกอบ 13 มาตรฐาน 37 ตัวบ่งชี้ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ของความเหมาะสมของมาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จากการทำเดลฟายโดยผู้เชี่ยวชาญ 21 คน รอบที่ 3

มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้	Median	Mode	IQR	ระดับความเหมาะสม	ความสอดคล้องผู้เชี่ยวชาญ
องค์กรประกอบที่ 1 การสอนพลศึกษาในชั้นเรียน จำนวน 5 มาตรฐานมาตรฐานที่ 1 ด้านหลักสูตรพลศึกษา					
ตัวบ่งชี้ 1.1 หลักสูตรสอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและบริบทของโรงเรียน	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 1.2 มีการจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้เหมาะสมกับเพศและวัยผู้เรียน	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 1.3 การจัดโครงสร้างของหลักสูตรพลศึกษา	4.00	4.00	1.00	มาก	สอดคล้อง
มาตรฐานที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนพลศึกษา					
ตัวบ่งชี้ 2.1 มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ การพัฒนาสมรรถภาพทางกาย และด้านคุณธรรมจริยธรรม	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคำนึงถึงเพศ อายุ ระดับความสามารถ และสมรรถภาพทางกายของผู้เรียน	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 2.3 จำนวนกิจกรรมพลศึกษาที่กำหนดให้ผู้เรียนเรียน	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 2.4 มีการผลิตสื่อที่ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	4.00	4.00	1.00	มาก	สอดคล้อง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้	Median	Mode	IQR	ระดับความเหมาะสม	ความสอดคล้องผู้เชี่ยวชาญ
มาตรฐานที่ 3 ด้านครูพลศึกษา					
ตัวบ่งชี้ 3.1 ครูพลศึกษามีคุณวุฒิทางพลศึกษาและความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 3.2 ครูพลศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 3.3 อัตราส่วนของครูพลศึกษาต่อจำนวนผู้เรียน โดยเฉลี่ยในการสอนแต่ละครั้ง	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 3.4 ครูพลศึกษามีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ	5.00	5.0	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 3.5 การเตรียมการสอนของครูพลศึกษา	5.00	5.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 3.6 จำนวนชั่วโมงการสอน (ไม่รวมชั่วโมงกิจกรรม) ของครูพลศึกษาใน 1 สัปดาห์					
มาตรฐานที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผลทางพลศึกษา					
ตัวบ่งชี้ 4.1 มีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนครอบคลุม 5 ด้าน (ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ ด้านการพัฒนาสมรรถภาพทางกาย และคุณธรรมจริยธรรม)	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 4.2 มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 4.3 มีการจัดทำรายงานผลการเรียนรู้	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
มาตรฐานที่ 5 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก					
ตัวบ่งชี้ 5.1 จำนวนอุปกรณ์และวัสดุสำหรับการเรียนการสอน วิชาพลศึกษาต่อผู้เรียน	5.00	5.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 5.2 มีสถานที่ อุปกรณ์ และวัสดุการเรียนการสอนเพียงพอ	5.00	5.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 5.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางพลศึกษาอย่างเพียงพอ	5.00	5.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้	Median	Mode	IQR	ระดับความเหมาะสม	ความสอดคล้องผู้เชี่ยวชาญ
องค์ประกอบที่ 2 การจัดการแข่งขันกีฬาภายใน โรงเรียน					
ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน					
มาตรฐานที่ 6 ด้านบุคลากร					
ตัวบ่งชี้ 6.1 ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นมีส่วนร่วมในการจัดและดำเนินการแข่งขัน	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 6.2 กรรมการผู้ตัดสินกีฬาภายในโรงเรียนแต่ละชนิดกีฬา	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 6.3 ผู้ปกครอง ชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกให้ความร่วมมือในการดำเนินการจัดการแข่งขันกีฬาภายใน	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
มาตรฐานที่ 7 การจัดดำเนินการแข่งขันกีฬาภายใน โรงเรียน					
ตัวบ่งชี้ 7.1 การมีส่วนในการจัดและดำเนินการแข่งขันกีฬาภายในของผู้เรียน	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 7.2 ชนิดกีฬาที่จัดการแข่งขันในกีฬาภายในโรงเรียน	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 7.3 การเลือกประเภทกีฬาเพื่อจัดแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 7.4 จำนวนผู้เรียนที่มีส่วนร่วมในการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
องค์ประกอบที่ 3 การจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน					
ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน					
มาตรฐานที่ 8 การจัดส่งนักกีฬาเข้าแข่งขันกีฬา					
ตัวบ่งชี้ 8.1 คุณสมบัติของนักกีฬาที่เข้าร่วมแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 8.2 เวลาที่ใช้ในการฝึกซ้อมก่อนการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
มาตรฐานที่ 9 ด้านผู้ฝึกสอนกีฬา					
ตัวบ่งชี้ 9.1 คุณสมบัติผู้ฝึกสอนกีฬา	4.00	4.00	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้	Median	Mode	IQR	ระดับความเหมาะสม	ความสอดคล้องผู้เชี่ยวชาญ
องค์ประกอบที่ 4 พลศึกษาเพื่อนันทนาการ ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน					
มาตรฐานที่ 10 ด้านการจัดกิจกรรมพลศึกษาเพื่อนันทนาการ	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 10.1 การเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเพื่อนันทนาการ	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 10.2 จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและเพียงพอ					
มาตรฐานที่ 11 ด้านผู้เข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเพื่อนันทนาการ					
ตัวบ่งชี้ 11.1 ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนันทนาการ	5.00	5.00	0.50	มากที่สุด	สอดคล้อง
องค์ประกอบที่ 5 พลศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน					
มาตรฐานที่ 12 ด้านคุณภาพผู้เรียน					
ตัวบ่งชี้ 12.1 ผู้เรียนมีผลการพัฒนาเต็มศักยภาพตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
มาตรฐานที่ 13 ด้านครูในการจัดการเรียนการสอน					
ตัวบ่งชี้ 13.1 ครูมีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วมและปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเหมาะสม	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 13.2 ครูเข้ารับการฝึกอบรมหรือพัฒนาให้มีทักษะในการจัดการเรียนร่วม	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 13.3 ครูจัดหา ผลิตและใช้เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ในการพัฒนาผู้เรียนตามความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง
ตัวบ่งชี้ 13.4 ครูมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับผู้เรียนเฉพาะบุคคล	5.00	5.00	0.00	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความต่อมาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา รอบที่ 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 13 มาตรฐาน และ 37 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 การสอนพลศึกษาในชั้นเรียน ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 19 ตัวบ่งชี้ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันจำนวน 19 ตัวบ่งชี้ เป็นข้อความที่เหมาะสมในระดับมากที่สุด จำนวน 17 ตัวบ่งชี้ ($Mdn = 5.00$, $Mo = 5.00$, $IQR = 0.00 - 1.00$) และมีเป็นข้อความเหมาะสมในระดับมาก จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ 1.3 และ 2.4 ($Mdn = 4.00$, $Mo = 4.00$, $IQR = 1.00$)

2. องค์ประกอบที่ 2 การจัดการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน 7 ตัวบ่งชี้ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน และเป็นข้อความที่เหมาะสมในระดับมากที่สุด จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ ($Mdn = 5.00$, $Mo = 5.00$, $IQR = 0.00 - 1.00$)

3. องค์ประกอบที่ 3 การจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน 3 ตัวบ่งชี้ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน และเป็นข้อความที่เหมาะสมในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ ($Mdn = 5.00$, $Mo = 5.00$, $IQR = 0.00 - 1.00$) และมีเป็นข้อความเหมาะสมในระดับมาก จำนวน 1 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ 9.1 ($Mdn = 4.00$, $Mo = 4.00$, $IQR = 1.00$)

4. องค์ประกอบที่ 4 พลศึกษาเพื่อนันทนาการ ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน 3 ตัวบ่งชี้ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน และเป็นข้อความที่เหมาะสมในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ($Mdn = 5.00$, $Mo = 5.00$, $IQR = 0 - 0.05$)

5. องค์ประกอบที่ 5 พลศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน และเป็นข้อความที่เหมาะสมในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ($Mdn = 5.00$, $Mo = 5.00$, $IQR = 0.00$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ จำนวน 13 มาตรฐาน และ 37 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การสอนพลศึกษาในชั้นเรียน จำนวน 5 มาตรฐาน 19 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1 ด้านหลักสูตรพลศึกษา จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนพลศึกษา จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 3 ด้านครูพลศึกษา จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผลทางพลศึกษา จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานที่ 5 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน จำนวน 2 มาตรฐาน 7 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 6 ด้านบุคลากร จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานที่ 7 การจัดดำเนินการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน จำนวน 2 มาตรฐาน 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 8 การจัดส่งนักกีฬาเข้าแข่งขันกีฬา จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานที่ 9 ด้านผู้ฝึกสอนกีฬา องค์ประกอบที่ 4 การจัดพลศึกษาเพื่อนันทนาการ จำนวน 2 มาตรฐาน 3 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 10 ด้านการจัดกิจกรรมพลศึกษาเพื่อนันทนาการ จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานที่ 11 ด้านผู้เข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเพื่อนันทนาการ จำนวน 1 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 5 การจัดกิจกรรมพลศึกษาพิเศษ จำนวน 2 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 12 ด้านคุณภาพผู้เรียน จำนวน 1 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานที่ 13 ด้านครูในการจัดการเรียนการสอน จำนวน 4 ตัวบ่งชี้

จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้เกณฑ์มาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการจัดโปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือวาทนโยบายเพื่อจะพัฒนาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ระบุไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทรสินธพานนท์ [13] กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้สถานศึกษาอยู่ในระดับมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในวงการศึกษา นั้น ผู้บริหารเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ พร้อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ มีความรู้ความสามารถในการบริหาร

จัดการทั้งด้านวิชาการ การดูแลผู้เรียน บุคลากรทุกฝ่าย มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความสามารถ คณะครู-อาจารย์ เครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายชุมชน ร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ต่อสถานศึกษา มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรระดับชาติ และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนด้วยรูปแบบการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอนและกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยมีการวิจัยเพื่อพัฒนาควบคู่กันไป เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมาย ดังที่ พัชรภา เกิดโภคทรัพย์ [14] ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนของพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย พบว่า การจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนพลศึกษาจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญร้อยละ 75 ใช้วิธีการแบบศึกษาด้วยตนเอง สมรรถนะของนักเรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความมีวินัยเป็นประเด็นที่ครูผู้สอนพลศึกษาได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนามากที่สุด

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ประเมินการจัด โปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาไป ประชาพิจารณ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ประเมินการจัด โปรแกรมพลศึกษาไปทดลองใช้กับ โรงเรียนเทศบาล และโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา เพื่อให้ทราบถึงบริบทของโรงเรียนระดับประถมศึกษา
2. ควรมีการวิจัยติดตามผลการใช้มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ในการประเมินมาตรฐานการจัด โปรแกรมพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อปรับรายละเอียดให้มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

เอกสารอ้างอิง

- [1] จิรกรณ์ สิริประเสริฐ. ทักษะและเทคนิคการสอนพลศึกษาในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2543.
- [2] Goudas, M. and Magotsiou, E. The Effects of a Cooperative Physical Education Program on Students' Social Skills. *Journal of Applied Sport Psychology* 2009; 21: 356-364.
- [3] วรศักดิ์ เพ็ชรชอบ. รวบรวมบทความเกี่ยวกับปรัชญา หลักการ วิธีสอน และการวัดเพื่อประเมินผลทางพลศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2561.
- [4] วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. เป้าหมายของการจัดกิจกรรมทางกายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสุขศึกษาพลศึกษาและสันทนาการ*; 2556;1;16-39.
- [5] กรรวิ บุญชัย. การวัดเพื่อประเมินผลทางพลศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1 อ่างทอง: วรศิลป์การพิมพ์; 2555.
- [6] Oh J. and Graber KC. National Curriculum for Physical Education in the United States; *Journal Quest* 2017; 69:2, 220-235.
- [7] นงคณภัศ ปาแก้ว. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนพลศึกษาของครูประถมศึกษาที่ไม่มีวุฒิต่างพลศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต] กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2557.
- [8] พุทธรัตน์ พุทธจำ. การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สังกัด

- กรุงเทพมหานคร [อินเทอร์เน็ต] วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา; 2558. [เข้าถึงเมื่อ 7 พฤษภาคม 2562]
เข้าถึงได้จาก: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/35320/33490>.
- [9] ศิริชัย กาญจนวดี. ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2554.
- [10] กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2552.
- [11] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2554.
- [12] สุกกร ประทุมถิ่น. การศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบยั่งยืนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต] กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2551.
- [13] สุคนธ์ สินธพานนท์. ครุยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคโนโลยี พรินติ้ง; 2560.
- [14] พัชรภา เกิด โภคทรัพย์. สภาพการจัดการเรียนการสอนของพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร [ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2556.

ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย ที่มีต่อการส่งเสริมทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย

The Effects of Thai Dessert Cooking Activity Provision on Self-Control Skill of Young Children

วันศิริ นิลสุขา* และ ชลาธิป สมาหิโต
Wansiri Ninsukka* and Chalathip Samahito

สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900
Division of Early Childhood Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: wansiri.n@ku.th

Received: 21 May 2019, Revised: 21 June 2019, Accepted: 10 July 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยที่มีต่อการส่งเสริมทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3 - 4 ปี ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) กรุงเทพมหานคร 1 จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการควบคุมตนเอง 24 แผน และแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยมีทักษะการควบคุมตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เด็กมีทักษะการควบคุมตนเอง มีสมาธิจดจ่อใส่ใจในการทำกิจกรรม ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น และสามารถติดตามประเมินตนเองในการทำกิจกรรมได้ดีขึ้น

คำสำคัญ: กิจกรรมประกอบอาหาร ขนมไทย การควบคุมตนเอง เด็กปฐมวัย

Abstract

The objective of this study was to study the effects of Thai dessert cooking activity provision on the self-control skill of young children. The target group of this study was 22 of male and female young children who were 3-4 years old. They were studying in kindergarten 1 in the 2nd of 2018 at Ramkhamhaeng University Demonstration School (Elementary Level), in Bang Kapi district of Bangkok 1. The instruments included 24 lesson plans of cooking Thai dessert activities and the performance test on skill self-control of preschool children. Data was analyzed by mean, standard deviation.

The results of the study showed that young children who received Thai dessert cooking activities provision had higher posttest self-control skill scores than the pretest with statistically significant at .05. Then children had better self-control skills, concentration, focus on activities, better control their emotions. In addition, they could be better follow up self-assessment in activities.

Keywords: cooking, Thai dessert, self-control, young children

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบันมีความก้าวหน้าและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยเฉพาะการนำสื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ ซึ่งเด็กในวัยแรกเกิด-6 ขวบในปัจจุบันที่เกิดมาพร้อมสื่อเทคโนโลยี การสื่อสารของเด็กปฐมวัยโดยไม่ได้รับการดูแล หรือให้ความรู้ในการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมจากครอบครัว หรือสิ่งแวดล้อมรอบข้างทำให้เป็นสาเหตุของการเกิดสมาธิสั้น สนใจอะไรในระยะเวลานั้น ๆ ไม่จดจ่อกับสิ่งใดได้ในเวลานาน ๆ กับสิ่งที่กำลังปฏิบัติ และในปัจจุบันการเรียนรู้ที่มีการแข่งขันสูง ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีทักษะจำเป็นต่อการดำรงชีวิตเพื่อเตรียมให้เด็กปฐมวัยเป็นผู้มีทักษะในการเผชิญชีวิตในโลกที่มีกระแสการเปลี่ยนแปลง ทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น คือ ทักษะชีวิตที่นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อม สังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หากเด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับทักษะชีวิตตั้งแต่ยังเล็กโดยการปูพื้นฐานจากพ่อแม่ ครอบครัว และจากโรงเรียนให้เด็กมีทักษะชีวิต มีความเข้มแข็ง มั่นคง พร้อมทั้งจะปรับตัวเข้ากับสังคม และเผชิญกับปัญหา แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับวัย สามารถดูแลตนเอง มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง จัดการกับความต้องการของตนเองที่พบในชีวิตประจำวัน [1] และในปัจจุบันการเตรียมความพร้อม การเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัย ควรจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยคำนึงถึงหลักพัฒนาการของเด็ก และจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสงสัยอยากรู้อยากเห็น ช่วงสังเกตเพิ่มเติมจะทำให้เด็กมีความอยากเรียนรู้ อยากหาคำตอบ และเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนเองตามความสนใจ เพราะการเรียนรู้ของเด็กต้องอาศัยประสบการณ์ตรง สิ่งที่เป็นรูปธรรมผ่านการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสการลงมือปฏิบัติจึงเป็นวิธีการเรียนรู้ กระตุ้นให้เด็กได้ทำในสิ่งที่ตนเองพอใจ มีความสนุกสนานเป็นการสนองความกระตือรือร้นความใฝ่รู้ของเด็ก เมื่อเด็กในช่วงปฐมวัยเจริญเติบโตทางด้านพัฒนาการทางร่างกาย สังคม อารมณ์จิตใจ รวมไปถึงความคิดรวบยอด หรือสติปัญญาของเด็กจะถูกพัฒนาตามไปด้วย โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามการเจริญเติบโต และประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งจะเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตามช่วงวัยของชีวิต [2]

สุภาวดี หาญเมธี [3] กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมและการสร้างองค์ความรู้ให้กับเด็กปฐมวัยที่จากพ่อแม่ ครู และผู้ดูแลเด็กมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดให้เหมาะสมกับเด็ก เพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ โดยคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ความสามารถ มีทักษะชีวิต สามารถควบคุมตนเอง จดจ่อใส่ใจ ควบคุมอารมณ์ยับยั้งชั่งใจกับสิ่งเร้าที่ไม่เหมาะสม มีความอดทน คิดมีเหตุผล คิดอย่างมีระบบ ทำงานเป็น รู้จักวางแผนก่อนลงมือทำ รู้จักแก้ไขปัญหา และสามารถติดตามประเมินตนเอง หากเด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริม ได้รับการช่วยเหลือ ได้รับการดูแลอย่างถูกวิธีเป็นไปตามขั้นตอนของพัฒนาการเด็กแล้ว ก็จะทำให้เด็กมีความพร้อมและมีศักยภาพที่จะพัฒนาต่อไปอย่างสูงสุด

จากปัญหาดังกล่าวและสภาพห้องเรียนในปัจจุบันซึ่งผู้วิจัยเป็นครูประจำชั้นในภาคเรียนที่ 1 จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ๆ พบว่า ขณะที่คุณครูเล่านิทานเด็กจะให้ความสนใจในระยะเวลาสั้น ๆ สร้างชิ้นงาน กิจกรรมศิลปะ เมื่อเด็กปฏิบัติในระยะเวลาหนึ่ง เด็กจะให้ความสนใจกับกิจกรรมอื่น เช่น เมื่อเพื่อนเข้ามาชวนคุยเด็กจะหันไปคุยกับเพื่อนเล่นกับเพื่อน หันไปดูการ์ตูนไม่สนใจกับกิจกรรมที่กำลังทำอยู่ เด็กไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้จดจ่อกับงานที่กำลังทำอยู่ได้ และไม่รอคอยในการทำกิจกรรม เข้าแถวรอรับสิ่งของจากครู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีสมาธิมากขึ้นมีหลายวิธี เช่น กิจกรรมเล่านิทาน กิจกรรมบทบาทสมมติ กิจกรรมร้องเพลง กิจกรรมเดินรำ และกิจกรรมการทำขนมไทยก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความอดทน เพราะเนื่องจากการทำขนมไทยมีความซับซ้อน มีความประณีตในขั้นตอนการทำขนม เด็กจะต้องมีความอดทนในการปั้นขนมแต่ละลูกเพื่อให้ได้ขนมที่สมบูรณ์ที่สุด นำไปปรุงจนสุก จนกว่าจะทำขนมสำเร็จ ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูที่สอนระดับชั้นอนุบาล 3-4 ขวบ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) จึงมีความสนใจวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมประกอบอาหาร จึงได้เลือกกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย ซึ่งเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการสังเกต ลงมือทำงานด้วยกรรไกร ปั้น หยิบจับขนม การฟังคำสั่ง การดมกลิ่น การชิมรสชาติของขนม และได้แสดงความคิดเห็นจากการประกอบขนมไทย ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการควบคุมตนเอง มีความตั้งใจ มีความมุ่งมั่นในขณะที่ทำกิจกรรมมีสมาธิในการทำงาน มีความรับผิดชอบ เมื่อตั้งใจและลงมือทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ไม่ว่าจะมียุอุปสรรคใด ๆ ก็พร้อมฝ่าฟันให้ประสบความสำเร็จเพราะเด็กได้ลงมือทุกขั้นตอน รวมทั้งเกิดความสุขสนุกสนานในขณะที่ปฏิบัติ ซึ่งในขณะที่เด็กได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรม ได้ลงมือทำงานตัวเด็กเองจะไม่สามารถทราบเลยว่าเกิดสถานการณ์หรือปัญหาใด ๆ เกิดขึ้น จากการทำกิจกรรมเด็กเรียนรู้และลงมือทำงานทุกขั้นตอนด้วยตนเอง เพื่อให้ขนมที่ออกมามีรูปร่างลักษณะเสมือนต้นแบบทั้งรูปร่าง ลักษณะ หากเด็กได้รับการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยแล้ว ผู้วิจัยเชื่อว่าเด็กมีสมาธิ มีความมุ่งมั่นและอดทนในการทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน จดจ่อใส่ใจกับสิ่งที่ทำ ไม่ให้ความสนใจกับสิ่งรบกวนต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้นเช่น การพับเสื้อผ้า การพับกระดาษ การรอคอย และสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเองไม่ให้โกรธง่าย หรือหงุดหงิดได้ง่าย และยังสามารถบอกจุดบกพร่องของตนเองพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข

จากสภาพปัญหาและแนวคิดดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย เพื่อส่งเสริมทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งคาดว่าผลการวิจัยผู้บริหารศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยที่มีต่อทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย

การดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 22 คน จากจำนวนเด็กทั้งห้อง 22 คน

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัย 1) ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย 2) ตัวแปรตาม คือ ทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย

ระยะเวลาในการวิจัย ใช้ระยะเวลาในการวิจัยเป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยทดลองสัปดาห์ละ 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ใช้เวลาวันละ 25 - 30 นาที รวมทั้งหมด 24 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย จำนวน 24 แผน 2) แบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการควบคุมตนเอง จำนวน 3 ข้อและแบบบันทึกการสังเกตทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย

แผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย ระดับชั้นอนุบาล 1 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นจำนวน 24 แผน โดยมีลำดับขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้ (1) ศึกษาคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และ 2560 (อายุ 3- 4 ปี) และตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาศึกษาของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ [4] (2) จากการศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำราขนมไทยและรายการอาหารประเภทขนมไทยที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้นำเอกสารมาทำการเลือกรายการอาหารร่วมกับเด็กโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเลือกรายการขนมไทยได้ทั้งหมด 8 รายการที่เหมาะสมกับการส่งเสริมทักษะการควบคุมตนเอง มีขั้นตอนไม่ยากซับซ้อนเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย 3-4 ขวบประกอบด้วยกิจกรรม 8 กิจกรรม ได้แก่ ขนมบัวลอย ขนมทับทิมกรอบขนมครกทรงแครง ขนมไข่นกกระทา ขนมโค ขนมต้ม สาकुบัวลอย และขนมลูกชุบ (3) สร้างแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยสำหรับเด็กปฐมวัยที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน โดยกำหนดจุดประสงค์เนื้อหาการดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียนและการประเมินผล ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมรวมทั้งสิ้น 24 แผน โดยใน 1 สัปดาห์ จะดำเนินการจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 3 แผน คือ วันจันทร์ อังคาร และพุธ โดยจัดกิจกรรมวันละ 45 นาที ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (3.1) กิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย เป็นส่วนที่ระบุดังกิจกรรมต่างๆ ที่จัดไว้ให้เด็กในแต่ละวัน (3.2) จุดประสงค์เป็นผลที่แสดงถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมาย (3.3) ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุดังขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมโดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ การจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย หมายถึง การจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กได้ลงมือทำขนมไทยที่ต้องการใช้การปั้น การนวด มีขั้นตอนการทำไม่ซับซ้อน ได้แก่ ขนมบัวลอย ขนมทับทิมกรอบขนมครกทรงแครง ขนมไข่นกกระทา ขนมโค ขนมสาकुบัวลอย ขนมต้ม ขนมลูกชุบ ซึ่งเป็นรายการขนมไทยที่ส่งเสริมให้เด็กมีความตั้งใจ มุ่งมั่นในการทำขนมด้วยความพากเพียรพยายามจนเกิดความสำเร็จ โดยมีกระบวนการในการทำกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ **ขั้นกระตุ้นความสนใจ** เป็นขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการทำขนมไทยส่วนร่วมในกิจกรรมการเล่านิทานหรือร้องเพลง หรือท่องคำคล้องจอง แนะนำชื่อ สังเกต อภิปรายลักษณะและส่วนผสมของขนมไทย รวมถึงการสร้างข้อตกลงเบื้องต้นร่วมกัน รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นในกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยร่วมกัน **ขั้นเตรียมก่อนปรุง** เป็นขั้นที่เด็ก ๆ และครูสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับวัตถุดิบ เลือก หยิบ เตรียมวัตถุดิบที่จะใช้ในการทำขนมไทย ออกแบบขนม และสนทนาเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการทำขนมไทยด้วยวิธีการปั้นเป็นรูปทรงลักษณะต่าง ๆ แล้วนำเสนอด้วยวิธีการบอกเล่าเกี่ยวกับลักษณะและจำนวนของขนมไทยที่เด็กปั้นได้ **ขั้นปรุง** เป็นขั้นที่เด็ก ๆ ลงมือทำขนมด้วยวิธีการผสมแป้งกับน้ำ ผสมวัตถุดิบเข้าด้วยกัน นวดแป้ง ปั้นถั่วหรือแป้งให้เป็นรูปทรงเสมือนจริงของขนมแต่ละชนิด แล้วนำไปปรุงกับส่วนผสม ได้แก่ น้ำตาล น้ำกะทิ ในกระทะไฟฟ้า เพื่อให้ขนมสุก ตักใส่ถ้วยพร้อมรับประทาน โดยในขั้นตอนนี้ครูมีหน้าที่ในการสังเกตการทำขนม แนะนำช่วยเหลือ คอยกระตุ้น และสังเกตพฤติกรรมการจดจ่อใส่ใจกับสิ่งที่ทำ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองเมื่อมีสิ่งเร้าเข้ามารบกวนหรือเมื่อเจออุปสรรคใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความโกรธ หรือไม่เดินหรือเล่นอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมจนเกิดความเสียหาย แม้จะมีสิ่งเร้าอื่น ๆ เข้ามารบกวนในขณะที่ทำกิจกรรมอดทนรอคอยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความสุข สนุกสนาน จนสำเร็จ **ขั้นสรุป** เด็กนำเสนอผลงานของตนเองบอกความรู้สึกต่อผลงานของตนเองหรือบอกข้อบกพร่องของผลงานในส่วนที่ต้องการเพิ่มเติมหรือแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และร่วมกันสรุปขั้นตอนในการประกอบอาหารประเภทขนมไทย ทบทวนกิจกรรมกระบวนการทำขนมไทย (4) นำแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการจัด

ประสบการณ์ จำนวน 24 แผนที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาคุณภาพ ตรวจสอบ ปรับปรุง และแก้ไข หากความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยของเด็กปฐมวัยโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างทักษะการควบคุมตนเองกับจุดประสงค์ (IOC) จำนวน 3 ชุดจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน (5) นำแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยที่สร้างขึ้น เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบปรับปรุงและแก้ไขปรับปรุง โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้คะแนน IOC อยู่ที่ 0.67 – 1.00 ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้ จุดประสงค์ควรแสดงให้เห็นทักษะในการควบคุมตนเองทั้ง 3 ข้อ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมควรปรับให้สอดคล้องและแสดงให้เห็นถึงการควบคุมตนเองและแก้ไขภาษาให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย (6) นำแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยเพื่อส่งเสริมทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงเหมาะสมแล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายในการทดลอง

การสร้างแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย (1) ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 และ 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-4 ปี (2) ศึกษาทฤษฎี หลักการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิธีการสร้างแบบประเมินให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และหลักการจัดการเรียนรู้ (3) ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะในการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาจัดทำเป็นแบบประเมินทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย (4) ดำเนินการสร้างแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ข้อ ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง จดจ่อใส่ใจ ควบคุมอารมณ์ และการติดตามประเมินตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ ชุดประเมินการจดจ่อใส่ใจ จำนวน 1 ข้อ ชุดแบบประเมินการควบคุมอารมณ์ จำนวน 1 ข้อ และแบบประเมินทักษะการติดตามติดตามประเมินตนเอง จำนวน 1 ข้อ (5) นำแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พิจารณาความเหมาะสมและองค์ประกอบของชุดกิจกรรมว่ามีความครอบคลุมกับเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้คะแนนค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับ 0.67 – 1.00 ซึ่งถือว่านำไปใช้ได้ โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะโดยควรใส่ภาพเพื่อแสดงกิจกรรมให้ชัดเจน และการจัดกิจกรรมที่มีการควบคุมอารมณ์ควรมีสถานการณ์ที่แสดงอารมณ์แต่กิจกรรมศิลปะปะติดปะติดเป็นการทำงานกับตนเองไม่ได้มีโอกาสที่แสดงอารมณ์ ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญโดยแนะนำให้ใช้รูปภาพและเนื้อหาที่มีความชัดเจนและเหมาะสมกับวัย (6) เมื่อได้รับคำแนะนำและได้ปรับปรุงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงนำแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

ผลการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยมีทักษะการควบคุมตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง เด็กมีทักษะการควบคุมตนเองมีสมาธิ จดจ่อใส่ใจในการทำกิจกรรม ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น และสามารถติดตามประเมินตนเองในการทำกิจกรรมได้ดีขึ้น

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง	คะแนนเต็ม	μ	σ
ก่อนการทดลอง	9	5.05	1.27
หลังการทดลอง	9	8.41	0.86

N=22

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการควบคุมตนเองได้มากขึ้น จากผลการทดลองเด็กมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการควบคุมตนเอง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านการจดจ่อใส่ใจ ด้านควบคุมอารมณ์ ด้านการติดตามประเมินตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากการทำแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

รายการ	การทดลอง	คะแนนเต็ม	μ	σ
ชุดแบบประเมินการจดจ่อใส่ใจ กิจกรรมการร้อยลูกปัดตามแบบรูป จำนวน 5 ชุด	ก่อนการทดลอง	3	1.68	0.48
	หลังการทดลอง	3	2.82	0.39
ชุดแบบประเมินการควบคุมอารมณ์ กิจกรรมปะติดสร้างสรรค์ตามแบบ (ถีปะ)	ก่อนการทดลอง	3	1.73	0.45
	หลังการทดลอง	3	2.82	0.39
ชุดแบบประเมินการติดตามประเมินตนเอง กิจกรรมงานประดิษฐ์กล่องใส่ดินสอจากหลอดดูด	ก่อนการทดลอง	3	1.64	0.49
	หลังการทดลอง	3	2.77	0.53

จากตารางที่ 2 พบว่า ก่อนการทดลองเด็กมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองทักษะด้านการติดตามประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 1.64 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 ทักษะด้านการควบคุมตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1.73 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 คะแนน หลังการทดลองเด็กทักษะด้านการติดตามประเมินตนเองมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 2.77 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 และทักษะด้านการจดจ่อใส่ใจและการควบคุมอารมณ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 2.82 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.39 เมื่อนำคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบเห็นได้ว่า เด็กมีพัฒนาการทักษะการควบคุมตนเองเพิ่มขึ้นหลังได้รับการทดลองทุกด้าน

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยมีทักษะการควบคุมตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เด็กมีทักษะการควบคุมตนเอง มีสมาธิ จดจ่อใส่ใจในการทำกิจกรรม ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น และสามารถติดตามประเมินตนเองในการทำกิจกรรมได้ดีขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยที่มีต่อทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย โดยผลการวิจัยพบว่าจากการที่ผู้วิจัย ได้มีการทดลองการใช้กิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยที่มีต่อการส่งเสริมทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย ของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 22 คน

ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยที่มีต่อการส่งเสริมทักษะการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยช่วยส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการควบคุมตนเองได้มากขึ้น จากผลการทดลองเด็กมีทักษะการควบคุมตนเอง ด้านการจดจ่อใส่ใจ ด้านควบคุมอารมณ์ ด้านการติดตามประเมินตนเอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อาจเนื่องมาจาก

1. การจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยได้รับการออกแบบให้มีลักษณะการจัดกิจกรรมแบบกลุ่ม เด็กได้แสดงความคิดเห็นวางแผนร่วมกันในการออกแบบ วางแผนจัดเตรียมอุปกรณ์ วางแผนการลงมือทำขนมร่วมกัน ในขณะที่เด็กทำงานกลุ่มเด็กได้จดจ่อกับงานที่ทำ ได้จดจ่อกับชิ้นงานที่ทำ เช่น การเลือกวัตถุดิบที่จะใช้ในการทำขนมแต่ละชนิด การปั้นแป้ง การบีบ การนวด การทาสี การผสมสี การนวดแป้ง สอดคล้องกับ Jossey [5] ที่กล่าวว่า การที่เด็กได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เด็กได้ร่วมกันวางแผนในการทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันช่วยกันเสนอความคิดเห็นว่าจะทำอะไรในแต่ละขั้นตอน ในขั้นเตรียมก่อนการทำขนม ขั้นการลงมือทำขนมซึ่งเด็กจะได้ฝึกทักษะการคิด การพูดสื่อสาร การวางแผนร่วมกันเพื่อเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือการปรับปรุงแก้ไขปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม และร่วมสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างตัวเด็กเองในสร้างข้อตกลงร่วมกัน มีการพูดคุยของชวนเพื่อนทำงานเพื่อให้เสร็จได้ทันในเวลาดำหนดกระตุ้นเพื่อนให้สนใจ จดจ่อกับการทำกิจกรรม ไม่เล่นในขณะที่ทำกิจกรรมทำงานจนสำเร็จ และการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มทำให้เด็กเด็กสังเกตว่าในขณะที่เพื่อนในกลุ่มกำลังทำกิจกรรมทำให้เด็กรู้สึกเกิดแรงจูงใจเกิดสิ่งเร้าว่า “ถ้าเธอทำเสร็จได้ ฉันก็ต้องทำให้เสร็จเหมือนกัน”

2. เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นการให้ความรู้กับเด็กโดยที่เด็กไม่รู้ตัวผ่านการลงมือทำจากสื่อ วัสดุของจริง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการสังเกต หยิบ จับ ฟัง ชิมรสชาติ มีความมุ่งมั่น ตั้งใจทำให้สำเร็จ ทำงานเป็นกลุ่มกับผู้อื่น เด็กเกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจ จดจ่อกับสิ่งที่ทำมากขึ้น กิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยมีขั้นตอนการทำขนมไทยตั้งแต่ขั้นกระตุ้นความสนใจ ขั้นเตรียมอุปกรณ์วัตถุดิบ ขั้นปรุง และขั้นสรุป ซึ่งแต่ละขั้นเมื่อเด็ก ๆ เกิดความสงสัย เด็ก ๆ จะมีความตั้งใจ มีสมาธิ จดจ่อใส่ใจกับสิ่งที่กำลังเรียนรู้ผ่านสื่อเด็กได้ลงมือสืบค้น ค้นหาข้อมูลด้วยตนเอง การที่เด็กได้ลงมือสืบค้นด้วยตนเอง หาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ฝึกให้เด็กได้เรียนรู้ในการวางแผนว่าจะต้องทำอะไรเพื่อให้ได้ข้อมูล เด็กมุ่งมั่นที่จะหาคำตอบด้วยวิธีการอื่นหลากหลายวิธี โดยการถามครู พ่อแม่ พ่อครัวแม่ครัว การค้นหาข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ต ให้เด็กได้ค้นพบความจริงด้วยตนเอง มีการลงมือทำและสรุปผลด้วยตนเอง รวมทั้งครูร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียน และสร้างบรรยากาศการสืบเสาะหาความรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระ [2]

3. เด็กได้ลงมือปฏิบัติซ้ำ ๆ ในแต่ละกิจกรรมเด็กจะได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนซ้ำ ๆ กับวัตถุของจริง ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เกิดประสบการณ์ เกิดความเข้าใจด้วยตนเอง และเด็กจะเก็บข้อมูล ประสบการณ์จากการได้ลงมือในครั้งนี้ไปสู่การปฏิบัติในครั้งต่อ ๆ ไป สอดคล้องกับ Piaget ที่ว่า การสอนควรทบทวนความรู้เดิม หรือทำอะไรซ้ำ ๆ แล้วค่อยเพิ่มเติมความรู้ใหม่ เพื่อให้เชื่อมโยงกับความรู้เดิมจนเกิดความเคยชิน และเด็กเรียนรู้ผ่านการสัมผัส ชิมรส ฟัง สังเกตทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

4. การลงมือทำขนมไทยซึ่งลักษณะของกิจกรรมขนมไทยใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานในการลงมือปฏิบัติ เด็กจะต้องใช้ระยะเวลาในการทำอย่างค่อย ๆ ทำ ลงมือทำอย่างตั้งใจ มีความมุ่งมั่น จดจ่อกับการทำขนม อดทนในการปั้น บีบ ประคอง ติ้ม ดังนั้นการทำกิจกรรมที่เป็นลักษณะขนมไทย ต้องใช้ระยะเวลาในการทำงานเพราะขนมไทยเป็นขนมที่มีขั้นตอนในการทำและเอกลักษณ์ของการทำขนมแต่ละขั้นตอนมีความละเอียด ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการปั้นแป้ง นวดแป้ง กวนตัวเหลือง กวนไส้ขนม ประคองให้เป็นชิ้นงานในการทำเด็กลงมือทำอย่างตั้งใจ มุ่งมั่น จดจ่อกับสิ่งที่กำลังทำ ควบคุมอารมณ์ของตนเองในแต่ละสถานการณ์ให้รู้จักการรอคอย จัดการกับอารมณ์ของตนเองไม่ให้เล่น หรือ

พูดคุยแสดงอารมณ์หงุดหงิดเมื่อต้องรอคอยนาน ๆ หรือแสดงอารมณ์โกรธเมื่อไม่ชอบหรือไม่พอใจ การลงมือปฏิบัติ ก่อนข้างนาน และเด็กได้ซึมรสชาติของขนมตนเองบอกได้ว่าขนมที่ทำมีรสชาติ มีลักษณะเป็นอย่างไรต้องการปรับปรุง แก้ไขอะไรในขนมของตนเอง ดังนั้นกิจกรรมเหล่านี้ช่วยส่งเสริมทักษะ Executive Functions (EF) คือ ความสำเร็จในชีวิตการที่เด็กได้เรียนรู้หรือทำงานทำให้เด็กพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา ช่วยให้เด็กควบคุมตนเอง มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ จดจ่อ และในด้านของอารมณ์ ความคิดและการกระทำไม่ให้อารมณ์หุนหันพันแค้น คิดไตร่ตรองก่อนทำเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย [6-7]

ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยที่มีต่อการส่งเสริมทักษะ การควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับครู ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย หรือผู้ที่สนใจ ในการพัฒนาทักษะการควบคุมตนเอง ในด้านจดจ่อใส่ใจ ควบคุมอารมณ์ และติดตามประเมินตนเองให้กับเด็กปฐมวัย โดยผู้ที่ใช้วิธีหรือกระบวนการในแบบนี้จะต้องจัดกิจกรรมเน้นในเรื่องของการควบคุมตนเอง ความมุ่งมั่น จดจ่อใส่ใจ กับสิ่งที่ทำ การทำงานเป็นกลุ่ม โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้ สังเกต สำรวจ ตรวจสอบ สืบค้นหาคำตอบตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และกล้าคิด กล้าแสดงออกนำเสนอผลงานติดตาม และประเมินตนเอง แก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับวัย และเด็กจะเกิดทักษะในการควบคุมตนเองนั้นจะต้องผ่านการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษานี้

1. ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ควรมีจำนวนเพียงพอกับผู้เรียน เนื่องจาก เด็กให้ความสนใจกับสิ่งของแปลกใหม่ที่ไม่ซ้ำกับของเดิม และครูควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็ก โดยขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองช่วยนำเอาวัสดุอุปกรณ์วัตถุดิบที่ใช้ในการทำขนมแต่ละสัปดาห์มาร่วมทำกิจกรรมเพื่อเป็น แรงจูงใจในการคิดออกแบบกิจกรรมและเป็นการฝึกการมีส่วนร่วมระหว่างบ้านและโรงเรียน

2. ในการจัดกิจกรรมหากในชั้นเรียนมีจำนวนเด็กมาก ครูอาจต้องวางแผนในเรื่องของวิธีการจัดการในชั้นเรียน โดยการหมุนเวียนโดยการจัดกิจกรรมแบบหมุนเวียนเพื่อให้การดูแลทั่วถึง สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยที่มีต่อทักษะ หรือความสามารถด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการกลุ่มศึกษา ทักษะ EF ด้านอื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยและการจัดกิจกรรม ในรูปแบบอื่น เช่น การจัดกิจกรรมร้อยลูกปัด หรือ ร้อยพวงมาลัย เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทอื่น ๆ อย่างเช่น อาหารท้องถิ่น อาหารประจำชาติ ที่เหมาะกับเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญการบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา; 2543.
- [2] ศิริวรรณ วัฒนพัฒน์. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร. 2559;13(2): 65-75.

- [3] สุภาวดี หาญเมธี. EF ทักษะสมองเพื่อจัดการชีวิตที่สำเร็จ. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์สถาบัน RLG (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป); 2560.
- [4] Jossey-Bass. Boosting Executive Skills in the Classroom. A Wiley Imprint. San Francisco; 2013
- [5] กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.; 2560.
- [6] นवलจันทร์ จุฑาทักดิ์กุล. Emotional Control ทักษะการควบคุมอารมณ์. นิตยสารรักลูก : 2558; 33(391): 158-160.
- [7] ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. เลี้ยงลูกอย่างไรให้ได้ EF. กรุงเทพมหานคร: แพรวเพื่อนเด็ก อมรินทร์ พรินติ้งแอนพับลิชชิง; 2561.

การพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาวัสดุวิศวกรรม ด้วยกูเกิลคลาสรูม เพื่อส่งเสริมระเบียบวินัยในชั้นเรียน

Development of Teaching and Learning of Engineering Materials with Google Classroom to Enhance Discipline in the Classroom

ณัฐพร ตังเจริญชัย* ธัชชัย เทพกรณ์ และ สุกฤษฎี เพชรสวัสดิ์

Nattaporn Tungcharoenchai, Thatchai Theppakorn and Sukrit Phetsawat*

ภาควิชาการจัดการและโลจิสติกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก 65000
*Division of Management and Logistics, Faculty of Industrial Technology, Pibulsongkram Rajabhat University,
Pibulsongkram 65000*

**To whom correspondence should be addressed. e-mail: nattaporn.t@psru.ac.th*

Received: 4 October 2018, **Revised:** 1 November 2018, **Accepted:** 3 December 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยในชั้นเรียนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้กูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรม 2) เปรียบเทียบระเบียบวินัยในชั้นเรียนก่อนและหลังใช้กูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรม 3) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่ใช้กูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรม กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาการจัดการและโลจิสติกส์ รายวิชาวัสดุวิศวกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และใช้เครื่องมือวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวัสดุวิศวกรรมด้วยกูเกิลคลาสรูมเพื่อส่งเสริมระเบียบวินัยในชั้นเรียน แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบประเมินระเบียบวินัยในชั้นเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยของ T-Score เท่ากับ 13.29 คิดเป็นร้อยละ 30.65 นักศึกษามีระเบียบวินัยในชั้นเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยของ T-Score เท่ากับ 13.03 คิดเป็นร้อยละ 29.98 และนักศึกษามีความพึงพอใจของนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.48

คำสำคัญ: กูเกิลคลาสรูม ระเบียบวินัยในชั้นเรียน รายวิชาวัสดุวิศวกรรม

Abstract

This research aimed to 1) study the compared academic achievement before and after using google classroom in engineering materials course. 2) study the compared discipline before and after using google classroom in engineering materials class. And 3) study the satisfaction of students studying google classroom in engineering materials class. The purpose of the research study was to compare the 3rd year undergraduate students in management and logistics.

Engineering Materials Course, 2nd semester, academic year 2017, 16 people, using quantitative research methodology select a sample group that is specific. And using the research tool is plan study engineering materials course with google classroom for Enhance Discipline in the Classroom. Achievement assessment form and discipline assessment form. The result found academic achievement before higher than that of the academic achievement after using google classroom in engineering materials course and average value of T-Score is 13.29 percentage 30.65. Discipline before higher than that of discipline after using google classroom in engineering materials course and average value of T-Score is 13.03 percentage 29.98. Satisfaction of students studying google classroom in engineering materials class is highest level with an average of 4.66 and a standard deviation of 0.48.

Keywords: google classroom, discipline of classroom action research, engineering materials course

บทนำ

กระบวนการพัฒนาการศึกษาภายใต้ประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 เป็นจุดเริ่มต้นยุทธศาสตร์ชาติจากศตวรรษที่ 21 ดังที่ณัฐกานต์ ภาคพรต และปณิศา วรณพิรุณ [1] กล่าวถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในศตวรรษที่ 21 ตามโครงการจัดทำกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย ระยะ พ.ศ. 2554-2563 (National ICT Policy Framework 2011-2020: ICT 2020) โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในภาคการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์สาระการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของลัดดาวัลย์ สืบจิต [2] กล่าวว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะการเรียนรู้ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถและทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้วิจารณ์ พานิช [3] ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนว่า ต้องอาศัยเทคนิคการสอนและรูปแบบการจัดการบนสื่ออินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองกับผู้เรียนได้อย่างดี พร้อมทั้งความเหมาะสมกับบริบททางสังคมและความสามารถในการเข้าถึงของผู้เรียน ในปัจจุบันมีผู้นำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาผสมผสานกับการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ทั้งในหน่วยงานราชการและเอกชน ดังเช่น บริษัทกูเกิล (Google) ได้ทำการพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับส่งเสริมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ นพหิยานนท์ [4] ได้อธิบายวัตถุประสงค์หลักของบริษัท Google ที่ได้ทำการพัฒนาการเรียนการสอนแบบออนไลน์ คือ การเรียนที่ไม่ต้องใช้กระดาษ ปากกา และดินสอ รวมถึงการทำให้อาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนมีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น จากการออกแบบแอปพลิเคชัน มีชื่อเรียกว่ากูเกิลคลาสรูม (Google Classroom) มีความหมายว่า ชั้นเรียนออนไลน์ที่อาจารย์ผู้สอนสามารถสร้างขึ้นเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และสามารถสร้างห้องเรียนได้อย่างไม่จำกัด การมอบหมายงานให้กับนักศึกษาผ่านระบบโดยอาจารย์ผู้สอนไม่จำเป็นต้องให้งานในชั้นเรียนและทำการส่งผ่านเอกสาร โดยการแนบผ่านระบบ พร้อมทั้งกำหนดวันและเวลาในการส่งงานให้กับนักศึกษา

รายวิชาวัสดุวิศวกรรม เป็นรายวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ต้องทำการศึกษาเนื้อหาต่างๆ อาทิ ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างคุณสมบัติ กระบวนการผลิต และการใช้งานของวัสดุวิศวกรรมกลุ่มหลักๆ ของโลหะ พอลิเมอร์ เซรามิก และวัสดุเชิงประกอบ รวมไปถึงแผนภูมิสมมูลของเฟสและการแปลความ คุณสมบัติทางกลและการเสื่อมสภาพของวัสดุ จากการศึกษาข้อมูลเพื่อทำการปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้ทันสมัยกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน จึง ได้นำกูเกิลคลาสรูมมาปรับใช้กับ

รายวิชาวิศวกรรม เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนสามารถประหยัดเวลาในการจัดระเบียบการเรียนการสอนและการสื่อสารกับ ผู้เรียนได้มากขึ้น ช่วยให้ผู้สอนสร้างและเก็บงานได้โดยไม่ต้องสิ้นเปลืองทรัพยากร เทคโนโลยีดังกล่าวมีความเหมาะสม ต่อตัวผู้เรียนและผู้สอนทั้งในแง่ของการใช้งาน ความคุ้มค่า ค่ำเวลาและประสิทธิภาพในการประเมินผล

ในปัจจุบันการศึกษาในรายวิชาต่างๆ ของนักศึกษานั้นจะได้เอกสารจากอาจารย์เพื่อนำเอกสารที่เรียนไปถ่าย เอกสาร เพื่อมีการเรียนการสอนเกิดขึ้นนั้นจะแบ่งคะแนน ออกเป็น 2 ส่วน นั่นก็คือ คะแนนเก็บ และคะแนนสอบ ซึ่ง คะแนนสอบจะเป็นการวัดความรู้ของนักศึกษาระหว่างเรียน ส่วนคะแนนเก็บนั้นจะเป็นคะแนนที่นักศึกษาได้ทำการ รวบรวมส่งงาน การบ้าน กิจกรรมกลุ่ม และคะแนนจิตพิสัยระหว่างเรียน ซึ่งการเก็บคะแนนในส่วนของการส่งงานนั้น จะเป็นส่วนที่อาจารย์มอบหมายให้นักศึกษาส่งตามวันและเวลาที่กำหนด โดยที่นักศึกษาต้องนำการบ้านมาส่งที่โต๊ะ ของอาจารย์แต่ละครั้งนั้น ไม่ได้มีการนำมาส่งจริงหรืออาจเกิดการสูญหายระหว่างทาง และด้านจิตพิสัยนั้นเกิดจาก การที่นักศึกษาเข้าชั้นเรียนตรงเวลา แต่ตัวรูปภาพ ส่งงานตรงต่อเวลา ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นคะแนนเก็บของนักศึกษาทั้งสิ้น ซึ่งอาจารย์ผู้สอนจึงควรเห็นความสำคัญที่จะให้นักศึกษา สามารถติดตามผลคะแนนเก็บและคะแนนเข้าชั้นเรียน ได้จาก การเช็คออนไลน์ เพื่อให้นักศึกษาสามารถติดตามผลคะแนนและการติดตามงานที่ตนเองยังคงไม่ได้ส่งได้ โดยผ่าน ภูเกิลคลาสรูม

การวิจัยในครั้งนี้ได้พัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาวิศวกรรมด้วยภูเกิลคลาสรูมเพื่อส่งเสริมระเบียบวินัย ในชั้นเรียน ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องโดยสรุป พบว่า กระบวนทัศน์การพัฒนาทางการศึกษาภายใต้ ประเทศไทย 4.0 ยุคศตวรรษที่ 21 คือการเป็นจุดเริ่มต้นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การขับเคลื่อนไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง พอเพียงและยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม การขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างการวิจัยและ การพัฒนาการศึกษา การผนึกกำลังภายใต้แนวคิดประชารัฐ การวิจัยพัฒนาบุคลากรการศึกษา และผู้เรียนภายใต้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการรู้จักเติมเต็มพอเพียง แบ่งปัน รับผิดชอบและให้คุณค่า การหาความรู้ อย่าง ต่อเนื่อง การมีคุณธรรมวัฒนธรรมภิบาลอันเป็นเกราะคุ้มกัน และการเรียนรู้ในทักษะศตวรรษที่ 21 [4] โดยเฉพาะ อย่างยิ่งยังมีบุคลากรทางการศึกษาอีกจำนวนมากที่อยู่ในระบบ 1.0, 2.0, 3.0 การศึกษาวิจัยดังกล่าวจึงเป็นการส่งเสริม การพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมสู่การเรียนรู้ในทักษะศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนก่อนและหลังการเรียนรายวิชาวิศวกรรมด้วยภูเกิลคลาสรูม
2. เพื่อเปรียบเทียบระเบียบวินัยก่อนและหลังใช้ภูเกิลคลาสรูม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนด้วยภูเกิลคลาสรูม

ขอบเขตของการวิจัย

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาการจัดการและโลจิสติกส์ รายวิชาวิศวกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างการศึกษาข้อมูลภาคเรียนที่ผ่านมา เนื่องจากนักศึกษากลุ่มตัวอย่งนี้มีผลคะแนนและพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยที่ต่ำ ทางผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวม

ข้อมูลจากกลุ่มนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาการจัดการและโลจิสติกส์ ราชวิทยาลัยสัตวศาสตร์ ภาควิชาสัตวศาสตร์ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 คน ระหว่างวันที่ 5 -7 มีนาคม 2561 และวันที่ 15- 17 พฤษภาคม 2561

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาสัตวศาสตร์ ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมระเบียบวินัยในชั้นเรียนมีดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสัตวศาสตร์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมระเบียบวินัยในชั้นเรียน 2) แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินระเบียบวินัยในชั้นเรียน 4) แบบประเมินความพึงพอใจ

3. ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย

- 3.1 ศึกษาค้นหาข้อมูลจากการรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 สร้างและพัฒนาแผนการเรียนการสอนรายวิชาสัตวศาสตร์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมระเบียบวินัยในชั้นเรียน
- 3.3 สร้างและพัฒนาแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 3.4 สร้างและพัฒนาแบบประเมินระเบียบวินัยในชั้นเรียน
- 3.5 สร้างและพัฒนาแบบประเมินความพึงพอใจ
- 3.6 สร้างชั้นเรียนออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสื่อการเรียนการสอนในการดาวน์โหลดเอกสารประกอบการเรียนการสอน การส่งงาน และการเช็คชื่อเข้าห้องเรียนร่วมกับการในชั้นเรียนปกติ
- 3.7 ชี้แจงข้อปฏิบัติ แนวทางการเรียนการสอนกับกลุ่มเป้าหมาย
- 3.8 จัดเก็บข้อมูลคะแนนจากแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียน)
- 3.9 จัดเก็บข้อมูลคะแนนจากแบบประเมินระเบียบวินัยในชั้นเรียน (ก่อนเรียน)
- 3.10 ดำเนินการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.11 จัดเก็บข้อมูลคะแนนจากแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (หลังเรียน)
- 3.12 จัดเก็บข้อมูลคะแนนจากแบบประเมินระเบียบวินัยในชั้นเรียน (หลังเรียน)
- 3.13 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ
- 3.14 สรุปผลการวิจัย
- 3.15 อภิปรายผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติดำเนินการด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Z-Score และ T-Score ดังนี้ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในรายวิชาสัตวศาสตร์ด้วย T-Score 2) เปรียบเทียบระเบียบวินัยในชั้นเรียนก่อนและหลังใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในรายวิชาสัตวศาสตร์ด้วย T-Score 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในรายวิชาสัตวศาสตร์ด้วยการแปรผลโดยลิเคิร์ต [5] ซึ่งแบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจในการเรียนมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีความพึงพอใจในการเรียนมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีความพึงพอใจในการเรียนปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีความพึงพอใจในการเรียนน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีความพึงพอใจในการเรียนน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาวัสดุวิศวกรรมด้วยภูเกิลคลาสรูมเพื่อส่งเสริมระเบียบวินัย
ในชั้นเรียนสามารถแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ตอนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้ภูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรม
ปรากฏผลการวิจัยดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้ภูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรม

ลำดับที่	pre	post	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน			
	(25)	(25)	Z-Score pre	Z-Score post	T-Score pre	T-Score post
1	13	18	-1.37	0.11	36.34	51.11
2	13	18	-1.37	0.11	36.34	51.11
3	12	15	-1.66	-0.78	33.39	42.25
4	16	20	-0.48	0.70	45.20	57.01
5	16	18	-0.48	0.11	45.20	51.11
6	16	20	-0.48	0.70	45.20	57.01
7	17	24	-0.18	1.88	48.15	68.83
8	18	24	0.11	1.88	51.11	68.83
9	15	17	-0.78	-0.18	42.25	48.15
10	16	21	-0.48	1.00	45.20	59.97
11	16	23	-0.48	1.59	45.20	65.87
12	18	23	0.11	1.59	51.11	65.87
13	15	18	-0.78	0.11	42.25	51.11
14	18	24	0.11	1.88	51.11	68.83
15	15	16	-0.78	-0.48	42.25	45.20
16	12	19	-1.66	0.41	33.39	54.06
ค่าเฉลี่ย	15.38	19.88			43.36	56.64
S.D.	2.00	2.99	ความแตกต่างระหว่างคะแนน 13.29 คิดเป็นร้อยละ 30.65			

จากตารางดังกล่าว พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนใช้ภูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรมมีค่าเฉลี่ย 15.38
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.00 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ภูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรมมีค่าเฉลี่ย
19.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.99 หลังจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของ T-Score พบว่ามีความแตกต่างระหว่างคะแนน
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้ภูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรม 13.29 คิดเป็นร้อยละ 30.65

2. การศึกษาเปรียบเทียบระเบียบวินัยในชั้นเรียนก่อนและหลังใช้ภูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรม
 ปรากฏผลการวิจัยดังตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การประเมินระเบียบวินัยในชั้นเรียนก่อนและหลังใช้ภูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรม

ลำดับที่	pre	post	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน			
	(25)	(25)	Z-Score pre	Z-Score post	T-Score pre	T-Score post
1	18	21	-1.12	0.06	38.81	50.61
2	20	22	-0.33	0.45	46.68	54.55
3	18	21	-1.12	0.06	38.81	50.61
4	20	22	-0.33	0.45	46.68	54.55
5	22	24	0.45	1.24	54.55	62.42
6	23	25	0.85	1.64	58.48	66.35
7	22	25	0.45	1.64	54.55	66.35
8	20	23	-0.33	0.85	46.68	58.48
9	19	21	-0.73	0.06	42.75	50.61
10	21	23	0.06	0.85	50.61	58.48
11	20	23	-0.33	0.85	46.68	58.48
12	17	24	-1.51	1.24	34.88	62.42
13	19	21	-0.73	0.06	42.75	50.61
14	15	23	-2.30	0.85	27.01	58.48
15	15	21	-2.30	0.06	27.01	50.61
16	18	21	-1.12	0.06	38.81	50.61
ค่าเฉลี่ย	19.19	22.50			43.48	56.52
S.D.	2.32	1.46	ความแตกต่างระหว่างคะแนน 13.03 คิดเป็นร้อยละ 29.98			

จากตารางดังกล่าว พบว่า ระเบียบวินัยในชั้นเรียนก่อนใช้ภูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรมมีค่าเฉลี่ย 19.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.32 ส่วนระเบียบวินัยในชั้นเรียนหลังใช้ภูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรมมีค่าเฉลี่ย 22.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.46 หลังจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของ T-Score พบว่ามีความแตกต่างระหว่างระเบียบวินัยในชั้นเรียนก่อนและหลังใช้ภูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรม 13.03 คิดเป็นร้อยละ 29.98

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่ใช้ภูเกิลคลาสรูมในรายวิชาวัสดุวิศวกรรม ปรากฏผลการวิจัย นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.48

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาวัสดุวิศวกรรมด้วยภูเกิลคลาสรูมเพื่อส่งเสริมระเบียบวินัยในชั้นเรียนพบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยของ T-Score เท่ากับ 13.29 คิดเป็นร้อยละ 30.65 นักศึกษามีระเบียบวินัยในชั้นเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยของ T-Score เท่ากับ 13.03 คิดเป็นร้อยละ 29.98 และนักศึกษามีความพึงพอใจของนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.48 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาคณะนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ [6] ที่พบว่า การสร้างแอปพลิเคชันส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์จำเป็นต้องมีกระบวนการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นทบทวนความรู้เดิม ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด ขั้นนำความคิดไปใช้ และขั้นทบทวน จึงจะสามารถพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ การศึกษาเชิงสำรวจโดยใช้วิธีการ PLS-SEM เพื่อหาการยอมรับการใช้ภูเกิลคลาสรูม [7] ด้วยการส่งแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 337 คน พบว่า ภูเกิลคลาสรูมสามารถใช้งานได้ง่าย มีประโยชน์ และมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมต่อผู้ใช้มากกว่าเทคโนโลยีอื่น ช่วยส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาระเบียบวินัยในชั้นเรียน ดังที่กล่าวถึงในบทความทางวิชาการของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี [8] ว่าการจัดการเรียนการสอนด้วยภูเกิลคลาสรูมนั้นจำเป็นต้องมีผู้สอนที่ออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพห้องเรียนปกติ บริการภูเกิลคลาสรูมจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลาตามต้องการ ผู้เรียนจึงพอใจที่จะเรียนรู้ สามารถสร้างชิ้นงาน ทำการบ้านหรือติดตามงาน แต่การเรียนในชั้นเรียนยังเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องให้ผู้สอนควบคุมกันไป เพราะเทคโนโลยีไม่สามารถทดแทนครูผู้สอนได้ทั้งหมดโดยเฉพาะเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรม ดังนั้นผู้สอนจึงควรใช้ภูเกิลคลาสรูมช่วยในการติดตามและวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียนทั้งในเรื่องของการเข้าร่วมเรียน การส่งงานผ่านระบบของภูเกิลคลาสรูม ซึ่งพบว่าการใช้ภูเกิลคลาสรูมจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจเรียน และส่งงานมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนพอใจที่จะเรียนรู้ด้วยอุปกรณ์ของตนเองนอกเวลาเรียน นอกจากนี้ยังกล้าแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

1. ข้อเสนอแนะและเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การจัดการเรียนการสอนภูเกิลคลาสรูมนั้นสถาบันศึกษาต้องมีความพร้อมในการเข้าถึงระบบเครือข่ายออนไลน์ ทั้งผู้สอนและผู้เรียน

1.2 ผู้สอนต้องกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความอยากเรียนรู้ อยากรทดลองทำสิ่งต่างๆ อาทิ การทำงานร่วมกัน การร่วมทำกิจกรรมทั้งในระบบออนไลน์และในห้องเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในงานวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยแบบ การจัดการเรียนการสอนด้วยภูเกิลคลาสรูมเพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ และในรายวิชาอื่น ๆ เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] ฉัฐกานต์ ภาคพรต และปณิศา วรณพิรุณ. รูปแบบเรียนรู้แบบออบเจกต์สำหรับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามหลักการศึกษายันเชิงเพื่อสนับสนุนการใช้งานบนแท็บเล็ตคอมพิวเตอร์. วารสารวิทยบริการ 2555; 23; 3: 136-147.
- [2] ลัดดาวัลย์ สืบจิต. การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2557; 8; 4: 142-149.

- [3] วิจารณ์ พานิช. ทศวรรษเพื่อการพัฒนาระบบงานวิชาการรับใช้สังคม. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต 2556; 1; 1: 1-7
- [4] นพ มหิษานนท์. Google Classroom. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: คอร์ฟิงก์ชั่น; 2561.
- [5] Rensis Likert. New Patterns of Management. New York: Hill Book Company Inc; 1961.
- [6] ณัฐกานต์ ภาคพรต. การพัฒนาแผนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างแอปพลิเคชันส่งเสริมการเรียนรู้การสอนด้วยระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์สำหรับบุคลากรทางการศึกษา. การประชุมวิชาการระดับชาติ ราชภัฏเพชรบุรีวิจัยเพื่อแผ่นดินไทยที่ยั่งยืน ครั้งที่ 5: 3 – 4 กรกฎาคม 2558; มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. จังหวัดเพชรบุรี: 2558. 34-39.
- [7] Rana A. Saeed Al-Marroof. Students Acceptance of Google Classroom: An Exploratory Study using PLS-SEM Approach. International Journal of Emerging Technologies in Learning (IJET) 2018;13:6; 112-123
- [8] จตุรภัทร ประทุม. แนวทางการจัดการเรียนการสอนด้วย Google Classroom. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี; 2559 [เข้าถึงเมื่อ 30 กรกฎาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก <http://oho.ipst.ac.th/google-classroom-learning-approach/>

การสอนการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Teaching the Information Resources Aquisition for Phetchaburi Rajabhat University Students

ประอรนุช โปรงมณีกุล* และ สายฝน สियाห์
Pra-oranuch Prongmaneekul* and Saifon Siah

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จ.เพชรบุรี 76000
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77110
Division of Library Science and Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000
Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Wangklaikangwon Campus,
Prachuap Khiri Khan 77110

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: boun03@yahoo.com

Received: 15 February 2019, Revised: 18 April 2019, Accepted: 10 July 2019

บทคัดย่อ

เทคโนโลยีสารสนเทศมีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการอ่าน และต่อผู้เรียน และต่อการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นสิ่งพิมพ์หรือทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของห้องสมุดที่สนับสนุนการศึกษา ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย และห้องสมุดประชาชน

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีหน้าที่สำคัญ คือ ผลิตบัณฑิตวิชาชีพบรรณารักษ์ที่ต้องมีทั้งความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ ประสิทธิภาพ และทักษะในการปฏิบัติงาน ผู้สอนจึงใช้การสอนแบบแบบฝึกรู้ (Active learning) เป็นการเรียนที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการหรือคิดอย่างคั่งตัว เพื่อช่วยให้นักศึกษาเข้าใจได้ดีขึ้น จดจำได้นานขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในอนาคตได้ โดยผู้สอนดำเนินการสอน 4 ขั้นตอนตามทฤษฎี ได้แก่ 1) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับความต้องการอ่านงานวิชาการจากสิ่งพิมพ์ หรือทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ 2) การสร้างองค์ความรู้ร่วมกันด้วยการร่วมกับอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อจัดหาประเภทของทรัพยากรสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้ของห้องสมุดอนุบาล ห้องสมุดประถมศึกษ ห้องสมุดมัธยมศึกษา ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย และห้องสมุดประชาชน 3) การนำเสนอความรู้จากการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ 4) การปฏิบัติด้วยการให้วาดแผนภาพเพื่อให้จดจำได้นานขึ้น

คำสำคัญ: การสอน การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ห้องสมุดประชาชน

Abstract

Information technology made an impact on human life including reading behavior that affects the information resources acquisition, especially in the issue of providing information resources that are publications or electronic resources in libraries that support education including school libraries, academic libraries and public libraries.

Important responsibility of Library and information science program, Phetchaburi Rajabhat University is to produce librarians who need both knowledge, professional ability, experience and skills to perform work. Instructors therefore use active learning that is a study in which students learn to act or think. The purpose is to help students understand better, Remember longer and can be applied in future operations. Teacher teach 4 steps base on theory: 1) exchange of experiences about the need to read academic works in papers or electronic information resources 2) creating knowledge together by sharing and discussing and exchanging opinions in providing the type of information resources suitable for users of the kindergarten school libraries, elementary school libraries, secondary school libraries, academic libraries and public libraries 3) presentation of knowledge from discussion and exchange of opinions and 4) practice by drawing diagrams to remember longer.

Keywords: teaching, information resources acquisition, school library, academic library, public library

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ การปฏิบัติงาน การศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น ของประชาชน ตลอดจนการดำเนินงานของหน่วยงานองค์กรต่างๆ

ห้องสมุดเดิมเป็นสถาบันบริการสารสนเทศที่ประกอบด้วยทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์จำนวนมากเพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ดังนั้นห้องสมุดจึงจำเป็นต้องจัดหาทรัพยากรสารสนเทศหรือหนังสือมารองรับความต้องการของผู้ใช้บริการที่หลากหลายกลุ่มอายุ หลากหลายอาชีพ และหลากหลายสาขาวิชา ทำให้ห้องสมุดกลายเป็นสถานที่ที่รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศเป็นจำนวนมากและเป็นแหล่งความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง แต่เนื่องจากจำนวนทรัพยากรสารสนเทศที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกวัน ประกอบกับพื้นที่ในการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศมีจำนวนเท่าเดิม อีกทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้ามามีบทบาทสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อห้องสมุด ห้องสมุดจึงต้องหาแนวทางแก้ไขโดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการจากทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นตัวเล่มมาเป็นทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น เพื่อการเข้าถึงที่สะดวก รวดเร็ว และสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา ขอเพียงผู้ใช้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ และเพื่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ [1] ด้วยเหตุนี้ ในฐานะของผู้สอนที่ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตเพื่อให้เป็นบรรณารักษ์ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่จัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ควรจัดการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้บัณฑิตสามารถเป็นบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดที่เหมาะสมกับสภาวะการณ์เช่นปัจจุบัน

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการสอนการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีในสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการสอนในสถาบันการศึกษาอื่นๆ ต่อไป

ห้องสมุดเพื่อการศึกษา

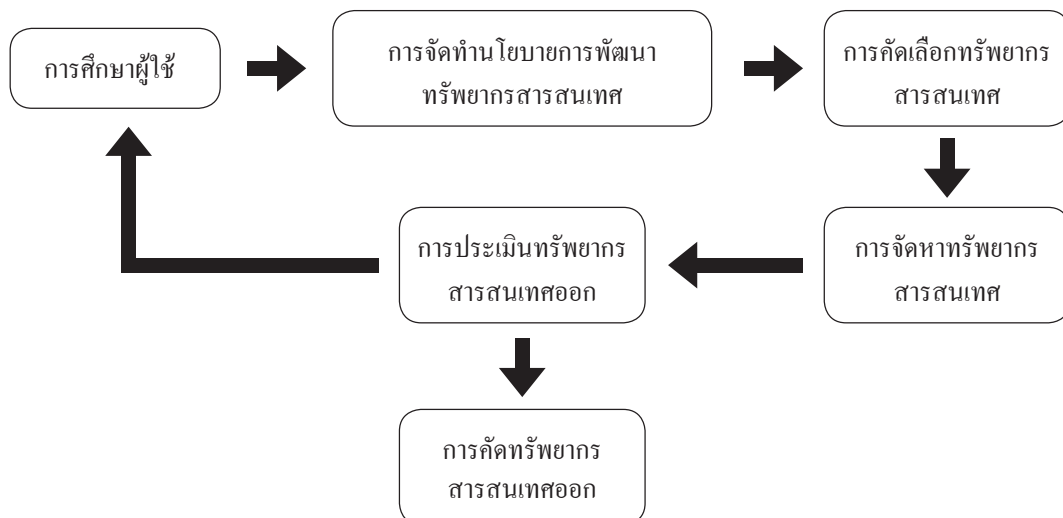
ห้องสมุดมีความสำคัญอย่างมากต่อการศึกษา ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 25 กำหนดว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่ทรงพลังให้คนไทยรักการอ่าน โดยระบุว่าวิธีการหนึ่งที่ทำให้คนไทยรักการอ่าน ได้แก่ การส่งเสริมให้มีห้องสมุดในรูปแบบต่างๆ [1] ด้วยเหตุนี้ ห้องสมุดเพื่อการศึกษาในระบบ ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนอนุบาล ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา รวมถึงห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย และห้องสมุดเพื่อศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยที่สำคัญ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน จึงถูกจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการศึกษาให้แก่ประชาชนคนไทย

ห้องสมุดมีหน้าที่สำคัญ คือ คัดเลือก รวบรวม จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศหรือสื่อบันทึกความรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้บริการข้อมูล สารสนเทศ และความรู้ในแง่มุมต่างๆ รวมถึงการเตรียมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเข้าถึงสารสนเทศที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ของห้องสมุดเหล่านั้นๆ

การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ

การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ (Information resources acquisition) เป็นกิจกรรมแรกของการดำเนินงานห้องสมุดทุกประเภทที่ส่งผลต่อการให้บริการแก่ผู้ใช้ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของห้องสมุด เพราะเป็นการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้สอดคล้องกับความต้องการ ความจำเป็น และพฤติกรรมของผู้ใช้ ภายในวงเงินงบประมาณที่มีอยู่

สาระสำคัญในเนื้อหาของการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่นักศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้ คือ กระบวนการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศประกอบด้วยกิจกรรม 6 กิจกรรมที่กระทำต่อเนื่องกัน ดังภาพที่ 1 [2]

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ

จะเห็นว่าการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเป็นกิจกรรมหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องเริ่มต้นด้วยกิจกรรม 1) ศึกษาผู้ใช้ 2) จัดทำนโยบายการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ และ 3) คัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศก่อนจึงจะสามารถจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเสมอ โดยมีสาระสำคัญของการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดเพื่อการศึกษาแต่ละประเภทดังนี้

1. การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดโรงเรียน (School library) : ห้องสมุดโรงเรียนมีหน้าที่เป็นแหล่งค้นคว้า ประกอบการศึกษาของครูและนักเรียนในโรงเรียน [3] และเนื่องจากห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่มีบรรณารักษ์โรงเรียนเพียงคนเดียว จึงมีหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างมรดกทรัพยากรสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การอ่านออกเขียนได้ และการอ่านเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของนักเรียน โดยทั่วไปแล้วนโยบายการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศนั้นมักได้ข้อมูลประกอบมาจากอาจารย์ บุคลากรมีอาชีพอื่นๆ และนักเรียน บรรณารักษ์โรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศออก หรือยกเลิกการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศตามแนวทางนโยบายการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ รวมทั้งการตัดสินใจว่าจะรับทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการบริจาคหรือไม่ [4]

2. การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย (Academic library) : ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ให้บริการสารสนเทศครอบคลุมสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการสอน การศึกษา การค้นคว้าวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการบริการชุมชนตามเป้าหมายหลักของวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย [3] และตามหลักการแล้ว บรรณารักษ์ของห้องสมุดมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบเนื้อหาเพื่อซื้อทรัพยากรสารสนเทศ ดังนั้นนโยบายการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศจึงควรกำหนดขอบเขตเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดจะรวบรวมทั้งในด้านสาขาวิชา ภาษา พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ และมอบหมายให้บรรณารักษ์ที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาทำหน้าที่คัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศในสาขาวิชานั้นๆ จากนั้นอาจขอคำปรึกษาหรือรับข้อมูลจากคณะกรรมการเพื่อซื้อทรัพยากรสารสนเทศต่อไป อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจซื้อครั้งสุดท้ายนั้นเป็นความรับผิดชอบของบรรณารักษ์ [4]

3. การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดประชาชน (Public library) : ห้องสมุดประชาชนมีหน้าที่ให้บริการหนังสือ เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต บริการข่าวสาร ความเคลื่อนไหวทางวิชาการ และเหตุการณ์ต่างๆ ที่ประชาชนควรทราบ ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ให้ข่าวสารข้อมูลที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และการพัฒนาด้านต่างๆ ของแต่ละคนและสังคม [3] ในห้องสมุดประชาชนขนาดใหญ่ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดหลายคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบเนื้อหาสำหรับการซื้อ ดังนั้นนโยบายการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศจึงควรกำหนดขอบเขตของทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดจะรวบรวมทั้งในด้านสาขาวิชา ภาษา พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ โดยมีการมอบหมายให้บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ ทำหน้าที่ในการคัดเลือก ขณะที่ห้องสมุดขนาดเล็ก บรรณารักษ์หนึ่งคนอาจทำหน้าที่รับผิดชอบในการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศ [4]

อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยสภาพของห้องสมุดแต่ละประเภท แต่ละแห่ง แตกต่างกัน บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศควรพิจารณาประเด็นต่อไปนี้ประกอบการปฏิบัติงานด้วย ได้แก่ 1) นโยบายของห้องสมุดที่ต้องสอดคล้องกับต้นสังกัด 2) กลุ่มผู้ใช้ที่เป็นเป้าหมายหลักของห้องสมุด 3) จำนวนทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับจำนวนผู้ใช้ 4) งบประมาณของห้องสมุดที่ได้รับในแต่ละปี และ 5) ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในการใช้ประโยชน์ด้านทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน

ผลกระทบจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบันที่อยู่ในกระแสของเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลให้ข้อมูลข่าวสารที่แต่เดิมอยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์เปลี่ยน ไปอยู่ในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) และแนวโน้มที่เห็นได้ชัดเจนอีกประการหนึ่งคือ ชีวิตของคนรุ่นใหม่มีการเข้าเว็บอ่านข่าว ดูคลิป ฟังเพลงจากอินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกกันว่า ดิจิทัลคอนเทนต์ (digital content) มากขึ้นเรื่อยๆ โดยผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น [5] เหล่านี้ส่งผลต่อทรัพยากรสารสนเทศที่ให้บริการในห้องสมุดด้วย

ทรัพยากรสารสนเทศที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในการให้บริการของห้องสมุด ได้แก่ สิ่งพิมพ์ และทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ และทรัพยากรสารสนเทศทั้งสองประเภทถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในฐานะเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับวิชาที่เรียน เป็นวัสดุการเรียนร่วมกับสื่ออื่นๆ และเป็นสื่อเสริมในการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ จึงเกิดคำถามว่า ห้องสมุดเพื่อการศึกษาควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศทั้งสองประเภทดังกล่าวอย่างไร

จากคำถามที่ตั้งและผลการศึกษาค้นคว้า ผู้เขียนมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและต้องการนำเสนอ 3 ด้าน ได้แก่

1. ผลกระทบต่อพฤติกรรมการอ่าน นฤมล เทพนวล [5] ที่พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ กว่าร้อยละ 56 อ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกเวลาที่มีโอกาส และเมื่อเปรียบเทียบการอ่านหนังสือเพื่อการศึกษาทั้งที่เป็นสารคดี ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์/งานวิจัย ตำรา หนังสือ นิตยสาร/วารสาร พบว่านักศึกษาอ่านจากทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ สอดคล้องกับโซติมา วัฒนะ [6] ที่พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกว่าร้อยละ 79 ชอบอ่านหนังสือจากอินเทอร์เน็ต และเนื่องนิจ ณ ลำปาง [7] ที่มองในประเด็นของการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาว่า การเรียนรู้ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท โดยเฉพาะในปัจจุบันที่สื่อคอมพิวเตอร์เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทรงพลังที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม จากผลการสำรวจเรื่องการอ่านของคนไทยที่กระทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นประจำทุกๆ 2 ปี โดยใน พ.ศ. 2561 พบว่า คนไทยวัยเรียนทุกวัย ตั้งแต่อายุ 6-24 ปี ส่วนมากอ่านสื่อประเภทหนังสือมากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์ของการ คือ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และเพื่อการศึกษา [8] เช่นเดียวกับกรีกอริ [9] ที่พบว่า นักเรียนชอบหนังสือที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ร้อยละ 66 อาจเป็นเพราะสื่อสิ่งพิมพ์สะดวกในการจัดเก็บและการนำมาอ่านซ้ำเมื่อระยะเวลาผ่านไป [5]

2. ผลกระทบต่อผู้เรียน มีงานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์และหนังสือที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ความเข้าใจต่อเนื้อหาที่อ่าน เค็ง หวาง และหลิน [10] และจืออน [11] ที่พบตรงกันว่า ในการอ่านจากเอกสารที่มีเนื้อหาล้ายกันนั้น ผู้เรียนที่อ่านจากสิ่งพิมพ์ทำคะแนนสอบได้ดีว่าการอ่านจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

2.2 ด้านความเมื่อยล้าของสายตา เค็ง หวาง และหลิน [10] และจืออน [11] ที่พบตรงกันว่า ผู้อ่านที่อ่านจากหนังสือที่เป็นสิ่งพิมพ์เมื่อยล้าตาน้อยกว่าผู้อ่านที่อ่านจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

2.3 ด้านการรับรู้ต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เชลเบิร์น [12] พบว่า นักเรียนเห็นว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดีกว่า โดยเฉพาะประเด็นที่ห้องสมุดสร้างช่องทางเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้นักเรียนสามารถเข้าถึงและใช้ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ได้มากขึ้น เช่นเดียวกับจืออน [11] ที่พบว่า 1) ขนาดและลักษณะของตัวอักษรในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ง่ายต่อการอ่าน 2) ผู้เรียนมีพึงพอใจต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือในการอ่าน และ 3) ผู้เรียนมีพฤติกรรมการตั้งใจ โดยเฉพาะเมื่ออ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อค้นหาข้อมูลที่ต้องการ

3. ผลกระทบต่อการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด การศึกษาของปิยธิดา อัจฉริยะปัญญา [13] พบว่าห้องสมุดโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครส่วนมากจัดหาทรัพยากรสารสนเทศตามความต้องการของครูและนักเรียน และยังพบว่า ห้องสมุดส่วนมากจัดซื้อนวนิยาย หนังสือเด็กและเยาวชน พจนานุกรม สารานุกรม วารสารและนิตยสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุทัศน์ประกอบการเรียน ลูกโลกและแผนที่เพื่อใช้เป็นการสอน ขณะที่นิคโคโล [14] ที่พบว่าห้องสมุดวิทยาลัยร้อยละ 63 จัดเตรียมเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ขณะที่อีกร้อยละ 27 มีแผนว่าจะจัดหาเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ในอนาคตอันใกล้ และพูลทรัพย์ ชื่นตา [15] พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ให้ความสำคัญกับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะห้องสมุด

มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการกำหนดนโยบายและสัดส่วนงบประมาณเพื่อการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ไว้อย่างชัดเจน เช่นเดียวกับปีติมา แก้วเขียว ทศนา หาญพล และ พวา พันธุ์เมฆมา [16] พบว่า ห้องสมุดในโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติส่วนมากเน้นการจัดหาทรัพยากรในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยเน้นเฉพาะวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-journal) เท่านั้น ส่วนหนังสือยังไม่ได้กำหนดว่าจะต้องเป็นรูปแบบใด แต่ขึ้นอยู่กับผู้ใช้บริการเสนอแนะเข้ามา และห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์เป็นสัดส่วนร้อยละที่ชัดเจน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ที่ร้อยละ 60-70 ทั้งนี้ ในการบอกรับวารสารอิเล็กทรอนิกส์นั้น บอกรับเพียงอิเล็กทรอนิกส์แบบเดียว ไม่บอกรับแบบควบคู่กันกับฉบับพิมพ์

ด้วยเหตุนี้ การสอนเพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นบรรณารักษ์ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่จัดหาทรัพยากรสารสนเทศสำหรับให้บริการในห้องสมุดเพื่อการศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบัน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีความเกี่ยวข้องกับ การตอบสนองพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้ รวมถึงงบประมาณ และพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัด

การสอนการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเป็นสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 8 ข้อ (2) ที่ว่า “ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ คู่คุณธรรม สำนึกในความเป็นไทย มีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่น อีกทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน เพื่อช่วยให้คนในท้องถิ่นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงการผลิตบัณฑิตดังกล่าว จะต้องให้มีจำนวนและคุณภาพสอดคล้องกับแผนการผลิตบัณฑิตของประเทศ” [17]

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีปรัชญาว่า “มุ่งผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณสมบัตินี้ที่เหมาะสมเพื่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของตลาดแรงงาน ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์” จึงได้ให้มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชา 1632401 การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ (Information Resources Development) จำนวน 3 (2-2-5) หน่วยกิต ในกลุ่มวิชาเอกบังคับด้านบรรณารักษศาสตร์ โดยมีคำอธิบายรายวิชา คือ ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศ แหล่งผลิตและจำหน่ายทรัพยากรสารสนเทศ แนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ กระบวนการและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศโดยเฉพาะทรัพยากรสารสนเทศประเภทสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ความร่วมมือ จรรยาบรรณ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง [18]

บรรณารักษ์เป็นวิชาชีพที่จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพแล้ว ประสบการณ์และทักษะในการปฏิบัติงานยังเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ ในการสอนการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ จึงเลือกจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active learning) ซึ่งมีลักษณะเป็นการเรียนที่ผู้เรียนต้องค้นหาเพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้โดยการพูด คอย การเขียน การอ่าน การสะท้อนหรือการตั้งคำถาม หรือสรุปอย่างง่าย นั่นคือ การให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการหรือคิดอย่างตื่นตัว (ตื่นตา ตื่นใจ ตื่นเต้น) โดยมุ่งหวังให้นักศึกษาเข้าใจสถานการณ์ของสภาพแวดล้อมและห้องสมุดได้ดีขึ้น สามารถเก็บข้อมูลข่าวสารไว้ในความทรงจำได้นานขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในอนาคตได้

การสอนการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศโดยเฉพาะเอกสารวิชาการ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งอิงการจัดการเรียนรูแบบใฝ่รู้ที่ได้จัดขึ้น มีขั้นตอนการสอนดังตารางที่ 1 [19]

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้

ขั้นตอนการเรียนรู้	จุดประสงค์ของขั้นตอน	การสอนในประเด็นการจัดการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ
1. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์	ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิม	1. ผู้สอนบรรยายสาระสำคัญของการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดที่สนับสนุนการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย 2. ผู้สอนตั้งคำถามกับผู้เรียน : ในฐานะผู้เรียน ผู้เรียนต้องการอ่านงานวิชาการในวิชาชีพบรรณารักษ์ ผู้เรียนจะเลือกอ่านจากสิ่งพิมพ์ หรือทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ และเพราะเหตุใดของห้องสมุด
2. การสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน	ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วม และผู้เรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการบรรยายมาคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ และนำไปสู่การคิดรวบยอด	1. ผู้สอนบรรยายถึงผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อพฤติกรรม การอ่าน ต่อผู้เรียน และการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดโดยเฉพาะสิ่งพิมพ์ และทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ที่นับวันจะเติบโตขึ้นเรื่อยๆ 2. ผู้สอนแบ่งผู้เรียนเป็น 5 กลุ่มและกำหนดหน้าที่ให้ ได้แก่ 1) กลุ่มที่เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนอนุบาล 2) กลุ่มที่เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษา 3) กลุ่มที่เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนมัธยมศึกษา 4) กลุ่มที่เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย และ 5) กลุ่มที่เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อคำถามของผู้สอน 3. ผู้สอนตั้งคำถามกับผู้เรียน : เมื่อผู้เรียนเป็นบรรณารักษ์ของห้องสมุด โรงเรียนตามที่ได้รับมอบหมายและมีหน้าที่รับผิดชอบงานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศประเภทวิชาการ ควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศประเภทใดจึงจะเหมาะสมสำหรับผู้ใช้ของห้องสมุดแต่ละแห่ง

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (ต่อ)

ขั้นตอนการเรียนรู้	จุดประสงค์ของขั้นตอน	การสอนในประเด็นการจัดการหาทรัพยากรสารสนเทศ
3. การนำเสนอความรู้	ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้รับความรู้ แนวคิด ทฤษฎี เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์	<p>1. ผู้เรียนส่งตัวแทนมานำเสนอความคิดรวบยอดถึงทรัพยากรสารสนเทศประเภทวิชาการที่ควรจัดหาสำหรับผู้ใช้ของห้องสมุดที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>2. ผู้เรียนและผู้สอนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อความคิดรวบยอด</p> <p>3. ผู้สอนร่วมสรุปสาระสำคัญของการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศประเภทสารคดีทั่วไป</p> <p>3.1 ห้องสมุดโรงเรียน</p> <p>3.1.1 ทรัพยากรสารสนเทศที่ควรจัดหาสำหรับผู้ใช้ของห้องสมุดโรงเรียนอนุบาล ควรเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการแก่ผู้เรียน [20] เช่น หนังสือทั้งที่เป็นความรู้แบบง่าย และนิทานต่างๆ อุปกรณ์ที่ช่วยให้เข้าใจเรื่องราวรอบตัว ของตัวอย่าง อุปกรณ์เกี่ยวกับงานศิลปะ ของเล่นที่เป็นตัวต่อหรือบล็อก เป็นต้น</p> <p>3.1.2 ทรัพยากรสารสนเทศที่ควรจัดหาสำหรับผู้ใช้ของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ควรเน้นที่ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ [21] เช่น หนังสืออ้างอิง หนังสือสารคดี หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสือและสิ่งพิมพ์สำหรับเด็ก หนังสือพิมพ์ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ วารสาร เป็นต้น</p> <p>3.1.3 ทรัพยากรสารสนเทศที่ควรจัดหาสำหรับผู้ใช้ของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา [13], [22] ควรเน้นที่ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสืออ้างอิง หนังสือสารคดี วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และเอกสารหลักสูตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของผู้ใช้ ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในปริมาณที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของผู้ใช้</p> <p>3.2 ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ทรัพยากรสารสนเทศที่ควรจัดหาสำหรับผู้ใช้ของห้องสมุด [5], [6], [23] ควรเป็นทรัพยากรสารสนเทศทั้งที่อยู่ในรูปแบบสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะหนังสืออ้างอิงทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ หนังสือสารคดี หนังสือภาษาต่างประเทศ วารสาร ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะฐานข้อมูลออนไลน์ที่เป็นบทความวิชาการและบทความวิจัยที่ทันสมัย และสอดคล้องกับหลักสูตรที่เปิดสอนในสถาบัน การศึกษานั้น</p> <p>3.3 ห้องสมุดประชาชน ทรัพยากรสารสนเทศที่ควรจัดหาสำหรับผู้ใช้ของห้องสมุด ควรเป็นทรัพยากรสารสนเทศทั้งที่อยู่ในรูปแบบสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ใช้แต่ละแห่งและความพร้อมของห้องสมุด เช่น ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนในกรุงเทพฯ ต้องการหนังสือสารคดี ความรู้สาขาต่าง ๆ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร [24] ขณะที่ผู้ใช้ห้องสมุดในจังหวัดลำพูนต้องการให้มีจุดเชื่อมต่อเพื่อให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด [25] เป็นต้น</p>

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (ต่อ)

ขั้นตอน การเรียนรู้แบบ ใฝ่รู้	จุดประสงค์ของ ขั้นตอน	การสอนในประเด็นการจัดการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ
4. การประยุกต์ ใช้หรือลงมือ ปฏิบัติ	ผู้สอนมุ่งหวัง ให้นักศึกษาเกิด การจดจำได้	1. ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อวาดแผนภาพที่แสดงให้เห็นถึง การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศประเภทวิชาการ สำหรับห้องสมุดโรงเรียนและ ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย 2. ผู้สอนนำเสนอตัวอย่างแผนภาพพร้อมคำอธิบาย

สิ่งพิมพ์	ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์			
	ห้องสมุด โรงเรียน อนุบาล	ห้องสมุด โรงเรียน ประถมศึกษา	ห้องสมุด โรงเรียน มัธยมศึกษา	ห้องสมุด วิทยาลัยและ มหาวิทยาลัย

2.1 ผู้ใช้ของห้องสมุดทั้งห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมีลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เป็นนักเรียนและนักศึกษาที่มีหน้าที่ในการค้นคว้า ศึกษา เล่าเรียน ตามหลักสูตร จึงทำให้สามารถเขียนแผนภาพที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในห้องสมุดที่ปฏิบัติงานได้ นั่นคือ เด็กเล็กควรเน้นที่สิ่งพิมพ์ทางวิชาการมากกว่าทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์และค่อยๆ เพิ่มปริมาณไปตามระดับการศึกษาเพราะสะดวกและทันสมัยกว่าในการเข้าถึงสารสนเทศทางวิชาการ

2.2 ผู้ใช้ของห้องสมุดประชาชนมีความแตกต่างกัน จึงผลต่อพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ดังที่ จีรวรรณ ภัคดิบุตร [26] ได้สรุปถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมแสวงหา และ การใช้สารสนเทศ ได้แก่ การกิจทางด้านอาชีพและหน้าที่การงานของผู้ใช้ คุณสมบัติส่วนตัวของผู้ใช้ และสภาพแวดล้อมส่วนตัวของผู้ใช้ จึงทำให้ไม่สามารถเขียนแผนภาพได้ แต่ในการจัดหาจึงต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ในแต่ละแห่งเป็นสำคัญ

สรุป

เทคโนโลยีสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา และปัจจุบันจะมีผลกระทบต่อการทำงาน ต่อผู้เรียน และต่อการปฏิบัติงานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของบรรณารักษ์ห้องสมุดเพื่อการศึกษา

ในฐานะผู้สอนที่มีเป้าหมายตามหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อผลิตบรรณารักษ์วิชาชีพสำหรับการทำงานในห้องสมุดเพื่อการศึกษา จึงจำเป็นต้องสอนให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาระ

สำคัญของงานจัดทำทรัพยากรสารสนเทศ สภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงตามกระแสเทคโนโลยีสารสนเทศและสามารถนำความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนมาใช้ในการปฏิบัติงานในอนาคตได้ ด้วยวิธีการสอนแบบใฝ่รู้ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์ของสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศและห้องสมุดได้ดียิ่งขึ้น สามารถเก็บข้อมูลข่าวสารไว้ในความทรงจำได้นานขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในห้องสมุดเพื่อการศึกษาในอนาคตได้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้จึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนในหัวข้อนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 [อินเทอร์เน็ต]. 2542. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2562]. เข้าถึงได้จาก <https://www.bic.moe.go.th/images/stories/Porrbor2542.pdf>.
- [2] มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ. นนทบุรี; โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2539.
- [3] ประเภทของห้องสมุด. ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ในพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 16 [อินเทอร์เน็ต]. 2535. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2562]. เข้าถึงได้จาก <http://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=12&chap=2&page=t12-2-infodetail10.html>.
- [4] American Library Association. Acquisitions Procedures [Internet]. 2019 [cited 2019 March 25]. Available from: <http://www.ala.org/tools/challengesupport/selectionpolicytoolkit/acquisitions>.
- [5] นฤมล เทพนวล. การศึกษาพฤติกรรมการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่: 2558, 7; 78-97.
- [6] โชติมา วัฒนะ. พฤติกรรมการอ่านหนังสือของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารบรรณศาสตร์ มศว: 2561, 11; 185-195.
- [7] เนื่องนิจ ฅ ถ้ำปาง. สัมฤทธิผลทางการเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ทักษะมวยไทยพื้นฐาน ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี [ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง; 2552.
- [8] ผลสำรวจการอ่านของประชากร 2561. [อินเทอร์เน็ต]. 2562 [เข้าถึงเมื่อ 7 เมษายน 2562]. เข้าถึงได้จาก https://www.tkpark.or.th/tha/articles_detail/407/ผลสำรวจการอ่านของประชากร-2561.
- [9] Gregory, C.L. But I want a real book: an investigation of undergraduate usage and attitudes toward electronic book. Reference and User Services Quarterly: 2008, 47; 266-273.
- [10] Kang, Y, Wang, M.J. and Lin, R. Usability evaluation of e-books. Displays: 2009; 30; 49-52.
- [11] Jeong, H. A comparison of the influence of electronic books and paper books on reading comprehension, eye fatigue, and perception. The Electronic Library: 2012; 30; 390-408.
- [12] Shelburne, W.A. E-book usage in and academic library: user attitude and behaviors. Library Collections, Acquisitions, and Technical Services: 2009; 33; 59-72.
- [13] ปิยาธิดา อัจฉริยะปัญญา. การจัดทำทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2558.

- [14] Niccoli, A. Paper of Tablet? Reading Recall and Comprehension [Internet]. 2015. [cited 2018 November 1]. Available from: <http://er.educause.edu/articles/2015/9/paper-or-tablet-reading-recall-and-comprehension>.
- [15] พูลทรัพย์ ชื่นตา. การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์: กรณีศึกษาห้องสมุดมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [รายงานการศึกษาระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2548.
- [16] ปิติมา แก้วเขียว, ทศนา หาญพล และพวา พันธุ์เมฆา. การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ. วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ; 2558, 8; 54-71.
- [17] มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. การกิจตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 [อินเทอร์เน็ต]. ม.ป.ป. [เข้าถึงเมื่อ 28 มีนาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก <https://www.pbru.ac.th/index.php/news/philosophy-vision-mission>.
- [18] หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559). เพชรบุรี; คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2559.
- [19] ธนสิทธิ์ คณหา. การศึกษาการสอนแบบ Active Learning เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ที่ลงเรียนในรายวิชามัคคุเทศก์ไทย. นครสวรรค์; มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; 2551.
- [20] สุริยา ฆ้องเสนาะ. การศึกษาของเด็กปฐมวัย หัวใจสำคัญของการศึกษา [อินเทอร์เน็ต]. ม.ป.ป. [เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2561]. เข้าถึงได้จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/wet/Parliament_parcy/wet_dl_link.php?nid=31140.
- [21] แนวทางการจัดซื้อหนังสือและสิ่งพิมพ์ เพื่อให้บริการในห้องสมุดโรงเรียน (ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555) [อินเทอร์เน็ต]. ม.ป.ป. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก <http://nitade.pkn2.go.th/Book2.doc>.
- [22] กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2556. กรุงเทพมหานคร; ผู้แต่ง; 2556.
- [23] เรณูมาศ มาอุ่น. การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ. เทคโนโลยีภาคใต้; 2559; 9; 169-176.
- [24] ขนิษฐา จิตรหลัง. ความต้องการบริการของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร. วารสารบรรณารักษศาสตร์; 2551; 28; 37-47.
- [25] นกัสนันท์ ชมภูเทพา. ความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดประชาชนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น; 2559; 10; 285-295.
- [26] จีรวรรณ กักดีบุตร. การบริการและเผยแพร่สารสนเทศ หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช; 2535.

การศึกษาผลงานรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

The Study of General Prem Tinsulanonda's Government Performance

เกษม สวัสดิ์ *
Kasem Swasdee *

บริษัท ซัคเซส บิส จำกัด กรุงเทพมหานคร 10210
Success Bis Co., Ltd. , Bangkok 10210

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: kasem250088@gmail.com

Received: 24 May 2019, **Revised:** 12 July 2019, **Accepted:** 16 August 2019

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษาผลงานรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ 2) สังเคราะห์ รวบรวมผลงานและแนวความคิดที่ตกผลึกถึงสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การกำหนดวิธีปฏิบัติและการปฏิบัติได้จริงเพื่อ แก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศชาติทั้งด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม เป็นการศึกษาผลงานของท่าน ตั้งแต่ดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ 2 จนถึงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) หนังสือ บทความและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์สรุป อุปนัย (Analytic Induction)

ผลการศึกษาได้ข้อค้นพบสรุปดังนี้ 1) การแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงของชาติให้รอดพ้นจากสงครามกลางเมือง และสงครามปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย 2) การเดินตามรอยพระยุคลบาทด้วยความจงรักภักดี 3) การรักษาพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย 4) การแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบท 5) การแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ 6) การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันและระบบราชการ 7) การแก้ไขปัญหา ยาเสพติด 8) การพัฒนาสังคมและการท่องเที่ยว 9) การสร้างกลยุทธ์ด้านการต่างประเทศ 10) การสร้างเอกลักษณ์และ คุณค่าความเป็นไทย 11) การสร้างค่านิยมให้เกิดความรักชาติและเสียสละเพื่อชาติ “เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน”

คำสำคัญ: รัฐบาลยุคพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี รัฐบุรุษ

Abstract

The objectives of the study of General Prem Tinsulanonda's government performance were to synthesize and collect the profound concepts to cause of the problems, leading to the realization of practical methods and implementations in order to solve the crisis of the country in terms of national security, economic and social aspects. By using the documentary research method, collect information from the internet and documents. Using content analysis and analytic induction analysis.

The results of the study were summarized as follows. 1) Resolving national security problems from the civil war and the revolutionary war of the Communist Party of Thailand 2) Walking the footsteps with loyalty. 3) Maintaining

the development of democracy. 4) Resolving poverty among rural people 5) Resolving the country's economic crisis 6) Corruption and bureaucratic problems solving. 7) Solving drug problems. 8) Social and tourism developments. 9) Creating an international strategy. 10) Creating Thai identity and values. 11) Creating values for nationalism and sacrifice for the nation "Our duty in life is to repay the motherland."

Keywords: general prem tinsulanonda's government, privy councilor, statesman

บทนำ

ในโอกาสที่พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ มีอายุครบรอบ 99 ปี ใน พ.ศ. 2562 ท่านมีผลงานเป็นคุณูปการต่อประเทศชาติที่สำคัญยิ่งมากมายหลายประการ แผนนโยบายการบริหารประเทศยุครัฐบาล พลเอก เปรมฯ และผลงานของท่านเป็นที่ยอมรับขององค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศและระดับสากล ทั้งด้านการบริหารจัดการภาครัฐและภาคเอกชน ด้านการทหาร ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง เรื่องราวของท่านในอดีตเป็นกรณีตัวอย่างและเป็นข้อมูลที่สำคัญของผู้บริหารในทุกระดับที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการในยุคปัจจุบัน ตลอดจนนิสิตนักศึกษาใช้ในการศึกษาเล่าเรียน และอีกประการหนึ่ง การยึดมั่นในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความรักชาติของท่านเป็นแบบอย่างที่ดีสมบูรณ์แบบให้ลูกหลานคนไทยได้ยึดถือปฏิบัติตาม จึงควรที่จะศึกษาและเผยแพร่ผลงานและคุณูปการของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เพื่อระลึกถึงคุณงามความดีที่ท่านที่ได้ทำไว้ให้ประเทศชาติ ซึ่งจะทำให้คนรุ่นหลังได้ตระหนักและยึดถือเป็นแบบอย่าง

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถสังเคราะห์สรุปผลงานที่ค้นพบได้ 11 เรื่องดังนี้

1. การแก้ปัญหาด้านความมั่นคงของชาติให้รอดพ้นจากสงครามกลางเมืองและสงครามปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ปัญหาสำคัญที่เป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงภายในประเทศในสมัยที่ พลเอก เปรมฯ ดำรงตำแหน่งแบ่งไว้เป็น 7 ปัญหาได้แก่ (1) ปัญหาการสู้รบกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) (2) ปัญหาแนวชายแดน โดยเฉพาะปัญหาการสู้รบลุ่มลือฮิปปี้โดยของไทยโดยกองทัพเวียดนามและปัญหาผู้อพยพบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา (3) ปัญหาการคอร์รัปชันและผู้มีอิทธิพล (4) ปัญหายาเสพติด (5) ปัญหาข้าราชการทำงานไม่จริงจัง (6) ปัญหาความยากจนของราษฎร (7) ปัญหาการว่างงานและการได้รับค่าจ้างไม่เหมาะสม [1]

สถานการณ์ประเทศไทยในขณะนั้นมีปัญหาความมั่นคงทั้งจากภายในประเทศและจากสถานการณ์ภายนอกประเทศ สถานการณ์ภายในประเทศมีการสู้รบกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) (ซึ่งได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากพรรคคอมมิวนิสต์จีน) เป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่สุดเนื่องจากการสู้รบระหว่างคนไทยด้วยกัน พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ได้ประกาศต่อสู้ด้วยอาวุธทั่วทุกภาคของประเทศโดยจัดตั้งกองทัพปลดแอกประชาชนไทย ทำสงครามกับรัฐบาล ตั้งแต่ พ.ศ. 2508 เป็นต้นมา รัฐบาลเรียกว่า "ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.)" ทหาร ตำรวจ ข้าราชการและประชาชนได้เสียชีวิตจากการสู้รบเป็นจำนวนมาก รวมทั้งความเสียหายงบประมาณและทรัพย์สินมีค่าประเมินค่าได้

ส่วนสถานการณ์ภายนอกประเทศไม่ว่าจะเป็นเวียดนาม ลาว หรือกัมพูชา เกิดสงครามกลางเมืองระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์กับกองทัพรัฐบาลของประเทศเหล่านั้น กองกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะเข้ายึดครอง

ทั้งเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ซึ่งเป็นประเทศตั้งอยู่โดยรอบประเทศไทย กองกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม หลังจากรบชนะกองทัพสหรัฐเข้ายึดครองเวียดนามใต้ได้สำเร็จได้เข้ายึดครองกัมพูชาในเวลาต่อมา และยังมี การสู้รบตาม แนวชายแดนไทยอยู่ตลอดเวลาทำให้ประชาชนของประเทศเหล่านั้นอพยพเข้ามาบริเวณชายแดนของไทยจำนวนมาก และระหว่างการสู้รบบ่อยครั้งที่กองกำลังของเวียดนามได้ลี้ภัยเข้ามาในเขตไทย จนเป็นที่วิตกกังวลว่ากองทัพไทยจะ ไม่สามารถป้องกันประเทศได้ ประเทศไทยอาจจะต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของระบอบคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกับ ประเทศเพื่อนบ้านตามทฤษฎี “โดมิโน” [2] และปัญหาการบ่อนทำลายในรูปแบบต่าง ๆ และการสู้รบกับผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ (ผกค.) ในประเทศได้ทวีความรุนแรงสอดคล้องตามสถานการณ์ภายนอกประเทศ มีการปะทะกันระหว่าง เจ้าหน้าที่บ้านเมืองกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) อย่างต่อเนื่องจนบางพื้นที่ข้าราชการไม่สามารถเข้าไปปฏิบัติ ราชการได้ตามปกติซึ่งเรียกว่า “เขตปลอดปล่อยหรือเขตพื้นที่สีแดง” อีกทั้งการประท้วง การเดินขบวนของนักศึกษา ก็เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจ และหวาดระแวงกันเองในหมู่คนไทยทั้งในชนบทและในเมืองซึ่งมี ความเสี่ยงที่จะเกิดสงครามกลางเมืองได้ตลอดเวลา

ความไม่สงบในบ้านเมืองได้ขยายตัวไปทั่วทุกภาค การชุมนุมโจมตีของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) เกิดขึ้น เกือบทุกวัน ทหาร เจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องเสียชีวิตไปคนแล้วคนเล่ายังใช้กำลังปราบปรามก็ยังสูญเสียทั้งชีวิตเจ้าหน้าที่ และประชาชน รวมทั้งทรัพย์สินก็เสียหาย จนมีอาจประเมินค่าของความสูญเสียได้ คนรยบางกลุ่มไม่มีความเชื่อมั่นว่า ประเทศไทยจะอยู่รอดได้ มีการคาดการณ์ว่าคงเกิดสงครามกลางเมืองและรัฐบาลจะต้องพ่ายแพ้ ประเทศไทยคงจะตก อยู่ภายใต้การปกครองของคอมมิวนิสต์ จะต้องเกิดการอพยพออกนอกประเทศหนีภัยสงครามอย่างแน่นอน จึงผองถ่าย เงินทองทรัพย์สินและทยอยอพยพไปอยู่ต่างประเทศแล้วก็มี และสถานการณ์ดังกล่าวทำให้นักลงทุนไม่มีความเชื่อมั่น ในการลงทุนทำให้การค้าการลงทุนต่ำ เศรษฐกิจก็ยิ่งตกต่ำลงอีก ประเทศยากจนความอดอยากเรื้อรังระบาดไปทั่ว ประเทศ ดังที่พลเอก เปรมฯ กล่าวไว้ว่า

“ความมั่นคงของชาติ มีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด เพราะถ้าประเทศขาดความมั่นคงมีเพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ ต้องชะงักงัน แต่จะกระทบถึงการดำรงรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติด้วย” [1]

“ผมเดินทางไปสกลนครเพื่อรับตำแหน่งรองแม่ทัพภาคที่ 2 วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2516 พอวันที่ 3 ทหาร ลูกน้องผมถูกชุมนุมโจมตีตายไปทีเดียว 23 คน โลงศพไม่พอใส่...มันสะเทือนใจผมมาก...” [1]

“...ผมก็มอง ผกค. เหมือนกับเป็นศัตรูของชาติที่ต้องฆ่ากัน แต่เมื่อผมมองลึกไปอีกกว่า ทำไมเขาเกลียดพวกเรา... และนี่ก็ไปถึงสาเหตุว่าอะไรคือเหตุสำคัญที่ทำให้เขาเป็น ผกค.” [1]

พลเอกเปรมฯ ได้พยายามวิเคราะห์หาจุดบกพร่องของสังคมไทย อันเป็นสาเหตุให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ขยายงานอย่างได้ผล ในที่สุดก็พบสาเหตุและวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว ที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ ที่ก่อให้เกิดการสู้รบระหว่างคนไทยด้วยกัน

“ในที่สุดก็ได้คำตอบ... พวกเขาบางคนถูกรังแก ถูกข่มเหง ถูกรีดไถ ต่างๆ นานา...คำตอบที่ได้รับยังรู้ด้วยว่าใน ความเป็นจริงแล้วคนภาคอีสานมิได้นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์เลย..ดูได้จากเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ... เสด็จพระราชดำเนิน เขาไม่เคยมาทำอะไรพระองค์เลย ท่านเสด็จ ๆ ไปที่ไหนเขาก็ต้อนรับขับสู้ ฉวย ความรักภักดีด้วยความมีน้ำใสใจจริงโดยตลอด... ในที่สุดเราก็พบว่า คือพวกเราตนเอง ก็พวกข้าราชการไป ข่มเหง รังแกเขา นั่นคือคำตอบ” [1]

“เงื่อนไขสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ทำให้ลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาเผยแพร่ได้ง่าย คือเงื่อนไขความยากจน ซึ่งต้อง แก้ไขด้วยการนำความเจริญ การกินคืออยู่ดีเข้าไปให้” [1]

ความคิดเรื่อง “การเมืองนำการทหาร” จึงเริ่มต้นขึ้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อนจะขยายผลสำเร็จไปทั่วทุก ภูมิภาค และนำไปสู่การยุติสถานการณ์สงครามปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.)

“ในที่สุดก็ออกมาเป็นแนวความคิดที่เรียกกันว่า ‘การเมืองนำการทหาร’ ขณะนั้น คือ พ.ศ. 2518 ตอนที่ผมเริ่มเป็นแม่ทัพใหม่ฯ... [1]

“ผมสอนลูกน้องว่า...เขาจะค่าจะว่าอย่างไรก็ต้องอดทน ปล่อยให้เขาระบายออกมาว่า เขามีความน้อยเนื้อต่ำใจอย่างไร เขาถูกรังแกอย่างไร ลูกสาวเขาถูกขูดอย่างไร ลูกชายเขาถูกรังแกใส่ข้อหาอย่างไรบ้าง เราบอกเรื่องนี้เรารู้... เราจะปราบข้าราชการของรัฐที่ประพฤติผิด ต่อไปนี้เราจะไม่นิ่งเฉย เขาก็เริ่มเข้าใจ” [1]

“...การปราบปราม ผกก. ซึ่งผมไม่ชอบคำนี้เลย ผมก็เลยเรียกใหม่ว่า การปฏิบัติเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ หลงผิด ไม่ใช่การปฏิบัติเพื่อปราบปราม ผกก. เพราะ ผกก. ก็คือคนไทย ที่น้องเราทั้งนั้น...เราไม่ต้องการจะปราบเขา แต่เราต้องการทำความเข้าใจกับเขา เพื่อให้เขาเข้าใจว่าที่เขาทำสิ่งกระทำได้มันผิด ที่ถูกควรจะเป็นอย่างไร” “...ไปช่วยเหลือเขาในเรื่องสอนหนังสือ ช่วยป้องกันหมู่บ้าน ช่วยเขาทำนา มันต้องใช้ความอดทนมากนะครับ มีหมู่บ้านหนึ่ง ที่เราใช้เวลา 7 เดือน ในการที่จะทำให้หมู่บ้านนี้เชื่อ...” [1]

“...หมู่บ้านแห่งหนึ่ง เราเอาทหารช่างช่วยกันทำถนน ทำสะพาน เราไปพบโรงเรียนแห่งหนึ่ง เป็นโรงเรียนที่มีทุกอย่าง มีห้องเรียน มีสถานเด็กเล่น มีบริเวณ แต่ไม่มีนักเรียนมาเรียน มีเด็กอยากเรียน แต่ไม่มีครู พ่อแม่เองก็ไม่อยากให้เด็กไปเพราะกลัวเด็กจะเป็นอันตราย เราก็ไปหาอาสาสมัคร ซึ่งก็ได้ครูเป็นผู้หญิงที่กล้าหาญ ครูต้องนั่งรถมา ตั้ง 5-6 กิโลเมตร โดยที่ไม่คิดเงินค่าสอนเลย แถบบอกว่าหนูไม่ต้องการสตางค์แต่ขอให้ได้สอนเด็ก เด็กๆ ก็เริ่มมาเรียนหนังสือกัน เราก็เอาหนังสือไปให้ หนังสือก็มีคนบริจาค และพวกนายสิบก็ช่วยสอนเด็กๆ ด้วย..เป็นหมู่บ้านที่อันตรายมากในสมัยก่อน ซึ่งในที่สุดเราก็เข้าไปได้” [1]

“เมื่อผมเป็นผู้บัญชาการทหารบก จึงได้ขอความร่วมมือจากแม่ทัพภาคทุกคน ให้ช่วยกันแก้ปัญหาในพื้นที่ตามแนวทางที่กองทัพภาคที่ 2 ได้ประสบผลสำเร็จมาแล้ว...ทุกกองทัพภาคได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และปฏิบัติตามจนได้ผลดีมาโดยลำดับ...” [1]

“เมื่อผมเป็นนายกรัฐมนตรี จึงประกาศใช้นโยบาย คำสั่งที่ 66/2523 อันเป็นนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์... ทั้งนี้เพื่อขยายผลการทำความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่บ้านเมือง กับผู้หลงผิดในลัทธิคอมมิวนิสต์” [1]

นับเป็นความสำเร็จครั้งประวัติศาสตร์ของสังคมไทยที่รอดพ้นจากสงครามกลางเมืองและสงครามปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) อันเนื่องมาจากความสามารถในการบริหารจัดการของ พลเอก เปรมฯ จากแนวความคิดที่ตกผลึกถึงสาเหตุของปัญหามาไปสู่การกำหนดวิธีปฏิบัติและนำไปปฏิบัติการได้จริง รวมทั้งความ กล้าหาญเด็ดเดี่ยวในการตัดสินใจและที่สำคัญคือการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของ พลเอก เปรม ดินสุลานนท์ ที่แตกต่างจากผู้นำของประเทศที่พ่ายแพ้ต่อลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งมีปัญหารื่องคอร์รัปชัน เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้ประเทศเหล่านั้นพ่ายแพ้สงครามและเสียหายย่อยยับ และยังได้พิสูจน์ให้ชาวโลกได้เห็นว่ “ทฤษฎีโดมิโน” ไม่สามารถนำมาใช้ได้กับประเทศไทย

2. พลเอก เปรม ดินสุลานนท์ เดินตามรอยพระยุคลบาท ด้วยความจงรักภักดี

พลเอก เปรม ดินสุลานนท์ ได้ยึด “แนวพระราชดำริ” มาเป็นหลักในการปฏิบัติและพัฒนางานในความรับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่เชื่อมโยงไปสู่ความมั่นคงของชาติ และความเจริญก้าวหน้าของสังคมไทย ซึ่งท่านกล่าวว่า “ความมั่นคงของชาติและความเจริญก้าวหน้า ทั้งสองประการนี้ต้องดำเนินควบคู่กัน ไปจะขาดข้อใดข้อหนึ่งมิได้ หากขาดข้อใดอาจนำไปสู่การสูญเสียชีวิตหรือถูกกลืนชาติในที่สุด” [2] พลเอก เปรมฯ ตระหนักว่า โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งหลาย เป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาเพื่อให้ประชาชนในชนบทที่ยากจนอยู่ห่างไกลในถิ่นทุรกันดารมีความกินดีอยู่ดีขึ้น พลเอก เปรมฯ ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งโดยหามาตรการแก้ไขปัญหาดังระบบสนองพระราชดำริขึ้นด้วยการที่รัฐบาลออก “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2524” และ

ได้กำหนดให้มืองค์กระต๊อบชาติขึ้น เรียกว่า “คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” มีชื่อย่อว่า “กปร.” เพื่อทำหน้าที่ ควบคุม กำกับ ดูแล ติดตามผล และประสานการดำเนินงานของหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจทั้งปวงที่ดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว และตรงตามวัตถุประสงค์

จากพระราชดำริที่ทรงเน้นการให้ความช่วยเหลือคนยากจนในชนบทเป็นสำคัญแล้ว งานด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับป่าไม้ก็ได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ดังพระราชดำรัสที่ว่า “...การที่จะมีต้นน้ำลำธาร ไปชั่วกาลนานนั้น สำคัญอยู่ที่การรักษาและปลูกป่าบริเวณต้นน้ำ.” [1] พลเอก เปรมฯ จึงสนองตอบพระราชดำริอย่างจริงจัง เพราะปรากฏว่าใน พ.ศ. 2524 นั้น พื้นที่ป่าไม้เหลือความอุดมสมบูรณ์อยู่เพียงร้อยละ 18 ของพื้นที่ทั้งหมด รัฐบาลพลเอก เปรมฯ จึงได้ยกเลิกสัมปทานป่าไม้ทั้งหมดใน พ.ศ. 2526 และมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านป่าไม้ รวมทั้งการศึกษาริวิจัยและพัฒนาหลายโครงการ พลเอก เปรมฯ เป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติตนตามรอยพระยุคลบาทด้วยความตระหนักและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ โดยได้เชิญชวนคนไทยน้อมนำ พระบรมราโชวาท พระราชดำรัส พระราชดำริ ไปประพฤติปฏิบัติตามให้ครบถ้วนสมบูรณ์และต่อเนื่องดังที่ท่านกล่าวว่า

“...จึงใคร่ขอเรียนพวกเราทั้งหลายว่าเราต้องหามาตรการ เพื่อนำพระบรมราโชวาท พระราชดำรัส ไปกำหนดแนวทางเพื่อนำไปใช้ประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างจริงจัง จึงจะได้ชื่อว่าเราได้สนองพระบรมราโชวาท พระราชดำรัส พระราชดำริ ให้เกิดผลครบถ้วนสมบูรณ์ ยั่งยืน ยังประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองของเรา กับประชาชนของพระองค์ได้อย่างแท้จริง...” [3]

ในช่วงเวลาที่พลเอก เปรมฯ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้จัดงานพระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 200 ปี เมื่อเดือน เมษายน พ.ศ. 2525 และยังได้จัดงานสำคัญยิ่งเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายอีก 2 งาน คือ พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นการจัดงานครั้งสำคัญเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ครบ 5 รอบ โดยรัฐบาลจัดงานยิ่งใหญ่กว่าทุกปี เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2530 และพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2531 เป็นพระราชพิธีสมโภชเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงครองราชย์สมบัติได้นานกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อนๆ

พลเอก เปรมฯ เดินตามรอยพระยุคลบาท ทำให้เกิดการบริหารจัดการเชิงบูรณาการนโยบายของรัฐบาลและการปฏิบัติกับโครงการพระราชดำริต่าง ๆ เป็นผลดีในการพัฒนาประเทศทั้งด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม อย่างสูงสุด

3. การศึกษาพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย

ในขณะที่สถานการณ์สงครามและภาวะเศรษฐกิจยังไม่คลี่คลายชัดเจน ความจำเป็นที่ต้องทำการรื้อทางการเมือง เสริมด้วยมาตรการทางทหารจำเป็นต้องดำเนินต่อไป ด้วยเหตุนี้คณะนายทหารส่วนหนึ่ง จึงพิจารณาเห็นเป็นการสมควรในการเสนอขอต่ออัยการให้ พลเอก เปรมฯ ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกต่อไปอีกระยะหนึ่ง เพื่อให้การดำเนินงานต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์มีความต่อเนื่อง จะสามารถใช้อำนาจสั่งการทั้งทางทหาร และในฐานะนายกรัฐมนตรี ยับยั้งปฏิบัติการของฝ่ายคอมมิวนิสต์ทั้งจากภายนอกและภายในประเทศอย่างได้ผล แต่ปรากฏว่าทหารบางส่วนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่าต้องการรักษาภาพลักษณ์ของกองทัพไว้ จากความเห็นที่แตกต่างระหว่างนายทหารอาวุโส กับนายทหารกลุ่มที่เรียกว่า “ขั้วเติร์ก” ได้นำไปสู่เหตุการณ์ที่สื่อมวลชนเรียกว่า “เมฆาฮาวาย” เนื่องจากเกิดขึ้นในช่วงวันที่ 1 - 3 เมษายน พ.ศ. 2524 และประวัติศาสตร์ได้บันทึกไว้ว่าเป็นการ “ปฏิวัติ” อีกครั้งหนึ่ง แต่คณะปฏิวัติกระทำไม่สำเร็จ เนื่องจาก พลเอก เปรมฯ ไม่เห็นด้วยกับการปฏิวัติ และไม่ให้ความร่วมมือ ดังคำที่ท่านกล่าวไว้ว่า

“เมื่อเวลาประมาณ 20.00 น. ของวันที่ 31 มีนาคม ได้มีกลุ่มนายทหารในระดับผู้บังคับการกรม ได้มาพบและชักจูงให้ผมทำการปฏิวัติ โดยอ้างเหตุผลในเรื่องความเสื่อมโทรมของสังคม ตลอดจนความทุกข์ยากของพี่น้องประชาชน กลุ่มนายทหารเหล่านั้น ได้กล่าวถึงการใช้อำนาจในลักษณะเผด็จการ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ทั้งปวง ตัวผมเองได้ตระหนักถึงปัญหาแล้วเป็นอย่างดี...ผมไม่เห็นด้วยในแนวทางการแก้ปัญหาของทหารกลุ่มนี้ ซึ่งมีรูปแบบที่ไม่เหมาะสมกับสถานะแวดล้อมของชาติ...” [1]

“ข้อแตกต่างทางความคิดของคนย่อมมีได้ แต่การแก้ไขจะต้องเป็นไปโดยทางสันติอันเป็นลักษณะของชาติไทย ขอแต่คนไทยมีความเข้าใจในปัญหาและร่วมกันด้วยชีวิตจิตใจอย่างแท้จริง เราจะแก้ปัญหาและอุปสรรคทั้งปวงของชาติได้” [1]

“...ผมถามเขาว่าปฏิวัติทำไม เขาบอกว่าทำเพื่อป้า และก็ขอเชิญป้าเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ ผมบอกว่าผมไม่ต้องการปฏิวัติ...ขอให้เลิกทำเสีย หรือไม่อย่างนั้นก็ยิงผมให้ตาย แล้วก็ปฏิวัติกันไป...” [1]

ผู้ทำหน้าที่เชิญ / เจรจากึ่งควบคุมตัวพลเอก เปรมฯ ให้รับเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติที่บ้านพักสี่เสาเทเวศร์ คือ พันเอก ประจักษ์ สว่างจิตร และ พันเอก มนูญ รูปขจร ในระหว่างการเจรจา พลเอก เปรมฯ เดินทางออกจากบ้านพัก โดยความเข้าใจของฝ่ายที่ควบคุมตัวว่าพลเอก เปรมฯ เดินทางไปศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก (ศปก. ทบ.) ซึ่งเป็นศูนย์บัญชาการของคณะปฏิวัติ แต่พลเอก เปรมฯ เดินทางไปยังพระตำหนักจิตรลดารโหฐานเพื่อเข้าเฝ้าและเดินทางต่อไปที่กองทัพอากาศที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ในประกาศชี้แจงเกี่ยวกับเหตุการณ์รัฐประหารครั้งนั้น พลเอก เปรมฯ กล่าวว่า

“...จำเป็นต้องกราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มาประทับยังที่ปลอดภัย พร้อมด้วยทูลเกล้าฯทุกพระองค์ เพื่อทรงเป็นมิ่งขวัญของประชาชนทั้งชาติ...” [1]

นับเป็นเรื่องน่ายินดีที่เหตุการณ์ต่างๆ คลี่คลายลงในเวลาอันรวดเร็วเพราะพระบารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยไม่มีการเสียเลือดเนื้อแต่ประการใด ฝ่ายที่ทำการปฏิวัติยอมจำนนในเช้าวันที่ 3 เมษายน และกำลังทั้งหมดได้คืนกลับสู่กรมกอง เพื่อรับโทษทางวินัยต่อไป และในการดำเนินการกับผู้พยายามยึดอำนาจการปกครองครั้งนี้ พลเอก เปรมฯ ได้ยึดเอาพระราชกระแสเป็นนโยบายในการปฏิบัติคือ

“... จะดำเนินการด้วยสติ ปราศจากความลำเอียงหรืออารมณ์ ให้ความเป็นธรรม และจะกระทำด้วยความสุขุมรอบคอบ สำหรับผู้หลงผิดที่สำนึกตัวเองและวางอาวุธ แล้วกลับคืนสู่ที่ตั้ง....” [1]

ต่อมารัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้ก่อการไม่สงบ อันส่งผลให้ทุกคนเข้ามาขอตัวและรับการสอบสวนจากเจ้าหน้าที่ พ้นจากความคิดที่ได้กระทำ

ผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ยังดำรงความคิดในการปฏิวัติอยู่ และได้จังหวะเหมาะสมอีกครั้งในวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2528 เมื่อ พลเอก เปรมฯ นายกรัฐมนตรี เดินทางไปประเทศอินโดนีเซีย และพลเอก อาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารบก และผู้บัญชาการทหารสูงสุด เดินทางไปประเทศสวีเดน ได้เกิดคณะปฏิวัติที่มีกำลังทหารประมาณ 500 นาย เข้ายึดสถานที่ราชการ ปรากฏว่าภายในเวลาเพียง 9 ชั่วโมง รัฐบาลก็สามารถคลี่คลายสถานการณ์คืนสู่ความสงบดังเดิม เนื่องจากรัฐบาลจัดตั้งกองอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศขึ้น ได้อย่างรวดเร็วเพื่อปราบการปฏิวัติ โดยมีพลเอก เทียนชัย ศิริสัมพันธ์ พลโท ชวลิต ยงใจยุทธ และพลโท พิจิตร กุลละวณิชย์ (ยศในขณะนั้น) เป็นผู้ประสานงานและคลี่คลายสถานการณ์ พลเอก เปรมฯ ยึดถือเสมอว่า “ชาติบ้านเมืองเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นใครก็ตามแม้เพียงจะคิดยึดถือเป็นของตนเอง หรือของพรรคพวกของตน เพื่อประโยชน์อันไม่ชอบธรรมต่อตนเอง จะพบกับความหายนะในที่สุด...” [4]

เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นทั้งสองครั้ง แสดงให้เห็นชัดว่า พลเอก เปรมฯ ไม่ต้องการที่จะแก้ปัญหาของชาติบ้านเมืองด้วยอำนาจเผด็จการจากการปฏิวัติรัฐประหาร แม้จะมีผู้พร้อมให้ความร่วมมือ ด้วยเหตุนี้ช่วงเวลา

พลเอก เปรมฯ เป็นผู้นำประเทศโดยการสนับสนุนของพรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้ง จึงสามารถช่วยให้การปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตยพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง

4. การแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบท

ปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงนั้น คือ ปัญหาความยากจน ดังนั้น เมื่อเป็นหัวหน้ารัฐบาล
พลเอก เปรมฯ ยิ่งตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อประชาชนยากจนในชนบท ความคิดที่จะช่วยพี่น้องยากจนในชนบท
ให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ก็ยังมีมากขึ้นเนื่องจากพลเอก เปรมฯ ได้อยู่ปฏิบัติงานกับประชาชนยากจนเหล่านั้นมาด้วย
ตนเองในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองทัพภาคที่ 2 ดังคำกล่าวของท่านที่ว่า

“...ช่วยให้พวกเขาหายจน หายเจ็บ และมีความรู้ที่จำเป็นแก่การครองชีพให้จงได้ นี่คือนโยบายหลักที่ผม
มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหาทางดำเนินการให้สำเร็จ เพราะถ้าไม่มอบหมายนโยบายให้ชัดเจน คนชนบท
ของเราจะถูกกละเลาะต่อไปอีก...” [1]

พลเอก เปรม มีความประสงค์ที่จะช่วยเหลือชาวบ้านผู้ยากจนให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ
การดำเนินงานการสนองโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นงานพัฒนาชนบทด้วย รัฐบาลพลเอก เปรมฯ
ได้เร่งดำเนินการควบคู่กันได้แก้ไขสภาวะความยากจนของราษฎร โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกลความเจริญ และ
ยังให้ความสนใจด้านแรงงานของคนจนในชนบท เพราะมองเห็นว่าแรงงานของคนชนบท คือทรัพยากรที่มีค่า โดยสร้าง
โครงการต่าง ๆ มากกว่า 26 โครงการ เช่น โครงการการจ้างงานในชนบท โครงการสินเชื่อเพื่อการเกษตร โครงการจัด
ทำถนนและขยายไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้าน และดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524
เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ชาวนา การจัดตั้ง “กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน” และจัดให้มีคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ
หรือ กชช. รับผิดชอบ โดยได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาชนบท พ.ศ. 2524
เน้นการฝึกกำลังของส่วนราชการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อดำเนินงานช่วยเหลือประชาชนยากจนในชนบทให้เป็นไป
ทิศทางเดียวกัน ซึ่งช่วยให้คนในชนบทมีงานทำ มีรายได้ “หายจน หายเจ็บ และมีความรู้ที่จำเป็นแก่การครองชีพ” [1]

การช่วยให้หายจน เป็นขั้นแรกที พลเอก เปรมฯ มุ่งแก้ไขเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเอง
ได้ ดังจะเห็นได้จากคำที่ท่านกล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

“จะพยายามพัฒนาโดยมุ่งยึดหลักการเข้าไปยกระดับความสามารถของตัวคน เพื่อให้ชาวชนบทช่วยตัวเองให้
มากขึ้น โดยให้ความเข้าใจแก่เขา คึงเขาให้เข้ามามีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างถาวร...เราจะ
ต้องพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ประชาชน เข้าใจ เข้าร่วม และเป็นประโยชน์แก่ตัวประชาชนอย่างถาวร...” [1]

รัฐบาลได้ให้ความสนใจด้านผลผลิตทางการเกษตร พลเอก เปรมฯ ได้ชี้ให้เห็นปัญหาที่รัฐบาลต้องเข้าไปให้
ความช่วยเหลือ ดังความตอนหนึ่งว่า

“...การปรับปรุงการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ตลอดจนสร้างเสริมให้ที่ดินของพวกเขามีคุณภาพ
ดีขึ้น โดยแก้ปัญหาที่เขาประสบอยู่ในพื้นที่ เช่น ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินเค็ม ดินเปรี้ยว การชะล้างพังทลายของ
ดินเป็นต้น” [1]

พลเอก เปรม ได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาราคาผลิตผลของชาวนา ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ราคา
ข้าวตกต่ำอย่างรุนแรง เมื่อ พ.ศ. 2525 ได้มีโครงการแทรกแซงพยุगरาคาข้าว และมีการส่งสารไปถึงชาวนาทั่วประเทศ
ความในสารตอนหนึ่งว่า

“ผมขอยืนยันว่า ทุกข์ของชาวนา คือ ทุกข์ของผม ที่ผมจะต้องพยายามปลดเปลื้องอย่างสุดความสามารถ” [1]

ท่านสามารถแก้ปัญหาาราคาข้าวตกต่ำ ตามที่ตั้งใจไว้ได้ เริ่มจากการออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่องการแทรกแซงและรักษาระดับราคาข้าวเปลือก ประกาศกำหนดอัตราราคาข้าวเปลือก รัฐบาลได้เจรจาทำการค้ากับ
ต่างประเทศ จนสามารถส่งออกข้าวได้มากขึ้น

ขั้นที่สองคือหาเงิน เป็น โครงการด้านการสาธารณสุข เพื่อช่วยเหลือผู้คนที่เจ็บป่วย โดยเฉพาะเด็ก ๆ ในพื้นที่เหล่านั้นที่ส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาพขาดอาหาร รัฐบาลพลเอก เปรมฯ ได้สร้าง โรงพยาบาลเพิ่มขึ้นในเขตยากจน อีก 92 แห่ง และได้จัด โครงการอาหารกลางวันแก่นักเรียนช่วยเหลือเด็กขาดสารอาหารในระดับรุนแรงลดลงได้เป็นจำนวนมาก

นอกจากการดูแลด้านผลผลิตทางการเกษตรและสาธารณสุขแล้ว ยังให้ความเอาใจใส่ด้านการศึกษาอย่างจริงจังด้วย ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ประชาชนมีความรู้เพียงพอแก่ความจำเป็นในการครองชีพ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาที่ยั่งยืนให้คนยากจน ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้ พลเอก เปรมฯ จึงเห็นความจำเป็นทุ่มเทงบประมาณเพื่อการศึกษาในชนบททั้งด้านการผลิตครูเพิ่มอัตราข้าราชการครูและเปิดโรงเรียนในชนบทห่างไกล ดังคำกล่าวของท่านที่ว่า

“...จะต้องมีโครงการพิเศษเพื่อปรับการศึกษาให้ ‘รับใช้คนยากจน’ เหล่านี้ให้ได้มากขึ้น มิใช่เฉพาะแต่ทางด้านเศรษฐกิจ แต่รวมไปถึงด้านสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเป็นสมบัติอันดีงามของพวกเขาอยู่แล้วด้วย” “รัฐบาลนี้ไม่ต้องการแก้ไขปัญหาชนบท...ด้วยการแก้ปัญหาแบบประชานิยม แต่เราจะทำให้ชาวชนบทเหล่านั้นยืนอยู่ได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของเขาเอง” [1]

กล่าวได้ว่ารัฐบาลพลเอก เปรมฯ มีแนวนโยบายแก้ไขปัญหาคายากจนในชนบทได้ถูกต้อง ประสบความสำเร็จและไม่ได้สร้างภาระหนักผิวดินทางการเงินคลังของชาติ ทำให้คนยากจนในชนบทมีงานทำ มีความรู้ในการประกอบอาชีพ มีรายได้เพียงพอเลี้ยงครอบครัว ลูกหลานได้รับการศึกษามากขึ้น และมีสุขภาพพลานามัยดีขึ้น

5. การแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ

พลเอก เปรมฯ พยายามชี้ให้ทุกคนได้รับรู้ความจริงที่เกี่ยวกับปัญหาความยากจนของประเทศไทย “...ประเทศไทยของเราที่ยากจนอยู่ ยากจนจริงๆ ผมรู้เพราะผมเป็นนายกรัฐมนตรี และคนที่รู้เรื่องนี้ดีอีกคนคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ดังนั้น เราจะต้องร่วมมือกันหาเงินเข้าประเทศ และต้องเจียมตัวเจียมใจเหมือนสภาพที่เป็นอยู่ ความยากจนไม่ใช่เรื่องที่น่าจะละอาย เพียงแต่ความยากจนอาจทำให้การพัฒนาล่าช้าไป ดังนั้น ต้องช่วยกัน...” [1]

ประเทศไทยขณะนั้นมีปัญหาใหญ่ทางเศรษฐกิจ คือการขาดดุลการค้าอย่างมหาศาลและสะสมมาเป็นเวลานาน เป็นเหตุให้มีหนี้สาธารณะสูง โดยเฉพาะเป็นหนี้ต่างประเทศสูงสุดถึง 12.8 พันล้านดอลลาร์ ซึ่งเป็น 20.8 เปอร์เซ็นต์ของรายได้จากการส่งออก และเป็น 7.6 เปอร์เซ็นต์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ประเทศไทยเป็นลูกหนี้สำคัญ 10 อันดับประเทศแรกของธนาคารโลก และจะต้องใช้ 55 เปอร์เซ็นต์ของรายได้จากการส่งออกไปชำระค่านำเข้าน้ำมัน ประกอบกับมีประชากรว่างงานสูง และเงินเฟ้อสูงถึง 10 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากราคาน้ำมันปรับตัวสูงขึ้น ปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุให้ฐานะทางการเงินขาดเสถียรภาพอย่างรุนแรงถึงขั้นวิกฤติได้

รัฐบาลพลเอกเปรม ได้ระดมผู้มีความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ นักบริหารธุรกิจชั้นนำมาเป็นที่ปรึกษาและมีคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจช่วยกันวางนโยบายการบริหารไว้ 4 ด้าน คือ ด้านการคลัง ด้านการเงิน ด้านการส่งออก และด้านการฟื้นฟูและเร่งรัดการลงทุน ได้กำหนดนโยบายและมาตรการการเงิน การคลังอย่างมีวินัย และได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ที่สำคัญดังนี้

จัดตั้ง “คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและภาคเอกชน (กรอ.)” ประเทศไทยในเวลานั้น ปรากฏข้อเท็จจริงสำคัญประการหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระบบเศรษฐกิจ 1 ใน 3 บริหารโดยรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ แต่อีก 2 ใน 3 หรือประมาณร้อยละ 70 เป็นของภาคเอกชน ดังนั้น เมื่อระบบเศรษฐกิจส่วนใหญ่บริหารโดยภาคเอกชน พลเอก เปรมฯ จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องให้นักธุรกิจทั้งหลายเข้ามาร่วมมือกับรัฐบาลในการกอบกู้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการดำเนินการในนามของ “คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและภาคเอกชน” เรียกโดยย่อว่า “กรอ.” โดยภาคเอกชน

ได้มีโอกาสเข้าร่วมเจรจาการค้ากับต่างประเทศโดยตรง เป็นการแก้ปัญหาและเพิ่มการส่งออกสินค้า แสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ของผู้นำและคณะรัฐบาล ซึ่ง กรอ.ยังมีบทบาทจนถึงปัจจุบันนี้ พลเอก เปรมฯ ได้กล่าวว่า

“ตั้งแต่เดินทางไปต่างประเทศ ได้พ่วงเอานักธุรกิจไปเจรจาเรื่องการค้า...ทำให้เกิดประโยชน์หลายด้านด้วยกัน ประการแรก ทำให้ประเทศไทยมีความพร้อมในการเจรจาทางธุรกิจ เนื่องจากได้มีการปรึกษาหารือกันมาก่อนแล้ว ประการที่ 2 เวลาเดินทางไปด้วยกันทำให้ต่างประเทศเกิดความเชื่อถือมากกว่าที่จะแยกกันไปเจรจา ประการที่ 3 ถ้าการเจรจาสามารถตกลงกันได้ ก็สามารถเซ็นสัญญากันได้เลย เพราะมีทั้งฝ่ายรัฐบาลและเอกชนร่วมอยู่ด้วยแล้ว ประการที่ 4 การที่ได้ไปพบปะกันจะทำให้เกิดความมั่นใจมากกว่าที่จะติดต่อกันเฉพาะทางจดหมายหรือโทรเลข ประการที่ 5 ต่างประเทศพอใจมาก เพราะการที่เดินทางไปพร้อมกันแบบนี้ แสดงว่ามีความร่วมมือกัน และทำงานเป็นระบบ และประการสุดท้าย ทั้งรัฐบาลและเอกชนสามารถรู้ปัญหาและติดตามได้อย่างเป็นผล” [1]

การพัฒนาด้านพลังงาน เนื่องจากปัญหาน้ำมันขาดแคลนและน้ำมันแพง เป็นปัญหาที่มีความสำคัญอยู่ในอันดับต้นๆ น้ำมันเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตสินค้าและบริการ เมื่อ พ.ศ. 2488 เป็นช่วงหลังจากมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง การดำเนินกิจการด้านน้ำมันปิโตรเลียมของประเทศไทย ดำเนินการโดยบริษัทค้าน้ำมันต่างชาติ จนถึง พ.ศ. 2500 รัฐบาล ได้อนุมัติให้สร้างโรงกลั่นน้ำมันบางจาก เพื่อกลั่นและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงให้แก่หน่วยราชการทั้งทหารและพลเรือน โดยบริษัท ชัมมิท อินดัสเตรียล คอร์ปอเรชั่น (ปานามา) เข้ามาประมูลเช่าโรงกลั่นแห่งนี้ พ.ศ. 2501 รัฐบาล ได้ออกพระราชบัญญัติ จัดตั้ง “การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย” หรือ “ปตท.” ขึ้นเป็นนิติบุคคลแต่การผลิตน้ำมันยังคงให้บริษัทชัมมิทฯ ดำเนินการ ต่อมาปรากฏว่าบริษัทชัมมิทฯ ได้ทำผิดสัญญาเช่าหลายครั้งหลายครันเมื่อ พลเอก เปรมฯ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จึงได้ขอยกเลิกสัญญาฯ และหลังจากบริษัท ชัมมิทฯ ได้ส่งมอบกิจการคืนเมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2524 รัฐบาลพลเอก เปรมฯ จึงได้ให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการต่อมา

การยกเลิกสัญญาโรงกลั่นน้ำมันบางจากกับบริษัทชัมมิทฯ และให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการครั้งนั้น นับเป็นการตัดสินใจที่กล้าหาญและถือเป็นผลงานชิ้นสำคัญ เพราะช่วยให้รัฐบาลสามารถรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติไว้ได้จำนวนมหาศาล

การพัฒนาชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program: ESB) เป็นแหล่งการลงทุนผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ทำให้มีการลงทุนจากนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำนวนมาก มีการกำหนดเขตอุตสาหกรรมหลัก อยู่ที่ อำเภอมายาตาพุด จังหวัดระยอง ขณะเดียวกันก็ให้พัฒนาท่าเรือน้ำลึกสี่ตึกหีบ เพื่อให้บริการสินค้าออกเป็นหลัก รวมทั้งเสริมความสามารถในการให้บริการสินค้าทั่วไปในระยะแรกด้วย ส่วนท่าเรือแหลมฉบังกำหนดให้เป็นท่าเรือสำหรับบริการสินค้าทั่วไปให้สอดคล้องกับการพัฒนาท่าเรือสี่ตึกหีบ รวมทั้งได้พัฒนาท่าเรือน้ำลึกที่จังหวัดสงขลา

การหาแหล่งพลังงานในประเทศ ในช่วงปลาย พ.ศ. 2524 ได้มีการขุดพบก๊าซธรรมชาติจำนวนมหาศาลในอ่าวไทย หลังจากนั้นได้มีการพัฒนาแหล่งก๊าซธรรมชาติแห่งอื่นเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งสามารถนำขึ้นมาใช้ประโยชน์เป็นพลังงานทดแทนลดการนำเข้าน้ำมัน ได้ในเวลาต่อมา ซึ่งช่วยให้ประเทศไทยสามารถลดจำนวนเงินตราที่ต้องใช้ไปในการซื้อน้ำมันจากต่างประเทศลงได้เป็นจำนวนมหาศาล ทำให้ประเทศไทยลดการขาดดุลการค้าลงได้มากซึ่งส่งผลดีในขณะนั้น เรียกว่า “ยุคโชติช่วงชัชวาล”

การแก้ปัญหาของสถาบันการเงิน ที่อาจนำไปสู่วิกฤตทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากบริษัทเงินทุนหลายบริษัทบริหารงานอย่างขาดประสิทธิภาพ ผู้บริหารจงใจทุจริตด้วยการหาประโยชน์จากบริษัทฯ จนบางบริษัทฯ ไม่สามารถชำระเงินคืนให้แก่ประชาชนที่ฝากเงินได้ ทำให้สถานการณ์ด้านสถาบันการเงินปั่นป่วน และลุกลามไปถึงธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ด้วย วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2527 กระทรวงการคลังจึงได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะ

ทำงานแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน” โดยเจ้าของบริษัทเงินทุนและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องยินยอมให้ทางราชการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและเข้าไปจัดการได้ ปรากฏว่าทำให้บริษัทมีผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจและสามารถฟื้นตัวได้ สำหรับธนาคารพาณิชย์ที่มีปัญหาทำให้มีการปรับปรุงการบริหารงาน มีการเพิ่มทุนและกันเงินสำรองเพื่อหนี้ที่สงสัยว่าจะสูญอย่างเพียงพอ และมีการแก้ไขปัญหาการเงินนอกระบบ เนื่องจากการตั้งวงแชร์ที่มีลักษณะเป็นการถือโกงประชาชนเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ได้ส่งผลกระทบต่อระบบการเงิน ทั้งในแง่ทำลายความเชื่อมั่น และเป็นการซ้ำเติมปัญหาแก่บริษัทเงินทุนที่กำลังประสบปัญหาอยู่ รัฐบาลพลเอก เปรมฯ จึงได้ประกาศใช้ “พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือโกงประชาชน พ.ศ. 2527” เพื่อป้องกันและปราบปรามกิจกรรมนี้จนเป็นที่ยุติ

มาตรการสำคัญที่สุดที่ พลเอก เปรมฯ ตัดสินใจนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ คือ การปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราและการปรับค่าเงินบาท หรือที่เรียกกันสั้นๆ ว่า “การลดค่าเงินบาท” เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2527 ดร.วิโรจน์ งามานกูร ดร.ไพจิตร เอื้อทวีกุล ที่ปรึกษาคณะรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี ผู้ผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงค่าเงินบาท ดร.วิโรจน์ฯ ได้ให้ความเห็นเรื่องภาวะเศรษฐกิจในขณะนั้นโดยสรุปได้ว่า การที่ประเทศกลุ่มโอเปคได้ขึ้นราคาน้ำมันอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทั่วโลกเกิดเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ยเพิ่มสูงขึ้น สำหรับประเทศไทยก็เช่นเดียวกันซึ่งมีรายจ่ายจากการนำเข้าน้ำมันถึง 1 ใน 4 ขณะเดียวกันราคาสินค้าส่งออกโดยเฉพาะราคาสินค้าเกษตรตกต่ำลงอย่างมาก ทำให้ประเทศไทยขาดดุลบัญชีเดินสะพัดสะสมมาอย่างยาวนานรุนแรงเข้าขั้นจะวิกฤต และ ดร.วิโรจน์ฯ ได้ตอบคำถาม พลเอก เปรมฯ นายกรัฐมนตรีถึงข้อดี/ข้อเสียของการลดค่าเงินบาทและมาตรการต่างๆ ที่จะทำให้การลดค่าเงินบาทส่งผลดีมากกว่าผลเสีย ซึ่งท่านเป็นห่วงผลกระทบต่อคนยากจนและเกษตรกร โดยสรุปประเด็นเป้าประสงค์ของการลดค่าเงินบาทที่สำคัญในทางทฤษฎีคือ การส่งออกโดยเฉพาะสินค้าเกษตรราคาในประเทศจะสูงขึ้นหรือหากพ่อค้าส่งออกลดราคาขายในต่างประเทศลงก็จะส่งออกได้มากขึ้น การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศจะน้อยลง เนื่องราคาสินค้านำเข้าจะแพงขึ้นดังนั้นจะมีการใช้สินค้าหรือวัตถุดิบภายในประเทศมากขึ้นแทนการนำเข้า แต่น้ำมันราคาจะแพงขึ้น และอาจจะเกิดเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นเนื่องจากการขึ้นราคาสินค้า จึงต้องตรึงราคาสินค้าและราคาพลังงาน พลเอก เปรมฯ เห็นว่าเพื่อให้การลดค่าเงินบาทส่งผลดีอย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องมีมาตรการรองรับโดยได้จัดทำโครงการส่งเสริมเร่งการส่งออกเพื่อให้มีการส่งสินค้าออกได้มากขึ้น โครงการนิยมไทย เพื่อให้มีการใช้สินค้าไทยเพิ่มขึ้น โครงการประหยัดน้ำมันและพลังงานเช่นปิดสถานีโทรทัศน์ทุกช่องในเวลา 18.00 น. ถึงเวลา 20.00 น. เพื่อประหยัดการใช้ไฟฟ้าและน้ำมันเป็นต้น และค้นหาแหล่งพลังงานภายในประเทศ ใช้ทดแทนที่กล่าวข้างต้นแล้ว

นายสมหมาย สุนทรกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในขณะนั้นเป็นผู้ผลักดันการเปลี่ยนแปลงค่าเงินบาทที่สำคัญอีกผู้หนึ่ง ซึ่งให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาและความจำเป็นว่ามาจากการที่กลุ่มประเทศกลุ่ม โอเปค ขึ้นราคาน้ำมันตั้งแต่ พ.ศ. 2517 ถึง พ.ศ. 2522 จากเดิมถึง 15 เท่า ส่งผลให้เงินตราต่างประเทศของไทยไหลออกนอกประเทศภาวะการเงินการคลังจึงถูกกระทบกระเทือนมาก มาตรการลดค่าเงินบาทนับเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหา

เนื่องจากมีผู้ต่อต้านการลดค่าเงินบาทโดยขอให้พลเอก เปรมฯ ปรึกษาและต่อมายขอให้พลเอก เปรมฯ ลาออก พลเอก เปรมฯ ได้ชี้แจงถึงเหตุผลความจำเป็นและขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายให้ช่วยกันทำความเข้าใจว่าการลดค่าเงินบาทครั้งนั้น เป็นการดำเนินการหรือการใช้มาตรการที่ถูกต้องเพื่อทำให้ประเทศชาติพ้นจากวิกฤตทางเศรษฐกิจ โดยท่านยืนยันอย่างหนักแน่นว่า

“...ผมใคร่ครวญดูแล้ว และปรึกษากับพวกผู้รู้แล้ว ก็เห็นว่าเราควรจะทำอย่างที่ได้ทำไปแล้ว...เราเห็นว่าการกระทำครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง มิใช่เฉพาะในปัจจุบันนี้ แต่ในอนาคตด้วย สิ่งสำคัญที่เป็นเหตุผลให้เราตกลงใจทำ ก็เพราะว่าเรามีความจำเป็นที่จะต้องทำให้สอดคล้องกับภาวะการเงินของโลก นั่นประการหนึ่งแล้วอีกประการหนึ่งก็คือที่จะเปลี่ยนระบบการแลกเปลี่ยนเงินตราของเรา ซึ่งเดิมผูกไว้กับสกุลเดียว ต่อไปเราจะไม่ผูกไว้

กับสกุลเดียว แต่เราจะผูกไว้กับสกุลเงินประเทศคู่ค้าหลายๆ สกุล การกระทำเช่นนี้ก็จะทำให้เรามีความคล่องตัว และค่าเงินบาทก็จะเป็นมูลค่าที่แท้จริง” [1]

พลเอก เปรมฯ เน้นว่าเพื่อให้มาตรการปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราและการปรับค่าเงินบาท ส่งผลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ขึ้น รัฐบาลจะต้องดำเนินการต่อไปใน 3 เรื่อง คือ (1) รัฐบาลใช้จ่ายอย่างประหยัด (2) ดำเนินการให้ใช้วัตถุดิบ สินค้า ที่ผลิตในประเทศ (3) การเร่งส่งออกสินค้าไทยไปขายต่างประเทศ โดยมีคำขวัญว่า “มุ่งประหยัด เร่งรัด ใช้ของไทย (นิยมไทย) และร่วมใจกันส่งออก” “...ผมจะดูแลเรื่องนี้ด้วยตัวของตัวเอง เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จะรักษาเสถียรภาพ ทางเศรษฐกิจของเราให้มั่นคงถาวรต่อไปในอนาคต” [1]

พลเอก เปรมฯ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้สำเร็จ การส่งออกสินค้าเกษตรและสินค้าอื่นขยายตัวเพิ่มขึ้นสูงสุดถึงร้อยละ 28.5 มีการลงทุนสูงถึง 4.5 เท่าของปีก่อนๆ การจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) เพิ่มขึ้นสูงสุดถึง 11 เปอร์เซ็นต์ เงินเฟ้อลดลงอยู่ในเกณฑ์ปกติ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นับว่าเป็นการบริหารจัดการที่กล้าตัดสินใจเพื่อประเทศชาติและประชาชน มากกว่าที่จะคำนึงถึงการคงอำนาจในตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ทำให้ประเทศชาติพ้นจากมรสุมทางเศรษฐกิจและเป็นการสร้างพื้นฐานอันแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจให้สามารถเจริญเติบโตแบบก้าวกระโดดและมั่นคงในเวลาต่อมา [5]

6. การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันและระบบราชการ

“คอร์รัปชัน” เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ พลเอก เปรมฯ ต้องการจะสะสาง ดังพิจารณาได้จากคำบรรยาย เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2521 ณ โรงแรมนารายณ์ ซึ่งสมาคมสันติสุขจัดขึ้น ความตอนหนึ่งว่า

“...ผมคิดว่าปัญหาคอร์รัปชันยังมีวิธีแก้...ต้องเริ่มที่ผู้บังคับบัญชา โดยผู้บังคับบัญชาทุกระดับจะต้องทำตนให้เป็นเยี่ยงอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ในเรื่องความซื่อตรง ปราศจากคอร์รัปชัน โดยตัวเองต้องไม่ทุจริต และไม่ยอมให้คนอื่นทุจริต... มีความกล้าหาญ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนอย่างเด็ดเดี่ยว และมีเกียรติ...” [3]

นับเป็นความกล้าหาญที่ชี้ชัดถึงแนวทางในการแก้ปัญหาว่าต้องเริ่มที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งพลเอกเปรมฯเองได้ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต การดำรงชีวิตที่เรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อ และในการบริหารของรัฐบาล พลเอก เปรมฯจะไม่ยอมให้มีการทุจริตหากรัฐมนตรีคนใดทำตนไม่เป็นที่ไว้วางใจจะมีการปรับรัฐมนตรีนั้นออกทันทีและบางกรณีถึงขั้นยุบสภาเพื่อเลือกตั้งใหม่ [6]

พลเอก เปรมฯ มองไปถึงสิ่งที่เกิดอยู่ในสังคมเวลานั้น ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนไม่หวั่นไหวต่อการทำทุจริตนั้นคือ การที่คนในสังคมยังให้ความนับถือคนทุจริตเพียงเพราะมีเงิน ท่านกล่าวว่า

“...ผมอยากเห็นและผมก็เฝ้าทำมา คือ สังคมของเราต้องช่วยกันร่วมมือในเรื่องนี้...เลิกกราบไหว้คนพวกนี้..บางคนที่เรารู้ว่าเขาไม่ได้รวยมาจากความสามารถ .. คุณ โกงเขามาถึงได้รวย แต่ก็ยังมีคน ไปไหว้เขา.. สังคมต้องช่วยกันพูดว่า เราจะเคารพคนดี ไม่เคารพคนชั่ว.. ต้องบอกว่าคนรวยคนนี้ รวยเพราะโกง เพราะค้าขายเสพผิด ไม่ใช่รวยเพราะความสามารถ... ตรงนี้แหละที่ผมว่าเราละเลยไม่ได้ทำ... มันน่ากลัว ผมคิดว่าเราต้องทำถึงแม้มันยาก...” [7]

ในฐานะนายกรัฐมนตรี พลเอก เปรมฯ นี้ก็ถึงปัญหาคนของรัฐเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องคอร์รัปชัน หรือเรื่องอื่นใด โดยได้พยายามปลูกจิตสำนึกข้าราชการ ให้เห็นความสำคัญในการเป็นข้าราชการว่า

“สถานการณ์บ้านเมืองจะดีขึ้นหรือเลวลง การบริหารบ้านเมืองจะเป็นที่ชื่นชมหรือรังเกียจของประชาชน ขึ้นอยู่กับข้าราชการเป็นอันมาก ถ้าข้าราชการทุกคนมีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกในการรับใช้ส่วนรวม นี้ก็ถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และประเทศชาติเป็นสำคัญแล้ว ก็แน่ใจว่าสถานการณ์บ้านเมืองก็ต้องดีขึ้นโดยไม่ต้องสงสัย...” [3]

“ระบบราชการเป็นหัวใจในการบริหารประเทศ ทุกวันนี้ยังมีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงปฏิรูป หรือบางที...อาจถึงขั้นต้องปฏิวัติผ่าตัดกันทั้งระบบ เพราะเมื่อเอ่ยถึงระบบราชการ คนส่วนใหญ่กลับตาคู่ถึงความอืดอาด ความล่าช้า

ไว้ประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาและการให้บริการแก่ประชาชน” [3]

พลเอก เปรมฯ แก้ไขปัญหาคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต และมียอมให้รัฐมนตรี ข้าราชการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งมีการปฏิรูประบบราชการโดยได้ตั้ง “คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการและระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน” มีการจำกัดขนาดของส่วนราชการ การขยายตัวของจำนวนข้าราชการ มีการมอบอำนาจให้ราชการส่วนภูมิภาค เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับปรุงการบริการประชาชนให้มีความรวดเร็ว เพื่อเป็นต้นแบบ เช่น การขออนุญาตประกอบธุรกิจ การจัดทำหนังสือเดินทางไปต่างประเทศ (Passport) เป็นต้น

7. การแก้ไขปัญหายาเสพติด

ปัญหาหนึ่งที่ประเทศไทย ได้รับความติเตียนจากนานาชาติในช่วงก่อนหน้าที่ พลเอก เปรมฯ จะดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ว่าประเทศไทยไม่เอาจริงเอาจังในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยเฉพาะกรณีกองกำลังของจาง ซี ฟู่ หรือ ขุนส่า ซึ่งพำนักอยู่บนแผ่นดินไทยที่บ้านหินแตก ทั้งๆที่ได้ชื่อว่าเป็น “ราชายาเสพติด” และทางสำนักงานคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ก็ได้ตั้งรางวัลนำจับในเวลานั้นไว้สูงถึง 500,000 บาท พลเอก เปรมฯ มีอาจปล่อยให้เรื่องยาเสพติดทำลายประเทศไทยต่อไปได้ ดังนั้น เมื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงให้กำนันต่อรัฐสภาและประชาชน ว่า

“เรื่องยาเสพติดนั้น กล่าวได้ว่าเป็นอันตรายที่สุดแก่ชาติบ้านเมือง และเป็นปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนมาก เกี่ยวพันกับปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจ และยิ่งยุ่งยากมากขึ้น เพราะยาเสพติดยังไปเกี่ยวข้องกับต่างประเทศด้วย” และ พลเอก เปรมฯ ได้ชี้ให้เห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและสาเหตุที่ทำให้ขบวนการนี้ยังคงอยู่ได้ว่า “ค่านิยมของพวกเราที่มีต่อผู้มีฐานะร่ำรวยเพราะธุรกิจยาเสพติด ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันกับคอร์รัปชัน พวกเรายังก็หัวและกราบไหว้ผู้ที่ร่ำรวยมาจากเงินสกปรก...” “...ต้องเอาจริงเอาจังกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปราม แต่กลับไปให้ความร่วมมือกับผู้ทำธุรกิจยาเสพติด..” “ทั้งผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้ขนส่ง ผู้เสพ ผู้ช่วยเหลือ และผู้ร่วมมือกับธุรกิจยาเสพติดล้วนเป็นผู้ทรยศต่อชาติทั้งสิ้น” [3]

“จะดำเนินการกวาดล้างแหล่งผลิตและจำหน่ายยาเสพติดให้โทษโดยเด็ดขาดฉบับล้น ส่วนทางด้านผู้ติดยาเสพติด จะให้การบำบัดรักษาและอบรมให้ตระหนักถึงภัยอันเกิดจากยาเสพติด” [1]

พลเอก เปรมฯ ได้บัญชาการในทางลับให้จัดตั้งกองกำลังทำลายยาเสพติดขึ้นในรูปแบบหน่วยจู่โจมเฉพาะกิจ ใช้ชื่อ “เสือดำ” เน้นพื้นที่แนวชายแดนไทย-พม่า นับเป็นการตัดสินใจที่แก้ปัญหานี้ที่สำคัญ และเป็นความหาญกล้าที่ให้มีการดำเนินการแบบตัดรากถอนโคน ชนิดที่ต้องยอมแลกกันด้วยชีวิต โดยเฉพาะการตัดสินใจให้เปิดยุทธการที่บ้านหินแตก เมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2525 สามารถทำลายคลังอุปกรณ์ที่ใช้ผลิตยาเสพติดได้สำเร็จอย่างราบคาบ ทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดแทบจะหมดสิ้นไปจากแผ่นดินไทย กองกำลังขุนส่าได้หนีเข้าไปอยู่ในเขตประเทศพม่า สำหรับบ้านหินแตกนั้น รัฐบาลได้ขอพระราชทานชื่อจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งพระองค์ได้พระราชทานชื่อให้ใหม่ว่า “บ้านเกิดไทย”

กล่าวได้ว่าพลเอก เปรมฯ ได้ปราบปรามยาเสพติดอย่างเด็ดขาด โดยทำลายล้างแหล่งผลิตและจำหน่ายที่สำคัญอย่างราบคาบ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงพิษภัยของยาเสพติดที่ทำลายชาติและประชาชน รวมทั้งบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และเมื่อได้เดินทางไปยังองค์การสหประชาชาติได้ทำให้นานาชาติทราบและเข้าใจว่าประเทศไทยดำเนินการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง มีได้นิ่งเฉย

8. การพัฒนาสังคม และการท่องเที่ยว

พลเอก เปรมฯ ได้สร้างสรรค์คุณประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและการท่องเที่ยวมานานปีการ ขอยกตัวอย่างเฉพาะงานสำคัญๆ ดังนี้

การจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ครบ 200 ปี พ.ศ. 2525 ตลอดทั้งปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นประธานดำเนินการ ปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดารามทั่วทั้งพระอารามเช่นเดียวกับการสมโภชพระนครในอดีต นับเป็นผลงาน การอนุรักษ์มรดกไทยครั้งยิ่งใหญ่ มีการเฉลิมฉลองทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด วันสำคัญคือวันที่ 5 เมษายน อันเป็นวัน “พระราชพิธีบวงสรวงบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า” ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง พลเอก เปรม ในฐานะนายกรัฐมนตรี ได้กราบบังคมทูลถึงความพร้อมใจของรัฐบาล และปวงชนชาวไทย ที่ได้ถวายพระราชสมัญญาเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก องค์ปฐมบรมราชจักรีวงศ์เป็น “มหाराช” วัตถุประสงค์สำคัญในการจัดงาน ครั้งนี้เพื่อเผยแพร่พระเกียรติประวัติพระบรมราชจักรีวงศ์ให้ปรากฏไปทั่วสากลและอีกประการหนึ่งคือการส่งเสริม การท่องเที่ยวเพื่อนำเงินรายได้เข้าประเทศ การส่งเสริมการท่องเที่ยวงาน “สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ครบ 200 ปี” ได้ผลดีเกินความคาดหมาย เพราะมีชาวต่างประเทศเดินทางมาเที่ยวเมืองไทยในช่วงดังกล่าวเป็นจำนวนมาก สิ่งหนึ่ง ที่จะอยู่ในความทรงจำของชาวต่างประเทศไม่รู้ลืมก็คือพระราชประเพณีโบราณ โดยเฉพาะการเสด็จพระราชดำเนิน โดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค ที่งดงามตระการตาและใน พ.ศ. 2530 รัฐบาลได้กำหนดเป็นปีแห่งการท่องเที่ยวไทย (Visit Thailand Year) ซึ่งประสบผลสำเร็จสูงยิ่ง

การจัดสร้างหอสมุดแห่งชาติ ขึ้นในภาคต่างๆ ของประเทศ เนื่องในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก อันเป็น วาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ 42 ปี 22 วัน เสมอด้วยระยะเวลา การครองราชย์สมบัติในสมเด็จพระบรมอัยกาธิราช พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

โครงการสร้างพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นผลงานชิ้นสำคัญอีกงานหนึ่ง โดยรัฐบาล พลเอก เปรมฯ ได้เร่งรัดดำเนินการสร้างด้วยความเอาใจใส่อย่างจริงจัง และพลเอก เปรมฯ ได้เดินทางไปดูแลการก่อสร้างด้วยตนเอง อยู่บ่อยครั้ง

พลเอก เปรมฯ ได้บูรณาการในการจัดงานพระราชพิธีต่าง ๆ กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการพัฒนาสังคม การรักษาวัดมรดกประเพณี และพุทธศาสนาอย่างกลมกลืน ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็น จำนวนมากเดินทางท่องเที่ยวประเทศไทย เป็นผลดีอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

9. การสร้างกลยุทธ์ด้านการต่างประเทศ

ช่วงเวลาที่ พลเอก เปรม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นช่วงเดียวกับที่ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสงคราม ในเวียดนาม กัมพูชา และลาว ซึ่งกองทัพสหภาพโซเวียตให้การสนับสนุน ดังที่กล่าวแล้วโดยเหตุการณ์สู้รบได้เกิดขึ้น อย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปีซึ่งมีผลกระทบกับประเทศไทยทั้งในเรื่องการถูกล้อมรอบโดยและผู้อพยพ พลเอกเปรมฯ ได้พัฒนาความสัมพันธ์กับต่างประเทศเป็นแนวทางช่วยแก้ไขปัญหา

พลเอก เปรมฯ เริ่มต้นด้วยการเยือนประเทศมาเลเซีย เพื่อเจรจาทันทีกับนายกรัฐมนตรี คาโต๊ะ ฮุสเซน ออาน ให้ สนับสนุนแนวทางแก้ไขปัญหาสงครามของกองกำลังเวียดนามรุกล้ำอธิปไตยแนวชายแดนไทย และได้มีการลงนามใน ความตกลงว่าด้วยการขนส่งสินค้าและได้เยือนประเทศสิงคโปร์ จากนั้นเป็นประเทศอินโดนีเซีย พลเอกเปรมฯ ประสบ ความสำเร็จในการเจรจาทั้งการเมืองและการค้า โดยอินโดนีเซียยืนยันที่จะช่วยเหลือไทย และไม่ยุ่งเกี่ยวกับปัญหาสุลตัม ในประเทศไทย สำหรับด้านเศรษฐกิจ ไทยจะส่งข้าวขายให้ตามสัญญา และได้เดินทางเยือนประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศพม่า พร้อมคณะรัฐมนตรี โดยเน้นเจรจาขอความร่วมมือจากพม่า ในการปราบปรามผู้ผลิตและผู้ค้ายาเสพติด

พลเอก เปรมฯ ได้เดินทางไปเยือนประเทศจีน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาด้านความมั่นคงเนื่องจาก ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยคุกคามอันเกิดจากการที่เวียดนามได้รุกรานเข้ายึดครองกัมพูชา และการที่เวียดนามคงทหาร จำนวนมากไว้ในกัมพูชา ทั้งได้ทำการกวาดล้างกองกำลังต่อต้าน จนเกิดการถูกล้อมรอบโดยเหนือแผ่นดินไทยหลายครั้ง

ดังกรณีเหตุการณ์ที่ทหารเวียดนามล่าพรมแดนไทยและปะทะกับทหารไทยอย่างรุนแรง ที่บริเวณบ้านโนนหมากมุ่น อำเภอดงพญาไชย จังหวัดปราจีนบุรี ระหว่างวันที่ 23 - 24 มิถุนายน พ.ศ. 2523 อันเป็นเหตุให้ทหารไทยเสียชีวิตหลายสิบคน เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มองได้ว่าในขณะนั้นเวียดนามพร้อมจะรุกรานประเทศไทย นโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเน้นด้าน “ความมั่นคง” และดำเนินในลักษณะ “รอบคอบ” เพื่อแสวงหามิตรประเทศในการต่อต้านการขยายอิทธิพลของเวียดนาม ที่ได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียต การได้พบกับนายกรัฐมนตรี จ้าวจื่อหยาง ทำให้ได้รับการยืนยันว่าจีนพร้อมที่จะช่วยไทยหากถูกเวียดนามบุกรุก ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2525 พลเอก เปรมฯ ได้เดินทางไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเป็นทางการอีกครั้ง เพื่อกระชับสัมพันธไมตรี และขอให้จีนลดการให้ความช่วยเหลือแก่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ทำให้รัฐบาลพลเอก เปรมฯ แก้ไขปัญหาผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) ได้ผลมากขึ้น

พลเอก เปรมฯ ได้เดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรปเมื่อต้นเดือนตุลาคม พ.ศ. 2524 พร้อมคณะผู้แทนนักธุรกิจจากสามสถาบันธุรกิจเอกชน ได้แก่ สมาคมหอการค้าไทย สมาคมอุตสาหกรรมไทย และสมาคมธนาคารไทย ได้ร่วมเดินทางไปด้วย ในการนี้นักธุรกิจแต่ละคนเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง

การไปเยือนสหรัฐอเมริกา นายกรัฐมนตรีแถลงว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อพบปะผู้นำทางธุรกิจและชักชวนให้มาลงทุนในไทย และเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวงาน “สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ครบ 200 ปี” รวมทั้งมีการเจรจาความเรื่องข้อจำกัดทางการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาด้วย

ประการสำคัญที่สุดคือ เมื่อ พลเอก เปรมฯ เดินทางไปเยือนสำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาติ ท่านได้มีโอกาสกล่าวปราศรัยต่อที่ประชุมสหประชาชาติ ด้วยนับว่าเป็นนายกรัฐมนตรีไทยคนแรกที่ได้รับเกียรติเช่นนี้ และพลเอก เปรมฯ ได้เข้าพบประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน และรองประธานาธิบดี จอร์จ บุช ได้ปรึกษาหารือกันในเรื่องเจ้าหน้าที่ชั้นสูงใน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรื่องปัญหาผู้ลี้ภัย เรื่องยาเสพติด และเรื่องขอความร่วมมือทวิภาคีระหว่างประเทศของไทยกับสหรัฐอเมริกา

พลเอก เปรมฯ ได้ทำให้สหรัฐอเมริกาคลับมามีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันอีกครั้งหลังจากสหรัฐพ่ายแพ้สงครามเวียดนามและถอนฐานทัพจากประเทศไทย สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือไทยทางด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆ มีการซ้อมรบร่วมกัน ภายใต้รหัส COBRA GOLD สหรัฐอเมริกาได้ขายเครื่องบิน F-16 ที่มีอายุการใช้งานสูงให้ไทยเป็นชาติแรกในอาเซียนและเพิ่มความช่วยเหลือทางทหารให้ไทย อีกหลายประการ ทำให้กองทัพไทยมีศักยภาพเท่าเทียมกับกองทัพเวียดนาม

สหภาพโซเวียตเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับไทยมาเป็นเวลาช้านาน โดยเฉพาะในช่วงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พลเอก เปรมฯ ได้ไปเยือน เพื่อพบปะเจรจากับนายกอร์บาชอฟ เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต พลเอก เปรมฯ ได้ขอความร่วมมือจากนายกอร์บาชอฟ เกี่ยวกับกรณีปัญหาเวียดนามและกัมพูชาซึ่งประสบความสำเร็จและมีส่วนสำคัญทำให้เวียดนามประกาศถอนทหารออกจากกัมพูชาในเวลาไม่นาน

นายยาสุฮิโร นากาโซเน่ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น และคณะพร้อมด้วยสื่อมวลชนญี่ปุ่น ได้เดินทางมาเยือนไทยอย่างเป็นทางการ ได้สนทนากับสถานการณ์การแก้ไขปัญหากัมพูชา ซึ่งนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นได้กล่าวยืนยันว่าญี่ปุ่นจะงดการให้ความช่วยเหลือแก่เวียดนาม จนกว่าเวียดนามจะถอนทหารออกจากกัมพูชา ในโอกาสที่ญี่ปุ่นได้เสนอลดหย่อนภาษีนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยเพื่อให้มีโอกาสขายสินค้าให้แก่ญี่ปุ่น ได้มากขึ้น นอกจากนี้ได้ช่วยเหลือไทยในรูปแบบการให้เปล่า ในโครงการต่าง ๆ และญี่ปุ่นจะทบทวนเรื่องระบบสิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากร เพื่อเพิ่มโควตาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไทย

จากการสร้างกลยุทธ์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ส่งผลให้นานาชาติมีความเข้าใจประเทศไทยมากขึ้นและ

เวียดนามต้องถอนทหารออกจากกัมพูชา การสู้รบในกัมพูชาผ่อนคลายลง และส่งผลในทางการค้า การส่งออกขยายตัว และการท่องเที่ยวดีขึ้นทำให้ทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นผลสำเร็จมาจากความร่วมมือในการทำงานอย่างหนักร่วมกันระหว่างรัฐบาลพลเอก เปรมฯ และภาคเอกชนในการเยือนต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

10. การสร้างเอกลักษณ์และคุณค่าความเป็นไทย

พลเอก เปรมฯ ชี้ให้เห็นและทำให้เกิดความรักและหวงแหนวัฒนธรรมอย่างเข้าถึงเนื้อหาสาระ และความสำคัญว่า “การรักษาวัฒนธรรมคือการรักษาชาติ”

ด้านภาษาไทย พลเอก เปรมฯ ได้ตระหนักถึงคุณค่าอันสูงยิ่ง ทั้งได้เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการอนุรักษ์และเชิดชูชนให้คนไทยเห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาไทย นอกเหนือไปจากการที่ได้ทำตนให้เป็นแบบอย่างในการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องงดงาม

จากปาฐกถาพิเศษ เรื่องวัฒนธรรมไทย สมบัติไทย เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2537 ณ สำนักงานใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ว่า

“นักภาษาประมาณว่าในโลกนี้มีภาษาที่ใช้พูดกันประมาณสามพันภาษา แต่มีไม่ถึงร้อยภาษาที่มีภาษาเขียนของตนเอง ภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งในไม่ถึงร้อยภาษานั้น ภาษาไทยเป็นภาษาที่ไพเราะงดงาม และเป็นเอกลักษณ์ของไทย โดยแท้จริง ภาษาไทยมีอายุกว่า 700 ปี และเป็นภาษาที่มีพยัญชนะ มีสระ วรรณยุกต์ เป็นของตนเอง ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีภาษาเขียน ภาษาพูดเป็นของตนเอง... อีกอย่างหนึ่งก็คือเรามีเลขไทยใช้ ผมคิดว่าเลขไทยเป็นเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของภาษาของเรา มีน้อยประเทศมากที่มีเลขใช้เอง...” [8]

ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย พลเอก เปรมฯ ได้รับสนองพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเรื่องการแต่งกายของบุรุษ ชุดเครื่องแต่งกายของผู้ชายไทยเป็นทางการ ซึ่งควรตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายไทยหรือผ้าไหม สวมใส่กับกางเกงแบบสากล เมื่อจะออกงานราตรีจึงจะมีผ้าคาดเอวเสริม ชุดเครื่องแต่งกายแบบนี้ เรียกว่า “ชุดพระราชทาน” [3] พลเอก เปรม เป็นผู้ริเริ่มนำมาสวมใส่ และได้มีการสวมใส่ชุดพระราชทานกันอย่างแพร่หลาย

ด้านการดำเนินชีวิตตามวิถีไทย พลเอก เปรมฯ ได้แสดงปาฐกถาพิเศษ เรื่องความคาดหวังของสังคมไทยในทศวรรษหน้า เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2538 ณ ห้องประชุมใหญ่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ความตอนหนึ่งว่า “...ผมหวังว่าสังคมไทยจะเป็นสังคมที่จะรักษาวัฒนธรรมไทยไว้ได้อย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เป็นหลักของชาติของเรา เช่นการเคารพผู้ใหญ่ การให้ความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่จะประพฤติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้น้อย ครูจะเป็นครูที่ดีเป็นตัวอย่างที่ดีของลูกศิษย์ คนรุ่นใหม่จะสำนึก และเห็นความสำคัญ จะช่วยกันดำรงรักษาและพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้ก้าวหน้าไปอย่างมีระเบียบ ยึดประเพณีอย่างมีเหตุผล และคนไทยในสังคมต่าง ๆ จะสำนึกในความเป็นไทยตลอดไป...” [3]

พลเอก เปรมฯ ได้ปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กรอบแห่งขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยและเป็นแบบอย่างให้คนไทยดำรงชีวิตด้วยความประหยัดเรียบง่าย โดยยึดตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง และ “นิยมไทย” หรือ “นิยมความเป็นไทย” สนับสนุนให้คนไทยใช้สินค้าที่ผลิตโดยคนไทย ท่องเที่ยวในเมืองไทยและปฏิบัติตนให้สามารถธำรงรักษาคุณค่าของความเป็นไทย และคุณค่าของความเป็นคนไทยไว้ได้อย่างยั่งยืน

11. สร้างค่านิยมให้เกิดความรักชาติและเสียสละเพื่อชาติ “เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน”

ตลอดชีวิตของ พลเอก เปรมฯ ได้อุทิศตนเพื่องานของแผ่นดินอย่างแท้จริง ด้วยความตระหนักว่า “เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน” โดยชี้ให้เห็นว่า

“เราทุกคนมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดินที่เราอาศัยเกิดมา และเติบโตจนเป็นตัวเราในขณะนี้ ด้วยความสำนึกที่แน่นอนว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่ต้องทำหลีกเลี่ยงไม่ได้...แม้มิได้บัญญัติเรื่องการแทนคุณแผ่นดินไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญ แต่ผมใคร่ขอให้เราท่านทั้งหลายโปรดไตร่ตรองดูว่าการตอบแทนบุญคุณต่อผู้คนที่บุญคุณต่อเรา เช่น พ่อแม่ ครู สถาบัน และองค์กรต่างๆ ฯลฯ เป็นวัฒนธรรมไทยที่เรานักศึกษาและสืบสานกันมาตั้งแต่สมัย ปู่ย่า ตายาย จนถึงปัจจุบัน” [7][9]

ตลอดจนได้เห็นนิยามการตอบแทนบุญคุณแผ่นดินไว้ว่า หมายถึง

“การประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็นสถาบันที่ดี เป็นองค์กรที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดี มุ่งกระทำแต่ความดี เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน” [4][9]

จิตใจที่กล้าหาญ เข้มแข็ง ในอันที่จะชี้ให้สังคมกล้ากระทำในสิ่งที่ถูกต้อง พลเอก เปรมฯ เชิญชวนผู้คนทั้งหลายให้ตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน ด้วยการยกย่องคนดี แทนการยกย่องคนมีเงิน มีอำนาจแต่เป็นคนไม่ดี ทั้งให้เลิกกราบไหว้ เลิกคบค้า เลิกเกรงกลัวอิทธิพลใดๆ ทั้งสิ้นด้วยวิธีการเช่นนี้จะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมคนดี ให้มีกำลังใจในการทำมาดีให้เป็นตัวอย่างแก่คนในรุ่นลูก รุ่นหลานต่อไป

พลเอก เปรมฯ ได้พยายามสร้างจิตสำนึกของการตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน ด้วยการชี้ให้ทุกคนตระหนักอยู่เสมอว่าชาติจะดำรงอยู่ได้ต้องมีเอกลักษณ์ที่บ่งบอกให้รู้ถึงความเป็นชาติสามารถสืบสานกันได้ด้วยขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม โดยบุคคลในชาติเป็นส่วนสำคัญของการธำรงรักษาเอกลักษณ์ไว้

บนเส้นทางชีวิตของพลเอก เปรมฯ ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด ท่านได้ทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบอย่างสูงยิ่ง ทั้งมั่นคงอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต ความเที่ยงธรรม ความเสียสละ ความกล้าหาญไม่หวั่นไหวต่อทุกเรื่องที่ได้ตัดสินใจกระทำ มั่นคงในความถูกต้อง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในทางที่พึงมาโดยตลอด

สรุป

รัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ สามารถดำเนินนโยบายการแก้ไขปัญหาที่สำคัญและวางรากฐานอันแข็งแกร่งให้กับประเทศไทย ทั้ง 11 ด้านดังกล่าว เป็นความสำเร็จครั้งประวัติศาสตร์ของประเทศไทย อันเนื่องมาจากความสามารถในการบริหารจัดการของพลเอก เปรมฯ ได้คลุกคลีลงลึกศึกษาปัญหาและตกผลึกถึงสาเหตุของปัญหามาไปสู่การกำหนดวิธีปฏิบัติและนำไปปฏิบัติการ ได้จริงเพื่อแก้ไขแต่ละปัญหา รวมทั้งความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวในการตัดสินใจและที่สำคัญมากอีกประการคือพลเอก เปรมฯ บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตสามารถนำพาคนดีมีความรู้ความสามารถเสียสละมาร่วมงาน และได้เดินตามรอยพระยุคลบาท ทำให้เกิดการบริหารจัดการเชิงบูรณาการนโยบายของรัฐบาลกับโครงการพระราชดำริต่าง ๆ พลเอก เปรมฯ ได้ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบแห่งขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยและเป็นแบบอย่างให้คนไทยดำรงชีวิตด้วยความประหยัดเรียบง่าย โดยยึดตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ธำรงรักษาคุณค่าของความเป็นไทย และคุณค่าของความเป็นคนไทยไว้ได้อย่างยั่งยืนสมกับมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ยกย่องไว้ในฐานะ “รัฐบุรุษ” เพื่อเป็นเกียรติประวัติและตัวอย่างอันดีงามสืบไป

ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐควรส่งเสริมสนับสนุนประชาสัมพันธ์ผลงาน คุณูปการของ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ให้ภาคเอกชน ประชาชน ข้าราชการ นักเรียน นิสิตนักศึกษา ได้ทราบเพื่อยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติหน้าที่รวมถึงการดำเนินชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- [1] นพ พินสายแก้ว และคณะ. รัฐบุรุษชื่อเปรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท เจ. พลัส อิมเมจ แอนด์ พับบลิชซิ่ง จำกัด; 2538.
- [2] สมเกียรติ โอสศสภา. พลเอก เปรม ติณสูลานนท์. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2562 [เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2562]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaitribune.org>
- [3] สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน: พลเอก เปรม ติณสูลานนท์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด; 2546.
- [4] กองบัญชาการกองทัพไทย. เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กองบัญชาการกองทัพไทย; 2552
- [5] สถาบันพระปกเกล้า. การเมืองเรื่องลดค่าเงินบาทสมัยพลเอก เปรม ติณสูลานนท์. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2559 [เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2562]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.wiki.ac.th>
- [6] อุดินันท์ พรหมพันธ์ใจ. การเมืองไทยในสมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2558 [เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2562]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.cuir.car.chula.ac.th>
- [7] คณะกรรมการจัดงานชุมนุมนักเรียนเก่ามหาวิทยาลัยราชภัฏ. มหาวิทยาลัยราชภัฏ สงขลา พ.ศ. 2551. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา; 2551.
- [8] มุลินธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์. แทนคุณแผ่นดินเกิดเทิดคุณค่าภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มุลินธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์; 2552.
- [9] มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน. [อินเทอร์เน็ต]. ปัตตานี; 2552 [เข้าถึงเมื่อ 12 พฤษภาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.memorandum.pn.psu.ac.th>

โอ่งมังกรราชบุรี: แนวทางการสงวนรักษาสัมมาชีพจากมรดกทางวัฒนธรรม

Ratchaburi Dragon Jars: Guidelines for Preservation of Right Occupation from Cultural Heritage

พระครูสังฆรักษ์ทรงพรธรรม ชยทศโต (ภิรมย์พร)*
Phrakhrusangharaksongphan Jayadatto (Piromporn)*

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
จังหวัดราชบุรี 70130

Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ratchaburi
Buddhist College, Ratchaburi 70130

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: songphanmccu@gmail.com

Received: 28 June 2019, Revised: 12 July 2019, Accepted: 19 August 2019

บทคัดย่อ

โอ่งมังกรราชบุรีได้ชื่อว่าเป็นภูมิปัญญาสามแผ่นดินซึ่งเป็นหัตถกรรมพื้นถิ่นของจังหวัดราชบุรีที่แสดงเอกลักษณ์และมีวิวัฒนาการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ การสงวนรักษาสัมมาชีพโอ่งมังกรในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมจึงเป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายสัมมาชีพโอ่งมังกรราชบุรี โดยคำนึงถึงหลักการพื้นฐานสำคัญของการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรม ได้แก่ การยอมรับมรดกวัฒนธรรมในการพัฒนา การส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การขยายขอบเขตของการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม และการส่งเสริมความร่วมมือทางวัฒนธรรม โดยมีแนวทางการดำเนินงานของเครือข่าย คือ ส่งเสริมกระบวนการจัดหोज์ประกอบในการผลิต ส่งเสริมกิจกรรมการผลิตที่เสริมซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศแก่สมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการสร้างและพัฒนานวัตกรรม ส่งเสริมการสร้างธุรกิจใหม่ภายในเครือข่าย ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างสมาชิกเครือข่าย และส่งเสริมการทำตลาด การวิจัยและการพัฒนา การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งนี้ นอกจากที่สมาชิกเครือข่ายจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งเป็นช่องทางสร้างรายได้ที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบันด้วย

คำสำคัญ: โอ่งมังกร สัมมาชีพ มรดกทางวัฒนธรรม

Abstract

Ratchaburi dragon jars is known as the wisdom of the three lands which is a local handicraft of Ratchaburi province that shows identity and evolution of inherited art and culture from ancestors. Preservation of dragon jars right occupation as a cultural heritage is the process of creating a network of Ratchaburi dragon jars right occupation, by taking into account the basic principles of the preservation of cultural heritage, that is acknowledging the culture

dimension in development, affirming and enriching cultural identity, broadening Participation in culture and in Development, and promotion of cultural cooperation. With the guideline of network operation is promote the process of procuring components in production, promote productive activities that complement each other, promote access to quality human resources and specialized expertise, promote access to information to network members, promote the creation and development of innovation, promote the creation of new businesses within the network, promote the exchange of information between members, and promote marketing, research and development, personnel development and infrastructure development. In addition to the network members need to adjust the product model to be more diverse in order to meet the needs of the market. Also need to focus on cultural tourism, which is a way to generate income that is currently popular.

Keywords: ratchaburi dragon jars, right occupation, cultural heritage

บทนำ

คำขวัญประจำจังหวัดราชบุรี ความว่า “คนสวยโพธาราม คนงามบ้านโป่ง เมืองโอ่งมังกร วัดขนอนหนังใหญ่ ตื่นใจถ้ำงาม ตลาดน้ำดำเนิน เพลินค้างคาวร้อยล้าน ย่านยี่สกปลาดี” แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่เป็นตัวแทนของการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่ชาวจังหวัดราชบุรียอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น แสดงออกถึงอัตลักษณ์ ตลอดจนภูมิปัญญา ความรู้ และทักษะของคนในบรรพบุรุษ ดังกล่าวนี้อีกคือ โอ่งมังกร

โอ่งมังกร หรือ โอ่งราชบุรี เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาชนิดเคลือบสีเฝ้า เนื้อดินแกร่ง เป็นการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น คือ ดินเหนียว นำมาผลิตเป็นสินค้าที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนจังหวัดราชบุรี โดยตลาดนิยมใช้เป็นลายมังกรซึ่งเลียนแบบจากโอ่งของประเทศจีนที่นำเข้ามาในยุคแรก ๆ ของการผลิต และมีการพัฒนาปรับปรุงให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นตามลำดับ ตลาดของโอ่งมังกรจัดว่าเป็นตลาดที่มีความโดดเด่น สามารถเข้าถึงผู้คนทุกชนชั้น เป็นผลิตภัณฑ์ที่เดินทางไกลไปทั่วประเทศไทย ด้วยคุณสมบัติที่สามารถใช้เก็บน้ำฝนโดยไม่ทำให้น้ำเกิดกลิ่นหรือรสชาติเปลี่ยนแปลงไป ดังจะเห็นได้ว่า เกือบทุกบ้านจะมีโอ่งมังกรราชบุรีเพื่อเก็บน้ำดื่มมาใช้ โอ่งมังกร หรือ โอ่งราชบุรี จึงได้ชื่อว่าเป็นภูมิปัญญา 3 แผ่นดิน ซึ่งเป็นหัตถกรรมพื้นฐานของจังหวัดราชบุรีที่แสดงเอกลักษณ์และมีวิวัฒนาการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ

อย่างไรก็ตาม โอ่งมังกร หรือ โอ่งราชบุรี อยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะเป็นเพียงตำนาน ด้วยเหตุที่ความเจริญได้เข้าถึงทุกหมู่บ้านในชนบท ทุก ๆ ชุมชนมีน้ำประปาใช้กันอย่างทั่วถึง ประกอบกับมีผลิตภัณฑ์อื่นทดแทนเพิ่มมากขึ้น เช่น ถังพลาสติก ฯลฯ ผู้บริโภคจึงสามารถเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตามความเหมาะสม ความต้องการใช้โอ่งมังกรจึงลดลง

ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ในสภาพสังคมยุคปัจจุบันนี้ ชาวจังหวัดราชบุรีจะมีแนวทางในการสงวนรักษาสัมมาชีพจากมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญา 3 แผ่นดินนี้ได้อย่างไร ดังกล่าวนี้นี้ ผู้เขียนจะเริ่มต้นด้วยการนำเสนอประเด็นข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ก่อนที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นการวิเคราะห์ต่อไป

1. โอ่งมังกรราชบุรี

จังหวัดราชบุรี มีชื่ออันเป็นมงคลยิ่ง หมายถึง เมืองพระราชา เป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งของไทย จากการศึกษาและขุดค้นของนักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี พบว่า ดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำแม่กลองแห่งนี้เป็นที่ตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของคนหลายยุคหลายสมัย และมีความรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีต จากหลักฐานทางโบราณสถานและ โบราณวัตถุจำนวนมาก ทำให้

เชื่อว่าผู้มีผู้คนตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้ ตั้งแต่ยุคหินกลาง ตลอดจนถึงค้นพบเมืองโบราณสมัยทวารวดีที่ตำบลคูบัวด้วย จังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่ที่มีอาชีพที่โดดเด่น คือ อาชีพผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์โอ่งมังกร ดังหลักฐานเชิงประจักษ์ จากคำขวัญประจำจังหวัด ตอนหนึ่ง ความว่า “เมืองโอ่งมังกร” [1] โอ่งมังกร” หรือ “โอ่งราชบุรี เป็นผลิตภัณฑ์ เครื่องปั้นดินเผาชนิดเคลือบสีเถ้า เนื้อดินแกร่ง เป็นการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาผลิต [2] หลักฐานทางประวัติศาสตร์ บ่งชี้ว่า พื้นที่จังหวัดราชบุรี มีตำบลหนึ่งชื่อว่า ตำบลโคกหม้อ ด้วยดินบริเวณ โคกหม้อนั้นมีเศษกระเบื้องจากหม้อ ไห ฯลฯ ทับถมกันจนเป็น โลกสูงใหญ่ชาวบ้านรุ่นหลังจึงเรียกว่า โลกหม้อ ตำบลโคกหม้อนี้มีชื่อดั้งเดิมว่าอย่างไร ไม่สามารถ สืบค้นได้ แต่มีบันทึกว่า สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีที่ชาวรามัญอพยพจากทวาย มาตั้งถิ่นฐานเพื่อประกอบอาชีพ ในทางปั้นหม้อดิน ภาชนะต่าง ๆ ขณะที่อีกพื้นที่หนึ่ง คือ ตำบลหลุมดิน ที่มีดินลักษณะพิเศษใช้ในการอุตสาหกรรมได้ดีและ ชนะเลิศระดับจังหวัด ในการประกวดดิน เป็นเหตุให้คนไปขุดดินมาใช้ในการอุตสาหกรรมจึงทำให้เป็นหลุมลึกจึงเรียกว่า หลุมดิน เมื่อประมาณ พ.ศ. 2500 ได้มีการจัดตั้งสมาคม เครื่องเคลือบดินเผาขึ้น และเนื่องจากจังหวัดราชบุรีนั้นมีชื่อเสียง ด้าน โอ่ง ลายมังกร สาเหตุมาจากดินมีคุณภาพดีจึงทำให้จังหวัดต่าง ๆ พากันมาซื้อดินจากจังหวัดราชบุรี แต่การใช้ดินจาก จังหวัดราชบุรีจะทำให้โอ่งไม่สามารถสมบูรณ์ได้ เพราะการเขียนลายนั้นจะต้องอาศัยดินจากนครศรีธรรมราช เรียกว่า หินฟันม้า นอกจากนี้พื้นยังเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้โอ่งสำเร็จ และพื้นที่ใช้ส่วนมากจะเป็นพื้นมาจากอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เรียกว่า พื้นตะเกียบ [3] จากคำบอกเล่าของคนแก่คนแก่ในเมืองราชบุรี เล่าว่า สมัยก่อนนั้น โอ่งที่ใช้ กักเก็บน้ำชั้นดี ต้องนำเข้ามาจากประเทศจีน ซึ่งเป็นแหล่งทำเครื่องปั้นดินเผาแต่หลังจากสงคราม โลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศก็เป็นที่ไปอย่างยากลำบากรวมถึงโอ่งด้วย จึงจำเป็นต้องผลิตใช้เองภายในประเทศ โดยจุดเริ่มต้นของการทำโอ่งขายในจังหวัดราชบุรี มาจากสองสหายชาวจีน ที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในสยามประเทศ จนได้มาพบแหล่งดินที่ราชบุรี และเห็นว่าดินดีสีแดงสามารถปั้นโอ่งได้ จึงลงทุนร่วมหุ้นกันก่อตั้งโรงโอ่งในปี พ.ศ. 2476 โดยในช่วงแรก ๆ จะเน้นทำอ่าง ไห กระปุกต่าง ๆ มากกว่าโอ่ง เมื่อกิจการรุ่งเรือง โรงงานจึงขยายตัวและ มีการผลิตโอ่งมากขึ้น หุ่นส่วนหลายคนเริ่มแยกตัวออกไปตั้ง โรงงานเอง แต่ก็ยังอยู่ในเขตจังหวัดราชบุรี ทำให้มีโรงงาน ทำโอ่งกระจายอยู่หลายแห่ง

การทำโอ่งในยุคแรก ๆ จะเป็นโอ่งไม่มีลวดลาย เรียกว่า โอ่งเถียน แต่ต่อมามีการวาดลวดลายโดยใช้ดินขาวจาก เมืองจีน และภายหลังสามารถหาดินขาวทดแทนได้ที่จังหวัดจันทบุรี และสุราษฎร์ธานี สำหรับลวดลายที่วาดบนตัวโอ่ง มักจะเป็นลายมังกร เนื่องจากตามความเชื่อของคนจีน มังกร ถือเป็นสัตว์ชั้นสูง และเป็นมงคล อีกทั้งคนไทยก็มีความ เชื่อเรื่อง พญานาค ซึ่งมีรูปร่างหน้าตาคล้ายกับมังกร และมีหนังสือตำราพิชัยสงครามกล่าวถึงมังกรในการจัดขบวนทัพ ข้ามน้ำด้วย เรียกว่า มังกรพยุหะ จึงมีการเขียนรูปมังกรคล้ายพญานาคบนตัวโอ่งออกจำหน่าย และได้รับความนิยมจน กลายเป็นสัญลักษณ์ โอ่งมังกร ทั้งนี้ ลวดลายของโอ่งมังกร มีหลายแบบ โดยทั่วไปมังกรจะมีเพียง 3 เล็บ หรือ 4 เล็บ แต่ถ้าเป็นมังกรสัญลักษณ์ชั้นสูงของกษัตริย์หรือฮ่องเต้จะมี 5 เล็บ ซึ่งตามความเชื่อของจีนนั้น แบ่ง มังกร ออกเป็น 3 ชนิด คือ หลง เป็นพวกที่มีอำนาจมากที่สุด อยู่บนฟ้า หลี เป็นพวกไม่มีเขา ชอบอยู่ในมหาสมุทร และเจียว เป็นพวกมี เกล็ด อยู่ตามแม่น้ำ คลอง หรือถ้ำ

ปัจจุบัน โรงโอ่งได้พัฒนาจนกลายเป็นธุรกิจเครื่องเคลือบดินเผาราชบุรีที่เฟื่องฟูที่สุดในโลก เป็นผลิตภัณฑ์ ที่แสดงถึงมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสำคัญทั้งในด้านประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม [4] ปัจจุบัน การผลิตโอ่งมังกรมีขั้นตอนรวม 5 ขั้นตอน [3] ดังนี้

1. การเตรียมดิน เนื้อดินสีน้ำตาลแดงที่ได้จากท้องถิ่นทั่วไปในจังหวัดราชบุรีเป็นเนื้อดินเหนียวที่มีคุณภาพ ดีเยี่ยม มีความละเอียดเหนียวเกาะตัวกันได้ดีนำมาหมักไว้ในบ่อดิน ใช้น้ำทิ้งไว้ 1 สัปดาห์เพื่อนำน้ำซึมเข้าในเนื้อดินให้ ดินอ่อนตัวทั่วถึงกันและเป็นการทำความสะอาดดินไปในตัวด้วย หลังจากนั้นตักดินขึ้นมากองไว้ แหวงหรือตักดินด้วย

เหล็กกลวดให้เป็นก้อน นำเข้าเครื่องโม่หรือเครื่องนวดเพื่อให้เนื้อดินเข้ากัน แล้วใช้เหล็กกลวดหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ลวดตัวเก็ง ตักดินที่โม่แล้วให้เป็นก้อนมีขนาดเหมาะพอกกับการปั้นงานแต่ละชิ้นนำมาขนาด โดยผสมทรายละเอียด เล็กน้อยอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้โองม้งกรมีเนื้อที่แกร่งและคงทนยิ่งขึ้น

2. การขึ้นรูปหรือการปั้น แบ่งออกเป็นสามส่วน คือ ส่วนขาหรือส่วนก้น โดยการนำดินที่ผ่านการนวดให้เป็น เส้นแล้วมีความยาวประมาณ 30 เซนติเมตร วางลงบนแผ่นไม้ ซึ่งวางบนพื้น ก่อนวางต้องใช้ขี้เถ้าโรยเสียก่อนเพื่อไม่ให้ดินติดกับแผ่นไม้และสะดวกต่อการยกลง เนื้อดินส่วนนี้มีลักษณะเป็นก้อนกลมหรือก้อนสี่เหลี่ยมแผ่ออกเป็นวงกลม เส้นผ่าศูนย์กลางตามขนาดของโองที่ต้องการ จากนั้นนำดินเส้นมาวางต่อกันเป็นชั้น เรียกว่า การต่อเส้น เมื่อปั้นตัวโอง และยกลงจากแป้นแล้ว ตบแต่งผิวด้านนอกและด้านใน โดยการขูดดินที่ไม่เสมอกันออกให้ผิวเรียบ แล้วใช้ลูบเพื่อไม่ให้ผิวเนียนอีกครั้งหนึ่ง ส่วนลำตัว นำตัวขาหรือส่วนก้นที่แห้งพอหมาดมาวางบนแป้นที่มีขนาดเดียวกันกับที่ปั้นส่วน ขา ตบแต่งผิวอีกครั้งด้วยสวหุลบและไม้ตี นำดินเส้นมาวางต่อกันเป็นชั้นสำหรับส่วนลำตัวทำนองเดียวกับส่วนขา วัด ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางให้ได้ตามต้องการ ใช้ไม้ตีขูดดินและแต่งผิวให้เรียบ ทิ้งไว้พอหมาด ส่วนปาก ลักษณะการต่อ เส้นคล้ายกับสองส่วนแรก เป็นมีขนาดเดียวกับก่อนจะต่อเส้นต้องตบแต่งผิวส่วนลำตัวและส่วนขาด้วยไม้ตีเสียก่อน ใช้ดินเส้นประมาณห้าเส้นวัดความสูงได้ประมาณ 70 เซนติเมตร ใช้ฟองน้ำลูบผิวให้เรียบ จากนั้นใช้ผ้าด้ายชุบน้ำลูบ ส่วนบน พร้อมกับบีบหรือกดให้ขึ้นเป็นรูปขอบปากโอง ใช้ไม้ตีตบแต่งให้เรียบเสมอกันอีกครั้งหนึ่ง ยกไปวางฝั่งให้เป็นระเบียบ เพื่อรอการทำในขั้นต่อไป สำหรับการยกลงจากแป้นนั้นต้องใช้ช่างปั้นสองคนช่วยกันยกด้วยเชือกหาม เป็น เชือกที่นำมามัดไขว้กันเป็นวงกลมให้มีขนาดเท่ากับตัวโองพอดี ปล่อยปลายยาวทั้งสองด้านสำหรับจับยกหาม สำหรับ ส่วนปากซึ่งทำให้เป็นจำนวนมากนั้น ถ้าทิ้งไว้นานก่อนถึงขั้นตอนการเขียนลายจะทำให้แห้งเกินไป จึงต้องทำให้อยู่ใน สภาพเปียกหมาด ๆ อยู่เสมอ โดยใช้พลาสติกคลุมไว้ การขึ้นรูปโองแต่ละใบใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที หลังจากขึ้น รูปหรือปั้นเสร็จแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการทาบโอง เมื่อช่างปั้นโองทั้ง 3 ส่วนเสร็จเป็นรูปร่างแล้วก็ส่งต่อไปให้แผนก ช่างทาบตบแต่งโอง เพื่อให้โองนั้นเรียบ และได้รูปทรงที่ดีและสวยงามเครื่องมือที่ใช้ 2 ชนิด คือ สวหุลบ และ ไม้ตีด้าน นอกโอง

3. การเขียนลาย ก่อนที่จะนำโองมาเขียนลาย ต้องตบแต่งผิวให้เรียบเสียก่อนด้วยสวหุลบและไม้ตี โองที่ตบแต่ง ผิวเรียบร้อยแล้วจะต้องนำมาเขียนลายทันทีเพราะถ้าทิ้งไว้เนื้อดินจะแห้งทำให้เขียนลายไม่ได้ สำหรับแป้นที่ช่างใช้เขียน ลายนั้นจะต้องเป็นแป้นไม้หมนุ ขณะเขียนลายลงบนตัวโองช่างจะใช้เท้าถีบที่แกนหมุนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะเขียนเสร็จ วัสดุที่ใช้เขียนลายเป็นดินเนื้อละเอียดผสมกับดินขาว เรียกว่า ดินติดดอก มีสีนวล ดินขาวนั้น ได้มาจากจังหวัดจันทบุรี หรือสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีคุณภาพดี เหมาะสำหรับการนำมาเป็นดินติดดอกบนตัวโองราชบุรี ช่างเขียนลายจะใช้ดินสีนวลนี้ ปาดด้วยมือเป็นเส้นเล็ก ๆ รอบตัวโองแบ่งเป็นสามตอนหรือสามช่วง คือ ช่วงปากโอง ลำตัว และส่วนเชิงล่างของ โอง ในแต่ละตอนแต่ละช่วงจะมีลวดลายที่ไม่เหมือนกัน โดยช่วงปากโอง นิยมเขียนลายดอกไม้หรือลายเครือเถา ใช้วิธีที่เรียกว่า พิมพ์ลาย นำกระดาษลวดลายวางทาบบนโองแล้วปาดด้วยดินติดดอก ใบหนึ่ง ๆ จะมีประมาณ 4 ช่วงตัวแบบ ส่วนช่วง ลำตัว นิยมเขียนรูปมังกรมีทั้งมังกรคั่นเมฆ มังกรคาบแก้ว และมังกรสองตัวเกี่ยวกัน ช่างเขียนลายจะเป็นผู้ที่ชำนาญมาก ปาดเนื้อดินด้วยหัวแม่มือเป็นรูปร่างมังกรอย่างคร่าว ๆ โดยไม่ต้องมีแบบร่างก่อน จากนั้นจะใช้ปลายหวีขีดเป็นตัวมังกร ใช้ซี่หวีตบแต่งเป็นส่วนหมวด นิ้วและเล็บสำหรับเกล็ดมังกร ใช้สังกะสีที่ตัดปลายหยักไปมาบนตัวมังกร และเน้นส่วน ลูกตาของมังกรให้มีความนูนเด่นออกมา ส่วนช่วงเชิงล่างของโอง ใช้วิธีการติดลายคล้ายกับส่วนปาก จากนั้นใช้น้ำลูบ ที่ลายทั้งหมด เพื่อให้ลายมีผิวเรียบเสมอกันและชื้น เป็นการเตรียมสู่ขั้นตอนการเคลือบและเผาต่อไปโองแต่ละใบ ช่างผู้ชำนาญจะใช้เวลาการเขียนลายประมาณ 10 นาที โดยแท้จริงนั้น ลวดลายของโองมังกร มีหลายแบบ โดยทั่วไป มังกรจะมีเพียง 3 เล็บ หรือ 4 เล็บ แต่ถ้าเป็นมังกรสัญลักษณ์ชั้นสูงของกษัตริย์หรือฮ่องเต้จะมี 5 เล็บ ซึ่งตามความเชื่อ

ของจีนนั้น แบ่ง มังกร ออกเป็น 3 ชนิด คือ หลง เป็นพวกที่มีอำนาจมากที่สุด อยู่บนฟ้า หลี เป็นพวกไม่มีเขา ชอบอยู่ในมหาสมุทร และ เจียว เป็นพวกมีเกล็ด อยู่ตามแม่น้ำ คลอง หรือถ้ำ

4. การเคลือบ น้ำมันที่ใช้ในการเคลือบเป็นส่วนผสมของจี๊เอ้าและน้ำโคลนหรือเลนและสีเล็กน้อย ซึ่งเป็นสีที่ได้จากออกไซด์ของเหล็ก ส่วนใหญ่มีสีน้ำตาลเข้มการเคลือบจะนำโองไปวางหงายในกระทะขนาดใหญ่หรือกระทะใบบัว ใช้ น้ำมันเคลือบเทราดให้ทั่วทั้งด้านในและด้านนอก แล้วจึงนำไปวางผึ่งลมไว้ โองที่เคลือบน้ำมันนั้น นอกจากจะทำให้เกิดสีสนสวยงามเป็นมันเมื่อเผาแล้ว ยังช่วยในการสมานรอยต่าง ๆ ในเนื้อดินให้เข้ากัน เมื่อนำไปใส่น้ำจะไม่ทำให้น้ำซึมออกมาด้านนอกด้วย

5. การเผา เตาเผาโองมังกร เรียกว่า เตาจีนหรือเตามังกร ก่อด้วยอิฐทนไฟเป็นรูปยาว ด้านหัวเตาจะเป็นช่องประตูสำหรับเป็นทางลำเลียงโองและภาชนะดินเผาอื่น ๆ ด้านบนของเตาทั้งสองด้านเจาะรูเป็นระยะ เรียกว่า ตา เพื่อใช้ใส่เชื้อเพลิงคือฟืนปัจจุบันใช้ฟืนไม้กระถิน ลักษณะของเตามังกรนี้ด้านหนึ่งอยู่ระดับเดียวกับพื้นดินใช้เป็นตัวเตาสำหรับก่อไฟ อีกด้านหนึ่งสูงกว่าเพราะต้องทำให้ตัวเตาเอียงลาด เป็นส่วนก้นของเตา ใช้เป็นปล่องระบายควัน โดยก่อนการลำเลียงโองเข้าเตาเผา ต้องเกลี่ยพื้นเตาในให้เรียบเสมอกันก่อนแล้วจึงจัดวางโองให้เป็นระเบียบ การวางโองซ้อนกันจะมีแผ่นเคลือบ เรียกว่า กวยจักร เป็นตัวรองไว้ นอกจากตัวโองแล้วถ้ายังมีที่ว่างเหลือก็จะนำไห ชาม กระถาง ที่มีขนาดเล็กมาวางเผาพร้อมกัน สำหรับภาชนะขนาดเล็กมีดินรองที่ปากซึ่งเป็นดินเหนียวผสมทราย เมื่อลำเลียงโองเข้าประตูเตาแล้ว ก่อนเผาจะต้องใช้อิฐปิดทางให้มิดชิด เพื่อมิให้ความร้อนระบายออกได้ เตาขนาดใหญ่สามารถจุโองได้คราวละ 300-400 ใบ หรือสามารถนำออกบรรทุกรถขนาดใหญ่ได้เตาละ 5 คัน สำหรับการจุดไฟ ต้องเริ่มจุดที่หัวเตาก่อน เมื่อติดดีแล้วทยอยใส่ฟืนที่ช่องเตาทั้งสองด้าน ความร้อนในเตาต้องมีอุณหภูมิถึง 1,000 องศา การคว่ำโองนั้นเผาสุกได้หรือยังต้องดูตามช่องใส่ฟืนและต้องดูจากชั้นต่ำสุดก่อน หากยังไม่สุกก็ต้องเติมไฟลงไปอีก ถ้าสุกดีแล้วก็ใช้อิฐปิดช่องนั้น และดูช่องถัดไปตามลำดับด้วยวิธีเดียวกัน จนกว่าจะสุกทั่วทั้งเตาจึงเลิกใส่ฟืน แล้วปล่อยให้ไฟดับเองทิ้งไว้ประมาณ 10-12 ชั่วโมง ความร้อนในเตาจะค่อยลดลงจนสามารถเปิดช่องประตูเตา นำโองออกมาได้

โองมังกรราชบุรี ภูมิปัญญาสามแผ่นดิน [4] ในอดีตเป็นภาชนะที่ได้รับความนิยมมากในการกักเก็บน้ำสำหรับอุปโภค-บริโภค แต่ปัจจุบันความเจริญได้เข้าถึงหมู่บ้านในชนบท ทำให้มีน้ำประปาใช้กันอย่างทั่วถึงประกอบกับมีผลิตภัณฑ์อื่นทดแทนเพิ่มมากขึ้น เช่น ถังพลาสติก ถังสแตนเลส และถังซีเมนต์ ผู้บริโภคจึงสามารถเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายตามความเหมาะสม ความต้องการใช้โองมังกรจึงลดลง ทำให้การขยายตลาดทำได้ยาก [5]

สรุปได้ว่า โองมังกรเป็นภูมิปัญญาจากมรดกทางวัฒนธรรมของชาวจังหวัดราชบุรี เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาชนิดเคลือบจี๊เอ้า เนื้อดินแกร่ง ซึ่งเป็นการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาผลิต ลวดลายนิยมใช้เป็นลายมังกรซึ่งเลียนแบบจากโองของประเทศจีนที่นำเข้ามาในยุคแรก ๆ ของการผลิต และมีการพัฒนาปรับปรุงให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นตามลำดับ โองมังกรจึงได้ชื่อว่าเป็นภูมิปัญญา 3 แผ่นดิน ซึ่งเป็นหัตถกรรมพื้นฐานของจังหวัดราชบุรีที่แสดงเอกลักษณ์และมีวิวัฒนาการสืบทอดสืบวัฒนธรรมและภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษกระทั่งปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากวิถีชีวิตและสังคมที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้โองมังกรได้รับความนิยมในการใช้สอยน้อยตามไปด้วย ดังนั้น ทุกฝ่ายจึงต้องร่วมมือกันสืบสานภูมิปัญญา มรดกทางวัฒนธรรมนี้ให้สูญหายไป

2. มรดกทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตมนุษย์ โดยแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมโดยเฉพาะของตนเอง เพราะเป็นวิถีชีวิตที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มสังคม [6] วัฒนธรรมเป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรมปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ วัฒนธรรมเป็นการสั่งสมประสบการณ์

ความรู้ ความสามารถ ภูมิธรรม ภูมิปัญญาทั้งหมดที่ได้ช่วยให้นมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ อยู่รอดและเจริญสืบต่อไปได้และเป็นอยู่อย่างที่เป็นในบัดนี้ วัฒนธรรมเป็นทั้งสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามสืบมา และเป็นเนื้อตัวของความเจริญงอกงามที่มีอยู่ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของความเจริญงอกงามต่อไป [7] วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิต เป็นทุนทางสังคม และศักยภาพที่สำคัญยิ่งของชุมชนท้องถิ่นและสังคมไทย ที่ได้แสดงออกในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญา เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำมาหากิน ความเชื่อ แหล่งวัฒนธรรม ศิลปวัตถุ หรือ โบราณสถาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นศักยภาพและทุนทางวัฒนธรรม ปัจจุบัน วัฒนธรรมมีบทบาทมากขึ้นในระบบเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวด้วยการแข่งขันในตลาดโลกที่ซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลให้ทุกประเทศต่างพยายามหาสิ่งที่แตกต่างและโดดเด่น วัฒนธรรมจึงกลายเป็นเครื่องมือที่ทุกฝ่ายนำมาใช้เพื่อสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน [8] โดยทั่วไปแล้ว มักจำแนกประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ (1) วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) เป็นเรื่องเกี่ยวกับสภาพเพื่อให้ได้อยู่ดีกินดี มีความสะดวกสบายในการครองชีพ ได้แก่ สิ่งความจำเป็นเบื้องต้นในชีวิต 4 อย่าง และสิ่งอื่น ๆ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ ตลอดจนเครื่องอาวุธ ยุทโธปกรณ์ เครื่องป้องกันตัว และ (2) วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material Culture) หรือวัฒนธรรมทางจิตใจ เป็นสิ่งที่ทำให้ปัญญาและจิตใจมีความเจริญงอกงาม ได้แก่ การศึกษาวิชาความรู้อันบำรุงความคิดทางปัญญา ศาสนา จรรยา ศิลปะ และวรรณคดี กฎหมาย และระเบียบประเพณี ซึ่งส่งเสริมความรู้สึทางจิตใจให้งอกงามหรือสบายใจ [9]

มรดกทางวัฒนธรรมเป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าซึ่งเกิดขึ้นในอดีตและได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกคนรุ่นหนึ่ง มรดกทางวัฒนธรรมบางอย่างกลายเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและเป็นความภาคภูมิใจของคนในสังคมสืบเนื่องมาจากกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และกฎหมายประเทศต่าง ๆ ทั้งในแถบทวีปยุโรปและเอเชีย ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็นสองประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งโบราณคดีงานจิตรกรรม เป็นต้น และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) หรือตามกฎหมายไทยที่เรียกว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้แก่ ภาษา ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือดั้งเดิม เป็นต้น แม้ว่ามรดกทางวัฒนธรรมทั้งสองประเภทจะมีความหลากหลายในตัวเองอยู่มากก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถแบ่งแยกเนื้อหางานทั้งสองประเภทได้ชัดเจนเด็ดขาดเนื่องจากมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันมาโดยตลอด โดยเฉพาะงานจับต้องได้ซึ่งเป็นรูปธรรมนั้นมีพื้นฐานมาจากแนวความคิด ความเชื่อ และทักษะเทคนิคอันเป็นลักษณะนามธรรมของงานจับต้องไม่ได้ ลักษณะดังกล่าวจึงก่อให้เกิดความไม่หลากหลายในความหลากหลายของมรดกทางวัฒนธรรมขึ้น แสดงให้เห็นความโดดเด่นของพัฒนาการทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับและถ่ายทอดสืบมา อันจะนำไปสู่การคุ้มครองและสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมสืบไป [10] มรดกทางวัฒนธรรมนั้นมีหลายประเภท มิได้เป็นเพียงโบราณสถาน อาคาร พื้นที่ประวัติศาสตร์ และสวน เท่านั้น แต่หมายรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้นทั้งหมดรวมทั้งระบบนิเวศ เป็นเครื่องหมายแสดงกิจกรรมและความสำเร็จของมนุษย์ในอดีต และเป็นหนึ่งในทรัพยากรที่ไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ [11] โดยประมาณพุทธศักราช 2546 เมื่อองค์การยูเนสโกเริ่มประกาศอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปกป้องรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention on the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage) ซึ่งในอนุสัญญานั้น ระบุขอบข่ายของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ไว้ [12] ดังนี้

1. เรื่องราวข้อมูลความรู้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นมุขปาฐะและการแสดงออกด้านต่าง ๆ รวมถึงวัฒนธรรมด้านภาษาในฐานะที่เป็นสื่อสืบทอดมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Oral Traditions and Expressions, Including Language as a Vehicle of the Intangible Cultural Heritage) เช่น สุภาษิต คำปริศนา พังเพย นิทาน เรื่องเล่า

เพลงกล่อมเด็ก ตำนาน มหาเทพ ร้อยกรอง บทสวด บทเพลง ฯลฯ ซึ่งงานมุขปาฐะและการแสดงออกเหล่านี้เป็นการถ่ายทอดความรู้ คุณค่า และความทรงจำที่มีร่วมกัน โดยสิ่งเหล่านี้มีบทบาทสำคัญยิ่งในวิถีชีวิต

2. ศิลปะการแสดง (Performing Arts) หมายถึง คนตรี การแสดงละครและนาฏศิลป์ การเต้นรำ ร่ายรำ และการแสดงออกในพิธีกรรมและเพลงร้องพื้นบ้าน ในบางกรณีศิลปะการแสดงอาจจะผนวกรวมกับหรือเป็นส่วนหนึ่งของมรดกวัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้สาขาอื่น ๆ เช่น พิธีกรรม งานเทศกาล หรือมุขปาฐะ ในการสำรวจศิลปะการแสดงพบว่า เนื้อหาสาระของศิลปะการแสดงมีความหลากหลาย อาจเกี่ยวข้องกับศาสนา มีความเกี่ยวข้องกับการทำงาน ความบันเทิง การเมือง และเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ศิลปะการแสดงยังสามารถใช้แสดงได้อย่างหลากหลายวาระโอกาสด้วย เช่น ศิลปะการแสดงในงานแต่งงาน งานศพ พิธีกรรม เทศกาล หรืองานสังคมอื่น ๆ

3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาลต่าง ๆ (Social Practices, Rituals and Festive Events) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติกันอย่างเป็นประจำประกอบการดำรงชีวิตของชุมชนหรือกลุ่มคน แนวปฏิบัติทางสังคมกำหนดชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งสร้างความเป็นอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตน และความต่อเนื่องของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชน การปฏิบัติในพิธีกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่จึงถูกกำหนดและปฏิบัติในช่วงระยะเวลาที่สถานที่ที่กำหนดไว้เป็นพิเศษ และในบางครั้งอาจจะมีการจำกัดกลุ่มคนที่สามารถเข้าร่วมในแนวปฏิบัติทางสังคมหรือพิธีกรรมนั้น ๆ ได้ ในส่วนของงานเทศกาลต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเปิดต่อสาธารณชนโดยไม่มีการจำกัดผู้ที่เข้าร่วมงานนั้น ๆ ตัวอย่างของแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาลต่าง ๆ ในประเทศไทย เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีบุญบั้งไฟ การละเล่นผีตาโขน ฯลฯ

4. ความรู้และวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (Knowledge and Practices Conceding Nature and the Universe) ในส่วนนี้หมายถึง องค์ความรู้ ความชำนาญ ทักษะ การปฏิบัติ เครื่องหมายแสดงออกที่ชุมชนได้มีการพัฒนาและทำให้อยู่ถาวรที่มีการปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งออกมาในรูปแบบของคุณค่า ความเชื่อ พิธีกรรม พิธีการเยียวยารักษาโรค แนวปฏิบัติทางสังคมหรือสถาบัน และองค์การทางสังคม ตัวอย่างของสาขานี้ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงนิเวศวิทยา องค์ความรู้ของชนพื้นเมือง ชาติพันธุ์ ชีวภาพ ชาติพันธุ์ พฤษศาสตร์ ระบบการรักษาโรคแบบดั้งเดิม ตำราปรุงยาสมุนไพร พิธีกรรม วิถีการกินอยู่ การนอมอาหาร ความเชื่อ ศาสตร์อันลึกลับ พิธีการ และการเข้าร่วมพิธีทางศาสนา พยากรณ์ศาสตร์และโหราศาสตร์ จักรวาลวิทยา ความเชื่อเกี่ยวกับหมอผีหรือ คนทรงเจ้า ฯลฯ

5. งานช่างฝีมือดั้งเดิม (Traditional Craftsmanship) หมายถึง ทักษะ และองค์ความรู้ที่แสดงออกมาจากงานช่างฝีมืองานศิลปหัตถกรรมและสิ่งประดิษฐ์ของบรรพชน ซึ่งเป็นทักษะที่มีความจำเป็นในการสืบทอดองค์ความรู้ของช่างฝีมือสู่คนรุ่นหลังภายในชุมชน ตัวอย่างงานช่างฝีมือดั้งเดิม เช่น ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า เครื่องจักสาน เครื่องรัก เครื่องปั้นดินเผา เครื่องโลหะ เครื่องไม้ อัญมณี เครื่องประดับ งานศิลปกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2554 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนการตรากฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินงานตามนโยบายและแผนการบริหารราชการบริหารแผ่นดิน พ.ศ. 2555-2558 (แผนนิติบัญญัติ) ลำดับ 47 นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต (4.4) ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยกำหนดให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้ดำเนินการ และกำหนดให้เสนอร่างกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีภายใน พ.ศ. 2557 อันเป็นผลให้เกิด “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559” ประกาศในราชกิจจานุเบกษา หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 19 ก วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2559 โดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ โดยแจ้งเหตุผลในการประกาศใช้ท้ายพระราชบัญญัติว่า “โดยที่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสมบัติล้ำค่าที่ได้มีการสร้างสรรค์ ตั้งสม ปลูกฝังและสืบทอดในชุมชนจากคนรุ่นหนึ่งมาอีกคนรุ่นหนึ่ง แต่ในปัจจุบันมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าว ได้รับผลกระทบจากเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายใน

และต่างประเทศ บางครั้งมีการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ในทางบิดเบือนหรือไม่เหมาะสมและอาจเป็นเหตุให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นต้องเสื่อมสูญไปอย่างน่าเสียดาย สมควรจัดให้มีการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้มีความสืบเนื่องและยั่งยืนสืบไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

สังเกตได้ว่า ในกรณีของประเทศไทย มีผู้นิยามศัพท์ “Intangible Cultural Heritage” และใช้กันอย่างหลากหลาย เช่น มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มรดกวัฒนธรรมที่เป็น อากาภาพ มรดกวัฒนธรรมที่ไม่ใช่กายภาพ มรดกวัฒนธรรมไร้รูป มรดกวัฒนธรรมเชิงนามธรรม มรดกวัฒนธรรมภูมิปัญญา มรดกวัฒนธรรมภูมิความรู้ และมรดกวัฒนธรรมทางจิตใจ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรงได้แปล Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage ว่า “อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้”

อย่างไรก็ตาม แม้คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้มีมติเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2552 ให้ใช้คำว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” แต่เมื่อ พ.ศ. 2556 เอกสารร่างพระราชบัญญัติ ที่จัดพิมพ์ขึ้นโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเป็นคู่มือประกอบการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นยังคงใช้ว่า “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ...” แต่ท้ายที่สุด “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559” ก็ได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2559 โดยเหตุนี้ คำว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” จึงเข้ามาแทนที่คำว่า “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” (Intangible Cultural Heritage) อย่างเป็นทางการ

สรุปได้ว่า มรดกทางวัฒนธรรมเป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าซึ่งเกิดขึ้นในอดีตและได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง โดยอาจจำแนกได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ได้แก่ โบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งโบราณคดีงานจิตรกรรม เป็นต้น และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ หรือตามกฎหมายไทยที่เรียกว่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้แก่ ภาษา ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือดั้งเดิม เป็นต้น ทั้งนี้ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ซึ่งเป็นรูปธรรมนั้น ย่อมจะมีพื้นฐานมาจากแนวความคิด ความเชื่อ และทักษะเทคนิคอันเป็นลักษณะนามธรรมของงานจับต้องไม่ได้ อย่างไรก็ตาม มรดกทางวัฒนธรรมของไทยในปัจจุบัน ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในและต่างประเทศ บางกรณีมีการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ในทางบิดเบือนหรือไม่เหมาะสมและอาจเป็นเหตุให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นต้องเสื่อมสูญไป ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทุกภาคส่วนในสังคมไทยต้องร่วมมือกันส่งเสริมและรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ยั่งยืนสืบไป

3. สัมมาชีพ

การประกอบอาชีพไม่เพียงเป็นสิ่งที่ทำเพื่อความอยู่รอด แต่ยังเกี่ยวข้องกับถึงเรื่องเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และศีลธรรม หลอมรวมไว้ด้วยกัน เพราะการเรียนรู้ที่เอื้อไปสู่อาชีพสุจริตจะโน้มนำให้เกิดความรู้สึกมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และความต้องการตั้งอยู่ในความดี ไม่เลียดต่อการทำเรื่องที่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ด้วยเหตุนี้การสร้างสัมมาชีพขึ้นทุกพื้นที่จึงมุ่งหมายให้เกิดการประกอบอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น หรือสิ่งแวดล้อม สามารถบริหารจัดการให้เกิดรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ ค้นพบและใช้ศักยภาพในตนเองได้อย่างเต็มที่ [13] คำว่า สัมมาชีพ หมายถึง อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ [14] สัมมาชีพชุมชนเป็นแนวทางในการสร้างชุมชนที่มีการประกอบอาชีพโดยสุจริต ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิถีของชุมชนเพื่อความมุ่งหมายในการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีความยั่งยืนและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน [15] ปัจจุบัน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้ส่งเสริมกระบวนการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การพัฒนาผู้นำสัมมาชีพ โดยคัดเลือกปราชญ์จากเวทีประชาคมหมู่บ้านละ 1 คน เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรวิทยากรผู้นำสัมมาชีพ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องสัมมาชีพชุมชน เพื่อให้มีทักษะการถ่ายทอดความรู้ และเพื่อให้มีเทคนิคการเป็นวิทยากรสัมมาชีพชุมชน

2. การประชุมเชิงปฏิบัติการวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด โดยมีปราชญ์ชุมชนผู้ผ่านการอบรมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนเข้าประชุม พร้อมกับทีมสนับสนุนระดับจังหวัดเข้าร่วมประชุมเพื่อเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน โดยให้สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดดำเนินการจัดประชุมปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยากรสัมมาชีพและฝึกออาชีพให้กับครัวเรือนเป้าหมาย พร้อมจัดตั้งกลุ่มวิทยากรสัมมาชีพชุมชนตามประเภทอาชีพ ทั้งนี้ เพื่อให้วิทยากรสัมมาชีพชุมชนมีความชัดเจน ในการสร้างสัมมาชีพชุมชน เพื่อสามารถวิเคราะห์ความต้องการอาชีพของครัวเรือนเป้าหมายในหมู่บ้านได้ เพื่อมีข้อมูลวิทยากรสัมมาชีพชุมชนตามกลุ่มประเภทอาชีพ เพื่อให้มีแผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนและการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน และเพื่อให้เกิดเครือข่ายวิทยากรสัมมาชีพชุมชน

3. การเตรียมความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้าน โดยที่มีทีมวิทยากรซึ่งประกอบด้วย ครูใหญ่ 1 คน และครูน้อย 4 คน ซึ่งครูใหญ่หมายถึงปราชญ์ชุมชนที่ผ่านการอบรมและผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการการทำหน้าที่เป็นวิทยากรสัมมาชีพชุมชนของหมู่บ้าน และครูน้อยหมายถึงปราชญ์ชุมชนในหมู่บ้านที่ได้รับคัดเลือกเพิ่มอีก 4 คน ทั้งนี้ ให้สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเป็นผู้ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และประสานสนับสนุนให้มีการจัดเวทีประชุมเตรียมความพร้อมของทีมนำสัมมาชีพชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสัมมาชีพชุมชน เพื่อถ่ายทอดเทคนิคการเป็นวิทยากรสัมมาชีพชุมชน เพื่อแบ่งครัวเรือนรับผิดชอบในสัดส่วน 1 คน ต่อ 4 ครัวเรือน เพื่อทบทวนและจัดทำแผนการฝึกอบรมอาชีพ การส่งเสริมสนับสนุน กำกับและติดตามครัวเรือนสัมมาชีพ เพื่อวิเคราะห์ความต้องการฝึกออาชีพ และเพื่อจัดเตรียมพื้นที่ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกออาชีพ

4. การเตรียมความพร้อมครัวเรือนเป้าหมาย โดยที่ทีมวิทยากรประสานความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการฝึกออาชีพของครัวเรือน เป้าหมาย 20 ครัวเรือน ตามสัดส่วน วิทยากร 1 คน ต่อ 4 ครัวเรือน ทั้งนี้ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องสัมมาชีพชุมชนแก่ครัวเรือน เพื่อบันทึกข้อมูลในแบบฟอร์มการติดตามครัวเรือน เพื่อสอบถามครัวเรือนเกี่ยวกับความสนใจในการฝึกออาชีพหรือความต้องการเปลี่ยนแปลงอาชีพ และเพื่อทำข้อตกลงร่วมกันในการฝึกออาชีพและแจ้งวันฝึกอบรม

5. การสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน โดยที่มีทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนเป็นครูฝึกออาชีพ ผู้ถ่ายทอดผู้ดูแลติดตามการสร้างสัมมาชีพแก่ตัวแทนครัวเรือนจำนวน 20 คน ให้ได้เรียนรู้และฝึกออาชีพ โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเป็นผู้ให้การสนับสนุน ทั้งนี้ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครัวเรือนสัมมาชีพเกี่ยวกับอาชีพที่ต้องการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับอาชีพแก่ผู้แทนครัวเรือน เพื่อจัดให้ผู้แทนครัวเรือนได้ศึกษาดูงาน ณ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือบ้านปราชญ์ชุมชน และเพื่อให้ผู้แทนครัวเรือนได้ปฏิบัติจริงที่บ้านของตน

6. การจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ โดยเป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นใหม่จากการรวมตัวของผู้แทนครัวเรือนเป้าหมายตั้งแต่ 5 ครัวเรือนขึ้นไป ที่ผ่านการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนและมีกรอบอาชีพเดียวกันเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพให้เกิดรายได้ โดยมีทีมสนับสนุน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และภาคครัวเรือนร่วมกันหาแนวทางการจัดตั้งและพัฒนา กลุ่มอาชีพ [15]

การสร้างสัมมาชีพชุมชนจึงเป็นการดำเนินการให้มีการประกอบอาชีพโดยชอบ ซึ่งมีรายได้มากกว่ารายจ่าย โดยลดการเบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม โดยมีความสอดคล้องกับวิถีของชุมชนเพื่อความมุ่งหมายในการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน [16] โดยแท้จริง คำว่า “สัมมาชีพ” มีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “สัมมาอาชีพะ”

คือ การเลี้ยงชีพโดยชอบ ได้แก่ เว้นมิฉาชีพ ประกอบสัมมาชีพ (Right Livelihood) [17] ทางพุทธเศรษฐศาสตร์ คือ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ทำให้ปัจเจกบุคคลและสังคมบรรลุถึงซึ่งสันติสุข จากการมีชีวิตใน โลกของวัตถุ ภายใต้เงื่อนไขของการมีทรัพยากรที่จำกัด [18] สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเว้นมิฉาชีพทุกรูปแบบ ประกอบตนอยู่ใน สัมมาชีพ แต่ก็ยังคงมีข้อถกเถียงกันว่า อะไรคือมิฉาชีพ อะไรคือสัมมาชีพ ซึ่งถือเป็นเรื่องยากที่จะวินิจฉัยชี้ขาด และเป็นเรื่องที่นักปราชญ์ทั้งทางโลกและทางธรรมถกเถียงกันและยังไม่อาจวินิจฉัยเด็ดขาดลงไปได้ [19] ทั้งนี้ หลักการ สำคัญของสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนามี 3 ประการ ประกอบด้วย การเลี้ยงชีพชอบทางกาย การเลี้ยงชีพชอบทาง วาจา การเลี้ยงชีพชอบทางใจ [20] ดังนี้

1. การเลี้ยงชีพชอบทางกาย ได้แก่ การประกอบกิจการที่ไม่มีมิโทษ คือ ไม่มีโทษต่อผู้อื่นและไม่มีโทษต่อสังคม ส่วนรวมด้วย เพราะหากอาชีพที่มีโทษเหล่านั้นเข้าสู่กระบวนการทางธุรกิจย่อมเป็นการส่งเสริมให้คนในสังคมกระทำ ผิดทางจริยธรรมได้ง่ายขึ้น เป็นการทำลายพื้นฐานทางจริยธรรมที่ดีงามของสังคม และส่งผลกระทบต่อสังคม เป็นวงกว้าง ดังนั้น หลักการเลี้ยงชีพชอบทางกาย จึงต้องงดเว้นจากการประกอบอาชีพที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ กระทำผิดศีลธรรม การเลี้ยงชีพชอบทางกายยังครอบคลุมไปถึงการเว้นจากการเลี้ยงชีพด้วยการลักขโมย การทุจริต การคดโกง ทั้งจากโดยอาชีพและสามัญสำนึก แม้ว่าจะมีโอกาสให้กระทำได้หรือไม่ก็ตาม เพราะเป็นการเบียดเบียน ผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน และทำให้สังคมเกิดความไม่สงบสุข คนในสังคมอยู่อย่างรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน การเลี้ยงชีพด้วยการลักขโมยหรือทุจริตคดโกงจึงเป็นการดำเนินชีวิตอยู่บนความทุกข์ความเดือดร้อนของ ผู้อื่น และของสังคม เป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเองหมดสิ้น

2. การเลี้ยงชีพชอบทางวาจา ได้แก่ การประกอบกิจการที่สุจริตโดยวาจา จัดเป็นกุศลกรรมและเป็นการดำเนิน ชีวิตที่เป็นสัมมาอาชีวะ โดยยึดหลักการ คือ การไม่โกหกหลอกลวงเลี้ยงชีพ โดยดำเนินชีวิตอย่างมีสำนึก รักษาความสัตย์ การไม่พูดส่อเสียดเลี้ยงชีพ คือ การเว้นจากการใช้คำพูดยุยงให้คนอื่นแตกแยกกันหรือเข้าใจผิดกัน เพื่อผลประโยชน์ของ ตนเอง การไม่พูดคำหยาบเลี้ยงชีพ การไม่พูดเพื่อเจือเลี้ยงชีพ คือ ให้เว้นจากการดำเนินชีวิตด้วยอาศัยวาจาที่ไร้สาระ ไร้แก่นสาร ไม่เป็นธรรมและไม่ประกอบด้วยประโยชน์ เนื่องจากคำพูดที่เพื่อเจือนั้นทำให้ผู้ฟังหลงผิด เข้าใจผิดได้ การไม่ประจบเลี้ยงชีพ คือ เว้นจากการใช้วาจาประจบสอพ้อผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง และการไม่บังคับขู่เข็ญเลี้ยง ชีพ คือ วาจาที่ข่มขู่ไม่เป็นไปเพื่อการข่มขู่หรือบังคับขู่เข็ญเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากบุคคลอื่นด้วยความไม่ชอบธรรม

3. การเลี้ยงชีพชอบทางใจ เป็นมโนกรรมฝ่ายกุศลซึ่งเป็นแนวทางที่นำไปสู่ความสุขสงบภายใน เป็นการ ดำเนินชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะ โดยยึดหลักการ คือ การไม่โลภอยากได้ทรัพย์สินคนอื่นเลี้ยงชีพ มีสภาพจิตใจที่สามารถ ควบคุมความโลภไว้ได้ คือ ไม่โลภอยากได้ของคนอื่นในทางที่ไม่ชอบ ไม่ควร คิดเลี้ยงชีพวางแผนดำเนินชีวิตในแนวทาง ที่ถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย ศีลธรรม การไม่คิดเบียดเบียนคนอื่นเลี้ยงชีพ เป็นการควบคุมสภาพจิตใจต่อความพยายาม ปองร้ายผู้อื่นเพื่อหวังเอาแต่ประโยชน์ส่วนตน ให้มีจิตเมตตา คิดเอื้อเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น อันจะนำไปสู่การแสวงหา ประโยชน์ที่ถูกต้องเหมาะสม และไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นให้เกิดความเดือดร้อนเสียหาย และการไม่คิดเอาเปรียบ คนอื่นเลี้ยงชีพ คือ เว้นจากการคิดหาโอกาสเพื่อตัดดวงเอาผลประโยชน์จากบุคคลอื่นเพื่อเลี้ยงชีพตนเอง

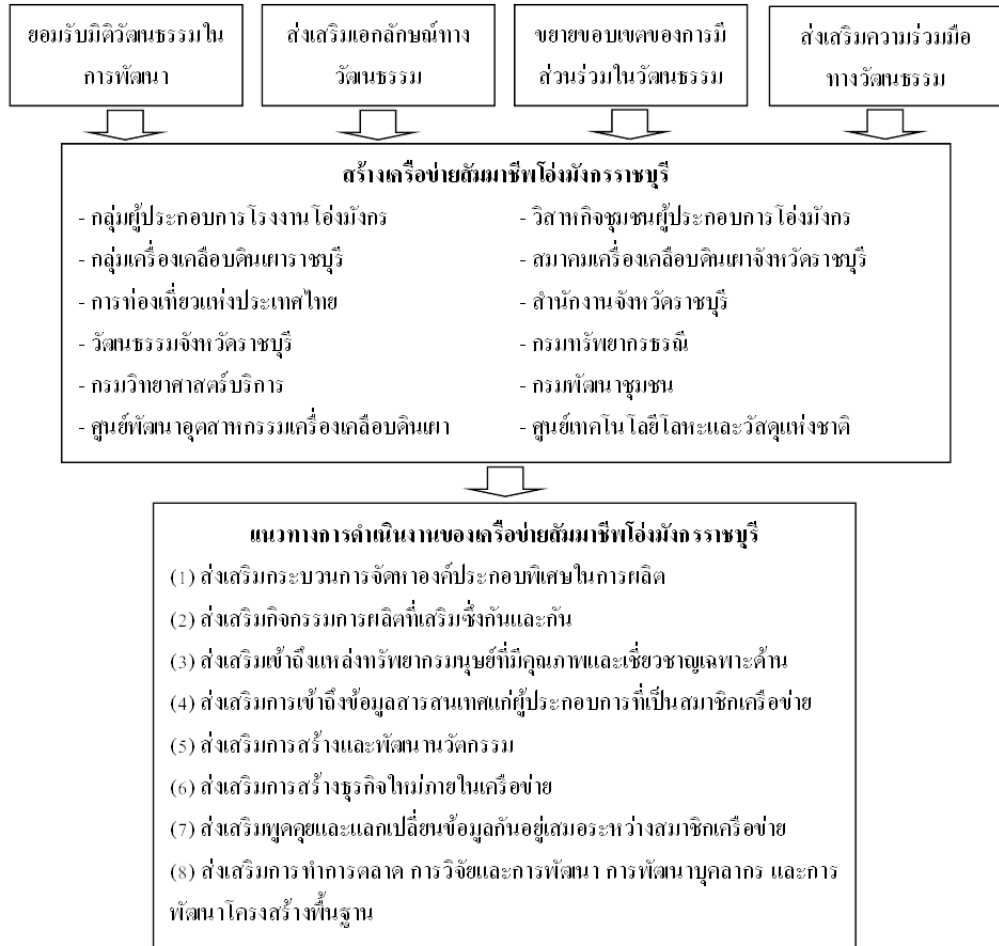
สรุปได้ว่า ปัจจุบัน มีการให้นิยามคำว่า สัมมาชีพ หมายถึง อาชีพที่มีรายได้มากกว่ารายจ่าย และเป็นอาชีพ ที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับวิถีของชุมชนเพื่อความมุ่งหมาย ในการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของหลักสัมมาอาชีวะในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งได้แก่ การเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ โดยการเว้นจากมิฉาชีพทุกชนิด ประกอบแต่กิจการที่สุจริต ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิด ศีลธรรม ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเอง บุคคลอื่น และสังคม โดยนัยนี้ สัมมาชีพ จึงครอบคลุมการประกอบ อาชีพเพื่อเลี้ยงชีพโดยชอบธรรมใน 3 ประเด็น ประกอบด้วย การเลี้ยงชีพชอบทางกาย ซึ่งครอบคลุมถึงการเว้น

จากการเลี้ยงชีวิตด้วยการลักขโมย การทุจริต การคดโกง ทั้งจากโดยอาชีพและสามัญสำนึก แม้ว่าจะมีโอกาสให้กระทำ ได้หรือไม่ก็ตาม ส่วนการเลี้ยงชีพชอบทางวาจา เป็นมโนกรรมฝ่ายกุศลซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่นำไปสู่ความ สุขสงบภายใน เช่น ไม่โกหกหลอกลวง เป็นต้น และการเลี้ยงชีพชอบทางใจ เป็นมโนกรรมฝ่ายกุศลซึ่งเป็นแนวทาง การดำเนินชีวิตที่นำไปสู่ความสุขสงบภายใน ได้แก่ การไม่โลภอยากได้ทรัพย์สินคนอื่น เป็นต้น

4. การสงวนรักษาสัมมาชีพโองมังกกรในฐานะจากรมรดกทางวัฒนธรรม

ปัญหาสำคัญยังคงอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาที่เกี่ยวกับการผลิตที่ไม่สามารถนำเทคโนโลยีมาผสมผสานกับภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ และสังคมที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาในจังหวัดราชบุรีมีหลายด้าน ประกอบด้วย (1) ความนิยมใช้ ภาชนะพลาสติกกักเก็บน้ำแทนที่โอ่งดินเผา ทำให้ผู้ใช้บางส่วนลดลง และตลาดของโองมังกกรเล็กลง (2) การที่น้ำประปา เข้าไปถึงทุกหมู่บ้านทำให้การกักเก็บน้ำเพื่อใช้ในชีวิตรประจำวันมีความจำเป็นลดน้อยลง ซึ่งมีผลให้ปริมาณการใช้โอง มังกกรลดลง (3) ขาดแรงงานที่มีทักษะ เช่น ช่างปั้น ฯลฯ เนื่องจากเป็นงานหนัก แรงงานที่เป็นคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ผู้ประกอบการยังประสบปัญหาที่เกี่ยวกับการผลิตการตลาดและการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ใหม่ ๆ กล่าวคือ (1) ความสูญเสียผลิตภัณฑ์ในกระบวนการผลิตมีมาก ซึ่งเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกับวิธีการเตรียมเนื้อดิน การขึ้นรูป ตลอดจนการเผา (2) ไม่สามารถพัฒนาเคลือบที่หลากหลายได้ เนื่องจากสมบัติเฉพาะของดินราชบุรี และวิธี การเผาแบบครั้งเดียว (One Firing) ทำให้ยากต่อการพัฒนาเคลือบ (3) มีความเสียเปรียบเชิงการแข่งขัน เนื่องจากต้นทุน สูงและขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ [21] แม้ปัจจุบัน มีหน่วยงานของรัฐมากมายที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการวิจัยและ พัฒนา แต่การพัฒนาก็ยังไม่ดำเนินไปได้ดีเท่าที่ควร ด้วยเหตุที่ภาคท้องถิ่นเองยังขาดหน่วยงานผู้ให้บริการเฉพาะด้าน และการดำเนินธุรกิจแบบ “ต่างคน ต่างทำ”

อย่างไรก็ตาม ปัญหาของการสูญสลายของมรดกทางวัฒนธรรมนี้ สามารถแก้ไขได้ด้วยการบริหารจัดการ วัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ บนแนวทางพื้นฐาน 4 ประการ คือ (1) แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับมรดกวัฒนธรรม ในการพัฒนา (2) แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (3) แนวคิดเกี่ยวกับการขยายขอบเขตของ การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม และ (4) แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมความร่วมมือทางวัฒนธรรม ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 แนวทางการสงวนรักษาสัมมาชีพโอ่งมังกรในฐานะจากมรดกทางวัฒนธรรม

แนวทางการสงวนรักษาสัมมาชีพโอ่งมังกรในฐานะจากมรดกทางวัฒนธรรม จึงควรเป็นแนวทางของการสร้าง “เครือข่ายสัมมาชีพ” ซึ่งได้แก่ การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจซึ่งจะก่อเกิดประโยชน์และข้อได้เปรียบกว่า การดำเนินธุรกิจอยู่เพียงลำพัง จากความร่วมมือที่เกิดขึ้น โดยเน้นสัมพันธภาพทางสังคมและความเชื่อมโยงกันระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเข้าถึงหรือการระดมการสนับสนุนเพื่อแก้ปัญหาหาร่วมกัน ได้อย่างยั่งยืน ดังวลีว่า “คนเดียวหัวหาย สองคนเพื่อนตาย”

สรุปได้ว่าแนวทางการสงวนรักษาสัมมาชีพโอ่งมังกรในฐานะจากมรดกทางวัฒนธรรม ได้แก่ การสร้างเครือข่ายสัมมาชีพโอ่งมังกรราชบุรี ที่ประกอบด้วยกลุ่มผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สมาชิกเครือข่ายผู้ประกอบการสัมมาชีพโอ่งมังกรราชบุรี จำเป็นต้องร่วมกันรักษาเอกลักษณ์และวิถีวนนาการสืบทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ แต่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นช่องทางการสร้างรายได้ที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบันด้วย

สรุป

โถงมังกรราชบุรี เป็นภูมิปัญญาจากมรดกทางวัฒนธรรมของชาวจังหวัดราชบุรี เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาชนิดเคลือบสีเถ้าเนื้อดินแกร่ง ซึ่งเป็นการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาผลิต ลวดลายนิยมใช้เป็นลายมังกรซึ่งเลียนแบบจากโถงของประเทศจีนที่นำเข้ามาในยุคแรก ๆ ของการผลิต และมีการพัฒนาปรับปรุงให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นตามลำดับ โถงมังกรจึงได้ชื่อว่าเป็นภูมิปัญญา 3 แผ่นดิน ซึ่งเป็นหัตถกรรมพื้นฐานของจังหวัดราชบุรีที่แสดงเอกลักษณ์และมีวิวัฒนาการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษกระทั่งปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากวิถีชีวิตและสังคมที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้โถงมังกรได้รับความนิยมในการใช้สอยน้อยตามไปด้วย ดังนั้น ทุกฝ่ายจึงต้องร่วมมือกันสืบสานภูมิปัญญา มรดกทางวัฒนธรรมนี้ให้สูญหายไป

แนวทางการสงวนรักษาสัมมาชีพโถงมังกรในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม ควรเป็นแนวทางของการสร้างเครือข่ายสัมมาชีพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย กลุ่มผู้ประกอบการ โรงงานโถงมังกร วิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการโถงมังกร กลุ่มเครื่องเคลือบดินเผาราชบุรี สมาคมเครื่องเคลือบดินเผาจังหวัดราชบุรี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดราชบุรี วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี กรมทรัพยากรธรณี กรมวิทยาศาสตร์บริการ กรมพัฒนาชุมชน ศูนย์พัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบดินเผา ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ โดยสมาชิกเครือข่ายทั้งหมดต้องคำนึงถึงหลักการพื้นฐานสำคัญของการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรม ได้แก่ การยอมรับมรดกวัฒนธรรมในการพัฒนา การส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การขยายขอบเขตของการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม และการส่งเสริมความร่วมมือทางวัฒนธรรม โดยมีแนวทางการดำเนินงานของเครือข่าย คือ ส่งเสริมกระบวนการจัดหางค์ประกอบพิเศษในการผลิต ส่งเสริมกิจกรรมการผลิตที่เสริมซึ่งกันและกัน ส่งเสริมเข้าถึงแหล่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกเครือข่าย ส่งเสริมการสร้างและพัฒนานวัตกรรม ส่งเสริมการสร้างธุรกิจใหม่ภายในเครือข่าย ส่งเสริมพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอยู่เสมอระหว่างสมาชิกเครือข่าย และส่งเสริมการทำการตลาด การวิจัยและการพัฒนา การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

การสงวนรักษาสัมมาชีพโถงมังกรราชบุรีในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม ด้วยการสร้างเครือข่ายสัมมาชีพโถงมังกรราชบุรี นี้ นอกจากที่สมาชิกเครือข่ายจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นช่องทางการสร้างรายได้ที่กำลั้งได้รับความนิยมในปัจจุบันด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานจังหวัดราชบุรี. ข้อมูลทั่วไปจังหวัดราชบุรี. พิมพ์ครั้งที่ 1. ราชบุรี: สำนักงานจังหวัดราชบุรี; 2556.
- [2] จิราภรณ์ เชื้อไทย. “โถงมังกร: หัตถศิลป์จากผืนดินราชบุรี”. แอดวานซ์ ไทยแลนด์ จีโอกราฟฟิก (Advanced Thailand Geographic) 2546; 8 (60): 246.
- [3] จิรพันธ์ ดอนจิวไพร. โครงการปรับปรุงโรงงานเซรามิกเจ้าสัวไถ่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม; 2559.
- [4] นงลักษณ์ สุทัศน์วิบูลย์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบดินเผาโถงมังกรราชบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี 2556; 7 (13): 20.

- [5] ปริญญา สมร่าง. ศูนย์ต้นแบบผลิตภัณฑ์และวัตถุดิบอุตสาหกรรมเซรามิกจังหวัดราชบุรี. วารสารเซรามิกส์ 2550; 11 (25): 16-20.
- [6] สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม: ครอบครั้ว: ศาสนา: ประเพณี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช; 2541.
- [7] สามารถ จันทรสุรีย์และประทีป อินแสง. การศึกษากับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ; 2541.
- [8] กระทรวงวัฒนธรรม. คู่มือการดำเนินงาน โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศของกระทรวงวัฒนธรรม: โครงการรากวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม; 2556.
- [9] สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ความหมายและขอบข่ายของวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว; 2551.
- [10] ชาคริต สิทธิฤทธิ์. จับต้องได้-จับต้องไม่ได้: ความไม่หลากหลายในความหลากหลายของมรดกทางวัฒนธรรม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 2559; 8 (2), 141-160.
- [11] Feilden, Sir B. and Jokilehto, J. Management Guidelines for the World Cultural Heritage Sites. 1st ed. Rome: ICCROM; 1998.
- [12] ราศี บุรุษรัตนพันธุ์. ถามมา-ตอบไป: มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้คืออะไรและมีความเกี่ยวข้องกับภารกิจงานของกรมศิลปากรอย่างไรบ้าง. นิตยสารศิลปากร 2554; 54 (5): 114-117.
- [13] จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์. สร้างสัมมาชีพเพื่อสังคมทั้งมวล. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สหมิตร พรินต์ติ้ง จำกัด; มปป.
- [14] ประเวศ ะสี. สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท ที คิว พี จำกัด; 2552.
- [15] กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. สัมมาชีพ สร้างวิถีชีวิตที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย; 2560.
- [16] สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน. การพัฒนาผู้นำสัมมาชีพด้วยระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน (มมช.). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัทบีทีเอสเพรส จำกัด; 2559.
- [17] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 18. นนทบุรี: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์; 2553.
- [18] อภิชัย พันธเสน. พุทธเศรษฐศาสตร์: វិវឌ្ឍនាការ តុល្យវិធីและการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่างๆ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์; 2544.
- [19] วศิณ อินทสระ. หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชรรรมดา; 2544.
- [20] พระธานี เขมธมฺโม (จำปา). ศึกษาสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนา. [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต]. อยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2550.
- [21] พิมพ์วัลย์ วัฒนโนภาส. โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา จังหวัดราชบุรี. วารกรมวิทยาศาสตร์บริการ 2544; 49 (155): 31.

การเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ของมารดาวัยรุ่น

Empowerment for Adolescent Mothers to Promote Breastfeeding Self-Efficacy

วรรณไพโร ยัมมา* และ สุพัตรา นุตกรักษ์
Wannaprai Yamma* and Supattra Nuttarugs

สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Department of Community Health Nursing, Faculty of Nursing, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: wannaprai56@gmail.com

Received: 5 June 2019, Revised: 23 July 2019, Accepted: 30 August 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่มารดาวัยรุ่น เพื่อให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เนื่องจากการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดานั้นเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าสำหรับมารดาและทารก อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาทางด้านสาธารณสุข สังคม เศรษฐกิจ และเกิดการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน แต่จากข้อมูลพบว่าอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในประเทศไทยของมารดาวัยรุ่นอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากขาดความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจและขาดประสบการณ์ มารดาวัยรุ่นจึงเกิดภาวะเครียด วิตกกังวล กลัว รู้สึกไม่มั่นใจ และรู้สึกสูญเสียพลังอำนาจ ไม่สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาได้ มีข้อมูลเชิงประจักษ์พิสูจน์ว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจสามารถทำให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นมารดาวัยรุ่น ครอบครัว และบุคลากรที่สุขภาพควรสนับสนุนการใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจให้มารดาวัยรุ่นสามารถค้นหาปัญหา และเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ส่งผลให้มารดาวัยรุ่นเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองมากขึ้น และสามารถเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาให้ประสบความสำเร็จได้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การเสริมสร้างพลังอำนาจ การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา มารดาวัยรุ่น

Abstract

This article aims to present the empowerment for adolescent mothers to promote breastfeeding self-efficacy. Because breastfeeding is the worthwhile investment for mother and baby. Additionally, breastfeeding can reduce public health problems, as well as social and economic problems. However, breastfeeding rates of adolescent mothers in Thailand be below because they are defective of physical and psychological maturation and experience, lead to stress, anxiety, fear, unconfident behavior, and lost self-efficacy. They cannot solve problems for breastfeeding. There are historical evidences to prove that the empowerment are able to build a self-efficacy to lead to any successful

goal attainment. Therefore, adolescent mother, family, and health care team should encourage the empowerment for adolescent mothers to discuss problems and identify the solution to resolve a problem on their own, resulting in high self- efficacy for continued and sustained breastfeeding.

Keywords: empowerment, breastfeeding, adolescent mothers

บทนำ

ปัจจุบันพบปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (teenage pregnancy or adolescent pregnancy) เป็นจำนวนมาก โดยเริ่มต้นจากปี พ.ศ. 2554 เริ่มพบข้อมูลการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นไทยเพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวน 1.4 เท่า ทั้งนี้พบจำนวนมารดาอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 133,176 คน หรือ ร้อยละ 16.6 ของมารดาทุกกลุ่มอายุ [1] จากสถิติของกรมอนามัยในปี พ.ศ. 2560 พบว่ามีจำนวนหญิงวัยรุ่นคลอดบุตร จำนวน 84,578 คน หรือ ร้อยละ 12.8 ของการคลอดในหญิงไทยทั้งหมด ซึ่งลดลงจากการสำรวจในช่วงที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตามภาพรวมของสถานการณ์ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทยนั้นยังถือว่าอยู่ในระดับที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อวงกว้าง ทั้งในเชิงสังคมและเศรษฐกิจโดยภาพรวมทั้งสิ้น [2] จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในหลากหลายมุมมอง พบว่า สามารถส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ครอบครัว และสังคมกับมารดาวัยรุ่น เช่น ปัญหาด้านสุขภาพในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด อีกทั้งยังพบปัญหาด้านจิตสังคม ปัญหาการทารุณกรรมและสัมพันธภาพของมารดาและทารก ปัญหาด้านการปรับตัว และแบบแผนในการดำเนินชีวิต เป็นต้น [3-4] ตลอดจนผลกระทบต่อทารกที่เกิดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่เป็นสาเหตุให้ทารกคลอดก่อนกำหนด และมีน้ำหนักน้อย ทั้งนี้เด็กที่มีน้ำหนักแรกเกิดน้อยกว่า 2,500 กรัมแสดงให้เห็นถึงการได้รับอาหารไม่เพียงพอของทารกในครรภ์ จึงทำให้ทารกในครรภ์มีการเจริญเติบโตช้า (Intra Uterine Growth Retardation : IUGR) ทำให้การพัฒนาทางสมองไม่ดี เด็กกลุ่มนี้จึงมีความสามารถทางสติปัญญาต่ำ ความบกพร่องทางพัฒนาการด้านอารมณ์ และความสามารถในการเรียนรู้ต่ำ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในระยะยาว [3-7]

ทั้งนี้รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579 ที่เป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี คือนโยบาย “ไทยแลนด์ 4.0” และเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) มาเป็นกรอบในการพัฒนาคนไทยในอนาคตให้มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศ [8] ซึ่งการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดานั้นมีความสำคัญอย่างมากต่อการบรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ เนื่องจากการลงทุนที่คุ้มค่าสำหรับทารกและมารดา [3, 9] สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Dylan Walters et al. ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในกรณีที่ไม่สามารถเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า มารดาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมของตนเอง น้อยกว่า 2 ปี จะส่งผลให้ป่วยเป็นโรคมะเร็งเต้านมและเสียชีวิตในที่สุด มีจำนวนทั้งสิ้น 4,981 ราย ซึ่งทำให้สูญเสียค่าใช้จ่ายประจำปี เป็นจำนวนเงิน 17.4 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ยังพบว่า หากประชากรในประเทศสามารถเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาได้ จะสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเด็กเกี่ยวกับโรคปอดอักเสบ (Pneumonia) และภาวะอุจจาระร่วง (Diarrhea) เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาสามารถป้องกันการเสียชีวิตของเด็กเนื่องจากโรคปอดอักเสบและภาวะอุจจาระร่วงได้มากถึง ร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังสามารถป้องกันการเสียชีวิตของมารดาจากโรคมะเร็งเต้านม (Breast cancer) ร้อยละ 10 ตลอดจนพบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา จะมีความสามารถทางสติปัญญาที่ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้รับนมมารดา ซึ่งถือเป็นการพัฒนาศักยภาพประชากรของประเทศ และสามารถสร้างกำไรที่สูงขึ้น อาจมีจำนวนมากถึง ร้อยละ 0.5 ของรายได้ประชาชาติทั่วโลก [10]

สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า การให้ทารกแรกเกิดได้รับนมมารดาจะสามารถช่วยลดการเกิดปัญหาสุขภาพ

ต่าง ๆ แก่ทารกได้ อีกทั้งยังช่วยสร้างรากฐานการเจริญเติบโตของสมอง เพราะมีสารอาหารมากกว่า 200 ชนิด ที่มีสารช่วยสร้างเซลล์สมอง เส้นใยประสาท จอประสาทตา ทำให้เด็กที่ได้รับนมมารดามีระดับพัฒนาการและความฉลาดทางสติปัญญาดีกว่าเด็กที่ไม่ได้รับนมมารดา นอกจากนี้สารอาหารในน้ำนมมารดาช่วยสร้างภูมิคุ้มกันต้านโรคทำให้ทารกแข็งแรงไม่เจ็บป่วยบ่อย การให้อาหารอื่นเป็นสิ่งแปลกปลอมแก่ทารกเพราะร่างกายยังไม่สามารถย่อยได้ ทารกจะเกิดอาการท้องอืด อาหารไม่ย่อยและรับประทานนมมารดาได้น้อย ทำให้ทารกได้รับสารอาหารไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตเต็มศักยภาพ นอกจากนั้นการให้อาหารอื่น ๆ ถ้าเตรียมไม่สะอาดอาจทำให้อุจจาระร่วงหรือแพ้โปรตีนนมวัว ดังนั้นมารดาควรเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเพียงอย่างเดียว 6 เดือนและเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาต่อไปควบคู่กับอาหารตามวัยจนทารกอายุครบ 2 ปี หรือนานกว่านั้น [7][10-11]

อย่างไรก็ตาม แม้พบข้อมูลของประโยชน์จากการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเป็นอย่างมาก แต่จากข้อมูลการสำรวจอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาขององค์การยูนิเซฟในปี ค.ศ. 2016 จำนวน 194 ประเทศ พบว่าอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเพียงอย่างเดียวนาน 6 เดือน (exclusive breastfeeding) มีเพียงร้อยละ 40 ซึ่งเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลกที่ตั้งเป้าหมายการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเพียงอย่างเดียว 6 เดือน คือไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 50 โดยต้องบรรลุเป้าหมายในปี 2025 [12] สำหรับในประเทศไทยพบสถิติทารกที่ได้รับนมมารดาเพียงอย่างเดียว 6 เดือน มีเพียงร้อยละ 23.1 เท่านั้น [2] ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังคงมีอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาค่อนข้างต่ำและไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งมารดาที่ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มีข้อมูลพบว่าอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในมารดาวัยรุ่นอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากมารดาวัยรุ่นขาดความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจและขาดประสบการณ์ มารดาวัยรุ่นจึงเกิดภาวะเครียด วิตกกังวล กลัว รู้สึกไม่มั่นใจ และรู้สึกสูญเสียพลังอำนาจ ไม่สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาได้ [3]

ดังนั้นการเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ให้มารดาวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากพบว่าแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นแนวคิดในการศึกษาที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง สามารถนำมาพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ [13-19] ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) เนื่องจากหากบุคคลเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความมั่นใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้และการรับรู้ความสามารถของตนเองนี้จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม กำหนดการตัดสินใจ และสามารถเลือกที่จะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และพยายามที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมดังกล่าวได้อย่างต่อเนื่อง [20] นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาวิจัยเป็นจำนวนมากที่สะท้อนให้เห็นถึงการเสริมสร้างพลังอำนาจให้มารดาหลังคลอดจนเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง จะเป็นตัวบ่งชี้และเป็นปัจจัยทำนายที่สำคัญต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา [14][21-26] เนื่องจากเมื่อบุคคลเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง หรือรู้สึกมีอำนาจในการดูแลตนเอง จะเกิดความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามแนวทางที่ตนเองเลือกให้ประสบความสำเร็จท่ามกลางอุปสรรคที่เกิดขึ้น [14][20]

บทความนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่มารดาวัยรุ่น เพื่อให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาได้ตามเป้าหมายที่กำหนด นำมาสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของมารดาและทารก บุคคลในครอบครัว สังคมและชุมชน ตลอดจนสามารถบรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา (Breast feeding)

น้ำนมมารดาจัดเป็นสารอาหารที่ให้คุณค่าทางโภชนาการสำหรับทารกเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมีสารอาหารและ

แร่ธาตุมากกว่า 200 ชนิด และที่สำคัญในน้ำนมมารดาจะมีสารช่วยส่งเสริมภูมิคุ้มกันโรคที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มอิมมูโนโกลบูลิน (Immunoglobulin) พบได้ทุกชนิด นอกจากนี้ยังพบเอนไซม์ที่มีมากกว่า 20 ชนิด ซึ่งมีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของทารก และช่วยย่อยสารอาหาร [11] ด้วยเหตุนี้องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund; UNICEF) และองค์การอนามัยโลกจึงได้ริเริ่มโครงการ โรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก (Baby Friendly Hospital Initiative) ขึ้นเพื่อให้โรงพยาบาลกระตุ้นและส่งเสริมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาผ่านบันได 10 ขั้นสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา [27-29] ดังนี้

1. มีนโยบายการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเป็นลายลักษณ์อักษร ที่สื่อสารกับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขทุกคนได้เป็นประจำ
2. ฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขทุกคน ให้มีทักษะที่จะน่านโยบายนี้ไปปฏิบัติ
3. ชี้แจงให้หญิงตั้งครรภ์ทุกคนทราบถึงประโยชน์และวิธีการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา
4. ช่วยมารดาเริ่มให้ทารกดูดนมภายในครึ่งชั่วโมงแรกหลังคลอด
5. แสดงให้มารดาารู้ถึงวิธีเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และวิธีทำให้น้ำนมยังคงมีปริมาณพอเพียง แม้ว่ามารดาและทารกจะต้องแยกจากกันก็ตาม
6. อย่านำน้ำหรือนมผสม หรือสารอาหารอื่น ๆ แก่ทารกแรกคลอด นอกจากนมมารดาเท่านั้น เว้นแต่จะมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์
7. ให้มารดาและทารกอยู่ในห้องเดียวกันตลอด 24 ชั่วโมง (rooming in)
8. สนับสนุนให้ทารกได้ดูดนมมารดาทุกครั้งตามที่ทารกต้องการ
9. อย่านำทารกดูดหัวนมยางและหัวนมปลอม หรือหัวนมหลอก (pacifier)
10. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มสนับสนุนการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และส่งมารดาไปติดต่อกลุ่มดังกล่าวเมื่อออกจากโรงพยาบาลหรือคลินิก

แนวปฏิบัติของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

ในระยะก่อนคลอดควรมีการตรวจเต้านม หัวนมและความยืดหยุ่นของลานนมของมารดาระหว่างตั้งครรภ์ ด้วยว่ามีความผิดปกติที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการให้นมบุตรหรือไม่ เช่น หัวนมบอด หัวนมสั้น เป็นต้น และควรได้รับการแก้ไขหากตรวจพบ สำหรับการดูแลเต้านมในระยะนี้อาจใช้สบู่อ่อนและน้ำสะอาด ไม่ควรทาโลชั่น หรือสารอื่น ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการระคายเคืองหรือเกิดการอุดตันของท่อน้ำนม ต่อมาในระยะหลังคลอด ทารกควรได้รับนมมารดาเร็วที่สุดโดยเฉพาะภายใน 1 ชั่วโมงแรกหลังคลอด ควรส่งเสริมให้มารดาและบุตรอยู่ห้องเดียวกันตลอดเวลา เพื่อให้นมได้สะดวกและบ่อยตามที่ทารกต้องการ แม้ปริมาณน้ำนมอาจยังมีปริมาณน้อยแต่เพียงพอกับความต้องการของทารก เนื่องจากทารกในระยะ 2-3 วันแรกหลังคลอด ต้องการอาหารไม่มากและทารกยังมีความจุกะเพาะอาหารน้อย แต่ควรกระตุ้นให้ทารกดูดนมบ่อยครั้ง เพื่อจะช่วยให้เต้านมสร้างน้ำนมได้มากขึ้นในภายหลัง ภายหลังจากให้นมมารดาเสร็จแล้วให้เช็ดหรือปล่อยให้หัวนมแห้งแล้วจึงใส่ยกทรงที่มีขนาดพอดี และมารดาควรดื่มน้ำทดแทน 1-2 แก้วหลังให้นมทารกทุกครั้ง [30]

ในกรณีที่มารดาต้องไปทำงานนอกบ้าน ควรให้ทารกดูดนมจากเต้าก่อนและหลังทำงาน ส่วนช่วงที่อยู่ทำงาน ควรบีบหรือปัมน้ำนมเก็บไว้ทุก 3 ชั่วโมง น้ำนมที่ได้จากการบีบหรือปัมนมควรเก็บในขวดนมและปิดฝาให้เรียบร้อย หรืออาจเก็บในถุงเก็บน้ำนมมารดา หลังจากนั้นให้นำไปแช่ในตู้เย็นทันทีหรือแช่ในกระเป๋ามีแผ่นให้ความเย็นแทน ทั้งนี้การเก็บรักษาน้ำนมที่บ้านสามารถเก็บได้นานต่างกันขึ้นกับอุณหภูมิของแหล่งที่เก็บ หากตู้เย็นที่อุณหภูมิ 4 องศา

เซลเซียส สามารถเก็บได้นาน 5 วัน หากเก็บในช่องแช่แข็งของผู้เย็น 1 ประตู (อุณหภูมิ -15 องศาเซลเซียส) และ 2 ประตู (อุณหภูมิ -18 องศาเซลเซียส) สามารถเก็บได้นาน 2 สัปดาห์ และ 3-6 เดือน ตามลำดับ และหากเก็บในช่องแช่แข็งแบบเย็นจัดที่อุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียส สามารถเก็บได้นาน 6 เดือน [31] นอกจากนี้มารดาจะต้องสังเกตจากอาการที่แสดงถึงทารกได้รับนมเพียงพอ ได้แก่ ทารกหยุดดูดและปล่อยหัวนมเอง สามารถนอนหลับประมาณ 2-3 ชั่วโมง หลังมีนมถ่ายอุจจาระ 4-6 ครั้งต่อวัน/ปัสสาวะ 3-8 ครั้งต่อวัน และน้ำหนักจะเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 500 กรัม/เดือน ใน 6 เดือนแรก เป็นต้น [11]

ทั้งนี้จากการศึกษาของวิโรจน์ ฉิ่งเล็ก, วารุณี เกตุอินทร์ และอัจฉราวดี ศรียะศักดิ์ พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาสำเร็จส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการรับรู้ประโยชน์ของนมมารดา การมีตัวแบบที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และสิ่งที่เอื้อต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่น ทั้งนี้อุปสรรคของความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเกิดจากการได้รับอิทธิพลการให้ชมจากครอบครัว การไม่ได้เลี้ยงบุตรด้วยตนเอง ปัญหาด้านสุขภาพและหัวนม และการขาดความเข้าใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ดังนั้นมารดาวัยรุ่นจึงมีความต้องการความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่และความต้องการความช่วยเหลือจากครอบครัว เพื่อให้การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวยังน้อย 6 เดือน ประสบความสำเร็จ [32]

ด้วยเหตุนี้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมารดาวัยรุ่น โดยใช้หลักการเสริมสร้างพลังอำนาจให้มารดาวัยรุ่นสามารถเรียนรู้ในการสร้างพลังอำนาจให้แก่ตนเอง จนเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นและพัฒนาทักษะในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ซึ่งสามารถสร้างความภาคภูมิใจในการแสดงบทบาทของมารดาในการให้นมบุตรได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่มารดาวัยรุ่น เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

การตั้งครรภ์วัยรุ่น คือ การตั้งครรภ์ของสตรีที่มีอายุ ระหว่าง 10-19 ปี เมื่อนับถึงกำหนดคลอด ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของประเทศไทยที่กล่าวว่า มารดาวัยรุ่น หมายถึง หญิงตั้งครรภ์ที่อายุน้อยกว่า 20 ปี โดยนับอายุถึงวันคะเนกำหนดคลอด [3] ซึ่งผลกระทบของการตั้งครรภ์ที่มีต่อตัวมารดาวัยรุ่น มีทั้งผลกระทบทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านครอบครัวและสังคม ส่งผลให้มารดาวัยรุ่นต้องแบกรับปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นช่วงวิกฤติในชีวิต การจะก้าวข้ามผ่านช่วงนี้ไปได้ ตัววัยรุ่นเองต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมาก [3-6] จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความช่วยเหลือ ประคับประคอง ให้คำแนะนำ และสนับสนุนให้มารดาวัยรุ่นสามารถพัฒนาศักยภาพภายในตนเอง เกิดการปรับตัวต่อการแสดงบทบาทในการเลี้ยงบุตรอย่างเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ทั้งนี้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง สามารถนำมาพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการเสริมพลังอำนาจ เป็นกระบวนการพัฒนาบุคคล กลุ่มคน หรือชุมชนให้มีพลังเข้มแข็งในการดำเนินชีวิตของตนได้อย่างเหมาะสมตามสภาพสังคมที่ตนอยู่ ส่งผลให้บุคคล กลุ่มคนหรือชุมชน มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและสามารถดึงศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนทัศนคติและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรม สามารถสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง กล้าแสดงพลังต่อต้านอิทธิพลต่างๆ ในการสร้างจิตสำนึกใหม่ที่เกิดจากความเชื่อมั่นภายในตนเอง ซึ่งนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตนต้องการอย่างเหมาะสม [13-19] ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากหากบุคคลเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความมั่นใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และการรับรู้ความสามารถของตนเองนี้จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรม กำหนดการตัดสินใจ และสามารถเลือกที่จะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และพยายามที่จะปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวได้อย่างต่อเนื่อง [20]

ดังนั้นแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจที่สอดคล้องกับแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง จึงเป็นแนวคิดในการศึกษาที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง เกิดการพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถของบุคคล ทำให้รู้สึกมีพลัง มั่นใจ มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และสามารถจัดการกับสถานการณ์และปัญหาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาตนเอง สังคมและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้เมื่อผลการศึกษาวิจัยในต่างประเทศเป็นจำนวนมากที่สะท้อนให้เห็นถึงการเสริมสร้างพลังอำนาจให้มารดาหลังคลอดจนเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง จะเป็นตัวบ่งชี้และเป็นปัจจัยทำนายที่สำคัญต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อาทิ Cinar Nursan, Kose Dilek, and Altinkaynak Sevin ได้ศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ในช่วง 0-3 เดือน และปัจจัยที่มีผลต่อการให้นมบุตร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านอายุ การศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจ และชนิดของการคลอดบุตรของมารดา ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แต่พบว่าคะแนนเฉลี่ยของมารดาที่ได้รับการฝึกอบรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยให้การสนับสนุนที่จำเป็นแก่มารดาที่ให้นมบุตรนั้น มีระดับคะแนนสูงกว่ามารดาที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมดังกล่าว และมีความแตกต่างกันของระดับคะแนนอย่างมีนัยสำคัญ [22] ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้คือ บุคลากรด้านสุขภาพทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรมีการประเมินระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายที่ไม่เคยมีประสบการณ์การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดามาก่อน หากพบว่ามีความรู้ที่ต่ำกว่าควรมีโอกาสให้ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจหรือให้การสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

สอดคล้องกับ Anteneh Girma Minas and Makombo Ganga-Limando ที่ศึกษาความคาดหวังหรือทัศนคติที่เป็นบวก และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา สามารถนำมาใช้ทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ของมารดาที่ตั้งครรภ์และผ่านการคลอดในครั้งแรกในประเทศเอธิโอเปีย ข้อค้นพบที่ได้คือการคาดการณ์การรับรู้ความสามารถของตนเองและผลลัพธ์ของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา จะเป็นสิ่งที่ทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของพฤติกรรมการให้นมบุตรด้วยนมมารดาในระยะเวลาที่เหมาะสม ซึ่งหมายถึงการให้นมมารดาเพียงอย่างเดียว เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 6 เดือน ดังนั้นการปรับปรุงการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในสตรีวัยรุ่นสามารถทำได้ โดยมีการดำเนินโครงการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่วัยรุ่นและสตรีที่เริ่มตั้งครรภ์เป็นครั้งแรก โดยการให้ความรู้ด้านสุขภาพเป็นรายบุคคล ซึ่งเน้นการให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและชัดเจนเรื่องการให้นมมารดาเพียงอย่างเดียว เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 6 เดือน รวมถึงประโยชน์ที่คาดหวังกที่จะเกิดกับมารดา ทารก ครอบครัว และชุมชนโดยรวม [24]

นอกจากนี้ Hanne Kronborg, Else Foverskov, Michael Væth and Rikke D. Maimburg ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของความตั้งใจและการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการให้นมบุตรคนแรกและคนต่อไป โดยทำการศึกษาแบบย้อนหลังภายในระยะเวลา 5 ปี ของมารดาหลังคลอดในประเทศเดนมาร์ก ผลการศึกษาพบว่าระยะเวลาของการให้นมมารดาเพียงอย่างเดียวแก่บุตรคนแรก มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระยะเวลาของการให้นมมารดาเพียงอย่างเดียวแก่บุตรคนถัดไป และยังมีความสัมพันธ์กับกับความตั้งใจและการรับรู้ความสามารถของตนเองในการให้นมมารดาเพียงอย่างเดียวแก่บุตรคนถัดไปร่วมด้วย ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้คือระยะเวลาการให้นมบุตรก่อนหน้านี้ซึ่งอาจเป็นการแสดงออกถึงประสบการณ์การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาก่อนหน้านั้น มีความสัมพันธ์อย่างมากกับความตั้งใจและการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในอนาคต [26] ดังนั้นความตั้งใจและการรับรู้ความสามารถตนเองที่เป็นปัจจัยทางจิตสังคมที่สำคัญนี้ เป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ

สำคัญและพิจารณา เพื่อดำเนินการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตร ด้วยนมมารดาตั้งแต่การตั้งครรภ์ครั้งแรก ตลอดจนวางแผนสนับสนุนให้การช่วยเหลือการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในการตั้งครรภ์ครั้งถัดไปในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับประเทศไทยได้มีผู้ศึกษาวิจัยเป็นจำนวนมากเช่นกันที่สะท้อนให้เห็นถึงการเสริมสร้างพลังอำนาจให้ มารดาหลังคลอดจนเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อาทิ ผลการศึกษาวิจัยของ ปิยาพร ลิขิตโคตร ที่ศึกษาผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจในการให้นมมารดาต่อการรับรู้ความสามารถของ มารดา ปริมาณน้ำนมและการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักตัวในทารกเกิดก่อนกำหนด ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนน การรับรู้ความสามารถของมารดาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ตลอด จนค่าเฉลี่ยของปริมาณน้ำนมของมารดาที่บีบเก็บได้ในกลุ่มทดลองมีจำนวนมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ [33] นอกจากนี้ อติพร ศิริชัย ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการพยาบาลเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการปรับตัว ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาที่มีทารกคลอดก่อนกำหนด ซึ่งโปรแกรมดังกล่าวนี้ประกอบด้วย การสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างพยาบาลกับมารดาโดยมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาล ตลอดจนการค้นหาปัจจัย ขัดขวางความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา จากนั้นใช้การสร้างพลังในการแก้ปัญหาโดยรวมกันวางแผนจัดการ กับปัญหาด้วยการสนับสนุนของพยาบาลในการช่วยให้มารดาทำความเข้าใจกับปัญหาต่าง ๆ และให้เห็นความสำคัญ ของการให้นมมารดาอย่างน้อย 6 เดือน ร่วมกับการเสริมแหล่งพลังอำนาจ โดยการสนับสนุน เอื้ออำนวยข้อมูลความรู้ สาธิตและฝึกทักษะการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและมีการเสริมสร้างพลังอำนาจด้วยตนเอง ทั้งนี้มีการติดตาม เอื้ออำนวย ทรัพยากรต่างๆ สร้างแรงจูงใจร่วมกับการให้กำลังใจ ตลอดจนสร้างความมั่นใจให้แก่มารดา ทั้งนี้ผลการศึกษาพบว่า ในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมฯ หลังจากได้รับโปรแกรมฯ มีการปรับตัวในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาสูงกว่ามารดา กลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมฯอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [22] ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิมพชนก บุญเฉลิม และคณะ ที่พบว่าเมื่อมารดาเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ประกอบกับการได้รับคำ ชมเชยและกำลังใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแหล่งพลังอำนาจการสนับสนุนทางสังคม ความรู้ และการรับรู้ด้วยปัญญา ทำให้มารดาที่มีทารกคลอดก่อนกำหนดมีความเชื่อมั่นในความสามารถในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดามากยิ่งขึ้น [21]

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจนั้นต้องมีกระบวนการเรียนรู้ในการเสริมสร้าง โดย ปกติบุคคลสามารถเกิดกระบวนการในการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองจนเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองได้ หากบุคคลนั้นสามารถเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่เหมาะสม มีการลงมือปฏิบัติและปรับใช้ให้เหมาะสม เนื่องจากการ เรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลนั้นได้รับกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและการรับรู้คุณค่า ในความสามารถของตัวเองว่าสามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ ดังนั้นมารดาวัยรุ่น ครอบครัว และบุคลากรด้าน สุขภาพทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงบุตร ด้วยนมมารดาแก่มารดาวัยรุ่น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การให้นมบุตรของตนเองได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

แนวทางการใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่มารดาวัยรุ่น เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

แนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจที่ทำให้มารดาวัยรุ่นเกิดการเรียนรู้จนนำไปสู่การรับรู้ความสามารถของตนเอง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองในที่สุด นำมาสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาสามารถทำได้ ดังนี้ [3] [13-14] [22] [24] [26] [32] [34]

1. การสนับสนุนให้มารดาวัยรุ่นมองเห็นความสำคัญของตนเองกับสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มตั้งแต่การยอมรับ การตั้งครรถ์ การปรับบทบาทการเป็นมารดา และเชื่อว่าตนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ในการแสดงบทบาทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาได้ ซึ่งนำมาสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของมารดา และทารก บุคคลในครอบครัว สังคมและชุมชน

2. มารดาวัยรุ่นและบุคคลในครอบครัว ตลอดจนบุคลากรด้านสุขภาพทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรรวมกันเป็นกลุ่ม และมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการสร้างพลังในการแก้ปัญหา ตั้งแต่การเลือกประเด็นในการเรียนรู้ที่น่าสนใจและ มีความสำคัญต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ตลอดจนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ขัดขวางความสำเร็จ ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา นอกจากนี้ควรมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม การสนทนา การจัดกิจกรรมการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ตลอดจนแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจโดยเริ่มตั้งแต่การค้นหาสภาพ การณ์จริงเพื่อประเมินความรู้ จากนั้นมีการสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาความรู้สึกรู้สึกมีพลังอำนาจในการเลี้ยงบุตรด้วย นมมารดา จากนั้นจึงตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้มารดาวัยรุ่นรู้สึกมั่นใจและคงไว้ซึ่งความสามารถ ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ซึ่งการรวมกลุ่มนี้จะทำให้รู้สึกว่ามี พลังสนับสนุนมากพอที่จะทำการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือการส่งเสริมพฤติกรรมกรเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาได้ตาม ที่ต้องการ อันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษคติในทางบวก หรือการรับรู้ความสามารถของตนเอง นำมา สู่ทักษะการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทันที หรือภายหลัง เมื่อได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ประกอบกับการได้รับคำชมเชยและกำลังใจอย่างต่อเนื่อง

3. หน่วยงานที่ให้บริการด้านสุขภาพแก่หญิงตั้งครรถ์ ควรมีนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้ชัดเจน โดยมุ่งเน้นให้มีการส่งข้อมูลที่ระบุถึงความเสี่ยง ปัญหาและอุปสรรค ที่ขัดขวางความสำเร็จของการเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาในมารดาวัยรุ่นทุกราย หรือมีปัญหาดังครรถ์ในขณะที่ยังไม่พร้อมโดยเริ่มตั้งแต่แผนฝากครรถ์ ไปถึงแผนห้อง คลอด และหลังคลอด ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญต่อทัศนคติและการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมกรเลี้ยง บุตรด้วยนมมารดาเพียงอย่างเดียว อย่างน้อย 6 เดือน หากพบว่ามารดารายใดมีทัศนคติในเชิงลบ และมีระดับการรับรู้ ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระดับที่ต่ำ ควรได้รับการฝึกปฏิบัติ หรือเข้าร่วมโปรแกรม เสริมสร้างพลังอำนาจ โดยเริ่มตั้งแต่ให้การสนับสนุน เอื้ออำนวยข้อมูลความรู้ สาธิตและฝึกทักษะการเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดา และมีการเสริมสร้างพลังอำนาจด้วยตนเอง มีการติดตาม เอื้ออำนวยทรัพยากรต่าง ๆ สร้างแรงจูงใจร่วมกับการ ให้กำลังใจ ตลอดจนสร้างความมั่นใจให้แก่มารดาวัยรุ่น เพื่อนำมาสู่การเพิ่มระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองใน การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา จนเกิดความมั่นใจ และสามารถปรับตัวต่อบทบาทของมารดาได้อย่างเหมาะสม ตลอดจน มีการเยี่ยมบ้านเพื่อประเมินพฤติกรรมกรเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างต่อเนื่อง

4. หน่วยงานหรือองค์กรทุกภาคส่วนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรเห็นความสำคัญต่อปัญหาการตั้งครรถ์ในวัยรุ่นและ ผลกระทบที่ตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือปัญหาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด ของประเทศ ซึ่งทุกฝ่ายควรให้การสนับสนุนทางสังคม โดยการประเมินทั้งความรู้และทัศนคติต่อการเลี้ยงบุตรด้วย นมมารดา สนับสนุนให้ผู้มีประสบการณ์ติดตามเยี่ยมมารดาวัยรุ่นหลังคลอด เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติ มีการสนับสนุนให้เกิดกลุ่มคนในชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อาจใช้การสื่อสารที่ทันสมัยโดยจัดตั้ง Line group หรือ Facebook เพื่อซักถามปัญหาและแลกเปลี่ยนความรู้ได้อย่างทันท่วงทีเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในศักยภาพ การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาแก่มารดาวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเห็นความสำคัญ ส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ ของมารดาวัยรุ่นในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยการเสริมสร้างพลังอำนาจ หรือการสร้างพลัง

ให้ตัวบุคคลให้มีการพัฒนาแนวคิดของตนเองในทางที่ดี เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง จนเกิดการพัฒนาความสามารถในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

บทสรุป

การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้อง ตลอดจนการสนับสนุนและการช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา ซึ่งบุคลากรด้านสุขภาพ ตลอดจนหน่วยงานและองค์กรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องช่วยผลักดันให้การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาประสบความสำเร็จต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรมีการใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่มารดาไว้ เพื่อให้สามารถค้นหาปัญหา เข้าใจปัญหา และเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ส่งผลให้มารดาไว้ร่นมีการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะต่อไปได้ อันจะส่งผลดีทั้งในระดับบุคคล สังคม ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. แผนยุทธศาสตร์สุขภาพกระทรวงสาธารณสุขด้านส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557. [อินเทอร์เน็ต]. 2557 [เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.anamai.moph.go.th>
- [2] วชิระ เพ็งจันทร์. การขับเคลื่อนนโยบายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของไทย. [เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2562]. [อินเทอร์เน็ต]. 2560 เข้าถึงได้จาก http://hp.anamai.moph.go.th/article_attach/pdf
- [3] ขนิษฐา เมฆกมล, อารีรัตน์ วิเชียรประภา. บทบาทพยาบาลในการดูแลมารดาไว้ร่น. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์. 2561; 12: 2: 69-77.
- [4] จาริศรี กุลศิริปัญญา. นวัตกรรมงานวิจัย ผู้การสร้างสรรค์ พัฒนาลังคมไทยอย่างยั่งยืน. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 11; 3-4 มีนาคม 2561.
- [5] ศิริธร พลายชุม, เทียมสร ทองสวัสดิ์, ลาวัลย์ สมบูรณ์. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของมารดาไว้ร่น. พยาบาลสาร. 2555; 39: 2: 79-87.
- [6] มาลีวัล เลิศสาครศิริ. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของสตรีไว้ร่น ตามการรับรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์. วารสารพยาบาลทหารบก. 2557; 15: 1: 90-98.
- [7] สำนักโภชนาการ, กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพด้านโภชนาการในคลินิกสุขภาพเด็กดี สำหรับบุคลากรสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ; 2558.
- [8] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. [อินเทอร์เน็ต]. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12. [เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.nesdb.go.th>
- [9] Unicef. Advocacy brief Breastfeeding and Early Childhood Development. [Internet]. 2016 [cited 2019 July 11]. Available from: https://www.unicef.org/nutrition/files/BAI_bf_ecd_brief_final.pdf
- [10] Walters D, Horton S, Siregar Adiatma YM, Pitriyan P, Hajeebhoy N, Mathisen R, et al. The cost of not breastfeeding in Southeast Asia. Health Policy and Planning. 2016; 31: 1107-16.
- [11] มนจุชา เขี่ยมอุดมกาล, จันทนา พันธุ์บุรณะ. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (breastfeeding). ใน: สมบูรณ์ จันทร์สกุลพร, อรุชา ศรีศิริโชค, ชนาธิป ลือวิเศษไพบูลย์, โอฬาร พรหมมาลิขิต, เกศรา อัสดามงคล, และ ไพโรจน์ จงบัญญัติเจริญ,

- บรรณาธิการ. กุมารเวชศาสตร์ 2. กรุงเทพฯ: นพชัย; 2557. หน้า 123-131.
- [12] World Health Organization. WHA Global Nutrition Targets 2025: Breastfeeding Policy Brief. [Internet]. 2019 [cited 2019 July 11]. Available from: https://www.who.int/nutrition/topics/globaltargets_breastfeeding_policybrief.pdf
- [13] อติพร ศิวิชัย. ผลของการใช้โปรแกรมการพยาบาลเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการปรับตัวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่มีทารกคลอดก่อนกำหนด. วารสารวิชาการสาธารณสุข. 2559; 25: 6: 939-948.
- [14] Gibson C. The process of empowerment in mothers of chronically ill children. Journal of Advanced Nursing. 1995; 21: 1201-1210.
- [15] Kim Y. Effects of a breast-feeding empowerment program on exclusive breast-feeding. J Korean Acad Nurs. 2009; 39 2: 279-287.
- [16] Liu CH, Chao YH, Huang CM, Wei FC, Chien LY. Effectiveness of applying empowerment strategies when establishing a support group for parents of preterm infants. Journal of Clinical Nursing. 2010; 19: 1729-1737.
- [17] รังสิณี ผลาภิรมย์. ผลของโปรแกรมการสร้างพลังใจในมารดาต่อการรับรู้สมรรถนะของตนเองในการดูแลเด็กพัฒนาการล่าช้า. [วิทยานิพนธ์หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2552.
- [18] กันยา สัตตาสาธุชนะ. การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยใช้กระบวนการกลุ่มสนับสนุนซึ่งกันและกันที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. [วิทยานิพนธ์หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2555.
- [19] ณัฐภัทร์ วรชัยไพสุข. การนำเสนอกระบวนการเสริมพลังชุมชนในการเสริมสร้างสันติสุขและความสามัคคีสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. [วิทยานิพนธ์หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2556.
- [20] Bandura A. Self-Efficacy: The exercise of control. New York: W.H. Freeman; 1997.
- [21] พิมพ์ชนก บุญเฉลิม. ผลของโปรแกรมการเตรียมความพร้อมมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดต่อการรับรู้สมรรถนะของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และประสิทธิภาพการดูแลนม. [วิทยานิพนธ์หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2555.
- [22] Nursan C, Dilek K, Sevin A. Breastfeeding Self-efficacy of Mothers and the Affecting Factors. Aquichan. 2014; 14: 3: 327-335.
- [23] Emmanuel A. A Literature Review of the Factors That Influence Breastfeeding: An Application of the Health Belief Model. International Journal of Nursing and Health Science. 2015; 2: 3: 28-36.
- [24] Minas AG, Ganga-Limando M. Social-Cognitive Predictors of Exclusive Breastfeeding among Primiparous Mothers in Addis A baba, Ethiopia. [Internet]. 2016 [cited 2019 July 12]. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27723797>
- [25] Tuthil E L, McGrath J M, Graber M, Cusson R M, Young SL. Breastfeeding Self-efficacy: A Critical Review of Available Instruments. J Hum Lact. 2016; 32: 1: 35-45.
- [26] Kronborg H, Foverskov E, Vaeth M, Maimburg RD. The role of intention and self-efficacy on the association between breastfeeding of first and second child, a Danish cohort study. BMC Pregnancy and Childbirth. [Internet]. 2018 [cited 2019 July 12]. Available from: <https://doi.org/10.1186/s12884-018-2086-5>

- [27] World Health Organization. Evidence for the Ten Steps to Successful Breastfeeding. [Internet]. 2018 [cited 2019 June 20]. Available from: <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43633/?sequence=1>
- [28] มณีรัตน์ ภูวนันท์. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (breastfeeding). ใน: ประยงค์ เวชวานิชสนอง และวนพร อนันตเสวี. บรรณาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สหมิตรพัฒนา; 2559.
- [29] World Health Organization. Ten Steps to Successful Breastfeeding . [Internet]. 2018 [cited 2019 July 12]. Available from: www.who.int/nutrition/bfhi/ten-steps/en/
- [30] อรุณศรีมี บุญนาค. การสร้างเสริมภาวะโภชนาการในเด็ก. ใน: ศรีสมบุรณ์ มุสิกสุนทร, ฟองคำ ดิลกสกุลชัย, วิไล เลิศธรรมเทวี, อัจฉรา เป็รื่องเวทย์, พรรณรัตน์ แสงเพิ่ม และสุดาภรณ์พยัคฆเรือง .บรรณาธิการ. ตำราการพยาบาลเด็ก เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พีริ-วัน; 2558.
- [31] Lawrence RA., Lawrence RM. Breastfeeding: A Guide for the Medical Professional. (7thed.). Missouri: Elsevier Mosby; 2011.
- [32] วิโรจน์ ฉิ่งเล็ก, วารุณี เกตุอินทร์, อัจฉราวดี ศรียะศักดิ์. ประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในมารดาวัยรุ่นครั้งแรก. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์. 2561; 10: 1: 122-132.
- [33] ปิยาพร สินธุโคตร. ผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจในการให้นมมารดาต่อการรับรู้ความสามารถของมารดา ปริมาณน้ำนมและการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักตัวในทารกเกิดก่อนกำหนด. วารสารพยาบาลศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2557; 26: 1: 64-76.
- [34] มาลีวัล เลิศสาครศิริ, สาลี แซ่เบ้, ศศิธร เจริญวุฒิพงศ์. ผลของรูปแบบการพยาบาลที่บูรณาการสนับสนุนของครอบครัวกับการเสริมพลังอำนาจต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดครั้งแรก. วารสารพยาบาลทหารบก. 2561; 19: 129-138.

คำแนะนำ

การส่งบทความต้นฉบับเพื่อการตีพิมพ์ ของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นวารสารด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่บทความที่จะได้รับการเผยแพร่ต้องได้รับการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) ในสาขาวิชานั้น ๆ อย่างน้อย 3 ท่านต่อ 1 บทความในรูปแบบผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind peer review) โดยบทความวิจัยที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม โดยเนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารฯ เป็นความรับผิดชอบของผู้ต้นฉบับบทความหรือนักวิจัยผู้เขียนบทความ ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์กองบรรณาธิการฯ

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเป็นวารสารกลุ่ม *สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* เปิดรับบทความวิชาการ (review article) และบทความวิจัย (research article) ของทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีประสบการณ์หรือมุมมองทางด้านงานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แบบบูรณาการที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างกว้างขวาง โดยบทความดังกล่าวต้องนำเสนอองค์ความรู้หรือแนวคิดใหม่ที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า การวิจัยที่ลุ่มลึก และไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาก่อน

กำหนดพิมพ์เผยแพร่

วารสารมีกำหนดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ข้อกำหนดของบทความต้นฉบับ

ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด (Microsoft Word) เวอร์ชัน 2003 หรือ 2007 หน้ากระดาษ A4 ความยาวไม่เกิน 8-10 หน้ากระดาษ รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง ด้านบนและด้านในเว้นห่างจากขอบกระดาษ 2.7 เซนติเมตร ด้านล่างและด้านนอกเว้นห่างจากขอบกระดาษ 1.5 เซนติเมตร มีเลขหน้ากำกับทุกหน้าที่ด้านบนขวาของเอกสาร บทความต้องมีลักษณะดังนี้

- ชื่อเรื่องภาษาไทย พิมพ์ด้วยตัวอักษร Angsana New ตัวหนาขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
- ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยตัวอักษร Angsana New ขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
- ชื่อผู้เขียนภาษาไทย พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากชื่อเรื่อง

ภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด

- ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากผู้เขียนภาษาไทย 1 บรรทัด

- หน่วยงาน สถานที่ทำงาน หรืออีเมลของผู้เขียนพิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า

- บทคัดย่อ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวหนา ขนาด 16 pt เนื้อหาในบทคัดย่อ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ความยาวไม่เกิน 300 คำ ซึ่งควรประกอบด้วยรายละเอียดโดยสรุปของวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัยและผลของการวิจัย เป็นต้น

คำสำคัญ 3-5 คำ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ไม่ต้องกั้นด้วยเครื่องหมาย comma โดยเว้นห่างจากบทคัดย่อ 1 บรรทัด

- Abstract พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวหนา ขนาด 16 pt เนื้อหาใน Abstract พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับบทคัดย่อและการเขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ด้านภาษา

Keywords มี 3-5 คำ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt เว้นห่างจาก abstract 1 บรรทัด

- บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้เรียงลำดับเหมือนกันดังนี้ คือ ชื่อเรื่อง, ชื่อผู้เขียน, หน่วยงาน, บทคัดย่อ, คำสำคัญ, Abstract และ Keywords จากนั้นจึงตามด้วยเนื้อเรื่อง

- เนื้อเรื่องภาษาไทย พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย และจัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์

- เนื้อเรื่องภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย และจัดเป็นแบบ คอลัมน์ 1 คอลัมน์

- ตารางและภาพประกอบ

ตาราง

ให้ระบุชื่อตารางที่กระชับและสื่อถึงเนื้อหาในตารางโดยพิมพ์เหนือตาราง (ขีดซ้าย) และเรียงลำดับตารางด้วยตัวเลขอารบิกจากน้อยไปมากตามลำดับ (ตารางที่ 1 ตารางที่ 2, Table 1, Table 2) ซึ่งในตารางอาจใช้ตัวย่อได้แต่ต้องอธิบายเพิ่มเติมใต้ตารางแบบเชิงอรรถ (footnote) ให้ชัดเจน หากจำเป็นต้องระบุที่มาของตารางให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา)

ภาพประกอบ

ให้ระบุชื่อภาพประกอบให้ระบุที่มาไว้ได้รูปภาพ (จัดกลาง) กรณีที่มีรูปภาพหลายภาพ ให้ระบุลำดับของรูปภาพ (รูปที่ 1, รูปที่ 2, Figure 1, Figure 2) หากจำเป็นต้องระบุที่มาของรูปภาพให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา) และหากเป็นรูปภาพที่ผู้เขียนจัดทำหรือถ่ายรูปลั่นเองให้ระบุหลังจากชื่อภาพหรือคำอธิบายได้ภาพด้วยข้อความดังนี้ “(ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย)” แนบไฟล์ภาพประกอบที่ใช้ในบทความ โดยบันทึกแต่ละไฟล์ในรูปแบบ .JPG หรือ .PNG หรือ .PDF ภาพต้องคมชัดและมีขนาดที่สามารถเห็นรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน

- เอกสารอ้างอิง ให้เรียงเอกสารที่ใช้อ้างอิงทั้งหมดตามลำดับตัวอักษรตัวแรกของรายการที่อ้างอิง โดยยึดวิธีการเรียงตามพจนานุกรม และใช้วิธีการอ้างอิงรูปแบบแวนคูเวอร์ (Vancouver)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงทุกฉบับต้องมีการอ้างหรือถูกกล่าวในบทความ การเขียนเอกสารอ้างอิงใช้รูปแบบแวนคูเวอร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การอ้างอิงแทรกในเนื้อเรื่อง

เมื่อสิ้นสุดข้อความที่ต้องการอ้างอิง ใส่หมายเลขอ้างอิงไว้ในวงเล็บใหญ่ โดยใช้เลขอารบิก เช่น [1] หรือ [1, 5] หรือ [1-3]

2. การอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 วารสาร

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง; ชื่อวารสาร: ปีที่พิมพ์; ปีที่ของวารสาร; เล่มที่; หน้า เช่น

[1] นวลจันทร์ วันเพ็ญผ่อง. การบูรณาการข้อมูลประชากร. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2554; 3: 20-29.

[2] จิราภรณ์ จันทร์จร. การใช้โปรแกรม EndNote: จัดการเอกสารอ้างอิงทางการแพทย์. จุฬาลงกรณ์วารสาร 2551; 52: 241-53.

[3] Kane RA, Kane RL. Effect of genetic for risk of Alzheimer's disease. N Engl J Med 2009; 361: 298-9.

หากเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ชื่อสกุลก่อน ตามด้วยอักษรย่อตัวหน้าตัวเดียวของชื่อตัวและชื่อรอง กรณีมีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่ชื่อเพียง 6 คนแรก และคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma-) แล้วตามด้วย et al. (ในภาษาอังกฤษ) หรือ และคณะ (ในภาษาไทย).

[1] Mitchell SL, Teno JM, Kiely DK, Shaffer ML, Jone RN, Prigerson HG, et al. The critical course of advanced dementia. N Engl J Med 2009; 361: 1529-38.

[2] จริยา เลิศอรรมขมณี, เอมอร รัชกษมณี, อนุพันธ์ ดันติวงศ์, กรรณา บุญสุข, อิงอร นิลประดับ, พุฒทิพรณี วรกิจ โภคาทร, และคณะ. ความเสี่ยงและประสิทธิผลของการผ่าตัดต่อมลูกหมาก. จดหมายเหตุทางแพทย์ 2545; 85: 1288-95.

2.2 วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง [ประเภท/ระดับปริญญา]. เมืองที่พิมพ์: มหาวิทยาลัย; ปีที่ได้ปริญญา. เช่น

[1] เข็มทอง สิริแสงเลิศ. การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2540 .

[2] Kaplan SJ, Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization [dissertation]. St. Louis, MO: Washington University; 1995.

2.3 หนังสือ

ชื่อผู้เขียน. ชื่อหนังสือ. ครั้งที่พิมพ์. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์; ปีที่พิมพ์. เช่น

[1] นำทิพย์ วิภาวิน และนางเยาว์ เปรมกมลเนตร. นวัตกรรมห้องสมุดและการจัดการความรู้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ซีเอที โซลูชั่น; 2551.

[2] Janeway CA, Travers P, Walport M, Shlomchick M. Immunobiology. 5th ed. New York: Garland Publishing; 2001.

หนังสือที่ผู้แต่งเป็นบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม

[3] ภาณุมาศ ทักษณา, บรรณาธิการ. รอยยิ้มของในหลวง. พิมพ์ครั้งที่ 2. ลำพูน: ฌัฐพลการพิมพ์; 2553.

[4] Norman IJ, Redfern SJ, editors. Mental health care for elderly people. New York: Churchill Livingstone; 1996.

2.4 อินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. [ประเภทของสื่อ/วัสดุ]. ปีที่พิมพ์ [เข้าถึงเมื่อ ปี เดือน วันที่]. เข้าถึงได้จาก URL address เช่น

[1] จิราภรณ์ จันทร์จร. การเขียนรายงานการอ้างอิงในเอกสารวิชาการทางการแพทย์ [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2551 [เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2554]. เข้าถึงได้จาก: <http://lib.med.psu.ac.th/libmed2557/images/Libservice/van1nov1.pdf>

[2] Greenly W, Sandeman-Craik C, Otero Y, and Streit J. Case Study: Contextual Search for Volkswagen and the Automotive Industry. [Internet]. 2011 [cited 2011 November 22]. Available from: <http://www.w3.org/2001/sw/sweo/public/UseCases/Volkswagen/>

2.5 รายงานการประชุม (conference proceeding)

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. ชื่อการประชุม; วัน เดือน ปีที่ประชุม; สถานที่จัดประชุม. เมืองที่พิมพ์: ปีที่พิมพ์. หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

[1] จิตติพรรณ บรรลือทรัพย์, ปัญญา ทองนิล, กาญจนา บุญส่ง. การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 ทำเรื่อน้ำลึกทวายเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษต่อการเปลี่ยนแปลงกาญจนบุรี; 7 กันยายน 2561; มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. จังหวัดกาญจนบุรี: 2561. 220-231.

การส่งต้นฉบับ

ส่ง “ไฟล์ต้นฉบับ” พร้อมทั้ง “แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี” ผ่านทาง เว็บไซต์ <http://journal.pbru.ac.th/> หรือ E-mail: kanunn_ksupraneee@hotmail.com

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี หรือ E-mail: pichitsud@gmail.com

แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับ เพื่อพิจารณานำลงวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

รหัส
สำหรับเจ้าหน้าที่

วันที่ เดือน พ.ศ.

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) ตำแหน่งทางวิชาการ.....

สถานภาพ

- อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน)
สาขาวิชา คณะ
- วุฒิการศึกษาสูงสุด สถาบันที่จบการศึกษาสูงสุด
- นักศึกษาในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน)
สาขาวิชา คณะ
- วุฒิการศึกษาสูงสุด สถาบันที่จบการศึกษาสูงสุด
- บุคคลทั่วไป (ชื่อหน่วยงานที่สังกัด)
วุฒิการศึกษาสูงสุด สถาบันที่จบการศึกษาสูงสุด

ขอส่ง :

- บทความวิจัยเรื่อง
(ภาษาไทย)
-
-
- (ภาษาอังกฤษ)
-
-
- บทความวิชาการ เรื่อง
(ภาษาไทย)
-
-
- (ภาษาอังกฤษ)
-
-

โดยมีผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) :

ชื่อ-สกุล ตั้งกัณฑ์

ชื่อ-สกุล ตั้งกัณฑ์

ชื่อ-สกุล ตั้งกัณฑ์

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวกเลขที่ ถนน แขวง/ตำบล

เขต/อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ e-mail

สิ่งที่ส่งมาด้วย :

ส่งบทความผ่านทาง e-mail ชื่อหัวเรื่อง

.....

.....

โดยส่งจาก e-mail

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า

- ได้เรียบเรียงบทความนี้อย่างประณีตและได้ตรวจทานความถูกต้องของข้อมูลแล้ว
- บทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น
- บทความที่ลงพิมพ์เป็นข้อคิดเห็น/แนวคิด/ทัศนคติของผู้เขียนเท่านั้น หากเกิดผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากบทความนี้ ผู้เขียนจะเป็นผู้รับผิดชอบ

ในระหว่างการรอดตีพิมพ์หากข้าพเจ้าขอเพิกถอนบทความ ข้าพเจ้ายินยอมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายใด ๆ อันอาจเกิดขึ้น

ลงนาม ผู้เขียน

(.....)

ใบบอกรับเป็นสมาชิก วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ
ค่าสมัครสมาชิก 1 ปี 220 บาท (รวมค่าจัดส่งทางไปรษณีย์)
จำหน่ายปลีก ฉบับละ 120 บาท
บอกรับตั้งแต่ ปีที่ ฉบับที่ เป็นเวลา ปี
สถานที่จัดส่ง
ชื่อ นามสกุล
ที่อยู่ (โปรดระบุชื่อหรือหน่วยงานผู้รับ) เลขที่
หมู่ที่ ถนน ตำบล อำเภอ
จังหวัด รหัสไปรษณีย์
โทรศัพท์ โทรสาร e-mail

ลงนาม ผู้สมัคร
(.....)

ชำระค่าสมัครสมาชิกโดย

- เงินสด
- ชำระค่านิติ (ส่งจ่าย ปณ.เพชรบุรี) ในนาม คุณสุปราณี เขียวคำรพ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000
- โอนเงิน

หมายเหตุ เริ่มออกปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม - ธันวาคม 2554

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประเมินบทความ (Peer Review) ประจำปี

รองศาสตราจารย์ ดร.วสิน อิงคพัฒนานุกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล

รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.วรรษยา ศิริวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา

รองศาสตราจารย์ นิกา เพชรสม

รองศาสตราจารย์ ศิระเดชพงศ์

รองศาสตราจารย์ มยุรี วัคแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ จันทร์แดง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ ชนะสิทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาณี เผือกบัวขาว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา คุรงค์ฤทธิ์ชัย

อาจารย์ ดร.นิวัฒน์ บุญสม

อาจารย์ ดร.อุบลวรรณ ส่งเสริม

อาจารย์ ดร.ณัฐกานต์ ภาคพรต

อาจารย์ ดร.สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์

อาจารย์ ดร.นงนภัทร รุ่งเนย

อาจารย์ ดร.วัชร อมรโรจน์วรกุล

อาจารย์ ดร.ยุพิน ยืนยง

อาจารย์ ดร.สุทธิรักษ์ ผลเจริญ

อาจารย์ ดร.ศิริวรรณ แสงท่า

อาจารย์ ดร.เอื้อมพร โศภานุรักษ์กุล

อาจารย์ ดร.กฤษณา วรพิน

อาจารย์ ดร. กนกรณณ์ อ่วมพราหมณ์

อาจารย์ ดร. อัจฉราวดี ศรียะศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิพรรณ เทียมเดช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนาภรณ์ ปรีดาศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฐธัญ พงษ์พานิช

99/224 หมู่ 6 ตำบลบางแจ่ม อำเภอเมือง

จังหวัดนครปฐม 73000

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยศิลปากร

120/52 ต.ต้นมะม่วง อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

18 ซอยศิริมิตร 1 ถนนราชวิถี ตำบลคลองกระแชง

อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยพะเยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี

วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี